

53318

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİN ★ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**MUSİKİ MECMUASI VE TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI
DERGİSİNDE TÜRK HALK MÜZİĞİ
VE OYUNLARI HAKKINDA YAZILMIŞ MAKALELERİN
BİBLİYOGRAFYA İNCELEMESİ VE SONUÇLARI**

SANATTA YETERLİK TEZİ

Ahmet AYDIN

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 21 Mayıs 1996

Tezin Savunulduğu Tarih : 2 Temmuz 1996

Tez Danışmanı : Doç. Şenel ÖNALDI

Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Selahattin İÇLİ

Prof. Dr. Kemal ERASLAN

[Handwritten signatures of Prof. Dr. Selahattin İçli and Prof. Dr. Kemal Eraslan]

MAYIS - 1996

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

ÖNSÖZ

Türk Milletinin büyük, uzun ve şerefli tarihi boyunca çeşitli devirlerde ve geniş coğrafi alanlarda meydana getirmiş olduğu dil, sanat, düşünce ve kültür eserlerini gelecek nesillere tanıtarak, onlara milletimizin kültür ve sanat alanındaki değerlerini sevdirmek gerekmektedir.

Milletleri ayakta tutan, milletlerin bir bütün halinde kalmasını sağlayan unsurların başında kültür gelmektedir. Kültür bir hayat tarzıdır. Milli kültürlerinden uzaklaşan toplumlar, zaman içinde öz benliklerini ve kimliklerini de kaybederler. Başka milletlerin içinde eriyip yok olurlar.

Zengin kültür kaynaklarımızın en başta gelenlerinden biri de folklorumuzdur. Folklor bir milletin vücut buluşunda, gelişmesinde, karanlıkta kalmış meselelerin aydınlanmasında önemli bir rol oynar. Şüphe ve tereddütlerin giderilmesinde ciddi bir belge olarak ilmi çalışmalara büyük faydalar sağlar.

Bunların başında, müzik ve oyun folkloru gelmektedir. Folklorun diğer dallarında olduğu gibi, zengin ve etkileyicidir. Ferdi, topluma ve insanlığa bağlayan en güzel bir bağıdır. Müzik Folkloru "Türk Halk Müziği" 'ni, oyun folkloru da "Türk Halk Oyunları" 'nı meydana getirmektedir.

Bu alanda, günümüze kadar yayınlanmış, makale ve yazıları ortaya çıkarıp gelecek neslin istifadesine sunmak için bir "Bibliyografya Çalışması" yapmaya karar verdim. Bu çalışmamda asıl gayem, yazarların görüş ve düşüncelerinden hareketle ortaya bir sonuç çıkarmaktır.

Tez Hocam Sayın Doç. Şenel ÖNALDI, araştırma konumla ilgili yayınlanmış en güvenilir kaynak olarak "Türk Musikisi Mecmuası" ve "Türk Folklor Araştırmaları" dergilerini tavsiye ettiler. Bu eserlerde konuyla ilgili çok değerli makale ve yazılar buldum. Yardımlarından dolayı Danışman Hocam Doç. Şenel ÖNALDI 'ya, araştırmalarımda bana kolaylık sağlayan Beyazıt Devlet Kütüphanesi Müdürü Sayın Yusuf TAVACI 'ya teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul 1996

Ahmet AYDIN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	II
YAZIMDA KULLANILAN KISALTMALAR	VI
ÖZET	VII
SUMMARY	VIII
BÖLÜM 1. GİRİŞ	1
1. 1. KONUNUN SEÇİLİŞ NEDENİ VE FAYDALARI	1
1. 2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI, SINIRLARI VE ORTAMI	2
1. 3. KULLANILAN METOD VE ARAÇLAR	3
1. 3. 1. Araştırma Metodu	3
1. 3. 1. 1. Yazılı Kaynak Araştırması	3
1. 3. 1. 2. Mülakat ve Görüşme	4
1. 3. 2. Kullanılan Araçlar	4
1. 4. YAZIM BİÇİMİ	4
1. 5. BİBLİYOGRAFYA ÇALIŞMASINDAKİ BAŞLIKLARIN AÇIKLAMASI	5
1. 5. 1. Konu Başlıklarının Madde Satısı	5
1. 5. 1. 1. Musiki Mecmuası	5
1. 5. 1. 2. Türk Folklor Araştırmaları	6
BÖLÜM 2. TEZ KAYNAĞI DERGİLERİN TANITIMI	7
2. 1. MUSİKİ MECMUASI	7
2. 2. TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI	8
BÖLÜM 3. YAZARLARIN GÖRÜŞLERİ	9
3. 1. ÇOKSESİLİK	9
3. 1. 1. Söyleşi Yapılan Müzikologların Görüşleri	9
3. 1. 2. Batıda Çokseslilik	10
3. 1. 3. Türkiye 'de Çokseslilik	12
3. 1. 4. Türk Halk Müziği 'nde Çokseslilik	14
3. 1. 5. Bugünkü Durum	16
3. 1. 6. Değerlendirme	17
3. 2. PENTATONİZM	21
3. 2. 1. Pentatonizm Nedir?	22
3. 2. 2. Değerlendirme	26

3. 3. HALK MÜZİĞİNDE SÖZLE MELODİ UYUMU	30
3. 3. 1. Değerlendirme	30
3. 4. TÜRK HALK MÜZİĞİNDE DERLEME	34
3. 4. 1. Derleme	34
3. 4. 2. Türkiye 'de Derleme Hareketleri	36
3. 4. 3. Bugünkü Durum:	38
3. 4. 4. Değerlendirme	39
3. 5. HALK MÜZİĞİ VE MÜZİK EĞİTİMİ	41
3. 5. 1. Batıda	42
3. 5. 2. Halk Müziğinin Önemi	43
3. 5. 3. Türkiye 'de	43
3. 5. 4. Değerlendirme	46
3. 6. TÜRK HALK OYUNLARI	49
3. 6. 1. Değerlendirme	50
3. 6. 2. Modern Türk Balesi 'ne Geçiş	52
3. 6. 3. Şeyh Şamil Oyunu	53
3. 6. 4. Çayda Çıra Oyunu	54
3. 6. 5. Demirağa Barı:	55
3. 7. ÇALGILAR	57
3. 7. 1. Halk Çalgıları	57
3. 7. 2. Değerlendirme	57
3. 7. 3. Davul ve Klarnet	58
3. 7. 4. Armonika ve Akordion	58
BÖLÜM 4. SONUÇ VE ÖNERİLER	59
4. 1. SONUÇ	59
4. 1. 1. Çokseslilik	59
4. 1. 2. Pentatonizm	60
4. 1. 3. Sözle Melodi Uyumu	60
4. 1. 4. Derleme	61
4. 1. 5. Türk Halk Müziği ve Müzik Eğitimi	61
4. 1. 6. Türk Halk Oyunları	61
4. 1. 7. Çalgılar	63
4. 2. ÖNERİLER	63
4. 2. 1. Oyunlar ve Festivaller	63
4. 2. 2. Folklor Enstitüsü	64
4. 2. 3. Kongreler	65
4. 2. 4. Kitaplar	66

KAYNAKLAR	67
EK. A.	68
MUSİKİ MECMUASI KONU BAŞLIKLARI	68
A ₁ . Türk Halk Müziği	68
A ₂ . Türk Halk Oyunları	94
A ₃ . Türk Halk Çalgıları	98
A ₄ . Kongreler, Seminerler ve Panel	118
A ₅ . Kitaplar	123
EK. B	126
TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI DERGİSİ KONU BAŞLIKLARI	126
B ₁ . Türk Halk Müziği	126
B ₂ . Türküler ve Hikâyeleri	163
B ₃ . Türk Halk Oyunları	195
B ₄ . Oyunlar ve Festivaller	247
B ₅ . Türk Halk Çalgıları	268
B ₆ . Kitaplar	278
EK. C	284
THM ve THO HAKKINDA KİŞİLERİN GÖRÜŞLERİ	284
C ₁ . Çokseslilik	284
C ₂ . Müzik Eğitiminde Türk Halk Müziği	288
C ₃ . Türk Halk Oyunları Hakkında Görüşler	289
C ₄ . Türk Pentatonik Dizileri ve Batıya Etkileri	290
EK. D	299
NOTALAR	299
EK. E	323
RESİMLER	323
BİYOGRAFİ	325

YAZIMDA KULLANILAN KISALTMALAR

M. M.	: Musiki Mecmuası
T. F. A.	: Türk Folklor Araştırmaları
T. H. M.	: Türk Halk Müziği
T. H. O.	: Türk Halk Oyunları
T. H. Ç.	: Türk Halk Çalgıları
T. F. K.	: Türk Folklor Kurumu

ÖZET

Bu araştırmada, "Türk Halk Müziği" ve "Türk Halk Oyunları" hakkında yazılmış makaleler tesbit edilmiştir.

Bu çalışmada konu, bir "Bibliyografya İncelemesi ve Sonuçları" olarak belirtilmiştir. Bunun için, şimdiye kadar yayınlanmış kaynak eserlerden "Türk Musikisi Mecmuası/H. Saadettin AREL" ve "Türk Folklor Araştırmaları/İhsan HİNÇER" adlı dergiler konu alanı olarak seçilmiştir.

"Musikisi Mecmuası", Mart 1948 'da aylık dergi olarak Müzikolog Hüseyin Saadettin AREL tarafından çıkarılmaya başlanmıştır. Dergi, üçüncü sahibi Ethem Ruhi ÜNGÖR'ün yönetiminde yayın hayatına devam etmektedir.

Bu dergide yapılan "Bibliyografya İncelemesi" 'nde esas konular ve altbaşlıklar ortaya çıkarılmış, konuları açıklığa kavuşturmak için açıklayıcı özetler verilmiştir. Tesbit edilen konu başlıklarının dökümü aşağıdaki gibidir:

Türk Halk Müziği	80
Türk Halk Oyunları	10
Türk Halk Çalgıları	40
Kongre ve Seminer	12
Kitaplar	7

"Türk Folklor Araştırmaları" dergisi 1949 yılı Ağustos ayından itibaren aylık dergi olarak İhsan HİNÇER tarafından çıkarılmış ve İ. HİNÇER'in vefatından sonra, 1980 yılı Ocak ayında yayın hayatı sona ermiştir.

Bu dergide yapılan "Bibliyografya İncelemesi" de aynen "Musiki Mecmuası" 'ndaki gibi yapılmıştır. Konuyla ilgili araştırmalarda elde edilen konu başlıkları ve sayısal dökümler aşağıda yazılmıştır:

Türk Halk Müziği	130
Türküler ve Hikâyeleri	115
Türk Halk Oyunları	169
Oyunlar ve Festivaller	61
Türk Halk Çalgıları	35
Kitaplar	17

"Bibliyografya İncelenmesi" 'nde, Türk Halk Müziğinde Çokseslilik, Pentatonizm, Söz ve Melodi, Derleme, Müzik Eğitiminde Halk Müziği, Halk Çalgıları ve Türk Halk Oyunları hakkında yazarların görüşleri ortaya çıkarılmıştır. Bu görüşler 3. bölümde tez problemi olarak ele alınmış, değerlendirilmiş ve sonuca varılmıştır.

SUMMARY

In this study, I have tried to collect the articles written about Turkish Folk Music and Turkish Folk Dances. The subject has been chosen as "A Bibliographic Research and Result" and from among the Sources published up to now. "Musiki Mecmuası/Hüseyin Saadettin AREL" and "Türk Folklor Araştırmaları/İhsan HİNÇER", have been accepted as the subject area:

"Musiki Mecmuası", which started its publication life with, Saadettin AREL, in March 1948, is still continuing with its third owner Etem Ruhi ÜNGÖR and the bibliographic scrutiny into it has yielded the main topics, subtitles and summaries which have been lit on.

The list of the titles is as follows:

<u>Subjects</u>	<u>Counts</u>
Turkish Folk Song	80
Turkish Folk Dances	10
Turkish Folk Instruments	40
Congress, Seminars	12
Books	7

"Türk Folklor Araştırmaları Dergisi" was published as a monthly periodical by İhsan Hınçer. It continued its publication for some time after the death of İhsan Hınçer in 1979 and having issued its 366th. number, ceased the publication in January 1980.

The study on this journal was modeled on the same principles and in the same form as those cited above and the titles, subtitles and the numbers of entries obtained are shown below:

<u>Subjects</u>	<u>Counts</u>
Turkish Folk Song	130
Turkish Folk Song and their Stories	115
Turkish Folk Dances	169
Festivals of The Folk Dances	65
Turkish Folk Instruments	35
Books	17

The study has been divided into four vertical sections and the publishing dates of the titles and subtitles obtained have been chronologically classified and added to the end of each chapter as tables.

By means of "this bibliographic study" the ideas of writers have been revealed with the writings and articles published in these researches. These ideas were collected all together. The common and opposite ideas were established and as a result of this, a discussion area came up.

The own ideas appeared in this discussion area in the direction of scientific rules. So, a definite result was reached by moving from the thesis that were displayed by the writers. These results are as follows:

Polyphony, pentatonic scales, the harmony of melody and words, the collecting of folk songs, folk music and education of music, folk dances, folk instruments, festivals and congresses. All these topics were discussed in chapter three and chapter four. The conclusion was reached and suggestions were made. The topics that came up were taken up in the following order.

Polyphony: There are numerous polyphonic patterns in Turkish folk music. The examples found and brought into light by Lütfi Salcı were examined and accepted as true specimens of polyphony in Turkish Folk Songs by French Musicologist Augène Borel who praised Vahit Lütfi Salcı for his inventions. There is a polyphonic example below by Salcı

VAHİT DEDE DERLEMESİ (1)

1
DESTE

2
DESTE

3
DESTE

Tür be nin üs tü ne nak ey le di le

Tür be nin üs tü ne nak ey le di ler

Ya şahı ve lâ yet ya şahı ve lâ yet

Besides, Turkish Musicologist Ahmet Adnan Saygun composed various polyphonic songs as well. Here is an example from Ahmet Adnan Saygun's work.

Konya *Gille türküsü* A.A. SAYGUN
İKİ SESLİ

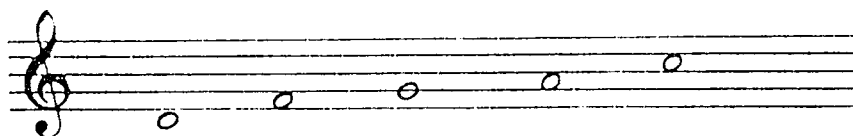
Is there polyphony in Turkish folk-song? According to some writers, there is but for others there is not. Following the researches made during this present work, it has been concluded that, there is polyphony in Turkish folk-song and its instruments when it was studied with the scientific rules. However, it has not been placed in a scientific system yet. Some musicians have composed Turkish folk-songs in polyphony according to the western music forms. The folk melodies that were composed in western music form lost their essence.

Western Example

Polifoni: Vittoria (1535-1608)

Pentatonis Scales: The other subject is pentatonisme. The origin of The Turkish Folk-Song is Middle-Asia. For this reason, pentatonisme has been seen in Turkish folk-song melodies. Especially, this five-sound tune (Do-re-mi-sol-lâ) has been seen in the areas where Turks live. This tune has usually been observed in some villages and among the emigrant communities settled down in Anatolia from Middle-Asia. Because the Turkish folk-song met heptatonic that is seven-sound tunes (Do-re-mi-fa-sol-lâ) in Anatolia, recognizing of pentatonic tunes is not easy.

Pentatonic Scale

Some native and foreign musicians considered pentatonic scales in Turkish Folk Music primitive and unsophisticated. Whereas, the eminent Musicologist Prof. Dr. Robert Lach studied pentatonic scales in his excursions in Central Asia and in other Turkish countries and said: "There is a unique example in the kinds of music in Central Asia which is interesting in terms of tone and structure. It is distinguished of tone with its independent scales and sounds. It has a scale of five sounds and has a parallel structure of two, four or eight measures." This five sound scale also exist in China, India and Japan now.

Japanese Pentatonic Scale

Bela Bartok, a Hungarian researcher and editor had found pentatonic melodies in his researches among the Turcmen tribes in South-Anatolia. Bartok says: "There are pentatonic melodies in Hungarian folk-songs. Six of the melodies which I collected in South-Anatolia are exactly like and eleven of them are as to the point of construction similar to Hungarian folk-song melodies". This shows that Hungarian people also originated from the Middle Asia. In other words, they are Turks. In fact,

historical sources written down show that they are Turks. This means, wherever there are pentatonic tunes, there are Turks there. That is a pentatonic example:

1932

PENTATONİK EZGİLERE
ERZURUM'DAN BİR ÖRNEK

M. Ragıp Gazimihal

The Words and Melody: Harmony of words and melody in Turkish Folk music: There have been claims and counter claims on this subject. According to some, melody is more important than words and others contend that words carry indeed more weight than the tune in the Turkish folk music. It is known that folk singers in the early Turkish literature attached great prominence to words and the real ones wrote their poems first and then sang them with accompaniment of their instruments.

This is the correct approach because a good composition is made solely for a poem and if it captures the essence of the words, the tune enhances them and the music becomes an aesthetic whole. A poem already has inner rhythm or melody and the trouble is to capture it.

The folk singers who managed to feel this harmony and who composed this music on it, became popular folk singers and their works have become immortal.

Collecting of folk songs: The collecting must be carried out according to a method and under strict discipline, regardless of the type of folkloric activity. The collected works must be published seriously.

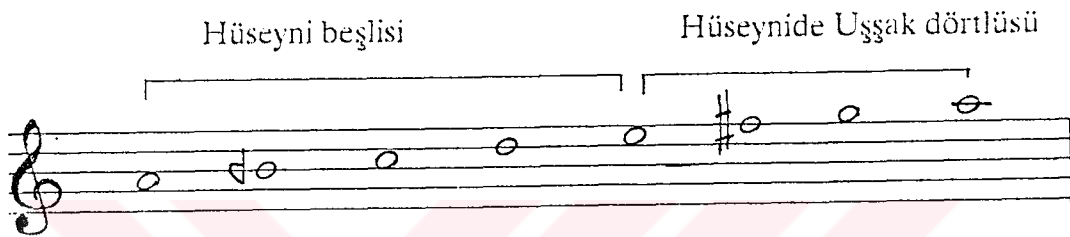
Only then academic circles can make use of them. A collection should not be made for personal use. The whole world is going to use it. A person with a profound knowledge of musicology and folklore has a right to make modifications in the arrangement of the tunes collected. People who are familiar with the region are

entitled to make alterations too. Words in collected songs which are offensive to people and harmful to the national unity and traditions can be changed. The faults in prosody can be remedied.

Besides, the collecting is made according to tones of Turkish classical music as well. Turkish Folk Music is a music of tones too. People who have specialized in this area can find the tones of folk songs easily and correctly.

Turkish Tone Called "Makam"

HÜSEYİNİ MAKAMI

Folk Songs and Music Education: The writers have expressed their view on the importance of the teaching of music and they all agree that this education should start with folk tunes.

World famous composers have made use of the folk tunes of their countries and composed symphonies, operas and eternal works. The musicians who grasped the value of folk tunes based the instruction of music on them, Even, Beethoven searched out original folk tunes for his. Third Symphony, "Eroika".

Bela Bartok, one of the greatest composers of 20th century with the arts revolution he is identified with, has enlightened the future development of the arts not only in Hungary but also in all developing countries Bartok produced the Hungarian classical music from Hungarian tunes.

The character of a nation can be seen the most visibly in its folklore. This is why folk music expresses the music genius of the people and so has a great social value and identity (character).

This is the reason why those who have understood this reality and believed in it, have also given great prominence to it. Folk music is a folk art. It is highly esteemed because it is the musical articulation of collective consciousness and genius of masses.

Folk art is very valuable not only because of its folkloric, scientific and sociologic importance but also because of its place in national education.

Masses quench their thirst for mental and musical satisfaction and especially their thirst to express themselves only with folk music, it is also an effective medium in national education. Numerous nations in the world regarded real folk music as a vehicle in national education and placed great prominence in it.

Country love

YAN

KİMDEN ALINDIĞI
SAADETTİN KUTLU

BİZİM ELLER NE GÜZEL ELLER

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

In two international congresses on the teaching of music, held in Prague in 1937 and in Brussels in 1953, a resolution calling that the education of music should start with folk songs and teachers should be encouraged to teach them to the children of their countries, was adopted with a majority of votes.

Folk tunes should be taught without an accompanying instrument but if it is really regarded as a necessity, then folk music instruments should be used. Children's music culture should be based on folk music.

In the teaching of general subjects in schools, the mother tongue is used. Similarly the instruction of music should be carried out through folk tunes; this is because both the mother language and the folk music are internalized easily by children.

If a person knows his mother tongue very well, this will undoubtedly facilitate the learning of a foreign language. This is also the case with the education of music exactly like gradual unfolding from the known to the unknown, from elementary sentences to sophisticated utterances.

Major and minor tones are utilized in music education. However, the tones of universal music are different. The folk music in the Balkans and in Turkey has different tones and they are employed in the teaching of music in these countris.

A child acquires the language, the dialect and the music of the environment in which he was born and grew up. He doesn't forget them easily. The appreciation of music in a child starts with lullabies and develops commensurate with its environment, aptitude for music and sensitivity. The place of folk music in this process is very big.

City love

YÖRESİ
MANİSA

KİMDEN ALINDIĞI
HAYDAR BAYÇIN
SÜRE

AMANAMAN NALBANDIM

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

Of aman aman Manisa
Manisa üzümün bolca olsa

Of aman aman İzmir 'im
İzmir 'im alın beni gezdirin

Lullabies and child soothing songs are a wealth of musical products for childhood in the traditional Turkish folklore. These are the neatest and oldest examples of folk music. This means that a child's ears are full of folk tunes and the education and instruction of music must be based on them.

The Folk-Dances: Turkish Folk Dances were introduced into Anatolia from Central Asia and, in the process they encountered various cultures which exerted some influence on them, but the identity of Turkish Folk Tunes remained intact. This phenomenon aroused the interest of foreigners. "Zeybek Dances" are not, as some claim, Greek Folk Dances.

"Zeybek Dances" that sign the Turkish bravery has specially been seen in the Aegean-Region. Some foreign writers have displayed that this folk-dance (Zeybek) has been taken from Greeks. That is not true. Zeybek Dance has been played in Turkish countries of Middle-Asia.

An Example of Folk - Dance

KİMDEN ALINDIĞI

ESKİŞEHİR ZEYBEĞİ

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
OSMAN ÖZDENKÇİ

Hungarian scientist, folklorist and Turkologist Dr. Kunoş visited İzmir and Aydın in 1885. He explained his ideas as a turkologist in his book called "Turkish Folk Litterature". He did not write anything about the Zeybek folk-dance not being a Turkish dance. He also explained that the words (Efe) and (Kızan) used in Zeybek Dance are real Turkish words and used in many parts of Turkish countries.

In addition to this, English folklorist Bovi who studied in Greece, mentioned that 9/8 rhythmic Turkish measures are played in Greek islands with the name of "Turkikos" because, there is no 9/8 rhythmic in Greek music. Zeybek Dance passed from Turks to Greeks.

The Turkish folk-dances with Middle-Asia origin are also influenced by the cultures which had lived in Anatolia. It is similar all over the world.

Festivals: Turkish Folk Dances and Turkish Folk Music Singers have been trying to show their skills both in Turkey and abroad. A nation 's folk dances and folk music is like its flag. So, to present them in the best way and to represent the national culture mean to increase the esteem of the nation.

Since folk singers and dancers who perform abroad also represent their countries, they must be chosen from among highly skilled and educated contesting applicants. They must be aware of national and universal cultural values. The ones who are fluent in foreign languages can represent their culture well in foreign countries.

On 16.05.1996, a National Folk Institute was established by the Ministry of Education in Turkey. Today this institute continues to exist under the Ministry of Culture as Department of Research and Development of Folk Cultures.

In addition, a state folk dance ensemble has been formed again under the Ministry of Culture. The establishment of this group was 1974. Up to now it has performed in 47 countries.

Congresses: Congresses are held with the convening of scholars to present papers in order to reach a conclusion. Each participant approaches the subject from a different angle. These diverse views are presented, discussed and those which are found to be scientifically valid are evaluated and a solution is reached.

Participants must follow the papers read and listen to them carefully. The papers which are not strictly on the subject in question should be eliminated. That is why participants must be chosen from the scholars who are experts on the topic. Speakers should not exceed the time allocated to every individual.

In addition, professional translators who are well acquainted with the subject discussed should be employed throughout the congress and the papers presented must be published in at least three foreign languages.

Books: Foreigners have been doing research and writing books on the Turkish Folk Music and Turkish Folk Dances. During the process of propagating the culture of a nation abroad, great care should be taken in giving right and adequate information. This way, Turkish scholars must be encouraged to write books on Turkish folklore because many errors have been detected in books by foreign writers.

The abbreviations used in writing of the thesis are as follows:

- MM : Musiki Mecmuası (Magazine of Music)
- TFA : Türk Folklor Araştırmaları (Name of the Magazine Folkloric)
- THM : Türk Halk Müziği (Turkish Folk-Song)
- THO : Türk Halk Oyunları (Turkish Folk-Dances)
- THÇ : Türk Halk Çalgıları (Instruments of Turkish Folk-Song)
- TFK : Türk Folklor Kurumu (Foundation of the Turkish Folklore)

The explanation of the titles in bibliographic study is as follows:

01 ATUNER, Ferdi: Sadi Yaver ATAMAN ile Konuşma. Musiki Mecmuası.
(177-178), 11-12.62, S. 268-269, S. 281

01	: Code number
ATUNER	: Name of writer
Ferdi	: Surname of writer
Sadi Yaver ATAMAN ile Bir Konuşma	: Title of the bibliographic text.
Musiki Mecmuası	: Name of the Music Magazine.
11-12.62	: November-December. 1962.
S. 268-269	: Pages of the magazine.
S. 281	: Another page of the magazine.

The sources of the thesis are "Musiki Mecmuası (Magazine of Music)" and "Türk Folklor Araştırmaları (Magazine of the Turkish Folklore Researches)". These two magazines are still at the Beyazıt Library in Istanbul.

In the examination of bibliography, in source magazines seven types of subjects were divulged. These subjects are respectively as follows:

1. Turkish Folk Music
2. Folk Songs and Their Stories
3. Turkish Folk Dances
4. Festivals
5. Turkish Folk Instruments
6. Congress and Seminars
7. Books

Bibliographic examinations are done and explanatory outlines are given of the seven subject headings above mentioned. By the help of these explanatory outlines, researchers will be able to find the subjects they searched for, without losing time. By giving one example from each of the seven subjects which are bibliographically examined; this survey study is put forward.

BÖLÜM 1. GİRİŞ

1. 1. KONUNUN SEÇİLİŞ NEDENİ VE FAYDALARI

Türk müziği yeryüzünde uzun tarihi olan, çok geniş coğrafi alanlara yayılmış bulunan müziklerin başında gelmektedir. Türk müziğinin bir bütün halinde incelenebilmesi için, Orta Asya topraklarından Avrupa içlerine, Kuzey Afrika kıyılarına kadar uzanmış, çok geniş alanlara yayılmış üç bin yılı aşkın sözlü ve yazılı edebiyat ürünleri ile yoğrulmuş müzik eserlerini araştırmak gerekir.

Müzik, güzel sanatların diğer dallarına göre insanların en çok ilgi duyduğu ve meşgul olduğu bir alandır. Bu sebeple müzik en güçlü sosyal bağlardan biridir. Bir milletin bütünlüğünü, kültürünü, bir toplumun dipdiri ayakta kalmasını sağlayan en önemli unsurların başında gelir.

Dünyanın en eski, en şerefli tarih ve kültürünü yaşamış olan Türk Milleti, zengin folklor müziğine ve oyunlarına sahiptir. Bu zenginlik; yabancı müzikolog, folklorcu, araştırmacı, yazar ve izleyiciler tarafından da teyit edilmiştir.

Folklor müziğinden ve oyunlarından maksat: "Türk Halk Müziği" ve "Türk Halk Oyunları" dır. Halk oyunları halk müziğinin ayrılmaz bir parçasıdır. Müzik ve oyundaki müşterek unsur ritimdir. Birbirlerini tamamlayan halk müziği, halk oyunları, toplumun en çok ilgi duyduğu konulardır.

Yeryüzünde bulunan bütün milletler bu iki konuya önem vermişler ve ülkeleri için faydalar sağlamışlardır. Halk müziğini, müzik eğitime temel alarak sanat müziği meydana getirmişler, halk oyunlarından da süvitlere ve balelere geçiş yapmışlardır. Halk müziği bir toplumun duygu ve düşüncesinin müzikle ifadesidir. Halk oyunları ise, bir toplumun hareket ve mimiklerinin ruh coşkunuğu içinde müzikle birlikte sunulmuş şeklidir.

Kültür ve medeniyetin temel direklerinden olan şahsiyetlerin eserlerinin milletimize tanıtılması, bunların değerleri üzerinde yorumlar yapılması kültür tarihi için başta gelen hizmetlerdendir.

Bu bibliyografya incelemesinde; kaynak eserlerde yazarların Türk Halk Müziği ve Türk Halk Oyunları hakkındaki görüşleri ortaya çıkarılmıştır. Buradaki düşünceler bir araya getirilerek ortak konular tasnif edilmiştir. Yakın görüşler yanında farklı fikirler de olduğu tesbit edilmiştir.

Çalışmanın sonucunda bütün bu görüşler bilimsel bir bakışla değerlendirilmiş, böylece yazarların ileri sürdükleri tezlerin ortak noktaları ve ana fikirlerinden hareketle neticeye varılmıştır.

Bu vesileyle, araştırmaya kaynak olan dergilerdeki yazılar sayesinde müzik ve oyun folkloruyla ilgili bilim ve fikir adamlarının düşünceleri de gün ışığına çıkarılmıştır. Araştırma konusu edilen dergiler, bu alanda önem verilen en güvenilir yayın organları kabul edilmektedir.

1. 2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI, SINIRLARI VE ORTAMI

Osmanlı İmparatorluğu, ortaya koyduğu muhteşem bir tarih ve medeniyet hazinesini gelecek nesle bırakırken, ilim ve kültür sahasında muazzam eserler meydana getirmiştir. Zenginliği, genişliği ve ileriye dönük tesirleri ile bu kültür ve medeniyet eserlerinin incelenmesi, araştırılması, tasnif edilmesi zarureti vardır.

Cumhuriyet döneminde batı kültürü, batı müziği incelenmiş ve milli kültüre katılmak istenmiştir; fakat bu dönemde batıyı dikkate almakla beraber; kendi köküne dayalı kültürü devam ettiren kimseler de çıkmıştır.

Araştırmada "Musiki Mecmuası" ve "Türk Folklor Araştırmaları" dergileri konu alanı olarak seçilmiştir. Bu iki derginin yayın hayatına başladığı günden, yayın hayatını devam ettirdiği güne kadar olan süre sınır olarak kabul edilmiştir. Bu süre içinde yerli ve yabancı müzikolog, yazar, araştırmacı, gözlemci, dinleyici, seyirci, folklorcu ve yöneticilerin yazıları incelenmiş ve "Bibliyografya Çalışması" na alınmıştır.

Türk Halk Müziği, Türk Halk Oyunları esas konu olarak alındığından, bunlara bağlı diğer konular da çalışma alt başlıklarına dahil edilmiştir. Çünkü: Bunlar bir ağacın gövdesini tamamlayan dallar gibidir.

Her dergi ayrı ayrı ele alınıp, Türk Halk Müziği, Türküler ve Hikâyeleri, Türk Halk Oyunları, Yurdiçi ve yurtdışı gösteriler, bu konularla ilgili seminerler ve kongreler, yazılmış kitaplar, bibliyografya esasına göre incelenip sıraya konulmuştur.

Araştırmayı yaparken, en uygun çalışma ortamı olarak İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi seçilmiştir. Burası kaynak bakımından zengin bir yer olup, Türkiye 'de süreli yayınların toplandığı derleme kütüphanelerinin başında gelmektedir.

Kütüphanenin süreli yayınlar bölümünde, her çeşit yayınlanmış dergiler bulunmaktadır. Araştırma kaynağının ortamı burası olmuştur. Bunun yanında, kaynakları ve bu kaynaklarda yazıları bulunan şahsiyetleri yakından tanıyan kişilerle görüşmeler yapılmış ve bilgiler edinilmiştir. Ayrıca, yazı ve makalelerdeki konulara açıklık getirilmesi bakımından bu sahada uzmanlaşmış kişilerle de mülakatlar yapılmıştır.

1. 3. KULLANILAN METOD VE ARAÇLAR

1. 3. 1. Araştırma Metodu

Araştırmanın kolay ve verimli olabilmesi için, belli metodlara göre yapılması gerekir. Bilimsel bilgi elde etmek için, belirli aşamalar mevcuttur. Bu aşamalara göre yapılan araştırmalarda mutlak bir sonuca varılır.

Tezin konusu sosyal bilimler alanına girdiğinden, "Temel Araştırma" metoduyla incelenmiştir. İncelemede şu aşamalardan geçilmiştir: Sorun belirlenmiş, doğruluk araştırılmış, genelleme ortaya konulmuş ve eleştirme yapılarak sonuca varılmıştır.

1. 3. 1. 1. Yazılı Kaynak Araştırması

Araştırma da geçici plan hazırlandıktan sonra, iş kaynak araştırmasına gelir. Bu araştırmada kaynaklar önceden belirlendiği için, bulunduğu yer tesbit edilmiştir. Dergilerin indekslerine bakılarak konu başlıkları kaydedilmiş ve bu kayıtlara göre incelemeler yapılmıştır.

1. 3. 1. 2. Mülakat ve Görüşme

Görüşme toplum bilimcilerin sık sık başvurdukları bir yoldur. Bilimsel araştırmada elde edilen bilgilerin açıklık ve kesinliğe varması bu şekilde olur. Bilgi alınacak kişilerle karşılıklı görüşme şeklinde olur. Konusunda yetkili kimselerle görüşmeler yapılarak, onların düşünceleri alındı ve böylece konulara açıklık getirildi. Sonuçta bu fikirlerden de faydalanıldı.

1. 3. 2. Kullanılan Araçlar

Bu araçlar şunlardır: Fotokopi, Not Fişi ve Bilgisayar.

Araştırmada kullanılan araçlar araştırmayı kolaylaştırdığı gibi, zaman kaybını da önlemektedir. Bu itibarla, not alma yerine en sağlıklı yol olan fotokopi tercih edildi. Konuların belirtilmesi bakımından, okunan makale ve yazılar ayrı not fişlerine geçirildi. Tezin yazımı için en uygun araç olarak bilgisayar seçildi.

1. 4. YAZIM BİÇİMİ

Tez çalışması sade bir "Bibliyografya" dan ibaret değildir. Her ana konu ve alt başlıkların bibliyografyasından sonra, konu içeriğini belirtmek için açıklayıcı özetler yapılmıştır. Araştırmacı bu açıklayıcı özetler sayesinde, ilgilendiği konu hakkında makale, yazı ve kitaplara doğrudan doğruya baş vuracaktır. Böylece, çalışmalar da hız kazanacak ve zaman kaybı önlenmiş olacaktır. Ayrıca özetler arası tasnif yapılmış ve bunlarla ilgili olan döküm tabloları da meydana getirilmiştir.

Konu başlıklarının bazıları tam anlamıyla içindekileri belirtmiyor. Mesela: "Folklor" diye başlayan bir yazıda, Türk Halk Müziği anlatılmaktadır. Bu bakımdan, konu ancak verilen özetin okunmasıyla anlaşılmaktadır. Bu hususa bilhassa dikkat edilmiştir.

Tez, dört bölüm ve eklerden meydana gelmektedir. Yazım biçimi dikeydir. 2. Bölümde, araştırma alanına giren kaynak dergiler tanıtılmıştır. 3. Bölümde dergilerde makaleleri bulunan yazarların görüşleri değerlendirilmiş ve 4. Bölümde sonuca varılmıştır. Eklerdeki her dergi ayrı bir bölüm olarak ele alınmış ve kendi içindeki konular ayrı başlıklar halinde ayrılmıştır. Konular kod sıralamasına göre yazıldıktan sonra, diğer bir alt başlığa geçilmiştir. Her bölümün başlığı altında bulunan

makale ve yazılar, yazar soyadının alfabetik sırasına göre düzenlenmiştir. Sıralamada (01) kod numarası esas alınmıştır. Bir yazarın konu başlığı altında birden fazla yazısı olması halinde ise, soyadına göre yazım yapılmış fakat sıralamada dergilerin küçükten büyüğe doğru sayı numarası gözönünde bulundurulmuştur.

1. 5. BİBLİYOGRAFYA ÇALIŞMASINDAKİ BAŞLIKLARIN AÇIKLAMASI

01	ATUNER, Ferdi	: Sadi Yaver ATAMAN ile Bir Konuşma, Musiki Mecmuası, (177-178), 11-12.62, S. 268-269, S. 281
01		: Kod numarası
	ATUNER	: Yazarın soyadı
	Ferdi	: Yazarın adı
	Sadi Yaver ATAMAN ile Bir Konuşma	: Yazı başlığı
	Musiki Mecmuası	: Kaynak eserin adı
	(177-178)	: Mecmuanın sayıları
	11-12.62	: Kasım-Aralık 1962 (Aylar ve yıl)
	S. 268-269	: Yazı, mecmuanın 268 nci sayfasından başlıyor ve 269 ncu sayfasında bitiyor
	S. 281	: Yazı aynı mecmuanın 281 nci sayfasından tekrar devam ediliyor.

1. 5. 1. Konu Başlıklarının Madde Sayısı

1. 5. 1. 1. Musiki Mecmuası

<u>Konu Adı</u>	<u>Madde Sayısı</u>
Türk Halk Müziği	80
Türk Halk Oyunları	10
Türk Halk Çalgıları	40
Kongre ve Seminer	12
Kitaplar	7

1. 5. 1. 2. Türk Folklor Araştırmaları

<u>Konu Adı</u>	<u>Madde Sayısı</u>
Türk Halk Müziği	130
Türküler ve Hikâyeleri	115
Türk Halk Oyunları	169
Oyun ve Festivaller	61
Türk Halk Çalgıları	35
Kitaplar	17

BÖLÜM 2. TEZ KAYNAĞI DERGİLERİN TANITIMI

2. 1. MUSİKİ MECMUASI

Bu mecmua 1 Mart 1948 'de yayına başladı. Müzikolog Hüseyin Saadettin Arel tarafından yönetilen bir dergiydi. Yazı İşleri Müdürü olan Laika Karabey mecmuanın basılmasından dağıtılmasına kadar görev yaptı. Yalnız bu derginin 1. ve 2. sayıları o zamanın "Akşam Gazetesi" 'nde yazan Ali İhsan Tayşalı adına çıkmıştı. 3. sayıdan 176. sayıya kadar derginin yönetmeni Laika Karabey oldu. Yukarıda belirttiğimiz gibi, sorumlu ve yönetici Saadettin Arel Bey 'di. 1962 'den itibaren Laika hanım derginin yönetimini bıraktı.

Dergi, 177. sayıdan itibaren, İleri Türk Musikisi Konservatuvarı Derneği 'nin yayın organı oldu. Dernek Başkanı Etem Ruhi Üngör 'ün sahipliğinde yayına devam etti. 95. sayıda "yeni" kelimesi, 200. sayısından itibaren de "çoksesli" kelimesi eklenmiştir. 224. sayıdan itibaren "ileri" kelimesi eklenerek devam etmiştir.^[1]

Musiki Mecmuası Etem Ruhi Üngör 'ün şahsi gayret ve maddi imkanlarıyla üç ayda bir sayı çıkarılmak suretiyle yayına devam etmektedir. Bugün, 452. sayısı (Mart 1996 ayında) çıkmıştır. Böylece 48. yayın yılına girmiş oldu. Musiki Mecmuası olarak dünyada yayın hayatı bakımından ikinci sıradadır.

Dergi içerik bakımından araştırma ve inceleme yazılarını kapsadığı için, Türk Musikisi üzerine çalışan, içteki ve dıştaki araştırmacıların birinci kaynağı kabul edilmiştir. Musikinin hangi konusu olursa olsun, o konu hakkında bir-iki yazı bulunur. Bu dergide en çok makale yayınlayan kişiler: Etem Ruhi Üngör, Laika Karabey ve Hüseyin Saadettin Arel 'dir.

Dergi, İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi Süreli Yayınlar Bölümü (0-191) numarada kayıtlıdır. Ayrıca, Ankara Milli Kütüphane ve diğer derleme kütüphanelerinde de bulunmaktadır.

[1] Ethem Ruhi Üngör ile "Musiki Mecmuası" Üzerine bir görüşme, 30.4.1996, İstanbul

2. 2. TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Dergi, 1 Ağustos 1949 tarihinde ilk sayısı çıkarak, yayın hayatına girdi. Ayda bir sayı olarak düzenli şekilde çıkmaya devam etti. Sahibi ve baş yazarı İhsan Hınçer 'di.

"Türk Folklor Araştırmaları" dergisi İhsan Hınçer 'in 1979 yılında vefat etmesinden sonra, yayına biraz devam etmiş ve 1 Ocak 1980 tarihinde 366. sayısını çıkartarak kapanmıştır. Hınçer 'in oğulları, Bora ve Çora babaları gibi derginin yayınını devam ettirememişlerdir.

Bu derginin en büyük özelliği, uzun süre kültür alanında çıkmış olması ve bu alanda çok faydalar sağlamış bulunmasıdır. İhsan Hınçer dergisini tek başına çıkardı. Büyük fedakarlıklar gösterdi. Türk Folkloruna bu kadar geniş kapsamlı eser bırakan ikinci bir kişi ve ikinci bir yazılı eser görülmemektedir. Bu durum gösteriyor ki, İhsan Hınçer çıkardığı dergiyle folklorumuzun yerini ve değerini ortaya koymakla çok büyük hizmetler yapmıştır.^[2]

Bu dergi, folklorun her konusunda, birinci elden kaynak niteliği taşıyacak bilgileri yayınlamıştır. Bu bakımdan Türkiye 'de ve Dünya 'da benzer dergiler arasında önemli bir yeri vardır. Yurtdışından aboneleri olmuştur. Türk Kültürünü dışarı taşıyan bir köprü görevi yapmaktaydı.

Musiki Mecmuası, Türk Sanat Müziği ağırlıklıdır. Türk Folklor Araştırmaları ise, folklorun bütün konularını içine alan yayınlar yapmıştır. Bilhassa, Türk Halk Müziği ve Oyunlarına geniş yer verilmiştir. Yurtiçi, yurtdışı halk oyunları yarışması, gösteri ve yurtdışı festivallerinden bahsedilmiştir. Bu gösterilerin değerlendirmesini yapan yazılar bu dergide yayınlanmıştır.

Netice itibarıyla, dergi folklor konusunda en güvenilir kaynaktır. Bugün bile en büyük, en önemli bir folklor başvuru yapısı ve halk kültürü hazinesi niteliğini sürdürmektedir.^[3] Bu kaynak İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi Süreli Yayınlar Bölümü (0-129) numarada kayıtlıdır.

[2] Doç. Fikret Değerli ile "Türk Folklor Araştırmaları", dergisi üzerine bir görüşme, 30.6.1995, İstanbul.

[3] Şerif Baykurt ile "Türk Folklor Araştırmaları", dergisi üzerine yapılan bir görüşme, 5.7.1995, Ankara.

BÖLÜM 3. YAZARLARIN GÖRÜŞLERİ

3. 1. TÜRK HALK MÜZİĞİ 'NDE ÇOKSESLİLİK

ATAMAN, Sadi Yaver, Ek A₁, 06, "Türk Halk Müziğinde çokseslilik vardır."

ARSEVEN, Veysel, Ek B₁, 18, "Çoksesliliği halktan kişiler yapamaz, çokseslilik bilimsel bir araştırma sonucu ortaya çıkar ve bir sanat işidir."

BROMHAM, Mme. J. Katı, Ek B₃, 11, "Türk Halk Müziğinde Çokseslilik vardır. Armonize edilmiş türkülerde batı armoni bilimi uygun düşmemektedir."

EASTWOOD, T. H., Ek A₁, 34, "Türk Halk Müziği üzerine batı müziği armonisi uygun değildir."

SALCI, Lütfi, Ek A₁, 60 - 61, "Türk Halk Müziğindeki çokseslilikte ilmi bir dayanak olduğu düşünülmelidir. Bunda bilimsel bir alâmet vardır."

UZUNOĞLU, Sadık, Ek B₁, 36 - 117, "Türk Halk Müziğinde çokseslilik vardır ama, hepsinde değil ve sanat değeri yoktur."

YÖNETKEN, Halil Bedi, Ek A₁, 66 "Türk Halk Müziğini çoksesli yapabilmek için, onun ezgi ve ritimlerini iyi bilmek gerekir."

3. 1. 1. Söyleşi Yapılan Müzik Adamlarının Görüşleri

ERAL, Ali, Ek C₁, "Türk Müziğinde Çokseslilik vardır."

ÖNALDI, Şenel, Ek C₁, "Türk Halk Müziği Çokseslidir."

ÖZTÜRK, Serdar, Ek C₁, "Türk Halk Müziğinde, Çokseslilik yoktur. Çalgılarındaki doğal çokseslilik, çokseslilik olarak kabul edilemez."

TORUN, Mutlu, Ek C₁, "Türk Halk Müziğinde Çokseslilik vardır."

TURA, Yalçın, Ek C₁, "Türk Halk Müziğinde Çokseslilik vardır."

3. 1. 2. Batıda Çokseslilik

Önceleri ilkel bir yapıya sahip olan belirli bir aralıktan oluşan ezgiler, birbirine cevap veren iki koro şeklinde oluşurken zamanla bir koro içinde söylenmeye başlandı. Bugün bazı ilkel toplumlarda bile görülen bu tür çoksesliliğe, Batı 'nın çoksesliliğe geçiş döneminde de rastlanıyor.

Hristiyanlığın Avrupa'ya yayılması ile müzik ön plâna geçmiştir. Müziğin insanları ortak duygularda birleştirme gücünden, Katolik kilisesi baştan beri yararlanmıştır. Din ve müzik yoluyla birlik sağlamayı amaçlayan Papa Gregor I, dinsel solo ve koro şarkılarını biraraya toplamıştır ki, bunlara daha sonra "Gregor Ezgileri" veya "Gregor Koral" adı verilmiştir.^[1] Gregor ezgileri, eşiksiz tek sesli olarak bazen bir bazen de iki koro başı tarafından söylenmeye başlanmıştır. Ezgilerin bu basit diyalog şeklinde söylenmesi sonucu, çoksesliliğe doğru adım atılmış oldu. Halk ezgileri de altına dinsel sözler yazılarak kiliselerde söylenmeye başlandı.

Kiliselerdeki korolarda tek sesli olarak söylenen "Gregor ezgileri" giderek yerlerini, paralel dördü ve beşlilerden oluşan "Organium" diye adlandırılan bir çeşit çoksesliliğe bıraktı. IX. yüzyılın ikinci yarısında tüm Avrupa 'ya yayılan müzik teorisinin ana kaynağı olan "Musica Enchiriadis" de, iki organium türü aşağıdaki gibi ortaya çıkmıştı. Bu türler çoksesliliğin başlangıcını teşkil etmiştir.^[2]

1. Organium: Ezgi aynı anda beşli ve oktav durumunda çiftleştirilerek söylenir.

1. Organium

2. Organium: "Vox Principalis" denilen ana çizgiyle, alt ses" Vox Organialis" aynı sestten başlamakta, alt ses başlangıç sesini tekrar ederken, üst ses adımlarla dördü aralığa ulaşmaktadır. Böylece parça, paralel dördümlerle sürüp gider ve sonda iki parti yine aynı seste buluşurlar.

[1] Salih Turhan, Halk Musikisin 'de Çeşitli Görüşler, Kültür Bakanlığı /1414, Tarih Kurumu Basımevi, Ankara - 1992, s. 105.

[2] Salih Turhan, a. g. e., s. 106, 107.

2. Organium

vox principalis

Rex - coe - li - do - mi - ne - ma - ris - un - di - so - ni

vox organalis

980 'de İngiltere 'de Winchester Kilisesinde 400 borulu bir orgun kullanıldığı anlaşılmıştır. İki papaz bu orgu beraber çalmakta; üst partiyi biri, alt partiyi de ikincisi seslendirmekteydi. Bu çalınış biçimi vokal müziğe örnek olmuştur.

Ayrıca, Romalı şarkıcıların org ve pan flütlerinden kolaylıkla elde edilen paralel beşlilerin vokal müziğe uygulandığı da söyleniyor.

XI. XVI. yıllarda "Organium" bazı değişikliklerle geçerliliğini korumuştur. Değişikliğin en önemlisi, partilerin yer değiştirmesi, yani "Vox Principalis" in yerini kontrpuant yapan "Vox Organilis" e bırakmasıdır. O zamana kadar görevi esas ezgiye eşlik olan "Vox Organalis" artık karşıt bir ses olarak gelişti. Böylece hakiki anlamda ilk polifoni adımları atılmış oldu. Bu gelişme XII. yılda Fransa 'da "Discantus" ile en yüksek düzeye ulaşmıştır. Dindışı ezgiler, halk ezgileri çok kullanılmaya başlanmıştır. Uzun bir evrimin sonunda, çok seslendirilmeye başlanan halk şarkıları kilise içinde ve dışında, yüzyıllar boyu tekrar edilmiş, halkın yaşamında, vazgeçilmez bir unsur olmuş ve bireyler tarafından kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Toplumdaki iş bölümü ve örgütlenmenin yanında daha birçok etken, müziğe yansımıştır. Koro ile şarkı söyleme geleneği olgunlaşmış ve bir kültür ürünü doğmuştur.

Kiliseye paralel olarak halk arasında, üçlü ve altılı aralıklarla iki sesli şarkı söyleme alışkanlığı, kuzey ülkelerinin yanı sıra Almanya ve diğer Avrupa ülkelerini de sarmıştır. Batı toplumunun kültürü içinde doğup büyüyen bireyler, yüzyıllar boyunca süzüle süzüle oluşan bu kültür mirasını okullarda, kiliselerde ve evlerde toplu şarkı söyleyenleri dinleyerek - çoğu zaman da söyleyerek - içlerine sindirmişler ve eserler vermişlerdir. Bu eserleri meydana getirirken irticalen söylenen ve bünyelerinde çokseslilik olan halk şarkılarından faydalanılmıştır.

Çokseslilik, teksesliliğin zıddıdır. Aynı zamanda birden fazla sesin icra edildiği musikî parçasıdır. Polifoni (Çokseslilik), birbirinden melodik ve ritmik yönden ayrı, bağımsız karakterde iki veya daha çok sesin aynı zamanda duyulmasından meydana gelen bir sanat ürünüdür. Çokseslilikte armoni, kontrpuan ve kanon uygulamaları vardır.

Çoksesli Batı Örneği

Palifera : *Vittoria (1535-1608)*

Ek-D, Nota No: 1

3. 1. 3. Türkiye 'de Çokseslilik

İkinci Mahmut (1808 - 1839) devrinde orduya verilen yeni düzen yanında, 1826 'da mehter takımları kaldırılmış, bunların yerine İtalya 'dan uzmanlar getirilerek batı tipi bandolar kurulmuştur.

Tanzimattan (1839) sonra, batı ile başlayan sıkı ilişkiler, Avrupa müziğinin Türkiye 'ye girmesini sağlamıştır. Batılı sanatçılar İstanbul 'a gelerek sarayda ve saray dışında çeşitli konserler vermişlerdir. Böylece batıyla başlayan müzik ilişkileri zamanla daha da gelişmiştir. Sarayda batılı uzmanların yönetimi altında ilk Türk Orkestrası kurulmuştur. Burada yetişen Saffet ve Zati Beyler küçük formlarda çoksesli bazı eserler yazmışlardır. Bu eserlerle batı müziği ülkemize yerleşmiştir.^[3]

Esasen, bu konuda köklü gelişmeler Cumhuriyetin kuruluşundan sonra başlamıştır. 1924 yılında Müzik Öğretmen Okulu açılmıştır. Bunun ardından Konservatuvarlar kurulmuştur. Bu konservatuvarların programı tamamen batı müziğine göre düzenlenmiştir. Bu kurumlardan değerli elemanlar yetişmiştir.

Diğer yandan, batıda müzik öğrenimlerini tamamlayıp yurda dönen Cemal Reşit Rey, Ahmet Adnan Saygun, Ulvi Cemal Erkin, Ferit Alnar, Necil Kâzım Akses, Müzik Öğretmen Okulu ve Konservatuvarlarda görev almışlardır. Çağdaş Türk

[3] Saip Eguz - Ziya Aydıntan, Çoksesli Müzik Eğitimi, Ayyıldız Matbaası, Ankara-1969, s. 156-158

Müziğinin gelişmesi için çaba sarfetmişlerdir. Bu sanatçılar çoksesli yeni Türk müziği eserleri vermişlerdir.

ÖRNEK 1

Alçak Ceviz Dalları

Giriş (Saz)

Bağlama Düzeni

Bu kuşağı sonradan yetişen diğer sanatçılar takip etti. Çoksesli Türk Müziği sanatçılarımız halk müziğinden faydalanarak milli karakterde eserler yaptılar. Çoksesli yeni Türk müziğiyle ülkemiz, dünya müzik sanatı içinde, yerini almağa başladı. Cemal Reşit Rey bizde halk türkülerine batı armonisi tatbik eden ilk bestecidir. Bu bestecilerimiz tarafından çokseslendirilmiş halk türkülerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

ÖRNEK 2

Konya

Sille türküsü İKİ SESLİ

A.A. SAYGUN

3. 1. 4. Türk Halk Müziği 'nde Çokseslilik

Türk müziğinin tek sesli olduğu ve bunun müzik gelişmesine yetmeyeceği konusunda birçok fikir ileri sürülmüştür. Halk müziğinde çokseslilik konusunda farklı görüşler ortaya konulmuştur. Bazılarına göre çokseslilik, halk müziğinin seslerinde değil, sazlarındadır. Bazılarına göre ise, her ikisinde de çokseslilik vardır.

1925 yılının Aralık ayında ve 1926 yılının Temmuz ayında Milli Mecmua 'da çıkan iki yazı ile Vahit Lütfi Salcı, Alevi cemlerinde söylenen çoksesli ezgilere ait örnekler vermiştir. Bazı iddialar üzerine Vahit Lütfi Salcı 1938 'de Ülkü Mecmuası 'nda tekrar bu konuyu ele alarak cem törenlerinden örnek olarak vermiş olduğu nefes ezgisini açıklamıştır.

VAHİT DEDE DERLEMESİ (1)

1. DESTE
Tür be nin üs tū ne nak ey le dī le r

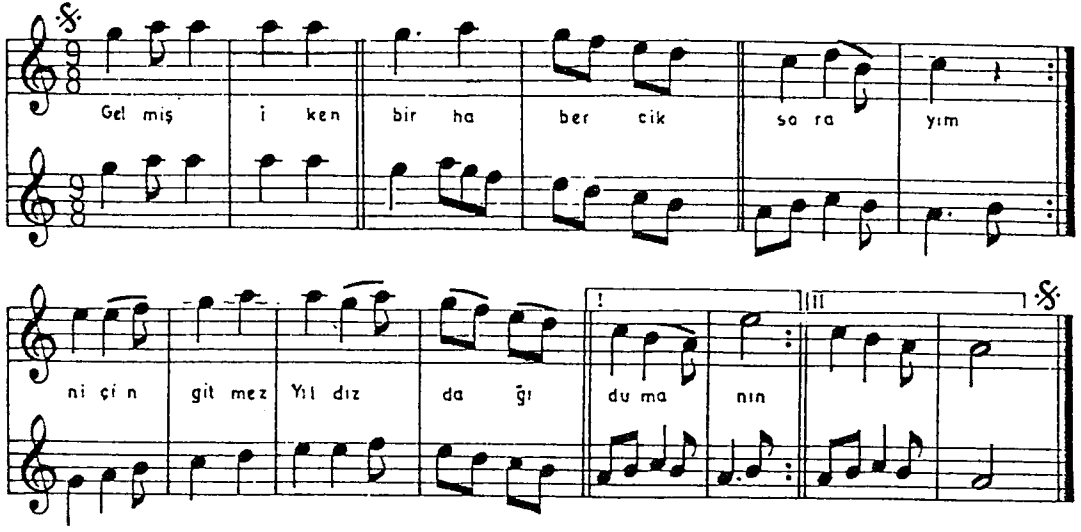
2. DESTE
Tür be nin üs tū ne nakş ey le dī ler

3. DESTE
Ya şa hı ve lâ yet ya şa hı ve lâ yet

Vahit L. Salcı bu araştırmalarını "Gizli Türk Musikisi ve Gizli Halk Oyunlarında Armoni Meseleleri" adıyla kitap halinde yayınlamıştır. Bu kitabında çoksesliliğin var olduğunu savunan yazar, tesbit ettiği melodileri açıklamalı notalarıyla Fransız müzikolog Augène Borel (Ojen Borel) 'e göndermiştir. Borel bu konuyu ciddiyle ele almış ve Paris 'te çıkardığı bir mecmuada "Sur la Musique Secrète de Tribus Turques Alevi" (Türk Alevi Cemaatları Gizli Müziği Üzerine) başlığı altında yayınlamıştır. Bu makalesinde Borel, eserlerin ilmi öneminden bahsetmiş ve görüşlerini geniş bir şekilde belirtmiştir. Ayrıca bu derlemelerinden dolayı Vahit Lütfi Salcı'ya takdirlerini sunmuştur.^[4]

[4] Lütfi Salcı, "Gizli Oyunlarda Armoni ve Koro Alamet ve Hareketleri", Musiki Mecmuası, Sayı: 213, s. 277 - 278

VAHİT DEDE DERLEMESİ (2)

Diğer taraftan, 1944 yılında Muzaffer Sarısözen ve Halil Bedi Yönetken Tunceli 'nin Pertek ilçesinde iki türkü derlemişlerdir.^[5] Sarısözen 'in tesbitine göre, bu iki türküyü saz ve sözleriyle iki kişi plâğa okumuştur. Bunlardan "Gül Türküsü" iki sesli olarak notalandırılmıştır. Bu türküler tesbit edildiğinde, çevre henüz dışarıya kapalı bulunuyordu. Bu husus önemli bir noktadır. Esas önemli nokta ise, paralel beşlilerle yürüyen bu çeşit çoksesliliğin, insan sanat tarihinde bilinmeyen yönler ışık tutan bir kimlikte olmasıdır. Paralel dörtlü ve beşli yürüyüşler, kendiliğinden çoksesliliğe geçiş devrinin ilk şekilleridir.

1944
Muzaffer Sarısözen

GÜL TÜRKÜSÜ
İki Sesli (Orijinal)

Tunceli - Pertek
Süleyman Kaya - İsmail Oğuz
(D.K.F. Arşivi)

Ek-D, Nota No: 3

[5] Nejat Birdoğan, Notalarıyla Türkülerimiz, Özgür Yayın, İstanbul, 1988, s. 47 - 48

Nitekim, Güney Avrupa 'da başlayan çokseslilikte, halk ezgilerinden faydalanılmıştır. Kuzey Avrupa ülkelerinde üçlü ve altılı aralıklarla söylenen halk ezgileri görülmüştür. Bu ezgiler, çokseslilik ilmiyle hiç temas etmemiş toplumlarda söyleniyordu.^[6] İşte bu irticali söyleyiş, bir çokseslilik alâmetidir.

Niçin doğuda çokseslilik gelişmemiş de batıda gelişmiştir? Araştırmalar neticesinde, bağlamalardan derlenen ezgi örnekleri göstermiştir ki, bu alandaki çalışmalar, batıdakinden daha önce doğuda başlamıştır. Çoksesli müzik, kaynak bakımından Batı 'dan çok doğuda görülmüştür. Sadi Yaver Ataman, "Halk çalgılarının yapısında, özellikle bağlamalarda çokseslilik vardır. Dem tutma olayı vardır ki, bu Avrupa 'da polifoninin menşei sayılmaktadır." demiştir.

Macar Müzikolog Bela Bartok ve Adnan Saygun Anadolu 'da koro halinde türkü söyleme geleneği olmadığını, derlemelerinde buna rastlamadıklarını söylemişlerdir.^[7] Bu durumun çoksesliliğin gelişmesine engel olduğu görüşünü ileri sürmüşlerdir. Çoksesliliğin ancak toplu türkü söylemeyle gelişeceğini belirtmişlerdir. Oysa, Anadolu 'da kına gecelerinde, imecelerde, kapalı salonlarda, kadınların ve erkeklerin düzenledikleri eğlencelerde koro halinde ezgiler söyledikleri bilinmektedir.

3. 1. 5. Bugünkü Durum

Türk bestecileri arasında Hüseyin Saadettin Arel, Teoman Önal, Yalçın Tura, Mutlu Torun, Şenel Önal gibi sanatçılar mevcut eserleri, ya da kendi bestelerini batının armoni kurallarını da dikkate alarak, Türk makamlarının kurallarına uygun çoksesli eserler vermişlerdir. Bu eserlerde, Türk halkının duyguları da göz önünde bulundurularak yeni ve özgün bir armoni anlayışını Türk müziği sesleriyle ortaya koymuşlardır.

Ayrıca, Azerbeycan ve İran 'daki besteciler de Türk makamlarını dikkate alarak çok sayıda çoksesli eser ortaya koymuşlardır. Türk Musikisi Konservatuvar'larında öğrenim ve eğitim görmüş olan müzisyenler, bu anlayışa uygun hareket ederek çokseslilik alanında eserler yapmışlardır.

[6] Salih Turhan, Halk Musikisinin 'de Çeşitli Görüşler, Kültür Bakanlığı / 1414, Tarih Kurumu Basımevi, Ankara - 1992, s. 134

[7] Nejat Birdoğan, Notalarıyla Türkülerimiz, Özgür Yayın, İstanbul - 1988, s. 48.

3. 1. 6. Değerlendirme

Yazarlardan bazıları, Türk Halk Müziğindeki çokseslilik hakkında, bilimsel alâmet tabirini kullanmıştır. Bazıları da, Türk Halk Müziğinde çoksesliliğin var olduğunu iddia etmişlerdir. Bazıları olamaz demişlerdir.

Yüzyıllara dayanan Türk müziğindeki çokseslilik alâmetleri, incelemelere göre mutlak olarak bir ihtiyaçtan ortaya çıkmıştır. Bilimsel araştırmalara girildiğinde, Türk müziğinin makamlarıyla karşı karşıya gelinmektedir. Çünkü, Türk müziği makam müziğidir. Makamın da kendine has özellikleri vardır.

Makam : "Türk müziğini diğer müzik türlerinden ayıran en önemli unsur "MAKAM" dır. Birçokları dizi 'yi, ya da gam'ı makam yerine göstermektedir. Oysa makam 'ı bunlardan ayıran önemli özellikler vardır. Bunlar; belli bir perdede yapılan kadans, belirli bir perdeden başlama zorunluluğu, belirli perdeleri tekrar kullanmamak gibi bir kural, özellik gösteren bir sıçrama, belli bir seyir hızı ve perdeler arasındaki aralıkların konumu ile sekizliler arasındaki tınının meydana getirdiği farklılıklarla elde edilen çeşni ve yapılması gereken duraklama sürelerininin tümüdür. Böylece, yukarıda özellikleri ardarda sıralanarak makam 'ın tarifi yapılmıştır. Bunların açıklaması ise şöyledir:

Kadans: Her hangi bir perde de durmaktır. İki türlü olup, gezinme sırasında her hangi bir perde de, kulakta rahatlık uyandıracak bir şekilde duyulmasına "TAM KADANS=DURAK=MAYE", kulakta tam bir rahatlık uyandırmayan şekline de "YARIM KADANS=GÜÇLÜ" denilmektedir.

Her makamın her perdesinin kendine has özellikleri vardır. Bu perdelerde yarım kadans yapma zorunluluğu vardır. Bu duraklamalar yapılmadığı durumda, makamın gerçek karakteri duyurulmamış olur.

Belirli Bir Perdeden Başlama Zorunluluğu: Buna "Seyir" diyenler vardır. Bazı makamların başlangıç perdeleri zorunlu olarak belirtilmiştir. Ancak, bazılarında da herhangi bir perdeden başlama serbestliği getirilmiştir.

Perde Tekrarları: Bazı makamlarda ilk girişte kullanılan perdeye tekrar geri dönmek diye bir şart vardır. Eğer bu kural uygulanmaz ise, o makam, hakkıyla yapılmamış olur.

Sıçrama: Belli bir perdeden bir başka perdeye, aradaki diğer perdeleri atlayarak yapılan harekettir. Bu hareket bazen tiz perdelere, bazen da pest perdelere yapılır.

Seyir Hızı: Bazı makamlarda gezinti (seyir) süratli, bazılarında da ağır olmak durumundadır.

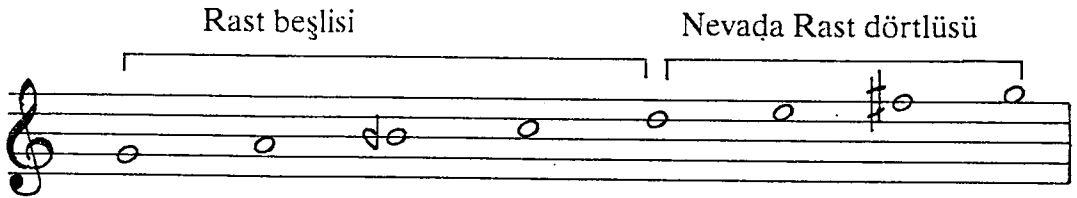
Aralıklar: Perdeler arasındaki arızaların sınırlandırılmasıdır.

Sekizli Arasında Tını Farkı: Türk müziğinde bazı makamlarda bir tam sekizli çalgı bünyesinde tam değildir. Bu bir özellik ve karakter oluşturur. Söz gelimi karar perdesi ile tiz durak arasında bu fark bazı durumlarda kendini açıkça gösterir. Çalgıların, elektronik aletler vasıtasıyla perde ayarı yapılmış ise, bu durum ortadan kalkmış olur. Böylece seyir sırasında karakter bozulmuş olup, çok hassas kulaklarca hissedilebilir.

Duraklama Süresi: Bazı makamlarda yapılan kadanslar, belli süre içinde yapılır. Bu duraklama süreleri, o makamlar için şarttır."^[8]

RAST MAKAMI

a- Karar sesi	: Rast perdesi (Sol)
b- Donanım	: Si-Koma bemol (♭), Fa- bakiye diyez (#)
c- Güçlü sesi	: Neva perdesi (Re)
d- Seyir	: Makam çıkıcı olarak kullanılmıştır.
e- Yeden sesi	: Irak perdesi (#Fa)
f- Dizi	: Yerinde bir rast beşlisinin ve Neva perdesinde, bir rast dördlüsünün eklenmesinden meydana gelir.

Türk müziğindeki makam tarifi buysa, sanatçı makamın ihtiva ettiği bütün özellikleri, icra ettiği eserlerde de uygulayacaktır. Bu ne demektir? Makamın durağı ve güçlüsü en az iki ses ihtiva etmektedir. Bu da kendiliğinden bir çokseslilik ortaya getirmiş olur. Ayrıca, bazı makamlarda üçlü, dördlü ve beşli, hatta altılı aralıklar bir

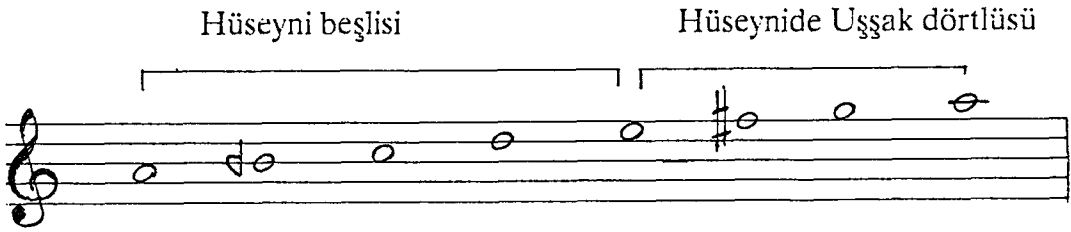
[8] Doç. Şenel Onaldı ile "Makam" üzerine yapılan özel görüşmeden, 12 Ekim - 1995, İstanbul.

anda duyulmaktadır. Bunlar makamların karakteristik özelliklerinden biridir. O halde, Türk insanı kendi makam özellikleri ve mevcut olan doğal sesleri duymadığı takdirde, müzikal doyuma ulaşamaz. Özellikle Türk sazlarını çalanlardan, bu ahenkleri duyuranlar, usta sanatçı olarak anılmışlardır. Çünkü bu sanatçılar, Türk müziğinin makam kurallarını yerli yerinde kullanan sanatçılardır.

Lütfi Salcı 'nın "Türk müziğinde bilimsel bir çokseslilik alâmeti vardır." sözünden çıkan anlam, yukarıda sayılan Türk makamlarının karakterleriyle doğrudan doğruya ilgilidir. Eğer Türk makamları hakkındaki bütün vasıflar bilinmiş olsaydı, yazarlar bu alâmetlerin nerden kaynaklandığını, daha iyi anlamış olacaktı. Çünkü Türk sazlarının iki, üç, dört, beş ve altı telli olanlarında duyulan armonik seslerin gelişi güzel olmadığı, her makama göre farklı perdelerde uygulanışı, Türk müziğinin geleneksel bir sistemden geldiğini ve geleneklere uygun bir tarzda ortaya çıktığını göstermektedir. O halde, Türk Halk müziğinde geleneksel makamlara dayalı özel bir armoni vardır.

HÜSEYİNİ MAKAMI

a- Karar sesi	: Dügâh perdesi (La)
b- Donanım	: Si-Koma bemol (♭), Fa-bakiye diyez(♯)
c- Güçlü sesi	: Hüseyini perdesi (Mi)
d- Seyir	: Makamın seyri inici ve çıkıcı olarak kullanılmıştır.
e- Yeden sesi	: Rast perdesi (Sol)
f- Dizi	: Bir hüseyini beşlisine, hüseyini perdesindeki bir uşşak dörtlüsünün eklenmesinden dizi meydana gelmiştir.

Türk müziğinde hüseyini makamının durak perdesi (lâ) perdesi, güçlüsü ise (mi) perdesidir. Makamın özelliğine göre, durak ile güçlü arasında bâriz bir şekilde beşli aralıkda, karakteristik bir sıçrama hareketi mevcuttur. Buna göre, durak ve güçlü perdelerinin her ikisinin birarada duyurulmasında sakınca olmadığı gibi, birlikte duyurulması zorunluluğu da vardır. Çünkü bazı halk çalgılarının teller arasındaki düzenleme tarzında, dörtlü ve beşli aralıklar mevcuttur. Düzen yapılırken teller birbirlerine göre, bu dörtlü ve beşli aralıklar duyurularak yapılır.

Türk Makamlarının diğerlerinde de buna benzer kurallar mevcuttur. Bu itibarla, Türk Halk sazlarında herhangi bir ezgi icrasında bu kurallar uygulanmaktadır. Kuralın olduğu her yerde sanat vardır. Şu halde, Türk Halk Müziği 'nde ortaya çıkmış olan çokseslilik örneklerinin gelişigüzel yapılmadığı gözlenmiştir. İncelemelerden anlaşıldığına göre, Türk makamlarına dayalı ortaya çıkmış olan bir takım eserlerde bilinçli ve bilimsel bir çokseslilik anlayışı mevcuttur.

TAR

Cim telleri (zeng teli)

Cim telleri (zeng teli)

Bam teli (zeng teli)

Üst teller (göğ tel)

Orta teller (sarı tel)

Alt teller (ağ tel)

Yöre : Maçka-Trabzon
Veren: M. Sırrı Öztürk

BIÇAK HORONU

Derleme Tarihi
12. 5. 1977
Derleyen ve Notâ
Şenel ÖNALDI

Ek-D, Nota No: 4

3. 2. PENTATONİZM

ATAMAN, Sadi Yaver, Ek A₁, 19, "Pentatonizm Türk 'ün musikide damgasıdır. Pentatonik dizi bütün Türk Halk Müziği 'ne şamil değildir. Ancak, bir kısım köy ve aşiret musikilerinde mevcut olduğu görüşündeyim."

ATAMAN, Sadi Yaver, Ek A₁, 19, "Mesut Cemil, Türk Halk Müziği pentatonik değildir; bu Türk musikisini basite indirgemektir, demiştir."

BARTOK, Bela, Ek A₁, 25-26, "Macaristan 'da görülen pentatonik diziler Asya menşeylidir. Türk tesiri vardır."

GAZİMİHAL, M. R., Ek A₁, 40, "Rauf Yekta ve Ali Rifat Bey, Türk Halk Müziğinde pentatonik dizi yoktur demek, Belçikalı Fetiş ise pentatonik dizinin ilkel ve kaba olduğunu söylemektedir."

GAZİMİHAL, M. R., Ek A₁, 46, "Anadolu 'da ve diğer Asya ülkelerinde görülen heptatonik ezgiler, bazılarının iddia ettikleri gibi, batı etkisi değildir. Ezgilerin çatılarının gene öz pentatonik karakterde

olduğu görülüyor. Ses yürüyüşleri hep geniş ve atlamalıdır. Yarım tonlar işleme ve geçiş notaları türündedir."

GAZİMİHAL, M. R., Ek A₁, 49, "Çanakkale, Üsküdar Gideriken Aldı da Bir Yağmur türkülerinde ve Demirağa Barı'nda pentatonizm vardır."

SAYGUN, Ahmet Adnan, Ek A₁, 46, "Türk Halk Müziği'nde pentatonizm vardır; ezgilerin çoğunda pentatonik yapı seziliyor."

TARCAN, Bülent, Ek B₃, 132, "Türk Halk Müziği'nin iskeleti pentatoniktir".

3. 2. 1. Pentatonizm Nedir?

Pentatonizm bağımsız beş sesli dizilerle yapılan bir müzik türüdür. Orta Asya kökenlidir. Bu müzik türünü Türklerin kullandığı bilinmektedir. Beş sesli dizi, aşağıdaki örnekte görüldüğü gibidir.

Beş sesli müzik, Orta Asya 'dan Anadolu 'ya gelirken karşılaştığı değişik kültürlerin etkisiyle değişmelere uğramıştır. Bu etkileşimler karşılıklı olmuştur. Türk müziği bu kadar kültürlerle temas edip geniş coğrafi alanlara yayılmasına rağmen, Anadolu 'ya kadar durak seslerini korumuş ve Türk müziği makamlarının temeli olmuştur. Pentatonik dizi tek değildir. Dizilerin çokluğu yöresel oluşundandır. Bu değişik dizilerin örneği müteakip sayfada verilmiştir.

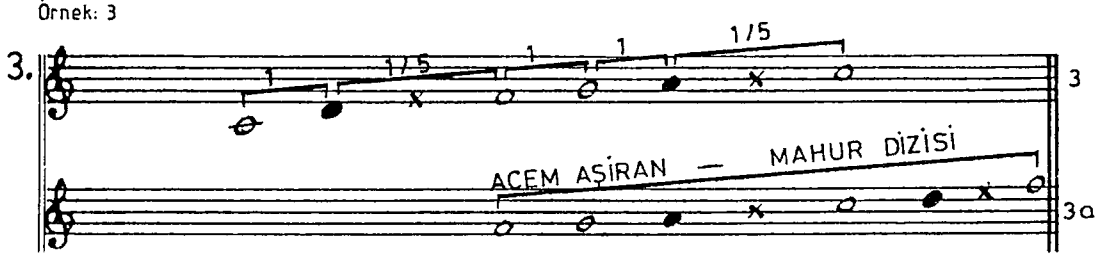
Bu diziler, yöresel oluşları nedeniyle zamanla birbirlerinden etkilenip, birbirleriyle karışarak değişime uğramıştır. Hatta batının gamını oluşturmuştur. Bu etkileşimler göçler, ticari münasebetler ve çeşitli seyahatlar yoluyla doğuya, batıya, Türklerin yayılış istikametlerine doğrudur. Bu diziler, diğer beşli dizileri tamamlamaktadırlar. Beş sesli pentatonik dizilerin durakları, Türk makamlarındaki dörtlü, beşli, yeden ve kadansları hatırlatmaktadır.

ASYA 'DA KULLANILAN BEŞ SESLİ DİZİLER

Örnek: 1

1. TETRAKORT	2. TETRAKORT	
		4-7 Yok, YONANUK
		3-7 Yok, RITSU (Çinden yayılan bir ad.)
		3-7 Yok, MIYAKO BUŞI (Şehir ezgisi)
		2-6 Yok, OKINAVA (Japonya'nın güney ada- ları adına istinaden bu ad verildi)
		2-6 Yok, MINYO MANI INAKA BUŞI (Köv ezgisi)

(3-7 Yok) RİTSU

Ek-C₄ Pentatonik Diziler

Halk müziği, dışa kapalı yerleşim bölgelerinde icra edildiğinden,⁹ fazla etkilanmemiş ve bugünkü duruma gelebilmiştir. Anadolu köylüsü yabancı kültürlerin etkisinde pek kalmamış ve kendi köklü kültüründen kopmamıştır. Bu görkemli kültürün başında müzik ve edebiyat gelmektedir.

Türkler Anadolu 'ya gelirken, halkın inançlarını, gelenek ve göreneklerini getirmişler, bu kültür unsurlarını taşıyanlara, öğretmenlere saygı duymuşlar ve onları korumuşlardır. Bu kişilerin başında aşıklar ve yöresel sanatçılar geliyordu. Saz ve diğer çalgılar eşliğinde terennüm edilen ezgiler ve sözlerle milletin kültürünü, tarih bilincini ve birliğini yaşatmışlardır.

Rauf Yekta ve Ali Rıfat Bey 'in, Türk Halk Müziğinde pentatonizm yoktur; Mesut Cemil ve Belçikalı müzikolog Fetiš 'in pentatonik diziler ilkeldir ve kabadır demelerine karşılık, Viyana 'lı Prof. Robert Lach, pentatonik diziler hakkında görüşlerini şöyle ifade etmiştir^[9]; "Orta Asya müzik tiplerinin başında bir tanesi vardır ki, gerek tonal (ses), gerek müzikal bakış açılarından çok ilginçtir. Özel bir görünümü vardır. Bu görünüme en çok Türk, Tatar kavimlerinin şarkılarında rastlıyoruz. Özelliği dizilerin bağımsız sesliliği, pentatonik (Beş sesli) merdivene bağlı kalması, müzik ve ton yapılışı ile de iki, dört, sekiz ölçülük koşutlu (parelel) bir bünye taşımasıdır. Pentatonik dizi "yarım ton" adımlarından yoksundur. Beş tondan başlayarak ilerleyen (Fa, Sol, Lâ,

[9] Nejat Birdoğan, Notalarıyla Türkülerimiz, Özgür Yayın, İstanbul - 1988, s. 37 - 38

Do, Re) dizisi gibi. Bu uzakdoğu ülkelerinden Çinlilerde, Japonlarda ve Hintlilerde halen görülmektedir."

Çin, Japon Örneği

Örnek: 1

3-7 Yok, RITSU
(Çin'den yayılan bir ad.)

3-7 Yok, MIYAKO BUŞI
(Şehir ezgisi)

2-6 Yok, OKINAVA
(Japonya'nın güney adaları adına istinaden bu ad verildi)

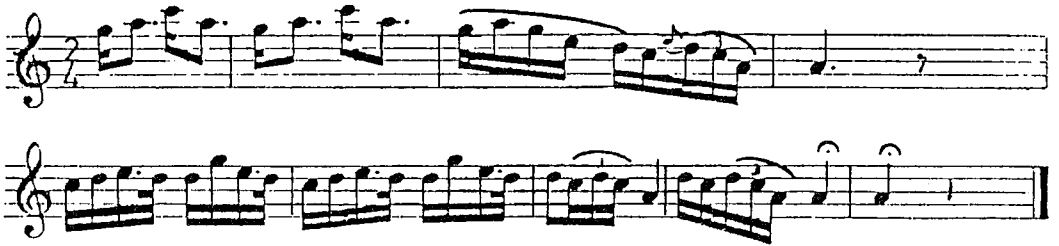
Ek-C₄ Pentatonik Diziler

Binlerce yıllık geçmişi olan pentatonik ezgi tipinin en eski İç ve Orta Asya Türklerinin müzik tipi olduğu genellikle benimsenmiştir. Anadolu Türkleri, gamdaki ses sayısının artmasına ve yedi sesli (heptatonik) gamın bulunmasına rağmen, pentatonik diziyi bırakmamışlardır. Bu beş sesliliğin en belirgin örnekleri özellikle, bazı Karadeniz ve Doğu Anadolu türkülerinde görülür. Bunu 1929 'da ilk defa farkedenden Mahmut Ragıp Gazimihal olmuştur. Daha sonra, Ahmet Adnan Saygun ve Ferruh Arsuner 1932 'de Erzurum 'da farketmişlerdir.

1932

**PENTATONİK EZGİLERE
ERZURUM 'DAN BİR ÖRNEK**

M. Ragıp Gazimihal

Macar, Avusturyalı, bazı Belçikalı ve yerli müzikologlar pentatonik dizide birtakım özellikler bulmuşlar ve Anadolu türkülerindeki pentatonikliğin Asya Türk kökenli olduğu ortak görüşünde birleşmişlerdir.

Macar Mizikolog Bela Bartok, 1936 yılında Güney Anadolu Bölgesinde yaptığı derlemelerde, ezgilerin pentatonik olduklarını tesbit etmiştir. Bu pentatonik dizilerin, Macar Halk Ezgileri 'ndeki pentatonik dizilerle aynı olduğu tesbit etmiştir..

Gazimihal, Adnan Saygun, Ferruh Arsuner derledikleri türkülerin ve ezgilerin notalarını da vermişlerdir.[10]

Şenel Önalı 'ya Göre: "Ezgilerdeki bu beş seslilik sonradan değişmelere uğruyor. Önce yedi sese (heptatonikliğe) çıkarak oktavı buluyor. Daha sonra oktavdaki tam seslerin aralıkları bölünüyor ve on iki yarım sesi buluyor. Bazılarının iddia ettikleri gibi, bu değişme batı etkisi değildir. Pentatonik dizi tek değildir; diziler çoktur. Bu dizilerin çokluğu nedeniyle değişime sebep olmuş ve yedi sesliliğe bu şekilde ulaşılmıştır."

SİVAS İmranlı
KAYNAK KİŞİ
BEBEK İSMAIL
SÜRE : 1=96

KALENİN BAŞINA EKERLER DARI
(DEMİRAĞA BARI)

NOTALAYAN
NİDA TÜFEKÇİ

ASYA 'DA KULLANILAN BEŞ SESLİ DİZİLER

Örnek :1

Aşağıdaki dizilerin hepsi birbirini tamamlar.

1. TETRAKORT	2. TETRAKORT	
		4-7 Yok, YONANUK
		3-7 Yok, RITSU (Çinden yayılan bir ad.)
		3-7 Yok, MIYAKO BUŞI (Şehir ezgisi)
		2-6 Yok, OKINAVA (Japonya'nın güney adaları adına istinaden bu ad verildi)
		2-6 Yok, MINYO MANI INAKA BUŞI (Köy ezgisi)
		Muası Gam dizisi

YUKARDAKİ DİZİLERİN
KARAR PEDELERİDİR.

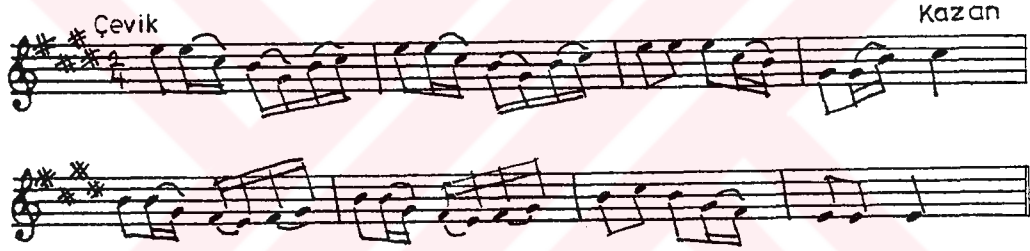
Derleme: Dr. Şen ÖNALDI
Bibl: Harum Koshiha
Japonya

Yukarıdaki pentatonik diziler muası gam dizisinin nasıl oluştuğunu göstermek için verilmiştir.

Eldeki materyallere göre, Türk Halk Müziğinde pentatonizmin varlığı şüphe götürmez. Ancak, Mesut Cemil, Rauf Yekta, Ali Rifat Bey ve Fetiş 'in Anadolu, Macaristan ve Balkan ülkeleri hakkında tam anlamıyla araştırmaları olmadığı ortadadır. Halbuki, bazı yabancı araştırmacıların hissettikleri gibi, Anadolu 'nun bazı bölgelerinde gizli bir pentatonizm belirtisi mevcuttur. Söz gelimi sonradan Asya 'dan Anadolu 'ya olan göçler nedeniyle, Eskişehir ve Konya illerine yerleşen bazı Türk Oymaklarında, gerçek pentatonizm ihtiva eden eserlerin varlığı ortadadır. Eğer o devirde Mesut Cemil, Rauf Yekta, Ali Rifat Beyler; Sadi Yaver Ataman, Mahmut Ragıp Gazimihal, Adnan Saygun ve Bülent Tarcan 'lar kadar inceleme ve araştırma yapmış olsalardı, Anadolu 'da pentatonizm ihtiva eden örneklerden söz edebilirlerdi.

TAV BAŞINDA KÜYÜ

(Kısa Yırlardan)

Eskişehir 'den tesbit edilen pentatonik bir melodi

Pentatonizmi günümüze kadar tarif edenler bunun beş sesli (1 - 1 - 1,5 - 1) olan mürekkep bir dizi olduğu iddiasındadırlar. Halbuki bu konuda Ek-C₄ 'de sunulan 15.12.1988 tarihli konferansıyla Şenel Önal'dı bunların dışında da pentatonik dizilerin olduğunu ortaya koymuştur.

Pentatonizmin anlamı beş sesli dizidir. Böyle tarif edilen ve şimdiye kadar bilinen (Do - Re - Mi - Sol - Lâ) dizisi dışında (Do - Mi - Fa - Sol - Lâ) ... gibi diziler tesbit edilmiştir. Bu diziler eğer geçmişte derlenmiş ve bilinmiş olsaydı; bugünkü Anadolu halk müziğinin temelini pentatonizmden hareketle gelişmiş olduğu anlaşılacaktı. Yalnız bugün için pentatonik dizilerle yeni eserler yapılmamaktadır.

KİMDEN ALINDIĞI
HİSAN OZANOĞLU

ÇANAKKALE İÇİNDE

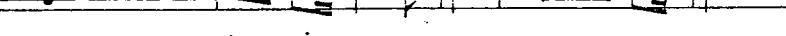
DERLEYEN
NOTAYA ALAN

M. SARISÖZEN

SÜRE

 ÇA NAKA LE İ ÇİN DE AY NA LI ÇAR ŞI

 A NA BEN Gİ Dİ YOM DÜŞ MA NA KAR

Ek-D, Nota No: 6

Bu eserde Gazimihal 1. ölçüden 2. ölçüye geçişdeki sıçrama hareketini, bir pentatonik sıçramaya benzetmiştir. Oysa, buradaki hareket "Hüseyni" makamının karakteristik sıçrama hareketi olup, duraktan ikinci derece güçlüye sıçrama olayıdır.

Ancak, uzun mesafeli sıçramalar, çokseslilik bölümünde, makam açıklamasındaki sıçramada belirtildiği gibi, pentatonik dizilerdeki açık aralıkların verdiği bir alışkanlık sonucu olabilir. Bu görüntü makamlarda genellikle rastlanan bir özellik olarak da ortaya çıkmaktadır. Bu tür sıçramalar birçok Türk Halk Müziği eserinde görülebilir.

YÖRESİ
İSTANBUL
KİMDEN ALINDIĞI

ÜSKÜDARA GİDERİKEN

DERLEME TARİHİ
8-11-1945

NOTAYA ALAN
M.SARISOZEN

522

[illegible]

Ek-D, Nota No: 7

Bu eserde de Çanakkale Türküsü gibi bir giriş vardır. Bu giriş bir pentatonizm kalıntısı gibi mutalâ edilebilir. Fakat buradaki sıçrama hareketi makamın durak ve güçlüsü arasındaki olması gereken ve o makama ait kuraldır. Bu nedenle, bu kadar küçük bir sıçrama yüzünden esere, pentatonizm yakıştırması doğru değildir. Buradaki olay da bir sıçramadan meydana gelmektedir.

3. 3. HALK MÜZİĞİNDE SÖZLE MELODİ UYUMU

ARSEVEN, Veysel, Ek A₄, 06, "Türk halkı, sözü ezginin değil, ezgiyi sözün yardımcısı, onun tamamlayıcısı olarak görür."

ARSEVEN, Veysel, Ek A₁, 07, "Halk türkülerinde esas olan söz değil, melodidir. Söz sadece bir edebiyat ürünüdür."

ARSEVEN, Veysel, Ek B₁, 21, "Söz müzikte gaye değil, sadece bir araçtır, melodinin yardımcısıdır."

BOLULU, Osman, Ek B₂, 25, "Türküleri bestelerinden soyduğumuz zaman, güfteleri pek cılız kalır."

DİZDAROĞLU, Hikmet, Ek B₆, 03, "Türkülerin sözleri melodilerin yardımcısıdır."

ÖNDER, Mehmet, Ek B₁, 95, "Türkülerin sözleri edebi kuralların dışındadır. Bestekâr bu kuralları ustalıkla örter."

3. 3. 1. Değerlendirme

Veysel Arseven 'in (Ek A₄, 06) daki görüşü dışında diğer yazarların görüşleri aynıdır. Türkülerde edebi kurallar her zaman uygulanmaz. Kimine göre, türkü sözü melodiye eşlik eden bir vasıta, kimine göre de melodiyi güçlendiren bir unsurdur. Ayrıca söz, halkın sosyal duygu ve düşüncelerinin ifadesidir. İncelemelerden anlaşıldığına göre, halk arasındaki ozanlar, geleneksel müziğin ve edebiyatın taşıyıcısıdır. Türk Edebiyatı Tarihi Orhun kitabelerine kadar inmektedir.

Eski Türk Halk Edebiyatı 'nda ozanların söze çok önem verdikleri bilinmektedir. Bu nedenle de yapılmış melodiler sözle uyum içerisinde olagelmıştır. Bu durum, nesilden nesile ozan ve aşıklerle intikal etmiştir. Ancak, zaman içerisinde birtakım

taklitçiler ve bilinçsiz kimseler, sözü edilen kuraldışı durumlara sebep olmuşlardır. Bu tıpkı, makamların çalınış tarzlarında ve daha birçok benzer vakalarda görüldüğü gibidir. Bütün bu görüntüler, her ne kadar kusurlu görünseler bile, halk nazarında kendi içinden kopan söz ve nağmeler olduğu için kabul görmüştür. Çünkü bunlar halkın yaşam biçimini duygu ve düşüncelerini bir cümleyle de olsa ifade ediyorlardı. Veysel Arseven önce sözün kuvvetli olduğunu yazarken, son yazılarında melodinin kuvvetli olduğunu söylüyor. Burada da bir çelişki vardır. İncelemeler sonunda anlaşıldığına göre, bu çelişkinin sebebi, yazarın sonradan bilgilenmesidir.

Türk Halk Müziğinde ustalaşmış saz ozanları ile taşınmış melodi ve sözlerin yanı sıra, halkın içinden de kendi sosyal yaşantılarını, ruh ve düşünce dünyasını yansıtan doğmaca söz ve melodiler de vardır. Usta ozanların eski bilgilerine dayanarak ortaya çıkartmış olduğu yeni yeni eserler ile halk arasından doğmaca türünde çıkan yeni eserler arasında mutlak surette bir farklılık olacaktır.

YÖRESİ
ERZİNCAN
KİMDEN ALINDIĞI
AŞIK DAİMİ
SÜRESİ :

NE AĞLARSIN BENİM ZÜLFÜ SİYAHIM

DERLEME TARİHİ
3.2.1979

NOTAYA ALAN
MİNE YALÇIN

NE AĞ LAR SIN BE NİM ZÜL FÜ Sİ YA HIM BU DA GE LİR BU DA GE ÇER

AĞ LA MA

GÖK LE RE E RİŞ Dİ Fİ GA NİM A HIM BU DA GE LİR

BU DA GE ÇER AĞ LA MA BU DA GE LİR BU DA GE ÇER

A — Ğ LA MA

Bir halk ozanı eseri, Ek-D, Nota No: 8

YÖRESİ
ŞARKIŞLA

KİMDEN ALINDIĞI
AŞIK VEYSEL

SEHERDE AĞLAYAN BÜLBÜL

DERLEME TARİHİ
22 / 6 / 1944

NOTAYA ALAN
M. SARISOZEN

SÜRESİ :

SE HER DE AĞ LI YAN BÜL BÜL (SAZ.....)

SE NAĞ LA MA BE NAĞ LA YIM ci GE

RİM DAĞ LI YAN BÜL BÜL SE NAĞ LA MA BE NAĞ LA YIM BÜL

BÜL BÜL BÜL BÜL BÜL BÜL BÜL BÜL

BÜL BÜL BÜL BÜL BÜL A ŞIK DER Kİ HA LA BÖY LE

Halka malolmuş bir halk ozanının eseri, Ek-D, Nota No: 9

Usta ozanlar, kendi alemlerinde belirli derecelerden geçmeden usta ozan payesine ulaşamazlardı. Bu bakımdan, onların Türk Halk Edebiyatı kültürü ile normal halk kültürü mukayese edilemez. Üstelik, onların ellerinde bir de çalgıları vardı. Döşemek istedikleri melodiye göre sözü değilde, söylemek istedikleri sözü, şiirin bütünlüğünü ve manasını bozmadan büyük bir ustalıkla melodilere uygularlardı. Bu uygulamalar sırasında ortaya çıkan ve Türk musikisi kurallarına ters düşen birçok örnek mevcuttur. Bu yüzdendir ki, bazı halk bilimcileri "halk müziğinde kural yoktur" demişlerdir. Türk Halk Müziği eserlerinde kullanılmış olan düzenli sözlere uymak zorunda kalan melodilerde, bazen usûl yönünden sapmalar olur. Yani düzenli giden bir usûl, birden eksik kalabilir veya aksayabilir. Bu tür aksamaların önüne geçebilmek için, ozanlar kritik görünen sözleri genelde serbest melodi üzerinde icra ederler. Uzun hava ve bu gibilerin ortaya çıkış sebepleri de bu düşüncenin mahsulü olsa gerektir. Çünkü uzun hava gibi okunan sözlerde herhangi bir bozulma olmaz. Söylenmek istenilen her şey aynen söylenebilir.

YÖRESİ
TOKAT

KİMDEN ALINDIĞI
SELİM ÖNDER

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

ÇAMLAR ALTINA

Saz....

ÇAM LAR AL TI NA A MAN A MAN ÇAM LAR AL TI NA

Gİ YİN DE KU ŞAN GEL NA Cİ YEM CÜL LER AL TI NA

MAVİDE DESTİM VAR AMAN AMAN
MAVİDE DESTİM VAR
ÇOK SALLANMA HOVARDA NACİYEM
BENİMDE DOSTUM VAR

TRENDE YOLUNA AMAN AMAN
TRENDE YOLUNA
TRENDE YOLLARI KALABALIK NACİYEM
GEL GİR KOLUMA

Şiir yönünden eksik ölçülü düzmece bir eser,

Ek-D, Nota No: 10

İnsan psikolojisi bakımından, türkülerin sözlerinin anlamı incelendiğinde, insanın kendi egosunu tatmin etmek istediği anlaşılmaktadır. Genelde, birçok insan kendinin ortaya koyduğu eserin en güzel olduğuna inanır. Böyle bir düşüncenin esiri olan insan, söz ve musiki sanatında ilerleme kaydedemez. Bazı kimseler de bu psikolojik düşüncede kalarak sadece kendini tatmin etmek için yazar, çalar ve söyler. Bunun

yanlış olduğunu bile yapar. İşte bu durumda da kendisi için iyi olduğunu zannettiği meseleyi, başkalarının eleştireceğini düşünmeden kendi ruh ve düşünce dünyası içinde yaratmaya çalışır. Meseleye bu açıdan bakıldığında, halk bilimcilerinin kişisel duygu ve düşünceleri topluma malolmuş gibi görünmektedir.

Çok eskiden derlenmiş bir türkü üzerinde bu açıdan görüş belirtmek bu anlamda yanlış olur. Çünkü derlenmiş bir eserin üzerindeki eksik ya da fazla vezin dışı bir söz yapısının, kimin tarafından meydana getirildiği belli değildir. Ama mutlaka bunu ortaya getiren insan mevcuttur. Bu bakımdan her derlenmiş eserin, herkes tarafından bilindiğini kabul etmek ve bunu bilmeyenlere bu şekilde aksettirmek, hatta daha ileri giderek anonim tabirini yakıştırmak, bilim adına konuşanları ve yazarları da yanlışlıklara sevkeder. Belki bu eser yalnızca o yörede yaşayan ve sadece üç beş kişi tarafından bilinen bir eser olabilir. Bu itibarla, ferdi düşünce ve duyguların topluma mal edilmesi hatalı olabilir.

3. 4. TÜRK HALK MÜZİĞİNDE DERLEME

ATAMAN, Sadi Yaver, Ek A₁, 05, "Derlenen bir ezgiye müdahale edilemez."

ATAMAN, Sadi Yaver, Ek A₁, 07, "Derlemede folklorik uslûba ve mahiyete mümkün olduğu kadar bağlı kalınmalıdır."

ATAMAN, Sadi Yaver, Ek A₁, 08, "Derlemeler klasik Türk Müziği makamlarına göre yapılmamalıdır."

BARTOK, Bela, Ek A₁, 73, "Derleme doğrudan doğruya köylülerden ve en doğal ortamda yapılmalıdır."

REFİK, Ünal, Ek, B₁, 121, "Darûlelhan 'ın 1926 - 1929 yılları arasında yaptığı derlemeler, notayla ve klasik müzik makamlarıyla yapıldığından, Türk Halk Müziğinin dizileri tam tesbit edilememiştir."

3. 4. 1. Derleme

Folklorun hangi bölümüne ait olursa olsun, derlenecek malzeme, derleyicinin faydalanması ve bilgisini arttırması için sadece kendisinde kalması gereken şeyler

değildir. Bu malzeme bir metod ve usûl dahilinde derlenmeli ve yayınlanmalıdır. Bu suretle, derlenen eserlerden ülke ve ilim dünyası güvenle faydalanabilsin. İşte bunun için, derlemenin ne olduğunu bilmek lazımdır.

"Derleme: Her türlü malzemeyi toplama ve tesbit etmektir. Türk Halk Musikisinde çeşitli derleme metodları vardır. Bunlar, yazma, nota ile tesbit, şekillerle tesbit, plâk ile tesbit, bant, video kamere ile tesbit ve film ile tesbittir. Derleme işinin milletler arası metodu olduğu gibi, yöresel özelliklere göre metodları da vardır. Derleme önceden düşünülmüş bir plâna göre soruşturma, araştırma ve gözetleme yollarıyla yapılır. Ancak anımsamayı kolaylaştırmak ve gelişigüzel söz akışına kapılmamak için, elde bir yol gösteren yazının olması daha iyi olacaktır. Çalışmayı kolaylaştırmak için fiş kullanmak faydalıdır. Fişler doldurulurken derleyicilerin şunları göz önünde bulundurmaları gerekir:

Kelime ve nota fişlerinin doldurulmaları:

1. Türlü söylenişler varsa hepsi tesbit edilir.
2. Derlendiği yer
3. Derleyen kişi
4. Derleme tarihi
5. Verenin yaşı
6. Verenin nereden geldiği (Yerli ya da yabancı olup olmadığı.)
7. Verenin cinsiyeti
8. Yöresi
9. Nota ise yazarı
10. Kelimenin bilgisi (isim, sıfat, zamir)
11. Kelimelerin anlamları
12. Kelime ile anlamca eş ya da zıt olan başka kelimeler.
13. Kelime ya da ezginin herkesce mi yoksa bir kısım halk tarafından mı kullanıldığı
14. Verenin okur yazar olup olmadığı
15. Verenin tahsil durumu
16. Verenin ne işle uğraştığı
17. Derleyenin tahsil durumu ve işi
18. Derleyenin derleme üzerindeki düşünceleri"^[11]

[11] Şenel Önal, Türk Halk Müziği Ansiklopedisi, C. II, s. 353, Afa Matbaacılık, İstanbul - 1976.

3. 4. 2. Türkiye 'de Derleme Hareketleri

Türkiye 'de müzik folklorunun öneminden, Türk Halk Müziğinin, modern Türk müziğine temel teşkil edeceğinden ilk söz eden, Musa Süreyya Bey olmuştur. Bu Türk müzisiyeni, Griftzen Asım 'ın oğludur. Berlin Stern Konservatuarı'ndan mezun olmuştur. İstanbul Konservatuarı müdürlüğünde bulunmuş ve müzik tarihi öğretmenliği yapmıştır.

1915 yılı Mart ayında "Yeni Mecmua" nın "Çanakkale" sayısında, Musa Süreyya Türk Halk Müziği 'nin öneminden bahsetmiş ve bu müziğin ileride doğacak modern Türk müziğine kaynak olacağını ifade etmiştir. Almanya 'da, Macaristan 'da ve Avusturya 'da halk havalarından sanat müziği yapıldığını görmüştür. Diğer batı ülkelerinde resmi kuruluş ve cemiyetlerin halk havalarını topladıklarını bilmekteydi.[12]

Şuûrlu ve inançlı olarak, Türk köylüsünün saf ve öz müziğinden bahseden, modern Türk müziğini saf Anadolu müziği üzerine kurmak isteyen, Musa Süreyya Bey 'dir. 1916 'da Ahmet Cevdet "İkdam Gazetesinde, Necip Asım "Türk Yurdu" mecmuasında türkülerin toplanması konusunda ısrarlı yazılar neşrettiler. 1917 'de İsveç 'te beden eğitim öğrenimi yapmış olan Selim Sırrı Tarcan, zeybek millî oyunlarını ve müziğini İstanbul Öğretmen okulunda öğretti ve gösteriler yaptı. Hemen aynı yıllarda İzzettin adında müzik öğretmeni halk türkülerini okullarda öğretmeğe başladı. Bu şekilde halk türkülerini de okula girmiş oldu.[13]

1923 'de Ziya Gökalp, "Türkçülüğün Esasları" adlı eserinde modern milli Türk müziğinin, Türk Halk Musikisinden doğacağını yazdı. Bu yıllarda Gökalp 'ın anketleri bütün Anadolu 'ya gönderildi. 1924 'de Fuat Köprülü "Tevhidi Efkâr Gazetesinde, halk müziğiyle ilgili bir yazı yazdı. Bu yazıda, bütün Türk alemindeki halk türkülerinin derlenmesini istedi.

1922 'de Musa Süreyya Beyin, Darulelhan müdürlüğü sırasında, 14 soruluk anketi, Türkiye 'nin her köşesine gönderildi. Bu ankette, kullanılan halk sazları ve söylenen halk melodileri soruluyordu. Parçaların notaları da isteniyordu. 1925 yılında Milli Eğitim Bakanlığı, Viyana 'da müzik öğrenimi görmüş Seyfettin ve Sezai kardeşleri halk türkülerini notaya alarak derleme yapmaları için, resmen görevlendirdi.

[12] Halil Bedi Yönetken, "Türkiye 'de Müzik Folkloru Çalışmaları", Musiki Mecmuası, Sayı: 398, s. 5 - 6

[13] Halil Bedi Yönetken, a. g. e., s. 6

İlk defa sahada derleme olayı bu şekilde başlamış oldu. Derlemeye Batı Anadolu 'dan başlandı. Derlenen türküler "Yurdumuzun Nağmeleri" adı altında yayınlandı.[14]

1926 'da İstanbul Konservatuvarı (Darülelhan) ilk derleme gezisini yaptı.[15] 51 gün süren bu birinci gezide 250 parça halk ezgisi tesbit edildi. Bu grubun başında Rauf Yekta Bey bulunuyordu.

1927 'de Yusuf Ziya 'nın başkanlığında ikinci derleme gezisi yapıldı. Bu gezide 250 parça toplandı. Bunun ardından 1928 'de yapılan üçüncü derleme çalışmasında 200 parça derlendi. Dördüncü derleme gezisi 1929 yılı yaz aylarında yapıldı. Bu çalışma neticesinde de 300 parça derlenmiş ve plâklara kaydedilmiştir. İstanbul Konservatuvarı 'nın dört yıl boyunca yaptığı bu derleme gezilerinde elde edilen halk ezgilerinden notaya ve plağa alınan seçilmiş parçaların sayısı 850 'yi buluyordu. Ayrıca notaya alınan 700 ezgi, 13 defter halinde yayınlandı. Daha sonra Ahmet Adnan Saygun 'a 14. ve 15. defter de tamamlattırıldı. Bu gezilere zaman zaman katılan Gazimihal gezi derlemelerinden iki tane eser yayınladı. Birincisi "Anadolu Türküleri ve Musiki İstikbalimiz" ikincisi "Şarkî Anadolu Türküleri ve Oyunları" dır.[16]

1931 'de Şair Ahmet Kutsi Tecer ve Lise Müzik Öğretmeni Muzaffer Sarısözen Sivas 'ta Halk Şairleri Bayramı 'nı tertip ettiler. Bu bayram nedeniyle Muzaffer Sarısözen, bazı halk türküleri ve Sivas halaylarının notalarını yazdı. Bundan sonra, Yusuf Ziya 1932 'de Balıkesir civarında bir heyetle derleme yaptı. 1933 - 1934 yıllarında yörük aşiretleri arasında çalıştı. Bunun ardından kişisel ve resmî çalışmalar devam etti. 1936 'da Ahmet Adnan Saygun derlemelerinde "Türk Halk Musikisinde Pentatonizm", Mahmut Ragıp Kösemihal "Türk Halk Musikisi 'nin Tonal Hususiyetleri" adlı kitaplar neşrettiler.[17]

1937 ve 1952 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığının düzenlediği sürekli derlemeler yapılmıştır. Bu sefer, Bakanlık derleme sahalarına modern kayıt cihazlarıyla donatılmış ekipler göndermiştir. Gruplardaki elemanların çoğunluğu Konservatuvar öğretmenlerinden ve bestekârlardan meydana geliyordu.

1938 derleme gezisi yaz aylarında Batı Anadolu 'da yapıldı ve öncekinden daha kapsamlı oldu. 1939 derleme gezisi Çorum ili dahilinde yapıldı. Bu derlemelere

[14] Halil Bedi Yönetken, a. g. e., s. 6

[15] Halil Bedi Yönetken, "Türkiye 'de Müzik Folkloru Çalışmaları", Musiki Mecmuası, Sayı: 398, s. 6

[16] Halil Bedi Yönetken, a. g. e., s. 7

[17] Halil Bedi Yönetken, a. g. e., s. 7

Halkevleri 'nin çalışmalarını da katarsak, sahada derleme çalışmaları 1952 'ye kadar devam etti. Derlemelerden 3000 kadar ezgi plağa alındı. Derleme çalışmalarından faydalanan Yusuf Ziya Demircioğlu "Anadolu Köylerinin Türküleri" adlı 500 sayfalık bir eser meydana getirmiştir. Derleme gezilerinde ilk defa ses makinasıyla tesbit edilen ilk türkü Adana bölgesinden "Kozanoğlu"[18] türküsüdür.

Bunun dışında da derlemeler yapılmıştır. Özellikle, mahalli sanatçıların Radyo evlerine müracaatları veya davet edilmeleriyle halk müziği kayıtları yapılmıştır. Bu kayıtlar incelenerek seçilmiş ve repertuvara alınmıştır.

TRT 'nin birinci folklor derleme gezisi 1- 15 Eylül 1967 tarihleri arasında yapılmıştır. Bu derleme gezisinde 15 uzmandan kurulu 7 ekip görev almıştır. Önceki derlemelere göre, daha gelişmiş teknik cihazlar kullanılmıştır. 74 iş günü süren çalışma neticesinde 1788 parça derlenmiştir. Önceki derlemelerin toplamı (8000) idi. Bu derleme çalışması her yönüyle başarılı olmuştur.

Macar Müzikolog Bela Bartok, 1936 yılı Kasım ayında Türkiye 'ye gelmiş ve Güney Anadolu bölgesinde halk müziği derlemeleri yapmıştır.[19] Derlediği 100 'e yakın ezginin 4 'ünün tıpatıp Macar halk müziği gibi, 6 'sı değişik ve 11 tanesinin ise kuruluş tarzı bakımından Macar melodilerinin tipinde olduğunu söylemiştir. Bu da Macarların Türk soyundan geldiğini, müziklerinin de Orta Asya kökenli olduğunu göstermektedir.

3. 4. 3. Bugünkü Durum:

Bugün için TRT veya başka bir kurum tarafından programlı derleme gezileri yapılmamaktadır. Ancak, bazı ferdi derleme yapanlar TRT 'ye başvurarak derlediği ezgiyi tescil ettirmeğe çalışmaktadırlar. Bu ezgiler TRT uzmanlarınca incelenip, uygun olanlar repertuvara alınmaktadır. Bunun yanında, mahalli sanatçılar radyolara gelerek bölgelerinden derledikleri ezgileri çalıp okumaktadırlar. Yine uzmanlarca bu ezgiler değerlendirilmektedir.

Folklor müziğine gönül vermiş kimseler de kendi imkânlarıyla derleme gezileri yapmakta ve derledikleri ezgileri, konservatuvarlara veya bazı tanınmış müzisyenlere

[18] Yusuf Ziya Demircioğlu, "Memleketimizde Musikî Folklor Hareketleri 1", Musikî Mecmuası, Sayı: 244, s. 13

[19] Etem Ruhi Üngör, "Bartok 'un Türkiye 'deki Araştırmaları", Musiki Mecmuası, Sayı: 378, s. 25 - 27

göstermekte ve repertuvara kazandırmaktadırlar. Diğer taraftan, büyük şehirlerde bulunan müzik merkezleri de kendilerine başvuran mahalli sanatçı ve türkücülerden tesbitler yapmakta ve yayınlamaktadırlar.

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde 1966 'da kurulan Milli Folklor Enstitüsü kadrosuna aldığı uzmanlara, bölgesel derlemeler yaptırmış ve yayınlamıştır. Bu kurum, şimdi Kültür Bakanlığına bağlı olarak bu görevini sürdürmektedir. Diğer folklor ürünleri yanında halk ezgileri ve oyunları da derlenmekte ve kitap olarak yayınlanmaktadır.

3. 4. 4. Değerlendirme

Araştırma konusu dergilerde, makaleleri bulunan yazarların derleme konusunda hiçbir ortak görüşleri ortaya çıkarılmamıştır. Bu bakımdan, derleme hakkında söylenecek ve önerilecek daha çok söz vardır. Derleme çeşitli yöntemlere göre yapılır. Bu konuda gelecek kuşaktan daha geniş bilgiler beklenmektedir. Bu bilgiler ana hatlarıyla şöyledir: Derlenen ezgiye müdahale iki şekilde yapılabilir. Birincisi, derleyen kişinin konu hakkında derin bilgi birikimine sahip olması, derleme yapan bu kişiye müdahale hakkını verir. Çünkü iyi bir derleyici, bölgenin folklorik değerlerini benimsemiş ve özümlemiş kişidir. Aynı zamanda müzikoloji bilgilerine de sahip kimsedir. Bu bilgilere dayanarak bölge ile ilgili tüm bilgileri sunmak durumundadır.

Ezginin anonimleşmesi, otantikliği bilen yöre kişilerinin ezgiyi nesilden nesile aktarmasıyla oluşur. Ufak tefek ayrıntılarla ezgiye katkılar sağlanır. Böylece, anonimlik kavramı ortaya çıkar ve ezgi halkın içinde şekilden şekile bürünerek, tamamen halka malolur. Halktan birisi, yılların süzgeci içinde bu müdahale hakkına sahip olabiliyorsa, eşit şartlardaki bir derleyici de anonim olan bu ezgiye müdahale hakkına sahip olacak demektir.

İkinci müdahale şekli, kurallar çerçevesinde yapılmalıdır. Halkın örf, adet ve geleneklerini, ahlâk kurallarını, millî birliğini ve bütünlüğünü zedeleyecek tarzdaki sözlerle, normal konuşma ahengini kaybettirecek şekildeki bozuk türkçe kelimelere ve bozuk dil vurgularına isabet eden nota, melodi ve kelimelere müdahale yapılmalıdır. Her dilin ve musikinin bir prozodisi vardır. Prozodiye hakim olan bir derleyici, bu düzeltmeleri yapma hakkına sahiptir.

Makamsız Türk müziği olmayacağına göre, makamsız türkü de olamaz. Bu bakımdan, makamlara vâkıf olan bir müzikolog, derleyecek olduğu ezginin gerek kalitesi, gerek derleme pratikliği yönünden sıkıntı çekmez. Sözelimi, ezginin karar perdesini, arızalarını, usûlünü, geçkilerini makam bilgileri sayesinde çözerek işini kolaylaştırır ve derlenen ezgiyi en doğru çizgiye oturtur.

Halk müziğinin inceliklerini bilmeyen makam şinaslar, basit hatalara düşmüşlerdir. Çünkü halk müziğindeki gırtlak nüansları ve çeşitli süslemeler, birçok klasik Türk müziği derleyicisinin alandışıdır. Bundan dolayı bu süsler gözden kaçabilir. Bilinmeyen bir meselenin tesbitinde birçok noksanlıklar kendini gösterir.

Derlemede şartlanma olmamalıdır. Ezgi şu makamdadır, şu usûldendir, şu sesleri kullanılmalıdır gibi... Olanı yazmak yanında, bilinmeyi de belirtmek en doğru yoldur. Bu müdahale hakkı halk oyunları için de geçerlidir.

3. 5. HALK MÜZİĞİ VE MÜZİK EĞİTİMİ

ATAMAN, Sadi Yaver, Ek A₁, 20, "Batı musikisinde şöhret olan sanatkârlar halk havalarından faydalanmışlardır."

BORÇAKLI, Ahmet, Ek B₁, 51, "Çocukların müzik eğitimi en yakın çevresinden seçilecek ezgilerle başlatılmalıdır."

GAZİMİHAL, M. R., Ek B₁, 66, "Kulak eğitimine ait metodlar halk musikisi temeli üzerine kurulabilir."

GÜNAY Edip, Ek B₁, 70, "Müzik Eğitimi folklor müziğiyle olmalı ve kendi çalgısı kullanılmalıdır."

YÖNETKEN H. B., Ek A₁, 77, "Halk Müziği, müzik eğitimi ve öğretimi üzerinde önemli rol oynamıştır."

YÖNETKEN, H. B., Ek A₁, 78, "Birçok milletler halk müziğini eğitim aracı olarak kullanmışlardır."

Yazarlar Müzik Eğitiminde halk müziğinin önemi üzerinde görüşlerini belirtmişlerdir. Beş yazarın görüşü de aynıdır. Müzik öğretimi ve eğitimi incelendiğinde, bu gerçekler ortaya çıkmaktadır. Dünyada şöhret olan büyük

sanatkârlar, ülkelerinin halk havalarından faydalanmışlardır. Hatta o derece faydalanmışlardır ki, bunlardan senfoniler, operalar ve ölmez eserler yapmışlardır. Halk müziğinin önemini kavrayan müzisyenler bu müziği müzik öğretiminde ve eğitiminde temel almışlardır.

3. 5. 1. Batıda

Batı müziğinin gelişmesinde, temel eğitim aracı olarak halk müziği esas alınmıştır. Gregoryan müziğinin gelişmesinde, en çok halk ezgilerinden örnekler seçilmiştir. Büyük kitlenin etkileneceği müzik eserlerini yaparken halk ezgilerinin melodilerinden ve sözlerinden kilise müziğine ilaveler yapılmıştır. Beethoven bile üçüncü senfonisi olan (Eroika) 'ya yeni halk havaları aramıştır.^[20] 20. y.yılın büyük bestecilerinden biri olan Bela Bartok (1881 - 1945), temsil ettiği sanat devrimiyle, sadece Macaristan 'ın değil, gelişmemiş tüm ülkelerin geleceğe dönük sanatsal gelişmesine ışık tutmuştur. Gerçek sanatsal anlamda bestecilerin halk müziğinden yararlanmasında söylediği şu sözleri, onun bu konuda kavrayışını en iyi şekilde özetler: "Halk müziğinin sağladığı malzemelerden yararlanılması, bunların ya oldukları gibi, ya da benzetme yoluyla, evrensel, ya da yabancı eğilimleri olan eserlere rastgele serpiştirilmesi demek değildir. Amaç, bu malzemelerdeki özü, anlatımı bestecinin kişisel üslûbuna sindirebilmesidir. Onun için, bestecinin halk müziğiyle haşır neşir olması, bu müziğin dilini anlatımını kendi ana diliymiş, kendi anlatıyormuş gibi rahatlıkla kullanabilecek hüneri elde etmesi gerekir."^[21]

Çok açıktır ki, bu sözler kaynağını halk müziğinde bulan ulusal renklere, duygusal bir yaklaşımı değil, bilimsel verilerin özümlemesinden doğan sanatsal bir yaklaşımı öngörmektedir. Bartok bu kavrayışını yapıtlarıyla doğrulamıştır. Macaristan 'da yarattığı evrensel boyutlu müzikte "Ulusal kimlik" kendiliğinden doğal olarak yer almış, bu müziğin mayasını oluşturmuştur.

Bundan şu gerçek ortaya çıkıyor ki, bir milletin halk müziği ihmal edilmemelidir. Evrensel müzik eserleri meydana getirebilmek için, halk müziğini incelemek, onu kavramak ve onunla haşır neşir olmak faydalıdır. Bu da halk müziğini (halk ezgilerini) müzik eğitimine temel almakla mümkün olur. Sadece müzikologların bestekârların bu konuya eğilmeleri yeterli olmaz. Büyük bestekârları bünyesinden

[20] Sadi Yaver Ataman, "Millî Musikimizi İleri Götürmek İçin Neler, Nasıl Yapılmalıdır?", *Musikî Mecmuası*, Sayı: 205, s. 6 - 8

[21] Ahmet Say, *Müzik Tarihi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları*, Kurtuluş Matbaası, Ankara - 1994, s. 480.

çıkaran toplumlara halk müziğinin eğitimi verilirse, daha çok sanatkâr ve bu sanatkârların yapacağı güzel eserler ortaya çıkar.

3. 5. 2. Halk Müziğinin Önemi

Niçin halk müziği müzik eğitiminde önemlidir? Halk müziği nedir? Onun değeri ve önemi nereden anlaşılır? Bu sorulara cevap verilerek halk müziğinin müzik eğitimindeki yeri ve önemi aşağıda açıklanmıştır.

Halk müziği bir milletin esasını teşkil eden büyük bir kitlenin kendi kendine yarattığı öz müzik dili ve halk ruhunun sesli ifadeleridir. O sese kulak veren, milletin ruhunu işitir. Bir ayna ki, bakılınca milletin ruhu görülür. Bir milletin estetik varlığı ve kudretini anlamak için en doğru yol, onun folklorunu tanımak, halk edebiyatı ve şiirini okuyup anlamak yorumlamak; halk müziğini dinlemek, halk danslarını seyretmekle mümkündür.

Milletlerin kimlikleri en açık bir şekilde folklorunda görülür. Halk müzik dehasını terennüm eden folklorik müzik, bu bakımdan büyük bir sosyal değer ve hüviyet taşır. Bundan dolayıdır ki, bu gerçeği görenler, buna inananlar halk müziğine önem vermişlerdir. Halk müziği bir halk sanatıdır. Bu sanata önem verilmesinin sebebi kitle ruhunu terennüm, halk dehasını temsil etmesidir.

Halk sanatı, sırf folklorik, ilmi ve toplumsal değer ve öneminden başka, millî eğitim yönünden de büyük değer taşımaktadır. Büyük kitle, ruh ve müzikal ihtiyacını bilhassa kendini ifade etme ihtiyacını ancak halk müziğiyle tatmin eder. Bu müzik aynı zamanda millî terbiyenin de etkili bir vasıtasıdır.

Halk müziği siyasi alanda da etkili olmuştur. Yüzyıllar boyunca yabancı hakimiyetlerin altında kalan bazı toplumlar, ana dillerini olduğu kadar, aynı ihtiyaçla halk müziklerini de korumuşlardır. Bu onların kimlik belgeleri olmuştur. Buna örnek olarak "Gagavuz Türkleri" gösterilebilir.

3. 5. 3. Türkiye 'de

Türkiye 'de ciddi müzik öğretimi Cumhuriyetten sonra başlar. Yurtdışına gönderilen müzisiyen ve öğrenciler Avrupa 'da batı müziği öğretimi ve eğitimi almışlardır. Yurda döndüklerinde, yeni kurulan "Musikî Mualim Mektebi" nde ve konservatuvarlarda öğretmenlik yapmışlardır. Müzik öğretimi batı müziği tonları,

gamları esas alınarak yapılmıştır. Müzik öğretiminde Türk müziğine yer verilmemiştir. Türk Halk Müziği 1940 'lardan sonra radyolardan işitilmeye başlanmış, öğretimi ve eğitimi de bu kurumlarda sürdürülmüştür. Müzik öğretiminde, Türk müziğine de öğretim kurumlarında yer verilmesi teklif edildiğinde, zamanın Millî Eğitim Bakanı^[22] şu şekilde cevap vermiştir: "Bizim düşündüğümüz beynelmînel teknik ve kıymette, ruhumuzu ve tahassüslerimizi ifade eden sanatkârlar hazırlamaktır. Bizim musikî anlayışımız ise, bugünkü medeniyetin en ileri, gelişmiş vesaitini alarak kendi ruhumuzu terennüm etmektir."

Müzik öğretiminde, batı müziğine yer verilmesi kitle ruhuna hitap etmediğinden, ilerleme sağlanamamıştır. Millî duyguların, milli şuûr ve gayretin bir tepkisi olarak Türk milleti kendi ruhuna hitabeden, kendi hayatını, zevkini, sesini, rengini ve karakterini ifade eden bir musikiyi öğrenmek ve işitmek istemiştir. Böylece, Türk musikîsine ve özellikle halk musikisine eğilim artmıştır.

Türkiye 'de modern besteciler halk musikisinden ruh, ses ve renk almak suretiyle eserler yapmışlardır. Kitle daima aynı yolda bestelenmiş eserleri dinlemeyi tercih etmiştir. Çünkü onda kendi orijinallliğini, kendi ruhunu, kendi benliğini bulmuştur. Şu halde halk musikîsi, evrensel musikî dilindeki değer ve ifade gücünün anlaşılmasında büyük bir rol oynuyor demektir.

Hep bilinir ki, musiki öğretiminde major ve minör tonları, bazı durumlarda, pentatonik gamlar ve tam ton gam öğretilir. Halbuki dünya musikîsinin değişik ton ve makamları da vardır. Bugün bu makamlar müzik öğretimi ve eğitiminde kullanılmaktadır. Bu konuda Romanya, 1909 'da halk müziğiyle başlattığı müzik eğitiminde başarılar elde etmiş ve birçok ülkeye de örnek olmuştur. Son yıllarda Türk halk müziğinden örnekler alınarak öğretici halk tonları veya halk ezgileriyle başlayan kitaplar yazılmaya başlanmıştır.

Beşikten mezara kadar, bir öğretim ve eğitim süreci içinde bulunan insanoğlunun kişiliğinin oluşumunda çocukluk döneminin ne kadar değerli ve önemli olduğu şüphe götürmez. Çocuğun zekaca gelişimi bakımından çevresinde devamlı olarak bulunanların her bakımdan olduğu gibi, müzik yönünden de bilgi yetenek ve zevk dereceleri çok önemlidir. Çocuk doğduğu ve büyüdüğü çevrenin kâarakteristik dil özelliğini ve müzik sesini alır. Bunu kolay kolay unutmaz. Çocukta, ninnilerle başlayan müzik zevki, çevresinin etkisi, kendi yeteneği ve duyarlılığı ölçüsünde gelişir. Burada halk türkülerinin ve müziğinin etkisi büyüktür.

[22] Sadi Yaver Ataman, "Millî Musikîmizi İleri Götmek İçin Neler Nasıl Yapılmalıdır?", Musiki Mecmuası, Sayı: 205, s. 8

VAN

KİMDEN ALINDIĞI
SAADETİN KUTLU

BİZİM ELLER NE GÜZEL ELLER

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

Bİ ZİM EL LE Rİ NE GÜ ZE LEL LER SÖY LE SİN
Şİ RİN DİL LER OY NA SİN KOÇ Yİ ĞİT LER
OH Bİ Zİ MEL LER NE GÜ ZE LEL LER
SAZ

Ek-D, Nota No: 12

Ninniler ve bebek sevme türküleri, Türk toplumunun geleneksel müzik folkloru içinde çocukluk dönemine ait ezgili ürünler hazinesidir. Bunlar Türk Halk Müziğinin en temiz ve en eski örnekleridir.

ŞARKIŞLA

KİMDEN ALINDIĞI
AŞIK VEYSEL

ÇİĞDEM DERKİ BEN ELÂYIM

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

ÇİĞ DEM DERKİ BE NE LÂ YİM Yİ ĞİT BA ŞI NA BE LÂ YİM HE Pİ SİN DEN
NEV RUZ DERKİ BEN NAZ Lİ YİM SARP KA YA LAR DA ĞİZ Lİ YİM MA VU DON LU
BE NA LÂ YİM BEN DEN Â LÂ Çİ ÇEKİ VAR MI Çİ ÇEKİ VAR MI AL BA HAR LI
GÖKGÖZ LÜ YÜM " " " " " " (Saz.....)
MA Vİ DAĞ LAR YÂ RİM GUR BET EL DE AĞ LAR EL DE AĞ LAR

Ek-D, Nota No: 13

YÖRESİ
MANİSA

KİMDEN ALINDIĞI
HAYDAR BAYÇIN

SÜRE

AMANAMAN NALBANDIM

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

Of aman aman manisa
Manisa üzümün bolca olsa

Of aman aman izmirim
İzmirim alın beni gezdirin

Ek-D, Nota No: 1 4

3. 5. 4. Değerlendirme

Halk müziği, müzik eğitimi üzerinde önemli rol oynamış, müzik öğretimi ve eğitimi halk müziği üzerine kurulmuştur. Halk müziğinin dünya müzik eğitimi üzerindeki etkisi tasavvur edilebildiğinden daha fazla olmuştur. Birçok millet gerçek halk müziğini millî eğitim aracı olarak kabul etmiş ve ona bu yönden önem vermiştir. Müzik öğretimi için yazılmış okul kitaplarında halk ezgilerine daha çok rastlanmaktadır. Fransa, İngiltere, Almanya ve Romanya buna örnek gösterilebilir.

Bu konuda, milletlerarası müzik eğitimi kongreleri yapılmış ve müzik öğretimine halk müziğiyle başlanması çoğunlukla kabul edilmiştir. Bu kongrelerin ilki 1937 yılında Prag 'da, ikincisi 1953 'te Brüksel 'de yapılmıştır. Her iki kongreye de Türkiye 'den temsilci katılmıştır. Sunulan tebliğlerden sonra, konular ciddi ve büyük bir ilgiyle incelenmiş, sonunda çok faydalı kararlar alınmıştır. Bu kongrede sunulan "Halk Müziğinin Müzik Eğitimindeki Rolü" 'adlı tebliğlerde şöyle denilmiştir: "Öğretmenler öğrencilerine, kendi memleketlerinin halk müziklerini öğretmek için teşvik edilmelidir. Halk ezgileri çocuklara saz refakatı olmadan söyletilmelidir. Eğer

bir saz eşliğı gerekirse, o zaman da folklorik müzik aletleri kullanılmalıdır. Piyano halk türkülerinin bünyesine uymamaktadır."^[23]

Halk türkülerinin seçim ve icrasında memleketin geleneklerine uyulmalıdır. Toplumun ahlâk anlayışına, diline, örf ve adetlerine ters düşecek sözler içeren türkülerden uzak durulmalıdır. Kaset ve plâklardan örnek parçalar seçilirken, radyo, konservatuvar yayınları ve seviyeli sanatkârların eserleri esas alınmalıdır. Piyasa müziğine asla itibar edilmemelidir. Halk tarafından söylenen ve oynanan herşeyin eğitsel değeri yoktur.

Bilhassa, köy okullarında genel öğretim ana dil üzerine nasıl kuruluyorsa, müzik eğitimi de halk türkeleri üzerine kurulmalıdır. Çünkü gerek ana dili ve gerekse halk müziğı, her memleketin çocukları tarafından kolayca kavranılmaktadır. Bu çocuklar halk müziğini her zaman yakın çevrelerinde duymaktadırlar. Aslında bu durum, köy okulları, şehir okulları, halk okulları ve müzik okulları için de geçerlidir. Bu şekilde müzik öğretiminin sürekliliğı sağlanmış olur. Ana dili ve halk müziğı eğitiminde aynı önemi taşımaktadır. Bir yabancı dil öğrenen kimse, eğer ana dilini iyi biliyorsa, yabancı dili daha kolay kavrayabilir. Müzik eğitiminde de aynı şey sözkonusudur. Tıpkı kolay cümleden zor ve birleşik cümlelere geçişte olduğu gibi.

Okulda solfej öğretimine halk müziğı gamlarıyla başlamalıdır. Birçok ülkenin müzik folklorunda bulunmayan major, armonik ve melodik minör gamları gibi batı müziğı dizileriyle değil, milli müzik folklorundan hareket ederek modern tonal sisteme doğru gidilmelidir. Bu, bilinenden bilinmeyene gitmekten ibaret olan pedagojik bir yöntemdir.

Halk müziğı öğretiminde yaş çağları şu şekilde yapılırsa, öğretim kolaylaşır ve kurumlar arasında iletişim sağlanabilir. Sınıflandırma şöyledir: 1- Okul öncesi, 2- İlk, orta ve yüksek öğretim kurumları, 3- Toplumda yetişkinlerin eğitimi, 4- Öğretecek elemanların ve öğretmenlerin yetiştirilmesi.

[23] Halil Bedi Yönetken, "Halk Müziğı ve Müzik Eğitimi", Türk Folklor Araştırmaları, Sayı: 200, s. 4011 - 4012

3. 6. TÜRK HALK OYUNLARI

AKÜZÜM, Neşe, Ek B₃, 02, "Şeyh Şamil Oyunu Türk oyunudur. Her oyun tipi kendi bölgesine has coğrafya gerçeğidir."

ATAMAN, Sadi Yaver, Ek A₂, 01, "Folklorcu ve Türkolog Macar Dr. Kunoş, yazmış olduğu Türk Halk Edebiyatı adlı eserinde Zeybek kelimesinin Türkçe olduğunu ifade etmiştir."

BANARLI, Nihad Samı, Ek A₂, 02, "Oyunlarımızdaki çeşitli ve güzel figürler, yarının büyük Türk sanatını (bale) doğuracak birer hammadedir."

BARANSELİ, Mahir, Ek B₃, 14, "Şeyh Şamil Oyunu Bir Türk oyunudur."

BİRDOĞAN, Nejat, Ek. B₃, 22, "Şeyh Şamil Oyunu 'nun Türk folkloruyla ilgisi yoktur."

BÜRÜN, Vecdi, Ek A₂, 03, "Halk oyunları, Türk Balesine koreografi yönünden bir takım faydalar sağlayacaktır."

DEĞERLİ, Fikret, Ek C₃, "Devlet Halk Dansları Topluluğu otantiklikten uzaklaşıyor."

GAZİMİHAL, M. R., Ek B₃, 60, "Rus baleleri geniş surette halk danslarına başvurdular. Macaristan 'da da böyle oldu."

GAZİMİHAL, M. R., Ek B₃, 45, "Zeybek Türk kökenli bir oyundur. Bu oyun Türkistan 'da oynanmaktadır."

GAZİMİHAL, M. R., Ek B₃, 54, "Çayda Çıra Oyunu Asya 'dan gelmedir. Şamanizm 'de ağaç kültüne dayanan bir oyun gösterisidir."

GAZİMİHAL, M. R., Ek B₃, 58, "Horon sözcüğü demet, yığın anlamına gelen horom sözcüğünden gelmedir. Yunanca değildir."

KIRZIOĞLU, Fahrettin, Ek B₄, 55, "Şeyh Şamil Oyunu bir Rus operetidir."

ÖZBOYACI, İsmail, Ek B₃, 106, "Zeybek oyunu Yunanistan 'dan bize geçmiş bir oyun olamaz. Zeybek kelimesi yunanca değildir."

SARISÖZEN, Muzaffer, Ek B₃, 115, "Demirağa Barı Timurlenk ile ilgilidir, onu tasvir ediyor."

SUNGUROĞLU, İshak, Ek B₃, 123, "Çayda Çıra Oyunu Harput yöresine ait bir efsaneden doğmuştur."

TÜRKOĞLU, Sabahattin, Ek B₃, 153, "Zeybek kelimesi Türkçedir. Zeybek oyunu bir Türk oyunudur."

YASUN, Serbülent, Ek C₃, "Devlet Halk Dansları Topluluğunun koreoğrafisi halk oyunlarına uymuyor, otantiklik yoktur."

YÖNETKEN, Halil, Ek B₃, 166, "Halk oyunlarının müzikleriyle bale oyunları yapılabilir."

3. 6. 1. Değerlendirme

Zaman zaman Yunan basınında çıkan bazı yazılarda, "Zeybek" kelimesinin Yunanca olduğu, "Zeybek" oyunlarının da Türklere Yunanistan 'dan geçtiği iddiaları yer almıştır. Hatta, Karadeniz bölgesinde oynanan "Horon" oyununun Yunan oyunu olduğu iddiası da vardır. Yunanlılar, Türk kültürünün bazı dallarına sahip çıktıkları gibi, Türk oyunlarına da sahip çıkmaktadırlar. Türkiye 'de de "Zeybek" kelimesinin Yunancadan geçme olduğunu söyleyenler olmuştur.

Yine bu çeşit bir yazının, Yunan basınında çıkması üzerine, orada yaşayan bir Türk, "Zeybek" oyununun Türk oyunu olup olmadığına dair Türk folklorcularına bir mektup yazmıştır.^[24] Bunun üzerine yazarlar görüşlerini kaynak dergilerde açıklamışlardır. Dört yazar da aynı görüşte birleşmişlerdir. Yazarlar "Zeybek" sözcüğünün ve oyunlarının özbeöz Türk olduğunu ifade etmişlerdir.

Zeybek oyunlarının Batı Anadolu 'da sıkça bulunuşu, birtakım kişilere bu oyunun Yunanlılardan geçtiği düşüncesini vermektedir. Ankara, Kastamonu ve Elazığ yörelerinde de, bugün için bilinen ve oynanan zeybekler vardır. Bu yörelerin diğer

[24] Sadi Yaver Ataman, "Zeybeklerin Soyu ve Zeybek Oyunları", Musiki Mecmuası, Sayı: 259, s. 10

kültürel özelliklerini hesaba kattığımızda, ezgilerin ihtiva ettiği Türk makamlarının Türk usûlleriyle çalındığı, söylendiği ve oynandığı görülmektedir.

Yunanistan 'ın Türkiye 'ye yakın adalarında ve kara Yunanistan 'ında müzik folkloru ve oyunları üzerine araştırma, derleme yapmış olan tanınmış İngiliz folklorcu Bovi, yayınladığı eserlerinde "Zeybek" oyunlarının Yunanlılara ait olduğuna dair en ufak bir ifade de bulunmamıştır. Bovi, zeybek müziğinin ritimlerinden olan 9/8, 9/4 'lük aksak ölçülerin, Türklerin bulunduğu bölgelerin dışında olmadığını beyan etmiştir.^[25] Zaten yunan müziğinde bu usûllerde melodi yoktur.

KİMDEN ALINDIĞI

ESKİŞEHİR ZEYBEĞİ

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
OSMAN ÖZDEHKİ

Ek-D, Nota No: 15

YÖRESİ

KİMDEN ALINDIĞI

ADALI ZEYBEĞİ

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
ADNAN ATAMAN

Ek-D, Nota No: 16

[25] Sadi Yaver Ataman, "Zeybeklerin Soy ve Zeybek Oyunları", Musiki Mecmuası, Sayı: 259, s. 11

Macar bilgini ve folklorcusu Dr. Kunoş, 1885 yılında İzmir ve Aydın bölgelerinde inceleme ve araştırmalar yapmıştır. Bir Türkolog yetkisiyle sonradan yayınladığı "Türk Halk Edebiyatı" adlı eserinde, zeybekliğin Türk olmadığına dair en ufak bir imada bulunmamıştır. Efe ve kızan kelimelerinin Türkçe olduğu, Türk yurdunun birçok yerlerinde kullanıldığını söylemiştir.^[26]

Başka önemli bir husus da şudur: Bu oyunlarda görülen el, kol, baş, diz ve ayak hareketleri ile mimikler Türk dünyasındaki diğer halk oyunlarında (halaylar, samahlar, barlar, horonlar, karşılamalar) olduğu gibi, oyun türlerinin figürleriyle çok benzerlik arz etmektedir. Bu nedenle, "Zeybek" oyunlarını başka milletlerin oyunu gibi göstermek yanlış bir düşüncedir.

Keza "Horon" oyunu da, iddia edildiği gibi, Yunan oyunu değildir. Bu kelimenin etimolojisi incelendiğinde, Orta Asya 'da kullanılan "Horom" sözcüğünden geldiği anlaşılmaktadır. Horom, demet, yığın, yanyana dizilmiş ekin demeti anlamına gelmektedir.^[27] Horon oyunu da, oyuncuların meydana getirdiği bir çeşit dizi ve demet görünümü vermektedir.

Ayrıca, horon oyununa eşlik eden kemençe, asla Yunan sazı değildir. Kemençe kelimesinin etimolojisi incelendiğinde, halen Orta Asya ve Kafkaslarda kullanılan, "sivri sinek vızıltısı" anlamına gelen "kımünçe"^[28] sözcüğünden geldiği kuvvetle muhtemel görülmektedir. Bu sazın sesi ile sıvrısinek vızıltısı arasında bir ses benzerliği görülmektedir.

3. 6. 2. Modern Türk Balesi 'ne Geçiş

Türk Halk Oyunlarından yararlanıp bale karakterinde motifler ortaya koymak bir görüştür. Nihad Sami Banarlı, Vecdi Bürün, Gazimihal ve Halil Bedi Yönetken Türk Halk Oyunlarının, ritim, figür ve müziklerinden faydalanarak modern Türk balesi yapmak görüşündedirler. Yalnız, bale ve halk oyunları, biri millî, diğeri milletlerarası bir karakter taşımaktadır. Balenin kendine özgü bir tekniği ve bir hareket sözlüğü vardır. Bu teknik ve sözlük ise, halk danslarımıza yabancıdır. Bale aldığı bir dansı hemen kendine uydurur, artık onun bir parçası olur ve bunun halk dansı özelliği kalmaz.

[26] Sadi Yaver Ataman, a. g. e., s. 10

[27] M. R. Gazimihal, "Horonlarımız", Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Sayı: 137, s. 2279-2280

[28] M. R. Gazimihal, "Karadeniz Kemençesi", Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Sayı: 118, s. 1908

Modern Türk balesini tabandan hareket etme prensibine dayanarak, Türk halkındaki oyunlarla meydana getirmek fikrine katılmak mümkündür. Ancak, bale adının kullanılması halk oyunlarının özelliğini bozabilir. Buna modern Türk balesi yerine, modernleştirilmiş Türk Halk Oyunları demek daha doğru olur. Halk oyunlarının modernleştirilmesi de, oyun notasyonunu ve bale sanatını bilmekle mümkündür. Aksi takdirde, bilgisizce yapılan modernleşme, Türk Halk Oyunlarını dejenerasyona uğratabilir.

Ek C₃'de, Fikret Değerli ve Serbülent Yasun, Devlet Halk Dansları Topluluğunun otantikdışı oluşuna ve modern teknikleri kullanarak oyun sergilediğini belirtmektedirler. Halk oyunlarının bu sergileniş biçimi modern Türk balesinin bir çekirdeği sayılabilir.

3. 6. 3. Şeyh Şamil Oyunu

Oyun hakkında dört yazar görüş bildirmiştir. Bunlardan Nejat Birdoğan ve Fahrettin Kırzioğlu Şeyh Şamil Oyunu 'nun Türk oyunu olmadığını, bir Rus opereti olduğunu iddia etmektedirler. Neşe Aküzüm ve Mahir Baranseli de bu oyunun bir Türk oyunu olduğunu söylemektedir. Böylece, ortaya iki zıt görüş çıkmış bulunmaktadır.

Türk tarihinde kahramanlığı ile tanınan Şeyh Şamil, 1790 yılında Dağıstan 'da dünyaya gelmiştir. Ruslar'a karşı büyük mücadele veren bir Kafkas Türk kahramanıdır. Dünyanın hiçbir yerinde, bir başka ülkenin kahramanı adına ne bir müzik eseri yapılmış, ne de bir oyun yaratılmıştır. Toplum, millî duygulara hitap eden her şeyi kendi millî iradesiyle meydana getirir. Şeyh Şamil Oyunu da gerek müziği, gerek figürleriyle Türk Halk Oyun çeşitlerinin içinden bir parçadır. Bugün bu oyun bütün Anadolu 'da ve Türk dünyasında oynanmaktadır. O halde, bu Türk oyunu sayılmalıdır.

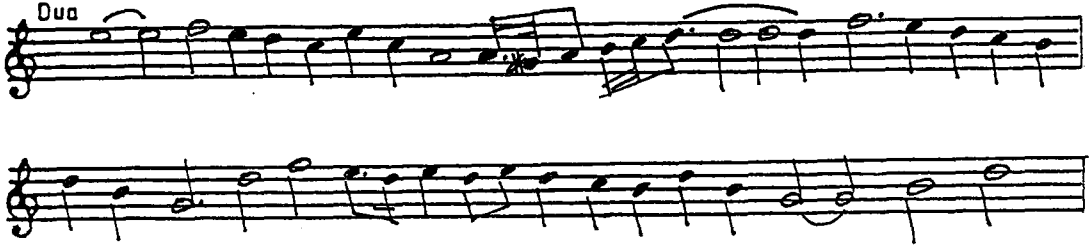
Aşık Veysel 'in "Sazıma" adlı bestesi İran opereti haline getirilseydi, bu eser İran eseri mi olurdu? Aynı şekilde, Kafkas ırkına özgü melodinin Rusya 'da operet haline getirilip sunulması da bu çeşit bir benzetme olarak, bazı yazarlarda bilinçsiz bir düşünce yaratmıştır.

Bir de bu konuya modern müzik açısından bakmak lâzımdır. Bugün Azerbeycan 'da birçok oyun müziğinin orkestrasyon düzenlemeleri yapıldığından, yazarlar bu oyunu Rus opereti sanmış olabilirler.

İstanbul
1972

ŞEYH ŞAMİL I

Derleyen ve
Notalayan
Şenel ÖNALDI

Ek-D, Nota No: 17

3. 6. 4. Çayda Çıra Oyunu

Türk Halk Oyunları içinde önemli bir yeri olan "Çayda Çıra Oyunu" Elazığ bölgesinin sembolü olmuştur. Yazarlardan, Gazimihal bu oyunu Orta Asya kökenli olarak göstermektedir. Oyun ağaç kültürüne dayandırılmaktadır. Ayrıca, Ek C₃'de görüşme yapılan Fikret Değerli de aynı görüşü ifade etmiştir. Yazar İshak Sunguroğlu ise, Çayda Çıra Oyunu 'nun bir Harput efsanesinden doğduğu iddiasında bulunmuştur.

Ateşle oynanan her oyunun menşei Orta Asya 'ya bağlamak yanlış bir düşüncedir. Dünyanın birçok kıtasında insanlar için ateş çok önemli bir bulguydu. Bu sebeple, ateşe tapan çeşitli ırkların varlığı da bilinmektedir. Elinde, mum yanan tabağıyla bir Anadolu oyununu köken olarak Orta Asya 'ya bağlamak düşüncesi ancak şekil itibarıyla mümkündür. Oyunların menşei hakkında görüş bildirirken, tıpkı zeybeklerde olduğu gibi, oyun hakkındaki bütün kültürel fonksiyonları da hesaba katmak şarttır. Söz gelimi Karadeniz Horon 'u oynanırken oyuncuların ellerinde bir tabak içinde yanan mum olsaydı, bu oyunun da Orta Asya menşeyli olduğu iddia edilecek miydi?

Anadolu'da yaşayan Türklerin Orta Asya'dan geldikleri herkesce bilinmektedir. Ancak, günümüzde Orta Asya'da oynanan Türk oyunlarına bakıldığında horonlardaki ve karşılamalardaki oyun hareketliliği gibi bir hareketlilik görülmemektedir. Herşeyde olduğu gibi, yörenin doğa şartlarına, yörede yaşanan kültürle, o yöreye gelip yerleşenlerin kültürlerinin kompoze hale gelmemesi mümkün değildir. Bu bakımdan,

bir taraftan Orta Asya 'nın ateş kültürünün, diğer taraftan Anadolu 'da oyun yaratıcılığının bir araya gelerek "Çayda Çıra" oyunu ortaya çıkarmış olması daha uygun görülmektedir.

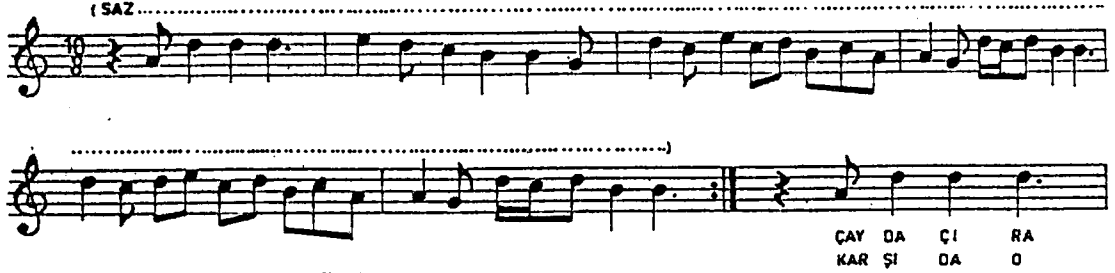
ELAZIÇ

KİMDEN ALINDI?

ŞUKRU TANAYDIN ve SİTKİ DEMİRCİ

SÜRE

ÇAYDA ÇIRA YANIYOR

DERLEME TARİHİ
17 / 4 / 1944NOTAYA ALAN
MUZAFFER SARISÖZEN

Ek-D, Nota No: 18

3. 6. 5. Demirağa Barı:

Muzaffer Sarısözen, kendi bölgesi olan Sivas 'tan derlediği "Demirağa Barı" nın Timurlenk 'i tasvir ettiğini belirtmektedir. Doğuda Temirağ, Anadolu 'da Demirağa adını alan toplu oyunun menşei ve adı hakkında tam bir bilgi yoktur. Oyunun "tek ayak üstünde dön Temirağa" sözleri ve oynanış biçimi arasında ilgi kurularak barın Timurlenk 'i tasvir ettiği anlamı çıkarılmaktadır.

SİVAS İmranlı
KAYNAK KİŞİ
BEBEK İSMAİL
SÜRE : ♩ = 96KALENİN BAŞINA EKERLER DARI
(DEMİR AĞA BARI)NOTALAYAN
NİDA TÜFEKÇİ

Ek-D, Nota No: 5

Timurlenk (1336 - 1405)^[29] Türk - Moğol İmparatorudur. Baba soyu Cengiz Han 'a dayanır. Asıl adı Timur 'dur. Savaşta ayağı sakatlandığı için Aksak Timur anlamına gelen Timurlenk denilmiştir. Osmanlı 'ya saldıran Timurlenk önce Erzincan'ı, sonra Sivas 'ı ele geçirir. Sivas 'ta bir müddet kalıp kendini toparladıktan sonra, Yıldırım Beyazıt üzerine saldırarak 1402 'de Ankara Savaşını kazanır. Bu tarihi bilgilerden anlaşıldığına göre, Timurlenk Anadolu 'da kalmıştır.

Türküler, başta iklim olmak üzere, halkın yaşayış tarzı, tarihi ve geçirmiş olduğu olayların tesiriyle ortaya çıkarlar. Oyunların ortaya çıkışı da bu faktörlerle ilgilidir. Oyunlar çıkış yörelerinin, tarihi olayların tasviri ve oynanış biçimlerine göre adlandırılırlar. İşte, Demirağa Barı 'nda tarihi bir bağ kurulmuştur. Timurlenk 'in bu bölgelerde bulunuşu ile bu oyunun sözleri ve oynanış biçimi arasında bir ilgi kurulabilir.

Bir mecazi anlam çıkartmak gerekirse, aksak kişilerin tek ayak üstünde dönmek zorunda oluşuyla, oyunun oynanışı doğru orantılıdır. Oyunun, Timurlenk ile ilgisi olduğu kuvvetle muhtemeldir.

YÖRESİ
SİVAS

KİMDEN ALINDIĞI
ZURNACI HACI AVLAR
SÜRESİ: ♩ = 52

KÖY HALAYI

DERLEYEN
M. SARI SÖZEN

NOTAYA ALAN
M. SARI SÖZEN

Ek-D, Nota No: 19

[29] Dünyamız Ansiklopedisi, Gelişim Yayınları, C. 5, s. 102

3. 7. ÇALGILAR

AÇIN, Cafer, Ek A₃, 02, "Bir çalgıda aranan özellikler önem sırasına göre şöyledir:
1- Estetik, 2- Rahatlık, 3- Ses güzelliği."

GAZİMİHAL, M. Ragıp, Ek B₅, 06, "Armonika folklor çalgısı olamaz."

GAZİMİHAL, M. Ragıp, Ek B₅, 07, "Davulun yanında zurnanın yerini alan klarnet otantikliği bozuyor."

ÜNGÖR, E. Ruhi, Ek A₃, 40, "Benim görüşüme göre, çalgıda aranan özellikler şöyle sıralanmalıdır:" 1- Rahatlık (işlerlik), 2- Ses güzelliği, 3- Estetik.

YILDIZ, H. Dursun, Ek A₂, 10, "Artvin yöresinde halk oyunlarına refakat eden akordion yöresel bir çalgı değildir, folklorik değeri yoktur."

3. 7. 1. Halk Çalgıları

Türk musikisinin ve folklorunun önemli bir parçası olan halk çalgıları, yakın zamana kadar gereği gibi ele alınıp bu konuda bir ansiklopedi yazılmamış ve bir müze kurulmamıştır. Ele alınanlar da makaleler halinde yayınlanmış, bazıları da Mahmut Ragıp Gazimihal tarafından kaleme alınmış ve kitap olarak çıkarılmıştır. Halk çalgılarının çeşitliliği yönünden Türkiye dünya ülkeleri arasında başta gelmektedir. Yabancı çalgı uzmanları, zaman zaman Anadolu 'ya gelmişler, halk çalgılarını incelemişler, koleksiyon yapmışlar ve kitaplar yazmışlardır.

Çalgıların yapımına gelince, belli ustalar tarafından yapılmış ve bu usûl usta - çırak şeklinde devam etmiştir. Halen bu yolla yapım devam etmektedir. Diğer taraftan, Türk Musikisî Konservatuvarları bünyesinde çalgı yapım bölümleri açılmıştır. Bu bölümlerde her çeşit müzik aletinin yapımı, müzik ilmi ve yapım tekniklerine göre devam etmektedir. Ayrıca çalgılarla ilgili tezler yaptırılmakta ve kitaplar yazılmaktadır.

3. 7. 2. Değerlendirme

Çalgılarda aranan özelliklerde, Cafer Açın ve Etem Ruhi Üngör, görüşlerini üç madde de toplamışlar fakat sıralamada farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Bir çalgının estetik görünümünün göze hitap etmesi yönünden önemi vardır. Ancak, bazı

algılarda gereken estetik verilmesine rağmen, estetiğı olmayan bir başka çalgıdaki ses tınısı ve çalınma rahatlığı, estetiğı olan saza göre daha önem arz eder. Bu bakımdan, ses tınısı ve çalınma kolaylığı bulunan bir çalgının yapılış tekniğini ve ölçülerini yeniden estetik kazandırmak suretiyle mükemmel bir hale gelmesi sağlanabilir. Bir çalgıda öncelikle düşünülmesi gereken unsur ses tınısı olmalıdır. Fakat ses tınısı güzel olmasına rağmen, alanın bedenine fiziksel özelliklerine aykırı bir yapım oluşturmuşsa, o zaman da sesinin ve estetiğinin ikinci plâna düştüğü görülür. Buna göre, bu üç vasf da birbirini tamamlayan unsurlardır. Böylece şu sonuç ortaya çıkmaktadır: algıyı yapan kişinin müzikalitesi, yapım tekniğı ve sanatını çok iyi bilerek, hesap ederek hareket etmesi zorunludur. O halde, yapımcı önce en iyi sesi çıkartan çalgıyı yapacak, sonra bunun teknik hatalarını tesbit edecek daha sonra da hatalarını belirlediğı çalgıyı en güzel estetikle alıcıya özgü bir şekilde yapacaktır. İşlerlik sonradan verilebilir.

3. 7. 3. Davul ve Klarnet

Yurdumuzun belirli yörelerinde klarnet artık halka malolmuş bir çalgıdır. Bu nedenle, belirli yörelerde klarnet sesi adeta aranır olmuştur. Böylece davul - zurna, yerine, davul - klarnet bir arada yöre halkının isteğı haline gelmiştir. Bu isteğı karşı çıkmak, aslında otantikliğe karşı çıkmaktır. Söz gelimi, Elazığ bölgesinde klarnetle davulun bir arada alınması hiç de otantikliği bozmamaktadır. Bilakis halkın ruhunu dinlendirir ve halkı oşkuya sevkeder. Gazimihal'in bu konudaki görüşlerini kabul etmek mümkün değildir.

3. 7. 4. Armonika ve Akordion

Akordion bir fabrikasyon çalgıdır. Armonika ise, el yapımı ve değişik çalınış üslûbuna sahip, özellikle çerkez ırkına has bir çalgıdır. Bu bakımdan Gazimihal'in armonika hakkındaki görüşüne katılmak mümkün değildir.

Yazarların akordion hakkında görüşleri doğrudur. Zira bu bir fabrikasyon çalgıdır ve müzik yapısı da tampere sisteme dayanmaktadır.

BÖLÜM 4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4. 1. SONUÇ

4. 1. 1. Çokseslilik

Batının çoksesliliğe geçiş döneminde halk ezgilerinden faydalanılmıştır. Yalnız, bu sıralarda Kuzey Avrupa ülkelerinde henüz çoksesliliğin girmediği toplumlarda üçlü ve altılı aralıklarla irticalen söylenen halk ezgileri görülmüştür. Tunceli 'nin Pertek ilçesinde derlenen "Gül Türküsü" de iki sesli olarak tesbit edilmiştir. Görülüyor ki, bu irticali çokseslilik olayı, insan oğlunun yaratılışından gelen bir ihtiyacın en önemli belirtisidir. Çokseslilik alâmeti sanat ve ilim yönünden üzerinde durulması gereken bir konu olmuştur. Batılı müzikologlar irticalen söylenen çoksesli ezgileri ele almışlar ve uzun yıllar bunları işleyerek bu günkü çoksesli sanat müziğini meydana getirmişlerdir.

Türk Halk Müziği 'nde ise, çokseslilik alâmeti farkedilmiş fakat işlenmemiş ve kendi haline bırakılmıştır. Daima batının armoni ve kontrpuan kuralları içinde değerlendirilmiştir. Batılı uzmanlar, Türk Halk Müziğinin kendi kuralları içinde işleneceğini söylemişlerdir.^[1]

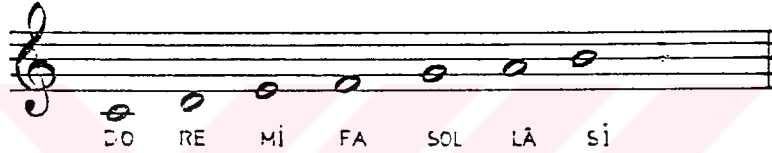
Türk müziğindeki çokseslilik bir ihtiyaçtan doğmuştur. Yapılan araştırmalar, Türk müziği makamlarında çokseslilik unsurları olduğunu ortaya koymuştur. Makamın durağı ve güçlüsü iki ses ihtiva etmektedir. Bazı makamlarda üçlü, dördlü ve beşli aralıklar aynı anda duyulmaktadır. Türk sazlarında da armonik sesler duyulmaktadır. Sazlardaki bu armonik seslerin, her makama göre uygulanması Türk müziğinin bir sistem müziği olduğunu göstermektedir. Bazı halk çalgılarında teller arasında, armonik sesler mevcuttur. Türk Halk Müziği eserlerinde görülen çokseslilik, makamlardan kaynaklanan bilinçli ve bilimsel bir çoksesliliktir.

[1] Eastwood, T.H, "Türk Halk Şarkılarının Armonize Edilmesi Hakkında", Musiki Mecmuası, Sayı: 193, s. 4 - 5

4. 1. 2. Pentatonizm

Türk dili, sağlam yapısıyla binlerce yılı aşarak bugüne nasıl gelmişse, beş sesli (pentatonik) müzik geleneği de aynı sağlamlıkla bugünlere ulaşmıştır. Pentatonik kalıntılar, Türk Halk Müziğinin somut, belirgin ve bilimsel olarak açıklanabilmiş en önemli bölümünü oluşturmaktadır. Pentatonik diziyi tarif edenler, bunun beş sesden mürekkep bir dizi olduğu iddiasında bulunmuşlardır. Halbuki, bu konuda Ek C₄ 'de verilen örneklerde değişik pentatonik diziler olduğu görülmektedir. Eğer bu diziler geçmişte derlenmiş ve bilinmiş olsaydı, bugünkü Anadolu halk müziğinin temelini pentatonizmden hareketle gelişmiş olduğu anlaşılabacaktı. Bugün kullanılan yedi sesli gam, pentatonik dizilerin kaynaşmasından meydana gelmiştir.

Yedi Sesli Bir Dizi

Değişik pentatonik dizilerin birleşmesi, Türk müziği makamlarının da oluşumunu sağlamıştır. (s. 24, Örnek: 3)

4. 1. 3. Sözle Melodi Uyumu

Türk Halk Müziğinin melodi eşliğinde söylenen sözlü bölümü, türkülerdir. Halk edebiyatının en sevilen bölümlerinden birini türküler teşkil etmektedir. Bu manzum eserlerin sözleri halkın duygu ve düşüncelerinin ifadesidir.

Ozanlar, yazdıkları manzum eserleri topluma duyurmak için ellerindeki sazlarla bu sözlere uygun melodiler yaparlar. Sözlerin anlamı ve edebi yapısı ne kadar uyumlu olursa, toplum üzerindeki etkisi o derece güçlü olur. Bu edebi yapı bir melodiyle süslenirse, ozanın eseri toplum içinde kabul görür ve ölümsüzleşir.

Halka mal olmuş ozanların eserleri incelendiğinde, sözle melodinin tam bir uyum içinde olduğu görülmektedir. Bir de halkın içinden, ozanlık geleneği aşamasından geçmeden çıkan ozanlar vardır. Bunların eserleri edebi yönden zayıf olduğundan, melodi ön plana geçmektedir. Türkülerde söz ve melodi birbirini tamamlayan unsurlardır. Bu uyum içinde yapılan eserler halka malolur ve ölmez eserler olarak kalır.

4. 1. 4. Derleme

Türk Halk Müziği ve halk oyunları hakkında derin bilgisi olan müzikolog ve koreograflar, derlemelerinde ezgi ve oyunlara müdahale etme hakkına sahiptirler. Çünkü iyi bir derleyici, bölgenin folklorik yapısını bilen ve onu özümlemiş kimsedir. Nasıl ki, bir halk ezgisinin, bir oyunun anonimleşmesinde halktan birisi müdahale hakkına sahipse, uzman bir derleyici de bu hakka, tabîi olarak sahiptir.

Türk müziği, makam müziğidir. Halk ezgilerinin derlenmesinde, makam bilgisi olan bir kimse, şartlanma olmadan derlemelerini daha sihatli yapar ve dizileri en doğru şekilde tesbit eder.

4. 1. 5. Türk Halk Müziği ve Müzik Eğitimi

Genel müzik öğretiminde millî folklorun rolü yabancı dil öğretiminde ana dilin rolünün aynısıdır. Bu bakımdan, müzik öğretiminden halk müziğini atmak, öğretimin halk tabakaları tarafından anlaşılmadığı devre dönmek olur. Halk müziği, herkesin olduğu gibi, müzisyenlerin, müzik eğitimcilerinin üzerinde durması gereken bir esastır.

Çocukların müzik terbiyelerinin halk müziğine bağlanması pedagojik bir zarurettir. Zira çocukların kulakları, halk müziğinin örneklerinden olan ninniler, çocuk sevme türküleri ve tekerleme melodileriyle doludur. Bu bakımdan, müzik öğretiminde kulak eğitimi için çocuklar hazır bulunmaktadır. Ayrıca, çocuğun zekaca gelişmesi için yakın çevresinden duydukları ve ilk alışkanlıkları çok etkilidir.

Halk müziği müzik eğitiminde olduğu gibi, millî birliğin sağlanması ve yurt sevgisinin kuvvetlenmesi yönünden de büyük önem taşımaktadır. O halde, halk müziği, müzik eğitimi ve millî eğitimin vazgeçemeyeceği bir eğitim aracıdır.

4. 1. 6. Türk Halk Oyunları

Halk oyunları yirminci yüzyılın ilk yarısı sonlarına doğru önem kazanmış ve dünya gençliğini etkilemiştir. Gençlik hareketleri halk oyunları üzerinde yoğunlaşmış ve dünya bir festivaller, yarışmalar, şenlikler dönemine girmiştir.

Halk oyunları, göz ve kulak zevkini doyurmanın ötesinde, duygu ve heyecanları hareketle ifade eden bir sanat türüdür. İnsanları ve toplumları birbirine

yaklaştıran kenetleyen güçlü bir anlatım aracıdır. Halk oyunlarının bu toplumsal değerini kavrayan halkbilimciler araştırma, derleme ve değerlendirme alanlarında teorik bilgiler veren eserler meydana getirmişler ve oyun ekipleri kurmuşlardır.

Dünyada görülen bu hareketlere paralel olarak, folklorla gönül vermiş Türk halkbilimcileri de büyük bir özveriyle teorik ve pratik çalışmalar yapmışlar, kendi halk oyunları ekiplerini ortaya koymuşlardır. 50 yıldan beri yurtiçi ve yurtdışında yapılan şenlik, yarışma ve festivallere katılan oyun ekipleri üstün başarılar elde etmişlerdir.

Türk Halk Oyunları'nın kökeni şüphesiz Orta Asya'ya dayanmaktadır. Yalnız, araştırmalar göstermiştir ki, bugünkü Türk Halk Oyunları'na Anadolu kültürlerinin etkisi olmuştur. Bu etki halk oyunlarındaki Türk karakterini bozacak derecede olmamıştır. Türk Halk Oyunları, Türk karakter ve kültürünü yansıttığından, yurtdışı gösterilerinde yabancıların dikkatini çekmiştir. Oyun ekipleri daima başarı kazanmış ve üstünlüğünü ispat etmiştir.

Bugüne kadar Anadolu'da oynanan 700'e yakın halk oyunu tesbit edilmiştir. Türk Halk Oyunları, Anadolu ve Rumeli halkı arasında bulunan ve halk çalgıları eşliğinde zevkle oynanan barlar, horonlar, horalar, karşılamalar, kâşık oyunları ve zeybeklerdir. Diğer oyunlar bunların birer varyantıdır. Bunların yanında sarayda Acem, Arap, Bizans karışımı oyunlardan oluşmuş çengi-köçek oyunları da vardır.

Ege bölgesinde ve Yunanistan'ın Ege adalarında araştırma ve inceleme yapan yabancı bilim adamları "Zeybek" kelimesinin ve "Zeybek Oyunu'nun" Türk'e ait olmadığına dair hiçbir yorumda bulunmamışlar, üstelik "Zeybek" kelimesinin Türk dünyasında kullanıldığını söylemişlerdir. Bu oyunların figürleri ve aksak usûldeki (9/8)'lik müzik yapısı da Türklere aittir. "Zeybek Oyunları Yunanlılara Türklerden geçmiştir."

Türk Halk oyunlarının koreografi, müzik yapısı ve konusu ele alınarak Modern Türk Balesine geçiş olamaz. Balenin tekniği ve hareket sözlüğü farklıdır. Türk Halk Oyunları ancak, modern teknikler kullanılarak sunulabilir.

Şeyh Şamil Oyunu, Türk dünyasında oynanan bir oyundur. Oyun biçimi ve müzik yapısıyla Türk Halk Oyunu çeşitlerinden biri olduğu ortadadır.

Çayda Çıra Oyunu bir Harput efsanesinden doğmamıştır. Elli yıldan beri yapılan araştırmalar sonunda tesbit edilen halk oyunlarının incelenmesinden

anlaşılmıştır ki, Türk Halk Oyunları Orta Asya 'dan getirilenlerle, Anadolu 'da bulunanların karışımından meydana gelmiş bir sentezdir. Çayda çıra oyunu da bu sentezlerden biridir.

Demirağa Barı, Sivas bölgesinin bir oyunudur. Timurlenk bu bölgede kalmıştır. Oyunun oynanış biçimi aksak bir kimsenin hareketlerini tasvir etmektedir. Halk oyunları, toplumun geçirmiş olduğu tarihi olayların, halkın yaşayış tarzının hareketle ifadesi olduğuna göre, bu bar Timurlenk 'i taklit etmektedir.

4. 1. 7. Çalgılar

Çağlarda aranan özellikler ve diğer görüşler değerlendirilmiş ve şu sonuçlara varılmıştır. Bir çalgıda aranan özellikler önem sırasına göre şöyle sıralanabilir: 1- Ses, 2- Estetik, 3- İşlerlik

Armonika çerkezlere has bir çalgı olduğundan folklorik bir değeri vardır. Akordion ise, fabrikasyon ve tampere sistem olması nedeniyle folklor çalgısı olarak kabul edilemez.

4. 2. ÖNERİLER

4. 2. 1. Oyunlar ve Festivaller

Halk oyunları toplulukları bir milletin bayrağı gibidir. Bütün bölgelerin oyunlarını düzenlenmiş, iyi bir teknik, güzel bir fizik ve beğeni içinde sunabilecek profesyonel bir topluluğun içeride ve dışarıda yapacağı olumlu etkiyi başka yoldan elde etmek mümkün değildir. Bu oyunlar, yüz yıllardır Türk halkının beğenisinden, kültüründen süzölmüş, gelişmiş en değerli bir hazinedir.

Her konuda olduğu gibi, bu konuda da çalışmak disiplinli olmak, konunun gereklerini yerine getirmek, Türk Halk Oyunlarına, bunlarla uğraşanlara ve ülkeye bir değer kazandıracaktır. Şimdiye kadar yurtdışı ve yurtiçinde gösteri, bayram, yarışma ve festivallere katılan Türk Halk Oyunları ekipleri başarılı olmuş ve ödülleri almışlardır. Bu ödüller oyunların sunuluşu, otantik çalgıların ve giyimlerin zenginliğine verilmiştir. Bu durum yöneticileri ve oyuncularını sevkendirmiş, daha iyiye, daha mükemmele sevk etmiştir.

Yurtiçi gösterilerinde, halktan alınan değerleri tekrar halka sunarken otantikliğe dikkat edilmesi önemli bir husustur. Halkın manevi değerlerine saygılı davranmak, konuyu daha ileri aşamalara götürmek demektir. Ancak, yurtdışında yapılan gösterilerde otantikliğin bu derece önemi yoktur. Burada daha çok önem verilmesi gereken husus, Türk millî değerlerini en güzel biçimde göstermek ve sunmaktır. Yabancılar başka milletlerin kültür değerlerinin kritiklerini yaparken kendi folklorik sistemleri içerisinde değerlendirirler.

Oyunların sunuluşunda yabancı gözlemcilerin dikkat edecekleri hususlar şunlar olabilir: Oyun ekipleri gerekli düzeni muhafaza ediyorlar mı? Yeni oyunlarda gerekli estetikler verilmiş midir? Oyun müziğinde ritim fonksiyonları yerine getirilmiş midir? Gerekli koreografik düzen oluşturulmuş mudur? İşte bütün bunlar bir yabancı için önemli ayrıntılardır. Belirtmek istenilen bu faktörler yurtdışı için geçerli olup yurtiçinde de dikkat edilmesi gereken önemli noktalar.

Yurtdışındaki birincilik şüphesiz en başarılı ekibe verilir. Bu başarı oyunlarda yeteneklerin kanıtlanması yanında, insan sevgisi, ruh güzelliği gibi insancıl özellikleri de kapsamına alır. Bu nedenle, jüriler dışa açılma anlayış ve uluslararası dürüstlüğü simgeleyen bütün bu özelliklere önem verirler. Oyuncuların yaşayış tarzları, toplumsal davranışları, kültür seviyeleri ve yabancı dil bilmeleri dikkat edilen önemli hususların başında gelmektedir.

İnsanlar ve toplumlar arasında iyi bir iletişim dille mümkündür. Yabancı dil bilen oyun ekibi yöneticileri ve oyuncular, gösteri sundukları ülkelerde iyi bir etki yaparlar. Millî kültür değerlerini yabancılar aşılamakta başarılı olurlar. Böylece, hem kendi değerlerini, hem de ülkelerinin değerlerini artırır ve yabancıların sevgisini kazanırlar.

Bu itibarla, seçilecek oyuncuların, kültür seviyelerinin yüksek olmasına ve millî değerlerini çok iyi bilmelerine dikkat edilmelidir. Özellikle yabancı dil ve milletlerarası davranış kurallarını iyi bilmeleri gerekmektedir. Eğer belirtilen bu hususlar eksikse, bu konuda yeterli öğretim ve eğitim verilmelidir.

4. 2. 2. Folklor Enstitüsü

Türk musikisinin, halk oyunlarının ve Türk sanatının hayranı yabancılar, dünya kültür kaynağının Anadolu 'da olduğunu ve bir hazine olan folklor değerlerinden gereği gibi faydalanılmadığını her vesileyle söylemişlerdir. İleri Türk musikisi

çalışmalarını organize edecek, kültür cevherlerini meydana koyacak bir kuruluşa, bir Millî Folklor Enstitüsüne sahip bulunulmadığı için kültür ve sanat değerlerinin dünyaya tanıtılmadığını bir eksik olarak ifade etmişlerdir. Bunların başında Bela Bartok gelmektedir. Halk biliminin gelişmesi için 1936 yılında Türkiye 'ye gelen Bela Bartok, konferanslar vermiş ve ilk defa Türkiye 'de Millî Folklor Enstitüsü kurulması fikrini ortaya koymuştur.

16.05.1966 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde "Millî Folklor Enstitüsü" kurulmuştur. Bugün Kültür Bakanlığı 'na bağlı olarak "Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü" adı altında faaliyetini devam ettirmektedir. Araştırma, inceleme, derleme ve yayınlarıyla Türk kültürüne büyük hizmetleri olmuş ve olmağa devam etmektedir. Zengin bir arşivi ve kütüphanesi bulunmaktadır. Ülke sathında, bu kaynaklardan faydalanması için, "Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü" nün bir şubesinin de il Kültür Müdürlükleri bünyesinde şube müdürlüğü olarak kurulması ve görev yapması daha faydalı olur.

4. 2. 3. Kongreler

Kongreler, ciddi insanların biraraya gelerek sundukları tezlerle meseleleri daha üst seviyelere getirmek ve güzel sonuçlara ulaşmak için yapılır. Bu bakımdan, kongrelere katılacak olan kişilerin her tebliği can kulağıyla dinlemesi ve ciddi bir şekilde takip etmesi gerekir. Gayri ciddi davranışlara ve kongrenin amacıyla ilgisi olmayan tebliğlere yer verilmesi de kongrelerin yönünü saptırmaktan başka bir yarar sağlamaz.

Bu nedenle, kongrenin amacına uygun ilim adamlarını görevlendirmek ve bu kimselerin azami konuşma sürelerini, kongre üyelerini sıkmayacak şekilde zamanlamak çok önemli bir faktördür.

Kongre üyelerinin ve tebliğ sunanların aynı dili paylaşımlarının yanısıra, farklı dilleri bilenlerin bir arada oldukları zamanda da konuya vakıf olan tercümanların seçilmesi önemli bir zarurettir.

Kongrelerde tartışılan meselelerin, her dile tercüme edilerek yayınlanması da, kongrenin amaçlarına uygun düşer. Kongrelerin yapılacağı gün ve tarih her yıl için önceden belirlenmeli ve bu tarih herkese zamanında duyurulmalıdır. Kongrelerin yapılacağı tarihten çok zaman önce seksiyonların çalışma programları da yayınlanmalıdır.

4. 2. 4. Kitaplar

Kitaplar, insanlığın geçmişini gelecek nesillere aktaran ve geleceğini aydınlatan en kıymetli yazılı belgelerdir. İlmî buluşlar, bilgi birikimleri ancak bu belgelerle muhafaza edilir. Her ilim dalındaki araştırmacının ilk başvuracağı kaynaklar kitaplardır. Bir toplumun manevî değeri kitaplarıyla ölçülür.

Geçmişte, Türk Halk Müziği alanında çok yayın yapılmış ve kitaplar yazılmıştır. Yazılan kitaplar sadece "Türküler" başlığı altında, bazı bölgelerin türkülerini vermiştir. Türküleri meydana getiren olaylara, variantlarına değinilmemiş ve notaları yazılmamıştır. Bu eserler dilsiz insanlara benzemektedir. Halbuki, bu günlerde birçok halkbilim adamının, Türk Halk Müziği alanında teorik ve notaya dayalı eserleri yayın hayatındadır. Bunların içinde çalgı metotları, bibliyografya çalışmaları, ansiklopediler, çeşitli yörelere ait kıyafetler, oyun biçimleri, Türk Halk Oyunları notaları ve türkü kitapları yayınlanmış olup yayına hazır eserler de sıradadır.

Bu konuda yazılı eserlerin en önemlilerinden biri de üniversitelerde yaptırılan, bitirme ödevleri, yüksek lisans ve doktora tezleridir. Bu eserler üniversitelerce kitap olarak bastırılmalı ve yayın hayatına geçirilmelidir.

Bir de, yabancıların Türk müziği ve oyunları hakkında yazdıkları kitaplar vardır. Bu eserler incelendiğinde, bazılarını içinde yanlış bilgiler olduğu tesbit edilmiştir. İlim dünyasına sunulacak yazılı belgeler yabancılara bırakılmadan, Türk bilim adamlarınca kaleme alınıp Türkçe ve yabancı dillerde yayınlanmalıdır. Türk Halk Müziği ve Oyunları konusunda geniş kapsamlı bir eser yazılmalı ve bu eserde Türk dünyası da ele alınmalıdır.

Bunların dışında, ülkede bulunan bütün kütüphane ve kültür müdürlüklerinde bulunan basılmış ve yayınlanmış folklor ürünleri arşivlenerek bilgisayarlara aktarılmalıdır. Bu sistemle arşivlenmiş eserler, araştırmacılara zaman kaybı olmadan verilmelidir. Bu suretle kültürel zenginlik süratle yayılmış olur.

KAYNAKLAR

- BAYKURT, Şerif, Anadolu Kùltürleri ve Türk Halk Dansları, Yeni Doğuş Matbaası, Ankara, 1995.
- BİRDOĞAN, Nejat, Notalarıyla Türkùlerimiz, Özgür Yayın ve Dağıtım Evi, İstanbul, 1988.
- ÖNALDI, Şenel, Türk Halk Musikisi Ansiklopedisi, C. I, C. II, Afa Matbaacılık, İstanbul, 1976.
- ÖZTUNA, Yılmaz, Türk Musikisi Ansiklopedisi, C. I, C. II, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1969.
- REFİK, Ahmet, Alimler ve Sanatkârlar. Kùltür Bakanlığı Kùltür Eserleri/18, Modern Matbaa, Ankara, 1980.
- SAY, Ahmet, Müzik Tarihi. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Kurtuluş Matbaası, Ankara, 1994.
- TURHAN, Salih, Türk Halk Musikisinde Çeşitli Görüşler. Kùltür Bakanlığı Kùltür Eserleri/179, Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1992.
- YÖNETKEN, H. Bedi, Derleme Notları 1, Orkestra Yayınları, Çeltüt Matbaası, İstanbul, 1966

EK. A

MUSİKİ MECMUASI KONU BAŞLIKLARI

A₁. Türk Halk Müziği

- 01 ATUNER, Ferdi : Sadi Yaver ATAMAN ile Bir Konuşma. Musiki Mecmuası, (177-178), 11-12.62, S. 268-269, S. 281

Ferdi Atuner 'in Merhum Sadi Yaver Ataman 'la yaptığı bu konuşmayı, Türk Halk Müziği ile ilgilenenler için çok faydalı buluyorum. Deneyimli bir folklorcu olan hocamız sanat miziği, Türk Halk Müziği, batı müziği hakkında kısa ve özlü bilgiler veriyor.

- 02 ARASLI, Altan : 60 Yıl Önce Derlenmiş Birkaç Kırım Türküsü. Musiki Mecmuası, (256), 3.70, S. 15-17

Bir Rusun Kırım Türküleri'nden derlediği ve 1910 yılında yayınlamış olduğu 30 Türkü arasından seçilmiş örnekler vardır. Derleyen, bu türkülerini piyano ile notalandırdığından, bazı aksaklıklar görülmektedir.

- 03 ARIN, Cavidan : Nida Tüfekçi ile Türk Halk Müziği Üzerine Yapılan Bir Röportaj. Musiki Mecmuası, (224), 7. 67, S. 9

Kısa bir röportaj olup, Nida Tüfekçi 'nin biyografisi yazılıyor ve halk müziği hakkında kısa soru ve cevapları içeriyor.

- 04 ARIN, Cavidan : Türk Halk Musikisi Üzerine Nida Tüfekçi ile Bir Konuşma. Musiki Mecmuası, (232), 3.68, S.24

Türk Halk Müziğinin tanınmış simalarından Nida Tüfekçi ile yapılan bir konuşmadan söz ediliyor. Nida Tüfekçi, bu konuşmada Türk Halk Müziği 'nin geleceğine yönelik düşüncelerini açıklıyor.

- 05 ATAMAN, Sadi Yaver : Sanat 'ın Susadığı Halk Kaynağı. Musiki Mecmuası, (182-183), 4-5.63, S. 43-45

Bu yazıda, folklor araştırmaları ve derleme yöntemlerinden bahsediliyor. Derlenen halk ezgilerinin repertuvara nasıl kazandırılacağı açıklanıyor.

Ayrıca, araştırma ve derlemede kullanılacak araçlar, tasnifler, arşivleme, oyunların görüntülenmesi, usûllerin bölgelerinin tesbiti, saz tavırları, ağızların belirlenmesi ve bunların basılı yayımlarının disiplin içinde yapılması gereği maddeler halinde anlatılıyor.

- 06 ATAMAN, Sadi Yaver : Türk Halk Musikisinde Çoksesselik. Musiki Mecmuası, (184), 6. 63, S. 79

Halk türkülerimizde ve sazlarında çok sesliliğin bulunduğu belirtiliyor ve bunların açıklamaları yapılıyor.

- 07 ATAMAN, Sadi Yaver : Folklorculukta Disiplin ve Halk Musikisi (1). Musiki Mecmuası, (185), 7.63, S. 109-110

Folklorun kadrosu açıklandıktan sonra, en çekici kollarından biri olan halk müziği ele alınıyor. Bu konuda yapılacak derleme çalışmalarında gerekli ve önemli noktalar belirtiliyor.

- 08 ATAMAN, Sadi Yaver : Türk Halk Musikisinin Genel Görünüşü (2). Musiki Mecmuası, (186), 8.63, S. 147-149

Türk Halk Musikisinin genel görünüşüne değindikten sonra, halk müziğinin sınıflandırılması yapılıyor. Türküler ve türkülerin konuları; insan yaşına göre, köy halk musikisi ve şehir halk musikisi diye ayrılarak açıklamalar yapılıyor. Ritim ve usûlün farklılığı izah ediliyor.

- 09 ATAMAN, Sadi Yaver : Türk Halk Musikisinin Tonal Bünyesi ve Metrik Sistem (1). Musiki Mecmuası, (190), 12.65, S. 265-268

Türk Halk Musikisinin metrik yapısı anlatılıyor. Ritimler ve usûller örnek notalar verilerek açıklanıyor ve ayrıca, Türk Sanat

Müziğindeki şekliyle de gösteriliyor. Anadolu 'da usûllerin yaygın olduğu bölgeler işaret ediliyor.

- 10 ATAMAN, Sadi Yaver : Türk Halk Musikisinin Tonal Bünyesi ve Metrik Sistem (2). Musiki Mecmuası, (191), 1.64, S. 294-295

Bu yazıda 9 zamanlı halk müziğinden örnekler veriliyor ve sanat musikisindeki vuruş şekilleri de gösteriliyor.

- 11 ATAMAN, Sadi Yaver : Türk Halk Musikisinin Tonal Bünyesi ve Metrik Sistem (3). Musiki Mecmuası, (192), 2.64, S. 330- 331

5/8, 10/8, 12/8, 15/8 'li usûllerin örnekleri veriliyor ve ritimler gösteriliyor.

- 12 ATAMAN, Sadi Yaver : Türk Halk Musikisinin Tonal Bünyesi ve Metrik Sistem (4). Musiki Mecmuası, (193), 3. 64, S. 10-11

Bu yazıda 15/8, 17/16, 8/16, 9/16, 10/8 usûllerden örnekler veriliyor ve Ceng-i Harbi Müziği anlatılıyor.

- 13 ATAMAN, Sadi Yaver : Türk Halk Musikisinin Tonal Bünyesi ve Metrik Sistem (5). Musiki Mecmuası, (194), 4. 64, S. 54-55

Ceng-i Harbi 'nin esas çalgısı olan davul-zurnanın ritimleri notalandırılmış ve altına ritim düzümleri yazılmıştır. Ayrıca, davulun çalınışı hakkında bilgi de verilmiştir.

- 14 ATAMAN, Sadi Yaver : Türk Halk Musikisinin Tonal Bünyesi ve Metrik Sistem (6). Musiki Mecmuası, (195), 5. 64, S. 92-93

Zurnanın, davula eşlik edişi ve ritimleri, düzümleri gösteriliyor.

- 15 ATAMAN, Sadi Yaver : Türk Halk Musikisinin Tonal Bünyesi ve Metrik Sistem (7). Musiki Mecmuası, (198), 8.64, S. 184-185

Ceng-i Harbi 'den söz edip, bunun bir ruh kuvveti ile yoğrulmuş savaş gücüne ve ahlakına sahip olduğunu ifade ediyor. Kahramanlık müziği eşliğinde oynanan cirit oyunları örneklerle açıklanıyor. Cirit oyunu en iyi bir ifadeyle belirtiliyor.

Halk Müziğinde uzun havalar (serbest ölçülü ağızlar)'ın tarifeleri yapılıyor ve maddeler halinde açıklanıyor. Uzun havaların usûlsüz olmadığı, bir iç ahengi olduğu savunuluyor. Tonal ve yapı özellikleri anlatılıyor. 8. yazıda bu konuya devam ediliyor ve ağıtın açıklaması yapılıyor.

- 16 ATAMAN, Sadi Yaver : Türk Halk Musikisinin Tonal Bünyesi ve Metrik Sistem (8). Musiki Mecmuası, (199), 9.64, S. 206, S. 221

Uzun havaların tasnifi yapılıyor ve çeşitleri açıklanıyor. Ayrıca, uzun havalara eşlik edecek halk çalgılarının, bu havaları nasıl icra edecekleri ayrıntılı bir şekilde açıklanıyor.

- 17 ATAMAN, Sadi Yaver : Türk Halk Musikisinin Tonal Bünyesi ve Metrik Sistem (9). Musiki Mecmuası, (200), 10.64, S. 234

"Aşık-saz Şairi" tarzına değiniliyor. Aşık değişleri olan; koşma, destan, semâi, muamma, müstezat, aşıklama, hezelleme, güzelleme türleri geniş bir şekilde açıklanıyor. Aşıklığın özelliği ve saz çalış biçimleri de belirtiliyor.

- 18 ATAMAN, Sadi Yaver : Türk Halk Musikisinin Tonal Bünyesi ve Metrik Sistem (10). Musiki Mecmuası, (201), 11.64, S. 280-282

Halk müziğinin melodi yapısı anlatılıyor ve makam yönü ele alınarak, klasik sanat musikisi ile karşılaştırılıyor. Ayrıca, batı müziği tonlarıyla olan yakınlıkları açıklanıyor.

- 19 ATAMAN, Sadi Yaver : S. Y. Ataman 'ın Açıklamaya Cevap Yazısının Son Kısmı. Musiki Mecmuası, (203), 1.65, S. 346-349

Halk müziğinin makama uydurulamıyacağı ve pentatonik kaynaklı olduğu savunuluyor.

- 20 ATAMAN, Sadi Yaver : Milli Musikimizi İleri Götürmek için Neler Nasıl Yapılmalıdır? Musiki Mecmuası, (205), 3.65, S. 6-8

Halk musikimizin çok sesli yapılabilmesi için, onu çok iyi bilmek ve çalgılarını iyi tanımak gerektiği vurgulanıyor. Türk musikisini daha ileriye götürmek için, akademik kurum ve derneklerin koordineli çalışması öneriliyor. Türk müziğinin gelişmesini engelleyen bazı görüşler ve kişiler açıklanıyor.

- 21 ATAMAN, Sadi Yaver : İstanbul Konservatuvarı Folklor İnceleme ve Derleme Kurulu. Musiki Mecmuası, (244), 3.69, S. 6-7

İstanbul Konservatuvarı 'nın ilk derleme çalışmalarından söz edilip, derlenen Türk Halk Müziğinin tasnifi yapılmıştır.

Merhum Sadi Yaver Ataman hocamız, o zamanlarda Konservatuvarda Folklor inceleme çalışmalarını ve folklor tatbikat topluluğunun esas amacını açıklamışlardır. Çok sesliliğe geçişte görülen tepkileri de belirtmişlerdir.

- 22 ATAMAN, Sadi Yaver : Folklor Müziği ve Gençliğin Müzik Akımı. Musiki Mecmuası, (267), 2.71, S. 20-21

Folk müziğin açıklaması yapılıyor ve yazarımız şöyle diyor: "Müzikte modern sanat anlayışı vardır. İnsanların ihtiyaçları arttıkça, zevkte kültürde devamlı değişmelere ve yeniliklere gidilmektedir.

Aranjman ve çok sesli müzik yapılırken, kendi milli kültür anlayışımıza ve yapımıza uygun bir şekilde bu işi yapmalıyız. Sanat bir toplumda yaşayan insanların istidat ve zevkleri ile ölçülür."

- 23 AYFER, Adli : TRT 'de Azeri Ağız Karmaşası. Musiki Mecmuası, (414), 9.86, S. 25-27

Türk Halk Müziği ile uğraşıp TRT ekranlarını işgal eden türkücüler, son zamanlarda Azeri Musikisi ve Azeri Halk Edebiyatına yönelmişlerdir. Bu kişiler bestesi, güftesi hazır eserlere sahip çıkarak "Bunları ben derledim, ben topladım" diyebilmişlerdir.

Okudukları bu eserleri de Kars yöresine mal etmişlerdir. Halbuki, Kars yöresi folklorunun apayrı bir özelliği vardır. Okunan eserlerde lehçe ve dil farklılığı nedeniyle, okuyucular da gülünç duruma düşmektedirler.

Azeri ve Kars yöresi folklor müziği yalnızca bağlamayla icra edilmez; bölgeye has halk çalgıları vardır. Bir musiki eseri, kendine ait çalgıyla icra edildiğinde etkisini hissettirir.

- 24 BARDAKÇI, Murat : Mehter 'den Bando 'ya. Musiki Mecmuası, (412), 3. 86, S. 21-24

Osmanlı mimarisinin neredeyse tümünün Ermeni ustaların elinden çıktığını, Türk sanatında büyük ölçüde Ermeni etkisi bulunduğunu Pars Tuğlacı yazmıştı.

Bu defa Tuğlacı, "Mehterhane'den Bando'ya" adlı bir eser yazmıştır. Bu eserinde, çok sesli Türk müziğinin kurucusu olarak yine bir Ermeni besteci olan Dikran Çuhacıyan'ı göstermiştir. Ermeni vatandaşlarımızdan Türk sanatının birçok dallarında hizmet vermiş ve başarı göstermiş olanları vardır; ama bu kadar fazlası biraz düşündürücüdür diyen Murat Bardakçı, kendi görüşlerini yazmıştır.

Ayrıca Bardakçı, Tuğlacı'nın "Mehter'den Bando'ya" adlı eserinin yanlışlarla dolu olduğunu, sahife numaralarını göstererek belirtmiştir.

- 25 BARTOK, Bela : Türkiye 'de Halk Türküleri Derlemeleri. Musiki Mecmuası, (187), 9.63, S. 165-167

Bela Bartok, güney illerimizden; Mersin ve Adana bölgelerinde yaptığı derlemelerinden bahsediyor. Derlenen halk

müziği melodilerinin Macar halk müziğine çok benzediğini, dizi ve ses aralıklarıyla açıklıyor.

- 26 BARTOK, Bela : Halk Musikisi Hakkında. Musiki Mecmuası, (224-225-226), 11-12.66, 1.67, S. 257-261

Macar Müzikolog ve Türk Kültürünün hayranı Bela Bartok 'un 5 Kasım 1938 'de Ankara Halk Evinde verdiği 1. konferansıdır. Bartok bu konferansında, Macar Sanat Müziğinin Çingene müziği olmadığını ıspatlıyor. Ayrıca, sanat müziğine köylü halk müziğinin temel teşkil ettiğini belirtiyor.

Macar Halk Müziğiyle, Türk Halk Müziğinin tonalite ve melodi yönünden benzerliği bulunduğunu tarihi, coğrafi ve pentatonik yönleriyle açıklıyor.

- 27 BÜYÜKARKIN, Bekir : Akıncılar ve Bir Türkü. Musiki Mecmuası, (224-225-226), 11-12.66, 1.67, S. 241-242

Akıncılar ve kuruluş biçimlerinden bahsediliyor ve örnek türküler veriliyor. Bu türküler Türk Tarihinin renkli, hayal ve ruh dolu sayfalarını önümüze seriyor.

- 28 ÇEPNİ, Tümer : Türk Halk Ezgilerinin Çatısı, Gidişi ve Dizilerinin Saptanması Hakkında Düşünceler. Musiki Mecmuası, (354), 4. 79, S. 15-24

Türk Halk Ezgileri bütünüyle tabii olarak varolduğundan, ezgilerin ilk tesbitlerinde; ezgi çatısının gidişinin ve dizinin tam olarak saptanabilmesi için şunlar göz önüne alınmalıdır: Türkü önce değişmez perdeli çalgılar kullanılmadan sesli kaydedilmeli ve sonra normal çalgılarıyla banda alınmalıdır. Bu şekilde ezgilerin dayandığı diziler ve aralıklar en doğru olarak belirlenebilir.

Dünya 'da kullanılan diziler 9 dur ve bu diziler bilimsel izahlarla açıklanmıştır.

- 29 DEMİRCİOĞLU, Y. Ziya : Dünya 'da İlk Musikî Folkloru Hareketleri.
Musiki Mecmuası, (241), 12.68 S. 8-9

Folklor hareketlerinin ilk ele alınışı ve folklor müziğinin İngiltere, Almanya, İtalya ve diğer ülkelerde nasıl derlendiği açıklanmıştır. Kayıt cihazlarının önemi belirtilmiştir.

Birinci Dünya Harbinden sonra, kurulan Cemiyet-i Akvam 'da folklor müziğinin derlenmesi için teşvik edici yayınlar yapıldığından bahsedilmiştir.

- 30 DEMİRCİOĞLU, Y. Ziya : Türk Musikisi Folklorunun Mâşerî Değerleri.
Musiki Mecmuası, (243), 2.69, S. 11-12

Folklorun toplumsal değerleri açıklanıyor. Halk Musikimiz hakkında Cemal Reşit Rey'in Musiki Ansiklopedisinin (1947, S.16) 'daki yazısının okunması öneriliyor.

- 31 DEMİRCİOĞLU, Y. Ziya : Memleketimizde Musiki Folklor Hareketleri (1).
Musiki Mecmuası, (244), 3.69, S. 12-13

Folklor hareketlerinin 19. y.y'ın başlarında ilgi çekmeğe başladığı belirtiliyor ve ilk halk türkülerinin toplama işinin 1918 'de Habil Adem Bey tarafından yapıldığı yazılıyor. Adem Bey "Türkmen Aşiretleri" adlı kitabında halk oyunlarına da yer vermiştir. Daha sonra, 1925-1926 'da Konservatuvarın yaptığı derleme gezileri geniş bir şekilde anlatılmıştır.

- 32 DEMİRCİOĞLU, Y. Ziya : Memleketimizde Musiki Folklor Hareketleri (2).
Musiki Mecmuası, (245), 4.69, S. 13-14

İstanbul Konservatuvarı'nda idareci bulunduğu sırada, Andolu'nun değişik yörelerinde ikinci, üçüncü ve dördüncü derleme gezileri tertiplemiş ve birçok türkü ve halk oyunları derlemiştir. Bu yazıda, derlemeye katılan kişiler hakkında bilgiler verilmiştir.

- 33 DEMİRCİOĞLU, Y. Ziya : Memleketimizde Musiki Folklor Hareketleri (3).
Musiki Mecmuası, (249), 8.69, S. 10

Folklorumuzun ilk öncüleri olarak, Şinasi ve Ahmet Vefik Paşa gösteriliyor.

İlk folklor hareketleri için yayım yapan İkdam Gazetesi sahibi "Ahmet Cevdet Bey olmuştur" deniliyor. Ahmet Cevdet, Avusturya 'da ilk halk şarkılarının askerler arasından derlendiğini, Türkiye 'de de böyle olması gerektiğini söylüyor ve bundan sonraki çalışmalarından bahsediyor.

- 34 EASTWOOD, T. H. : Türk Halk Şarkılarının Armonize Edilmesi Hakkında. Musiki Mecmuası, (193), 3.64, S. 4-5

Türk Halk Musikisinin armonize edilmesi konusuna değiniliyor. Şimdiye kadar yapılan armoni düzenlemelerinin Türk Müziğine uymadığını ve Türk Halk Müziği için, nelerin nasıl yapılacağı ayrıntılı olarak açıklanıyor.

- 35 GAZİMİHAL, M. Ragip : Uzun Hava - Bayâtî - Varsakî - Bozlak İloğlu-Mânî. Musiki Mecmuası, (237), 8.68, S. 10-13

Macar folklor musikişiyle, Türk Halk Musikisinin benzerlikleri anlatılıyor. Türk, Yunan, Fars musikilerinin yakınlıklarına temas ediliyor. Bir yabancı uzman Türk Musikisinin, Yunan Musikisinin etkisinde kalmadığını açıklıyor. Anadolu 'da söylenen uzun havalar menşei ve bölgelerine göre belirtiliyor.

- 36 GÖRÜN, Mete : Türk Halk Müziği Araştırma Raporu. Musiki Mecmuası, (294), 4.74, S.9-13

Milli Folklor Araştırması Dairesince düzenlenen "Türk Halk Müziği Araştırması" anketinden elde edilen cevapların neticelerini inceleyen davetlilerin adları sıralanmıştır.

Davetlilerin içinde, müzikle ilgisi olmayan kimselerin bulunduğu ileri sürülmüştür.

- 37 JUDETZ, Eugenia P. : Dobruca 'dan Birkaç Türk Havası. Musiki Mecmuası, (263-264), 10-11.70, S. 11-12-13

Dobruca, Romanya hudutları içinde bir şehirdir. Türk boylarına mensup kavimler doğudan batıya göç ederlerken, Dobruca

'ya girmişler ve bir kısmı burada kalmıştır. Notaları verilen parçalar, kompozitör, folklorist ve Müzikolog Constantin Arvinte tarafından tesbit edilmiştir.

- 38 KÖSEMİHAL, M. Ragıp : Asırlar Boyunca Tarihi Türk Musikisi (1). Musiki Mecmuası (239), 10.68, S. 11-14

Türk musikisi tarihi anlatılıyor. Ancak, 11. y.y 'da İranlı bir yazar Hatay Türkleri 'nin şekillerle yazılan bir çeşit nota kullandıklarından söz etmiştir. Ayrıca aynı yazar, İran 'da duyulmamış bir musiki türünün Hatay Türklerin 'de bulunduğunu da açıklamıştır.

Orta Asya 'dan Çin saraylarına Türk musiki takımları gitmiştir. Çinlilerin kullandığı çalgıların şekilleri, Türk çalgılarının aynısıdır. Farsça şiir yazma modası, Türk melodilerini bozmuştur. Eserler Farsça yazıldığından, bugüne gelen eserler de İran müziği zannedilmiştir deniliyor.

Kaşgarlı Mahmut ve Merâgalı Abdulkadir, Türk musiki terimlerinden çalgı adlarından ve Hakan huzurunda çalınan ezgilerinden bahsetmişlerdir. Uzak doğu müziğinin pentatonik, yakın doğu müziğinin ise, heptatonik olduğu açıklanıyor.

Yakın doğu Türklerinde halk musikisinden başka bir de klasik zümre musikisi olduğu belirtiliyor. Türk Sanat Musikisinin Horasan 'dan çıktığı fikri inandırıcı bulunuyor.

Halk müziği 14. asırda ihmal edilmiştir; ama o, benliğini köylerde koruyarak bugüne ulaşmıştır. M.Ö. iki veya üç asır önce Horasan musikisi olgunluk çağına gelmiş, Hint ve İran musiskilerini etkilemiştir. Rus bilgini V. Belaive de Horasan 'ın bir musiki beşiği olduğunu vurgulamıştır. Yunan musikisinin doğu musikisiyle ilişkilerinden bahsedilmiştir.

Batı araştırmacıları, Türk musikisi eserleri Farsça ve Arapça yazıldığı için, onları Arap ve İran müziği zannetmişlerdir. Ayrıca, bu yazıda Farabi 'nin yetiştirdiği öğrencilerin adları da verilmiştir.

- 39 KÖSEMİHAL, M. Ragıp : Asırlar Boyunca Tarihi Türk Musikisi (2).
Musiki Mecmuası, (240), 11.68, S. 13-15

İstanbul 'un fethinden sonra yapılan şenliklerde, Asya 'dan gelen musikinın icra edildiği ve bu musikinın Rumlar'ı, kilise papazlarını nasıl etkilediği vurgulanıyor. Türk musikisinin tesirleri kilise musikisinde görülmüş ve kilise ilâhilerine sızmıştır.

18. ve 19. y. yılları arasında Türk musikisi acem tesirlerinden uzaklaşmıştır. Horasan musikisiyle, bizim musikimizin köprüsü Hoca Abdulkadir 'dir.

Horasan musikisi Anadolu 'ya Selçuklularla geçmiştir. Konya, Bursa ve İstanbul, musiki merkezi olmuştur. Büyük bestekâr Gulâm Şadi 'nin musiki bilgisi ve çalışmalarından büyük yararlar görülmüştür.

Batı musikisine değinilmiş ve Türk musikisinin bazı dönemlerde yasaklandığından söz edilmiştir. Bibliyografa verilmiş ve Fransız müzikolog Eugene Borel (Ojen Borel) 'in Türk müziğinin ilk defa Acem, Arap müziğinden başka bir müzik olduğunu söylediğinden bahsedilmiştir.

- 40 KÖSEMİHAL, M. Ragıp : Türk Halk Müziklerinin Kökeni Meselesi (1).
Musiki Mecmuası, (391), 5. 82, S. 27-30

Türk Halk Musikisinde pentatonik sesler vardır. Bunu bugün, bütün ayrıntılarıyla ortaya koyabiliyoruz. Pentatonik oluşu, Türk Sanatını lekelemiş olamaz. Pentatonizm çağı yaşanmıştır. M. Ö. Bütün Asya Musiki 'lerinin özelliği buydu. Pentatonizm ile ilgili açıklama, ilmi dayanaklarla ıspatlanmaya çalışılıyor.

- 41 KÖSEMİHAL, M. Ragıp : Türk Halk Müziklerinin Kökeni Meselesi (2).
Musiki Mecmuası, (393), 7.82, S. 26-30

Belçikalı Müzikolog Fetis 'in pentatonizmin, Antropolojiye (ırklara) göre açıklanmasının yanlış olduğunu, Paris 'te toplanan

musiki cemiyetinde çürütüldüğünü ve Fransız Eugene Borrel 'in de, Fetis 'in ileri sürdüğü fikiri geçerisiz saydığını belirtiyor.

Bu yazıda, "Türk Halk Ezgileri, içindeki pentatonik varlıkları büsbütün ortaya koymuş bulunuyor" denilmekte ve Türk Halk Musikisi tarihi başlangıcından beri ele alınmaktadır.

- 42 KÖSEMİHAL, M. Ragıp : Türk Halk Müziklerinin Kökeni Meselesi (3).
Musiki Mecmuası, (394), 8. 82, S. 21-22

Pentatonizim daha ziyada, Orta Asya 'nın kuzeyinde görüldüğü, yapılan incelemelerde ve derlemelerde iyice anlaşılıyor. Bazılarında Rus melodisinin karışımı vardır.

Eskişehir 'e yerleşmiş Kazan Türkleri arasında pentatoniklere bağlı kalanlar mevcuttur. Tarihi gelişim içinde araştırmacılardan örnekler veriliyor.

- 43 KÖSEMİHAL, M. Ragıp : Türk Halk Müziklerinin Kökeni Meselesi (4).
Musiki Mecmuası, (395), 9.82, S. 26-29

Kazan, Başkurt, Kazak, Kırgızlarda, Çuvaşlarda ve Mışarlarda söylenen türkülerden notalı örnekler veriliyor. Bu örnekler üzerinde açıklamalar yapılıyor ve pentatonik, yarı pentatonik ve Rus karması oldukları söyleniyor.

- 44 KÖSEMİHAL, M. Ragıp : Türk Halk Müziklerinin Kökeni Meselesi (5).
Musiki Mecmuası, (396), 10.82, S. 28-30

Bu yazıda pentatonik, yarı pentatonik ve karma olan notalı örnekler veriliyor. Bu örnekler Sibirya Türkleri, Yakutlar ve Moğollar 'dan seçilmiştir.

- 45 KÖSEMİHAL, M. Ragıp : Türk Halk Müziklerinin Kökeni Meselesi (6).
Musiki Mecmuası, (399), 1.83, S. 14-16.

Asya Türk-Moğol Musiki birliğinin geçmişleri ve ayrılıkları, tonlarda değil, sözlerdedir. Tonal yapıda heptatoniği düşündürenlerin de yarım tonlar; ya geçit yada işleme notaları olarak

kullanılmıştır deniliyor. Dizi örnekleri veriliyor ve melezleşmenin nasıl gerçekleştiği izah ediliyor.

- 46 KÖSEMİHAL, M. Ragıp : Türk Halk Müziklerinin Kökeni Meselesi (7).
Musiki Mecmuası, (401), 6.83, S. 14-16.

Sibiry köylerinde yapılan derlemelerde yarım tonlar görülüyor. Ruslar ve Tatarlar, ister istemez birbirlerinin dilleri gibi, şarkılarını da kullanıyorlar. Tatarlar Rus şarkılarının tesirinde kalmışlardır. Ural-Altay ve Sibiry içlerinde binlerce öz pentatonik türkü ve şarkıların belli pentatonik ağız ve kalıpları mevcuttur.

Pentatonik alanın Asya'daki sınırları çiziliyor. Anadolu Türkülerinde, gizli bir pentatonizm bulunduğu seziliyor. Ahmet Adnan Saygun 'un yazmış olduğu bir örnek veriliyor.

- 47 KÖSEMİHAL, M. Ragıp : Türk Halk Müziklerinin Kökeni Meselesi (8).
Musiki Mecmuası, (405), 6.84, S. 21-22.

Anadolu Türküleri, yarım tonlarını sonradan doldurmuş öz bir beş seslidir. Buna ait örnekler gösteriliyor ve (fa), (si) notaları esas değil, geçiş için verilmiş deniliyor. Ayrıntılı örneklerle açıklanıyor.

- 48 KÖSEMİHAL, M. Ragıp : Türk Halk Müziklerinin Kökeni Meselesi (9).
Musiki Mecmuası, (406), 9.84, S. 19-23.

Kösemihal bu yazısında şöyle diyor: "1929 Eylül'ünde Erzurum çevresinde derlemiş olduğum bir ağız dikkatimi çekmişti. Çünkü pürüzsüz bir pentatonikti. Daha sonra, Ahmet Adnan Saygun da dinleyip, derlemiş olduğu monodisindeki ana motiflerin öz pentatonik olduğunu söylemiştir." dedikten sonra, notalı örnekler verip açıklamalar yapıyor.

- 49 KÖSEMİHAL, M. Ragıp : Türk Halk Müziklerinin Kökeni Meselesi (10).
Musiki Mecmuası, (407), 12.84, S. 24-25.

Çanakkale türküsünün 1. Dünya Savaşı'ndan daha önce olduğu söyleniyor ve türkü üzerinde pentatonizm varlığı belirtiliyor.

Ayrıca, "Üsküdar Gideriken" türküsünü örnek veriyor. Rus bilgini B. Miller "Türk Şarkıları" adlı tetkikinde aynı şeyleri söylüyor.

Moskova Konservatuvarında kompozisyon öğretmenliği yapan Cliere, "Şahsenem" adlı Azerbeycan operasında aynen "Üsküdar Gideriken" türküsünü kullanarak, nefis bir biçimde armonize ve orkestra örneği vermiştir.

- 50 KÖSEMİHAL, M. Ragıp : Türk Halk Müziklerinin Kökeni Meselesi (11).
Musiki Mecmuası, (408), 3.85, S. 29-31.

Tanburun tarihinden ve etimolojisinden bahsederek, bunun Asya 'dan Grek iline geçtiği yazılıyor. Suriye ve Mısır 'da yapılan kazılarda çıkan kavala benzer çalgıların yapıları ve perdeleri izah ediliyor.

- 51 KÖSMEMİHAL, M. Ragıp : Türk Halk Müziklerinin Kökeni Meselesi (12).
Musiki Mecmuası, (410), 9.85, S. 23-24.

Kazılarda çıkan Eti kabartmaları üzerinde görülen çalgi çeşitlerinden bahsediliyor. Eski Grek kaynaklarına göre, Anadalo'da çıkan çalgılarda az sesli dizilerin kullanıldığı anlaşıyordu, deniliyor.

- 52 KÖSEMİHAL, M. Ragıp : Türk Halk Müziklerinin Kökeni Meselesi (13).
Musiki Mecmuası, (411), 12.85, S. 28-29.

Eski Grek kaynakları Anadolu ses dizilerinin az olduğunu yazmışlardır. Bunun sebebini de, o zamanının çalgılarının ilkelliğine bağlamışlardır. Alman musiki tarihçesi Hugo Reimen bu az sesli, en eski Anadolu ezgilerinin tonsuz pentatonikler olacağını söylemiştir. Anadolu pentatoniklerinin göçlerle Asya 'dan gelmiş olacağını belirtmiştir.

- 53 KÖSEMİHAL, M. Ragıp : Türk Halk Müziklerinin Kökeni Meselesi (14).
Musiki Mecmuası, (414), 9.86, S. 28-30.

411. Sayıda başlayan Türk Halk Müziklerinin kökeni meselesinin devamı olup, pentatonik dizilerden bahsedilmektedir.

Macar müzikolog Bela Bartok, Macar köylü müziğinde görülen pentatonizmin, ilk Macarların Asya 'dan getirmiş olmaları ve Osmanlılar elindeki eski Macar yurduna Anadolu 'dan geçmiş olması ihtimali üzerinde duruyor. Bu ihtimali çok kuvvetli bulan Bartok; Altaylar, Kırgızlar, Tatarlar, Başkurtların müziklerinin Macar müziğinin benzeri olduğunu söylüyor ve bunlara ait dizi örnekleri veriyor.

- 54 KÖSEMİHAL, M. Ragıp : Türk Halk Müziklerinin Kökeni Meselesi (15).
Musiki Mecmuası, (415), 12.86, S. 25-27

Macar müziğindeki Türk tesirleri ele alınarak Asya ve Osmanlı etkisi anlatılıyor ve şöyle deniliyor: "Günümüz Macar Musikisi tekniğinin türeyiş çağı 15. ve 16. asırda başlamış olmalıdır. Macar kültüründeki Türk tesisleri de işte bu çağda baş gösterdi."

İlk basılmış eserler 17. y.yıldadır. Bu yazılı eserlerde doğu etkisi açıkça görülür deniliyor. Macar müzikolog ve diğer kaynaklara dayanılarak, Türk Müziği kökünün Asya olduğu vurgulanıyor.

- 55 KIZILTUĞ, Fırat : Konservatuvar Halk Musikisi Konseri.
Musiki Mecmuası, (196), 6.64, S. 124

21 Mayıs 1964 akşamı İstanbul konservatuvarının 34. konserinde halk müziği icra edilmiştir. Bu konseri izleyen F. Kızıltuğ, öğrenim ve eğitim görmüş öğrencilerle, piyasadan ortaya çıkan veya radyoya geçenler arasındaki farkı belirtiyor. Başarıları takdir, hataları tenkit ediyor. Konser verecek veya konsere gidecekler için nelere dikkat edilmesi gerektiği vurgulanıyor.

- 56 MİMAROĞLU, K. İlhan : Halk Musikisi ve Bela Bartok. Musiki Mecmuası,
(187), 9.63, S. 164

1905 Yılından itibaren Bartok Macar Halk Musikisini keşfetmiş ve çalışmalarını fedakârca sürdürerek, Macar sanat musikisini kurmuştur. "Macar Halk Musikisi (1)" adlı eserini yazmıştır.

2 Kasım 1936 'da Türkiye 'ye gelmiş ve halk müziği konusunda Ankara 'da üç konferans vermiştir. Halk müziğinin çağdaş müziğe tesiri üzerinde konuşmalar yapmıştır. Türk-Macar halk müziği arasındaki benzerliklere değinerek raporlar sunmuştur.

- 57 OZANOĞLU, İhsan : Kastamonu Türkülerinden Sabahın Seher Vaktinde. Musiki Mecmuası, (386), 12.81, S. 12-14

Kastamonu 'lu Merhum İhsan Ozanoğlu, "Sabahın Seher Vaktinde" türküsünü methet müziği olarak açıklıyor. Türkiye 'de kurulan mehtar takımlarına davulcu ve zurnacıların Kastamonu 'dan temin edildiğini belirtiyor.

Etem Ruhi Üngör, Ozanoğlu 'nun eserlerinin şarkı-türkü karışımı olduğunu söyleyerek "Sabahın Seher Vaktinde" eserinin, İsmail Dede 'nin Gerdaniye aksak şarkısı olduğunu ispatlamaya çalışıyor.

- 58 OZANOĞLU, İhsan : Çanakkale Türküsü. Musiki Mecmuası, (389), 3.82, S.8.

İhsan Ozanoğlu "Çanakkale Türküsü" nü Kastamonu 'nun Verencik köyünden Rüveyda Hanımdan aldığını yazıyor ve şöyle diyor:

"Muzaffer Sarısözen 'in Çanakkale Zaferi yıl dönümünde, günün önemini belirtecek bir türkü aradığını duydum ve bu türküyü kendisine ben gönderdim."

Yalnız bazı kaynaklar, bu türkünün daha evvel yakılmış olduğunu yazıyorlar. Folklorun gereği, melodiye söz düzülerek Çanakkale zaferine adapte edilmiştir. Bu tür olaylarda, türkünün ilk duyulduğu yer kaynak olarak gösterilir.

- 59 RASONYI, Laszlo : Eski Türklerde Musiki Folkloru. Musiki Mecmuası, (299), 9.74, S. 4-7

Macar müzik bilgini Prof. Dr. Laszlo RASONYI Hunlulardan bahsederken şöyle diyor: "Atilla hükümet merkezine girerken; Hun kızları onu türkülerle karşılar, ozanlar da onun zaferlerini överlerdi."

Ayrıca, Arkeolojik araştırmalarda Orta Asya Türklerine ait "Çifte" nin bulunduğunu ve kopuzun, kavalın Macarlar tarafından kullanıldığını açıklıyor. Bir türkünün metnini de vererek, hece ve kafiye düzenini açıklıyor. Macar türkü metinlerinin ve manzum yapısının türkülerimizin aynısı olduğunu söylüyor. Pentatonik gamların, coğrafi alanlarını ve tarihi derinliklerini karşılaştırmalarla açıklıyor.

- 60 SALCI, Vahit Lütfi : Gizli Halk Musikisinde Armoni Hareket ve Alâmetleri. Musiki Mecmuası, (212), 10.65, S. 243-245

Vahit Lütfi Salcı'nın biyografisi veriliyor. 1940 yılında yayınlanan iki kitabının adları belirtiliyor. Bizzat aralarında bulunarak, notalandırdığı çok sesli Alevi musikisinden bir örnek veriyor. Bu örneği de Fransız müzikolog Eugene Borell (Ojen Borel) in beğendiğine dair ifadeler yer veriyor. Ayrıca, cem ayinlerinden bahsediyor.

- 61 SALCI, Vahit Lütfi : Gizli Oyunlarda da Armoni ve Koro Alâmet ve Hareketleri. Musiki Mecmuası, (213), 11.65, S. 277-279

Bu yazıda, Alevilerin oyunlarında çalıp söyledikleri çok sesli müzikten ve halk edebiyatından bahsediliyor. Notalı müzik örnekleri veriliyor ve bu müziklerin, oynanan oyunlara uygulanışı açıklanıyor.

- 62 SUNGUROĞLU, İshak : Harput-Elazığ Halk Havaları Hakkında. Musiki Mecmuası, (254), 1.70, S. 22-23

Bu bölgemizin folklor müziği yönünden zengin oluşundan bahsediliyor. Atadan kalma makamlarla eserler yapıldığı söyleniyor.

Atatürk 'ün 1938 yılında Elazığ 'a gelişinde verilen konserde, Harput divanını çok beyendiği ifade ediliyor. Atatürk, dinlediği şu parçada

"Aş yedim, dilim yandı,
Köz düştü kilim yandı.
Ben kilimi kayırmam,
Bahçede gülüm yandı."

geçen "Aş ve köz" kelimeleri için, Elazığ mebusuna: "Fazıl, bize iki tane de öz Türkçe kelime kazandırdınız" demişlerdir.

63 TAN, Nail

: Halk Müziğimizi Yozlaştıranlar. Musiki Mecmuası, (276), 10.72, S. 14-17

Kültür değerlerimizin kaybolmasını, yozlaşmasını önlemek için alınacak tedbirler belirtilmiş ve halk müziğimizi bozan kurumlar şöyle sıralanmıştır:

- 1- Plâk ve kaset şirketleri
- 2- Özel radyolar
- 3- Gazinolar
- 4- Besteciler ve Çalgıcılar
- 5- Film şirketleri.

Yazı eskiden yazılmış; ama güncelliğini korumaktadır. Yazıda, TRT eleştirilmiş ve elektro bağlamanın, otantiği bozduğu vurgulanmıştır.

64 TAN, Nail

: Türk Halk Müziğinde Söze Değer Vermeyen Uygulamalar Üzerine. Musiki Mecmuası, (347), 9.78, S. 5-8

"Türkülerimizde sözle ezgi sımsıkı kaynaşmıştır. Bir kahramanlık türküsünün, bir ağıtın, bir oyun havasının makamları ayrıdır. Her türküyü herkes okuyamaz. Yörelere göre her sanatçı söyleyemez. Ses genişliği uygun gelmeyebilir.

Bir de, kadının söylemesi gereken türküyü erkek, erkeğin söylemesi gerekeni de, kadın söylüyor. Bir türkü çok sık okunuyor. Kılık-kıyafet uyumsuzluğu da uygunluk arz etmiyor. Denetim ve programcılarının titizlik göstermeleri lazımdır." deniliyor ve görüşler sıralanıyor.

- 65 TONGUR, Hikmet : İstanbul Konservatuvarında Folklor İnceleme ve Derleme Heyeti. Musiki Mecmuası, (243), 2.69, S. 24-25

Konservatuvarın ilk kuruluşunda yapılan halk müziği derlemelerinden bahsedilmiş ve yönetmelik esasına göre derlenen türkülerin, oyunların nasıl tasnif edileceği açıklanmıştır. Ayrıca folklor tatbikat topluluğundan da söz edilmiştir.

- 66 TONGUR, Hikmet : Halil Bedi Yönetken. Musiki Mecmuası, (244), 3.69, S. 26-29

Halil Bedi Yönetken, Türk folklor araştırmalarına katılmış, birçok halk müziği ve halk oyunları derlemeleri yapmıştır. Türk Milli Sanatına hayranlığını "Çağdaş Türk Musikisi, daha çok halk musikisinden doğacaktır." cümlesiyle ifade etmiştir.

Yönetkenin kişiliği tanıtılmış ve müzik konusundaki çok faydalı görüşlerinden bahsedilmiştir.

- 67 ULUDEMİR, Muammer : Üç Dörtlük Halk Ezgilerinde Söz Düzümü (1). Musiki Mecmuası, (421), 6.88, S. 15-18

Halk şiiri ezgilenirken, sürelerinin belli kurallara göre dizildiği görülmektedir. Bu düzümler, tartımlara göre değişebildiği gibi, aynı tartımdaki ezgilerde de değişik yapılar bulunmaktadır.

Bu konu sekiz, yedi, onbir ve onbirden fazla heceli 3/4 'lük örneklerle açıklanmıştır. Seçilen halk ezgi ve türkülerinde düzum, tartı, ölçü, atım nota değerlikleriyle gösterilmiştir.

- 68 ULUDEMİR, Muammer : Üç Dörtlük Halk Ezgilerinde Söz Düzümü (2). Musiki Mecmuası, (423), 12.88, S. 10-14

421. Sayıda ele alınan 3/4 'lük türkü ve ezgilerdeki söz düzümlerinin açıklanmasına devam edilmiştir. Bu defa yedi, onbir ve onbirden fazla heceli örnekler üzerinde açıklayıcı çalışmalar yapılmıştır.

- 69 ÜNGÖR, Nefise E. : Sadi Yaver Ataman 'ın Cevapları. Musiki Mecmuası, (241), 12.68, S. 10

Sadi Yaver Ataman 'la yapılan bir röportaja verilen cevaplar yazılmıştır.

- 70 ÜNGÖR, Nefise E. : Suat Işıklının Cevapları. Musiki Mecmuası, (243), 2.69, S. 22-23

Tanınmış mey üstadlarımızdan ve halen İstanbul Radyosu mey sanatçısı bulunan Suat Işıklı ile yapılan bir söyleşidir. Suat Işıklı, bu söyleşide Türk Halk Müziği ve koro teşekkülleri için faydalı görüşlerini açıklamışlardır.

- 71 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Bir Folklor Musikisi Anketi ve Cevaplarımız. Musiki Mecmuası, (291), 1.74, S. 21-25

Türk Halk Müziğinin gerçek unsurlarını korumak ve geliştirmek amacıyla, Milli Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığınca hazırlanmış bir anket formudur.

Verilen cevaplar ferdidir. Bu konuda araştırma yapacak ve anket hazırlayacaklar için iyi bir örnektir.

- 72 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Ezgilerini Notaya Almada Makamla İlgili Sorunlar. Musiki Mecmuası, (354), 4.91, S. 5-13

Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği pek az bir nuansla birbirinden ayrılır. Türk Halk Müziğinin de makamı vardır.

Sarayda Türk Sanat Müziğinin yanında, Türk Halk Müziği de öğretiliyordu. Bu yazıda fotokopileri verilen 1 ve 2 numaralı arşiv evraklarında belirtildiğine göre, Saray 'da çöğür dersi veren hocalar olduğu kesinlik kazanıyor. Ayrıca, Türk Sanat Müziğinin saray dışında öğretilip icra edildiği ispatlanıyor. Makam sayısının aşağı indirilebileceği fikri savunuluyor.

- 73 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Bartok 'un Türkiye 'deki Araştırmaları.
Musiki Mecmuası, (378), 4.81, S. 25-27

Bartok 'un müzisyenliği ve kişiliği hakkında açıklamalar yapılmıştır. Bartok Türkiye 'de Türk Halk Müziği hakkında verdiği üç konferansta neler yapılması gerektiğini tavsiye etmiştir.

Güney 'de yaptığı derleme tesbitlerine dayanarak; 4 tanesinin tipatıp Macar Halk Müziği gibi olduğunu, 6 sının melodisinin değişik 11 tanesinin de kuruluş tarzı bakımından, Macar Halk Melodileri tipinde olduğunu belirtmiştir. Yalnız, Karadeniz Bölgesi Halk Müziği 'nde kullanılan 7 ritimli melodileri, Bulgar Müziği olarak göstermek yanılışına düşmüştür.

- 74 YÖNETKEN, Halil B. : Halk Müziği Motiflerinden Faydalanma.
Musiki Mecmuası, (137), 7.59, S. 142, S. 147

İlk defa Türk Halk Müziği 'nin derlenmesi ve halk bilimine el atılması ile ilgili, Türkiye 'de çıkan makalelerden bahsediliyor. Musa Süreyya Bey 'in "Yeni Mecmua Mart 1915" de, Ahmet Cevdet Bey 'in 30.3.1918 'de "İktam Gazetesi"nde çıkan makalelerinin önemi vurgulanıyor.

Avusturyalı Prof. Robert Lach 'ın halk müziği üzerindeki çalışmaları ve önerileri açıklanıyor. Lach, Türk Halk Müziğini incelemiş ve bu müziğin motiflerinden faydalanılarak, milli operalar yapılacağını ileri sürmüştür.

Büyük düşünür Ziya Gökalp 'in halk müziği üzerine düşünceleri ve Macar Folklorcu Bela Bartok 'un Türk Halk Müziğini derleme yöntemleri ve bundan nasıl sanat eserleri yaratılacağı anlatılıyor.

- 75 YÖNETKEN, Halil B. : Fikir ve Sanat. Musiki Mecmuası, (139), 9.59,
S. 205, S. 215

Türk Halk Müziğinin ve Türk Halk oyunlarının derlenmesinde ve icrasında aslına uygunluğunun önemi vurgulanıyor. Saf ve tam

folklorik gösterilerden bahsediliyor. Onların eski geleneklere, asıllarına tam bir doğruluk ve bağlılıkla uygun olarak yapılması gerektiği belirtiliyor.

76 YÖNETKEN, Halil B. : Dr. İgnaz Kunoş ve Plevne Türküsü.

Musiki Mecmuası, (150), 8.60, S. 552, S. 575

Türküleri ve Türklüğü çok sevmiş, Türk Halk Bilimlerinin çeşitli kolları üzerinde derin incelemeler yapmış, çalışmaları Macarca, Türkçe dışında diğer batı dillerinde yayınlanmış, tanınmış Macar Bilgini, Macar Akademisi üyesi Prof. Dr. Ignaz Kunoş 'un 1925 yılında İstanbul 'da yayımlanan "Türk Halk Edebiyatı" adlı türkçe eserinden öğrendiğimize göre, 17 yaşında lise öğrencisi bulunduğu sırada, henüz Osmanlı İdaresi altında bulunan Buğdan 'dan gelen amcası kendisine şöyle söylemiş: "Öyle Latince, Rumca öğreneceğine Türkçe öğren, Türk Milleti bize en yakın bir millet olduğu gibi, Türk dili bizim dilimize pek yakın bir dildir. Türkçeyi öğrenecek olursan hem Türklere, hem kendi Vatanına hizmet etmiş olursun."

Bunun üzerine, Kunoş da Peşte Ünivarsitesi'nde Türkçe, Uygurca, Tatarca ve Çağatay 'ca öğrenmeye başlamıştır. Bundan sonra Türklüğü ve Türk kültürünü sevmeye ve incelemeye koyulmuştur.

Birgün Türkiye'ye doğru yola çıktığında, Ruscuk'ta Plevne kahramanlık Türküsünün değişik söylenişini işitmiş ve bu türküyü derlemiştir.

77 YÖNETKEN, Halil B. : Halk Müziği ve Müzik Eğitimi. Musiki Mecmuası, (155), 1.61, S. 716-717

Halk Müziğinin, müzik eğitiminde önemi üzerinde duruluyor. 1936-1956 yıllarında yapılan milletlerarası büyük konferansta değişik ülkelerden gelen pedagog ve müzik otoriterlerinin tebliğlerinden örnekler veriliyor.

- 78 YÖNETKEN, Halil B. : Gerçek Halk Musikisi ve Piyasa Türküleri.
Musiki Mecmuası, (188), 10.63, S. 196

Unesco ile Uluslararası Müzik Konseyi 'nin işbirliği sayesinde 1953 'de Bürüksel 'de toplanan "Gençlerin ve Yetişkinlerin Eğitiminde Müziğin Rolü ve Yeri" adlı konferansta, halk müziği üzerine çok yararlı tabliğler sunulmuştur. Unesco, bu konferansta sunulan tebliğleri "La Musique et l' Education" adı altında kitap olarak yayınlanmıştır.

- 79 YÖNETKEN, Halil B. : Radyolarımızda Türk Müziği. Musiki Mecmuası, (264), 5.69, S. 6-7

Türk Halk Müziği ve Sanat Müziğinin sadece radyolarda icra edilip sunulduğu şekilde kabul edilemeyeceği vurgulanıyor. Türk Müziğinin stüdyo, mikrofon arasından çıkarılıp, daha genel planda değerlendirilmesi yapılmalıdır deniliyor.

- 80 YÖNETKEN, Halil B. : Türkiye 'de Müzik Folkloru Çalışmaları,
Musiki Mecmuası, (398), 12.82, S. 5-10

Türk Halk Müziği derleme çalışmalarına ilk olarak kimlerin başladığı, kronolojik olarak bölgeler gösterilerek ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır. Bu gezilere Halil Bedi Yönetken kendileri de katılmışlardır.

M. M. T. H. M. Döküm Tablosu

Tarih	Kod	Bölge	Nota	Söz	Konu
7.59	74	-	-	-	Motiflerden faydalanma
9.59	75	-	-	-	Otantizm
8.60	76	-	-	-	Folklor kültürü
1.61	77	-	-	-	Eğitim
11.62	01	-	-	-	Müzik yapısı
4.5.63	05	-	-	-	Araştırma, derleme
6.63	06	-	-	-	Çokseslilik
7.63	07	-	-	-	Derleme üzerine
8.63	08	-	-	-	Musikinin genel görünüşü
9.63	25	-	-	-	Derleme üzerine
9.63	56	-	-	-	B. Bartok ve musiki
10.63	78	-	-	-	Musiki ve eğitim
1.64	10	-	+	-	Tonal yapı
2.64	11	-	+	-	Tonal yapı
3.64	12	-	+	-	Tonal yapı
3.64	34	-	-	-	Armoni
4.64	13	-	+	-	Tonal yapı
5.64	14	-	+	-	Tonal yapı
6.64	55	-	-	-	Konser, tenkid
8.64	15	-	-	-	Tonal yapı
9.64	16	-	-	-	Tonal yapı
10.64	17	-	-	-	Tonal yapı
11.64	18	-	-	-	Tonal yapı
1.65	19	-	-	-	Pentatonizm
3.65	20	-	-	-	Çokseslilik
10.65	60	-	+	+	Armoni
11.65	61	-	+	+	Armoni

Tarih	Kod	Bölge	Nota	Söz	Konu
12.65	09	-	+	-	Tonal yapı
11.68	27	-	-	+	Akıncı türküleri
11.66	26	-	-	-	Macar ve Türk musikisi
7.67	03	-	-	-	Musiki üzerine
3.68	04	-	-	-	Musiki üzerine
8.68	35	-	-	-	Uzun hava
10.68	38	-	-	-	Musiki tarihi
11.68	39	-	-	-	Musiki tarihi
12.68	29	-	-	-	Musiki folkloru
12.68	69	-	-	-	Röportaj
2.69	65	-	-	-	İlk derleme
2.69	30	-	-	-	Musikinin toplumsal değeri
2.69	70	-	-	-	Röportaj
3.69	66	-	-	-	Kişi ve görüşleri
3.69	21	-	-	-	Derleme üzerine
3.69	31	-	-	+	Musiki folkloru
4.69	32	-	-	+	Musiki folkloru
5.69	79	-	-	-	Tenkit
8.69	33	-	-	+	Musiki folkloru
1.70	62	Elazığ	-	+	Bölge özelliği
3.70	02	Kırım	+	+	Derleme
10.70	37	Dobruca	+	+	Derleme
2.71	22	-	-	-	Folk müziği
10.72	63	-	-	-	Tenkit
1.74	71	-	-	-	Anket
4.74	36	-	-	-	Araştırma anketi
9.74	59	-	-	+	Musiki folkloru

Tarih	Kod	Bölge	Nota	Söz	Konu
9.78	64	-	-	+	Tenkid
4.79	72	-	+	+	Makam
4.79	28	-	-	-	Diziler
4.81	73	-	-	-	Araştırma
12.81	57	-	+	+	tenkid
3.82	58	-	+	+	Derleme
5.82	40	-	-	-	Musiki ve kökeni
7.82	41	-	-	-	Musiki ve kökeni
8.82	42	-	+	-	Musiki ve kökeni
9.82	43	-	+	+	Musiki ve kökeni
10.82	44	-	+	+	Musiki ve kökeni
12.82	80	-	-	-	İlk derleme
1.83	45	-	+	+	Musiki ve kökeni
6.83	46	-	+	-	Musiki ve kökeni
6.84	47	-	+	-	Musiki ve kökeni
9.84	48	-	+	+	Musiki ve kökeni
12.84	49	-	+	+	Musiki ve kökeni
3.85	50	-	-	-	Musiki ve kökeni
9.85	51	-	-	-	Musiki ve kökeni
12.85	52	-	-	-	Musiki ve kökeni
3.86	24	-	-	-	Metheri bando
9.86	23	Kars	-	-	Azeri ağzı
9.86	53	-	+	-	Musiki ve kökeni
12.86	54	-	-	-	Musiki ve kökeni
6.88	67	-	+	-	Söz düzüümü
12.88	68	-	+	-	Söz düzüümü

A₂. Türk Halk Oyunları

- 01 ATAMAN, Sadi Yaver : Zeybeklerin Soyu ve Zeybek Oyunları.
Musiki Mecmuası, (259), 6.70, S. 10-11

Zeybek kelimesinin ve Oyunlarının özbe öz Türke ait olduğu yerli ve yabancı kaynaklara dayanarak ispatlanıyor.

Macar Folklorcu Dr. Kunoş Türkiye'de yaptığı araştırmalarda, zeybek oyunlarından bahsederken: "Bu yağız çehreli insanlar, oyunlarında Türk kahramanlık geleneğini bütün ihtişamıyla yaşamaktadır" diyor. Ayrıca, Yunan ve İngiliz folklorcularının görüşlerine de yer veriyor.

- 02 BANARLI, Nihat Sami : Halk Oyunları. Musiki Mecmuası, (80), 10.54,
S. 247-248

Edebiyatçımız bu yazısında, İstanbul 'da 10-12 Eylül 1954 tarihleri arasında yapılan Halk Oyunları Bayramı'yla ilgili duygularını, düşüncelerini, arzularını dile getiriyor. Halkımızdaki engin sanat ruhunu, zenginlik ve coşkunluk içinde ölmeyen eserler olarak niteliyor.

- 03 BÜRÜN, Vecdi : Halk Oyunları Bayramı. Musiki Mecmuası,
(175), 9.62, S. 216

27.7.1962 tarihinde Yapı Kredi Bankası 'nın tertiplemediği 6. Halk Oyunları Bayramı 'nı seyreden yazarımız, bu yazısında halk oyunlarının büyük bir kültür hizmeti olduğunu belirtiyor. "Oyunlar asıllarına ne kadar uygun olursa, o derece Türk ruh yapısını ortaya koyarlar" diyor. Kendi görüş ve tavsiyelerini açıklıyor.

- 04 OĞULTÜRK, Halil C. : Halk Danslarımız. Musiki Mecmuası, (179-180-181),
1. 2. 3. 63, S. 6-7, S. 24

Bu yazıda, Erzurum ve Erzincan Halk oyunlarının bütün adları veriliyor. İllerin coğrafi özelliklerine göre, oynanan oyunlar açıklanıyor.

Ayrıca, oyunlar kadın ve erkek oyunları olarak sınıflandırılıyor. Bundan başka, kostümler de açıklanıyor ve oyun eşliğinde söylenen türkü sözleri yazılıyor.

- 05 ÖZERGİN, Kemal M. : Sivas İli Halk Oyunları. Musiki Mecmuası, (200), 10.64, S. 235-236

Sivas İli Halk Oyunları hakkında geniş bilgi verilmiştir. Bu oyunlar; Sivas 'ın bütün ilçelerini düğünlerde zurna çalarak dolaşan Tahir Öztürk tarafından açıklanmıştır.

Oyun adları, düzenleri, çalgıları, kadın-erkek sayısı, türkülü, türküsüz bütün oyunlar açıklanmıştır. Halaylar, kadın oyunları, erkek oyunları ayrı ayrı verilmiştir.

- 06 ÖZTELLİ, Cahit : Geç Kaldığımız Bir Konu. Musiki Mecmuası, (217), 3.66, S. 11-12

Folklorumuzun izahını yapmış, duyuş, seziş ve görüşlerini açıklamıştır. Halk Müziği ve Halk oyunları için araştırmacılara ve derlemecilere ipuçları vermiştir.

- 07 REŞİDOĞLU, M. : Milli Oyunlardan Bir Demet. Musiki Mecmuası, (196), 6.64, S. 108

5 Mayıs 1964 tarihinde Türk Göçmen ve Mülteci Dernekleri Federasyonu tarafından hazırlanıp sunulan halk oyunları izlenmiştir. Bu gösterilere Türk Dünyasından yedi amatör ekip katılmıştır.

Sahne disiplini, sunuculuk, çalgıların batı çalgısı olması, çalgılarla oyun arasında ritim birliği olmayışı ve bazı oyunların Anadolu oyunları ile yakın benzerlik göstermeyişleri anlatılıyor. İdil- Uralların oyun melodilerinin beş sesli oluşu belirtiliyor.

- 08 REŞİDOĞLU, M. : Yedinci Halk Oyunları Bayramı. Musiki Mecmuası, (199), 9.64, S. 202, S. 219

18-23 Ağustos 1964; 26-31 Ağustos 1964 tarihlerinde iki bölüm halinde Yedinci Halk Oyunları Bayramı yapıldı. Bu bayram,

Yapı Kredi Bankası 'nın 20. kuruluş yıldönümü nedeniyle tertiplenmişti.

Bu gösterilere yerli ve yabancı 21 ekip katıldı. Yabancılardan Hindistan, Yugoslavya ve Romanya vardı. Yerlilerden, Türkiye 'nin her köşesinden oyun ekipleri katılmıştı. Bu ekiplerin her yönüyle eleştirileri yapılmıştır.

- 09 SİYAVUŞGİL, S. Esat : Halk Oyunları Bayramı. Musiki Mecmuası, (175), 9.62, S. 199, S. 219

27 Temmuz 1962 - 5 Ağustos 1962 tarihleri arasında başlayıp 10 gün devam eden 6. Halk Oyunları Bayramı 'nın bir halk balesine doğru gelişme göstermesi öneriliyor. Halk oyunlarının halka ve dünyaya bu şekilde sevdireceği anlatılıyor.

Halk oyunları ile uğraşan ve bu oyunlara ilgi duyanlar için, dikkat edilmesi gereken önemli noktalar açıklanıyor ve bu konuda öneriler ileri sürülüyor.

- 10 YILDIZ, H. Dursun : Türk Halk Oyunları Bayramı. Musiki Mecmuası, (199), 9.64, S. 203

18 - 31 Ağustos 1964 tarihleri arasında yapılan 7. Halk Oyunları Bayramı kaleme alınmıştır. "Türk Halk Oyunları Bayramı olduğuna göre, bütün Türk dünyasından oyun ekipleri olmalıydı" deniliyor.

Ekiplerin sahnede kalma sürelerinin farklılığı, yabancı ekiplere eşit şekilde davranılmadığı tenkit ediliyor. Artvin oyunlarında kullanılan akordiyonun yöresel olmadığı belirtiliyor. Yazarımız Artvinli olması nedeniyle, oyunların kulaktan dolma bilgilerle düzenlendiğini söylüyor. "Bu oyunlar yerinde görülerek, otantiği gibi oynanmalıdır" diyor.

Ayrıca, Atabar 'da barbaşının bir kız olması ve kıyafetler eleştiriliyor. "Folklor uydurma değil, eskiden kopup gelen bir düzen içinde olur" diyor.

M. M. Türk Halk Oyunları Döküm Tablosu

[illegible]

A₃. Türk Halk Çalgıları

- 01 AÇIN, Cafer : Günümüzün Çok Değerli Lütiyesi Cafer Açın ile Bir Konuşma. Musikî Mecmuası, (371), 9. 80, S. 6-8

Cafer Açın bu yazısında, kaliteli çalgı yapımının Kültür Bakanlığı 'nca ele alınması ve bu şekilde hevesi olanlara daha ucuz çalgı sağlanacağına dair görüşlerini belirtiyor. Çalgı yapımı ve yerli piyano üzerinde bir söyleşi de yapıyor.

- 02 AÇIN, Cafer : Enstrümanlar Hakkında Hafızalarda Yanlış Yer Etmiş Olan Önemli Hususlar. Musikî Mecmuası, (384), 10.81, S. 7-8

Cafer Açın, bu yazısında iyi bir çalgıda aranan özellikleri anlatıyor. Bu özellikler şöyle sıralanıyor: 1- Bir estetik, 2- Rahat kullanma, 3- Ses.

- 03 ATAMAN, Sadi Yaver : Bağlamacılık ve Bağlama Geleneği. Musikî Mecmuası, (255), 2.70, S. 10-12

Bağlamanın tarihi gelişimi ve çeşitleri, kullanıldığı alanlar, ozan, âşık adlarının nereden geldiği anlatılıyor ve yayılma bölgeleri açıklanıyor. Kopuz nedir? Yapılışı, çalındığı yerler ve kutsallığından söz ediliyor.

Toplu bağlama çalınışı hakkında bilgi veriliyor. Halk müziğinin nasıl korunacağına dair öneriler ileri sürülüyor.

- 04 ATAMAN, Sadi Yaver : Bazı Halk Çalgıları Hakkında. Musikî Mecmuası, (326), 12.76, S. 4-6

Yazarımız, Kastamonu yöresinde davul-zurna ve kemaneden meydana gelen "Mehter" takımından söz ediyor. Mehter ve "Seymen" sözcüklerinin açıklamasını yapıyor. Ayrıca, Mehter takımlarının kuruluşuna ait geniş bilgi veriliyor. Bölgede bulunan köçekçilik, köçek giyimleri ve zillerden bahsediliyor.

- 05 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 1. Musiki Mecmuası, (247), 6.69, S. 4-6

Bu gezi 3.6.1967 tarihinde başlayıp 30 gün sürmüştür. Tekirdağ ve Çanakkale illerini kapsamaktadır.

Yazının giriş bölümünde, Türkiye'de musiki folkloru hareketlerinin ilk defa 5.3.1915 tarihli "Yeni Mecmua"nın Çanakkale sayısında, Musa Süreyye Bey 'in yazılarıyla başladığı belirtilmektedir.

Avusturya ve Almanya 'dan örnekler verilerek folklor müziğinin önemi vurgulanmıştır. Bu konuda yapılan araştırmalar, geziler ve yazılan yazılar tarihleri ve kişiler verilerek açıklanmıştır.

Yazarımız ayrıca, gezdiği illerde kullanılan davul ve zurnaların özellikleri hakkında bilgi vermiş ve zurnanın yerine klarnetin geçtiğini ilk defa Çanakkale 'de gördüğünü söylemiştir.

- 06 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 2. Musiki Mecmuası, (248), 7.69, S. 4-6

Birinci gezisinin devamıdır. Çanakkale ve Ezine 'de davulun yanında klarnetin çalındığı belirtilmiş; davullar kendi yapımları olup ölçüleri verilmiştir. Balıkesir 'in ilçeleri Akçay, Edremit ve Ayvalık 'ta zurna yoktur.

İzmir 'in İlçesi Bergama 'da ilk defa bağlamaya rastlanıyor. Kendi yapımları davulları kullanıyorlar.

Türk folklorunda önemli bir olay olan, zurnanın yerine klarnetin konulması olayı, Bergama'lı Aşık Özaloğlu'nun ağzından anlatılmıştır. Ayrıca, 1.3.1927 tarihi Cumhuriyet Gazetesinde, davul ve zurnanın yasaklanması ile ilgili bir yazıdan söz ediliyor.

Bergama Müzesinde dilsiz, kırma kaval, çifte kaval ve nefir vardır. İzmir 'de bağlama, davul ve zurnanın yaygın olduğu söyleniyor ve ölçüleri veriliyor.

Aydın 'da bağlama yapan ve çalanlara rastlanmış, kabak kemane burada kullanılıyor. Zeybek oyunlarında kabak kemanenin sazla birlikte çalındığı söyleniyor.

Bağlama yapım ölçüleri ve kullanılan ağaç cinsleri veriliyor. Muğla yöresinde davul-zurna olduğu belirtiliyor.

- 07 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 3. Musikî Mecmuası, (249), 8.69, S. 4-5

Muğla ve Bodrum yöresinde bağlama, kabak kemane, sipsi ve kaval yapılıyor ve çalınıyor. Denizli yöresinde davul-zurna ve kemane çalanlar var. İsparta 'da bağlama çalınıyor.

Konya: Burada halk müziği çalışmaları epeyce var. Bağlama yapan ve çalanlara rastlanıyor. Yapımda kullanılan ağaç cinsleri veriliyor. Kaval çalan ve yapan var. İlk madeni kaval imalatçısına burada rastlanıyor. Ölçüler ve perdeleri veriliyor. Davul-zurna çalınıyor fakat kendi yapımları değil.

Niğde: Müzede çok eski tarihi bir kaval var. Ölçüleri verilmiş, bağlama çalanlar da vardır. Kaval ve çifte yapımı sürüyor. Bunların perde ölçüleri verilmiştir.

- 08 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 4. Musikî Mecmuası, (250), 9.69, S. 4-5

Nevşehir: Davul-zurna ve bağlama var. Bağlama perdelerinin 24 eşit olmayan aralıklarla bağlandığının görüldüğü belirtiliyor.

Ürgüp: Bağlama, davul ve klarnet var. Çalgı yapımcısı yok.

Kayseri: Bağlama çalan ve yapan çok sayıda var. Oyma ve yaprak bağlama yapılıyor. Kullanılan ağaç cinsleri veriliyor. Kartal kanadından yapılan çifte var. Bölgeye önceden yerleşmiş Türkistanlılar kendi çalgılarını çalıyorlar.

Sivas: Bağlama yapımcısı var. Çalan çok. Davul-zurna ilçe ve köylerde çalınıyor. Çalgılarda kullanılan ağaç cinsleri veriliyor.

Erzincan: Bağlama çalan ve yapan var. Yapımda, kullanılan ağaç cinsleri hakkında bilgi veriliyor.

Erzurum: Müzik faaliyeti var. Bağlama yapımı devam ediyor. Bağlama, kaval, mey, zurna ve tulum çalınıyor.

Kars: Aşıklar diyarı Kars 'ta bağlama yapan ve çalanlar var. 17 perdeli çoğür çalandan bahsediliyor. Davul-zurna çalınıyor ve yapılıyor. Kullanılan ağaç ve diğer malzeme cinsleri veriliyor.

- 09 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 5. Musikî Mecmuası, (251), 10.69, S. 9

Ağrı-Ardahan bağlama yok. Davul-zurna mey, tulum kemençe var. Pirinç meyden söz ediliyor. Zurna ölçüleri veriliyor. Davul derisi cinslerinden bahsediliyor ve ölçüleri veriliyor. En iyi davul derisinin "Yayın balığı derisi" olduğu söyleniyor. Zurna ölçüleri ve perdeleri inceleniyor.

Artvin: Davul, zurna, mey, tulum, kemençe ve kaval mevcut. Gezisi sırasında Samsun 'a uğruyor ve orada bağlama, ıklığ yapan ve çalanları görüyor.

- 10 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 6. Musikî Mecmuası, (252), 11.69, S. 7-11

Muğla: Bağlama çalan az, davul-zurna çalan ve yapan var. Marmaris: Davul var, zurna yok, yerini klarnet almış.

Fethiye: Bağlama çalan ve yapımcısı var. Sanat müziğindeki tavşan kemençe kullanılıyor. Bu kemençe bağlamaya eşlik ediyor. Köylerde zurna ve sipsiye rastlanıyor.

Denizli 'nin Acipayam İlçesi: Saz çalan çok. Civarında davul, zurna mevcut. Yapımcı var. Yapımda kullanılan ağaç cinsleri hakkında bilgi veriliyor. Kaval da var, çalgı özellikleri anlatılıyor.

İstanbul Tahtakale 'deki çalgı yapımcılarından bahsediliyor ve ölçüleri veriliyor, kullandıkları ağaç cinsleri açıklanıyor.

Mey ustası Bin Ali Selman 'ın üç boy meyinin ölçüleri veriliyor. Mey Kamışları hakkında açıklamalar yapılıyor.

Malatya: Bağlama yapan ve çalanlar var. Yapımda kullanılan ağaç cinsleri ve ölçüleri veriliyor.

Elazığ: Bağlama, davul-zurna yapılıyor. Kullanılan ağaç cinsleri hakkında bilgi veriliyor.

Bingöl: Davul-zurna var ve ölçüleri veriliyor. Bağlama daha ziyade alevi köylerinde kullanılıyor. Kaval da mevcut. Bölgede kavala "bülür" deniliyor.

Muş: Mey, zurna, kaval, davul var. Yapımı yok, başka illerden getiriliyor.

- 11 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 7. Musikî Mecmuası, (253), 12.69, S. 7-9

Van: Bağlama, davul-zurna ölçüleri verilmiş. Bölgesel çalgı "Kemançe" dir. Bu çalgı Siirt 'te kullanılıyor ve burada imal ediliyor.

Bitlis: Bağlama var çalan az. Davul-zurna var; ölçüleri verilmiş. Davul derisi için ön yüzüne erkek koyun, çıbık yüzüne de dişi koyun derisi kullanılıyor.

Siirt: Bağlama çalan ve yapan var. İstanbul yapısı bağlamalar da satılıyor. Yapımda kullanılan ağaç cinsleri ve ölçüleri veriliyor. Van 'da kullanılan kemançe burada da var. Kemançenin özellikleri açıklanıyor ve davul-zurna ölçüleri veriliyor.

- 12 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 8.
Musikî Mecmuası, (254), 1.70, S. 7-8

Diyarbakır: Şehir müzesinde, 14. y. yıla ait bir nefir var. Tekke çalgısı olarak kullanılan çalgılar var. Müzedeki kaval çalan kadın kabartması dikkat çekiyor. Derisiz zilli kasnaklar kullanılıyor ve ölçüleri veriliyor.

Davul-zurna çok; tanınmış zurna yapımcısı Nikran Nişanyan usta var. Çevre illere zurna buradan gitmiş. Davul ölçüleri alınmış ve deri özellikleri verilmiş. Zurna, kaval ve mey yapılıyor. Yapımda kullanılan ağaç cinsleri verilmiş. Bağlama dışarıdan getirilmektedir.

Mardin: Davul-zurna, def, dümbelek, araban, kemençe var ve ölçüleri verilmiş.

Urfa: Bağlama yapımı ve çalan var. Tanınmış bağlama yapımcısı Aziz Çekirge 'dir. Davul-zurna çalınıyor. Zurnalar Antep ve Maraş yapısıdır.

- 13 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 9.
Musikî Mecmuası, (255), 2.70, S. 23-24

Urfa 'da yapılan bağlamada kullanılan ağaç cinsleri verilmiştir. Bağlama yapan ve çalan çok. Davul-zurna var. Davula "nagara" deniliyor. Davul ve zurnalar Gaziantep yapısıdır.

Gaziantep: Çalgı yapımı bakımından çok ileri gitmiş bir ilimizdir. Türkiye 'nin kaval ve zurna yapım yeridir. Kullanılan ağaç ve cinsleri verilmiş ve parçalarının adları alınmıştır.

Davul yapımı, ölçüleri, ağaç cinsleri açıklanmış ve bağlama yapımı, ağaç cinsleri ve ölçüleri verilmiştir.

- 14 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 10.
Musikî Mecmuası, (256), 3.70, S. 6, S. 29

Kırklareli-Edirne: Davul-zurna çalan çok. Davul zurna ölçüleri verilmiş ve parçaların bölgesel adları kaydedilmiştir. Usta çalgıcılardan da söz edilmiştir.

Bağlama çalanlar var. Bölge aşıklarının değişik bir düzen kullandıkları belirtilmiş ve çalgıların İstanbul 'dan temin edildiği vurgulanmıştır.

- 15 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 11. Musikî Mecmuası, (257), 4.70, S. 20-21

Çankırı: Sadece "zilli maşa" yapımcısı var. Bağlama çalınıyor. Bağlamalar Kastamonu yapısıdır. Davul-zurna il dışında çalınıyor. Köylerde, bağlama, kaval, zilli maşa, davul, zurna bulunuyor.

Tosya: Bağlama yapımcısı var. Ağaç özellikleri verilmiştir. Davul-zurna yaygındır. Yapım ölçüleri verilmiştir. Buraya has "tömbek" denilen bir çalgıdan söz edilmiştir.

Kastamonu: Tanınmış davulcu Karayılan ve bağlama yapımcısı Tekeli Kardeşler 'den söz ediliyor. Bağlama yapımında kullanılan ağaç cinslerinden bahsediliyor.

- 16 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 12. Musikî Mecmuası, (249), 6.70, S. 19-21

Kastamonu Şehir Müzesi 'nde bulunan nefir halile, ney, kudüm hakkında bilgi veriliyor.

Davul-zurna yapılıyor. Bunların parça adları ve perde sayıları açıklanıyor. Büyük folklorcu ve araştırmacı İhsan OZANOĞLU 'nun kişiliği ve müzik çalışmalarından bahsediliyor.

Sinop: Bağlama yapımı var. Çalanlar çok. Davul-zurna mevcut. Daha ziyade şehir civarında çalınıyor. Rıza Nur 'un Kütüphanesi buradadır. Bu kütüphanede bulunan musiki ile ilgili eserlerden söz ediliyor.

- 17 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 13. Musikî Mecmuası, (260), 7.70, S. 25-27

Amasya: Bağlama çalanlar var, çevrede bağlama yapımcıları da mevcut. Musa Süreyya Bey 'in babası Griftzen Asım Bey, (1852-

1929) burada sürgünde yaşamıştır. Amasya 'da birçok ney talebesi yetiştirmiş ve müziğin temelini atmıştır. Asım Bey 'in Grifti 'nin "Amasya Gök Medrese" de bulunduğu açıklanmıştır.

Tokat: Bağlama yapımcısı ve çalanı ve yapımda kullanılan ağaç cinsleri verilmiştir. Bu bölgede kullanılan "Köylü Kemani" ndan söz edilmiştir. En iyi davul ve zurnanın burada yapıldığı anlatılmış ve ölçüleri alınmıştır. Yapımında kullanılan ağaç ve deri cinsleri verilmiştir. Ayrıca, çalgı parçalarının bölge adları yazılmıştır. Davul-zurna köylerde yaygındır.

Çorum: Bağlama yapan ve çalanlar var. Kullanılan ağaç cinslerinden söz ediliyor. Davul-zurna çalan çoktur. "Nisfiye" adlı özel bir çalgının Şehir Müzesinde bulunduğu belirtiliyor.

- 18 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 14. Musikî Mecmuası, (267), 2.71, S. 8-11

Adana: Bağlama çalan çoktur. Davul-zurna var. Halit Arapoğlu ve diğer bağlama ustalarından söz ediliyor. Teneke keman, deplek (büyük darbuka) burada bulunuyor.

Eğit (Hegit) ve eski bir santur, Şehir Müzesinde bulunuyor. Kayıt numaraları verilmiştir. Davul-zurna çalınıyor, Antep yapısıdır. Kaval da vardır. Müzede bulunan çalgıların ölçüleri verilmiştir.

Mersin: Urfalı Aziz Çekirge 'nin yetiştirdiği bir usta bağlama yapmaktadır. Kullanılan ağaç cinsleri ve çalgı ölçüleri verilmiştir. Çevrede davul-zurna çalanlar mevcuttur. Kamış çifte ve kaval bölgede yaygındır.

Silifke: Bağlama çalanlar fazladır. Davul ve klarnet (grnata) birlikte çalınıyor. Köylü kemani da eşlik ediyor. Davulun her çeşidi mevcuttur: Köşeli davul, koltuk davulu, kucak davulu gibi...

Davul ölçüleri ve davul parçalarının bölgesel adları verilmiştir. Davulda dana derisi ve teke derisi kullanıldığı ifade edilmiştir. Çok eski çöğürler de vardır. Ölçüleri ve ağaç cinsleri açıklanmıştır.

Bölgede saz çalanlara "Sazandar" deniliyor. Kullanılan düzenler verilmiştir. Müzede eski müzik aletleri ve Muzika-i Humayun 'dan kalma notalar vardır.

- 19 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 15. Musikî Mecmuası, (268-269), 3-4.71, S. 10-11

Adıyaman: Davul-zurna var. Gaziantep 'ten getiriliyor. Bağlama çalan ve yapanlar var. Yapımda kullanılan ağaç cinsleri ve ölçüleri verilmiştir.

Maraş: Bağlama çalan ve yapımcısı var. Tanınmış bağlama yapımcısı Yaşar Külekçi, buralıdır. Şimdi Almanya 'da gitar fabrikasında çalışmaktadır. Bağlamada kullanılan ağaç cinsleri ve teknik ölçüleri verilmiştir.

Burada tırnakla bağlama çalınmaktadır. Alevilerde baş parmakla çalınan tek telli bir bağlama türünden söz edilmektedir.

- 20 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 16. Musikî Mecmuası, (271), 5.72, S. 22-25

Gaziantep: Burada 14 'den 25 perdeliye kadar bağlama yapılıyor. Bu bağlamaları, Araplar, Rumlar ve Ermeniler tercih ediyorlar ve özellikle Suriye 'ye satılıyor. Bulgarî tipi bağlamalar da yapılıyor. Davul-zurna, kaval çeşitleri burada çok yapılıyor. Dört boy zurna imal ediliyor. Bütün çalgılarda kullanılan ağaç cinsleri ve ölçüleri veriliyor.

Kilis: Kırnkhan 'da cura-zurna ve kamıştan yapılma çifte var, adına zamir deniliyor. Davul, nakkare var. Bağlama, kemane çalanlara rastlanıyor.

Antakya: Bağlama buraya geç gelmiş fakat çalanlar var. Yapımı başlamıştır. Ağaç cinsleri ve ölçüleri verilmiştir. Davul-zurna çalınıyor. Fakat en çok toprak yapımı darbukalar kullanılıyor.

Harbiye: Burada kamış yetişiyor. Türkiye 'nin ney ve kaval yapımında kullanılan kamış buradan temin ediliyor. Kamış düdük imal ediliyor. Kamış kaval, Argun (çifte) yapılıyor. Burada kemik çifte de imal ediliyor.

İskenderun: Antakya 'nın aynısı olup, kendine has bir çalgısı yoktur.

- 21 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları
17. Musikî Mecmuası, (285), 7.73, S. 19-24

Balıkesir: Bağlama yapılıyor ve çalınıyor. Yapım ölçüleri ve ağaç cinsleri verilmiştir. Davul-zurna mevcut fakat zurna belli bölgelerde kullanılıyor. Şehirde klarnet davula eşlik ediyor. Davul imal ediliyor. Yapım ölçüleri, kullanılan malzeme cinsleri ve parça adları veriliyor.

Manisa: Eski bir Mevlevihane binası var. Şehir Müzesi 'nde tekke musiki aletleri görülebilir. Farabi 'nin musikiyle ilgili yazma bir eseri, Müzede bulunuyor.

Bağlama cinsi çalgı yapan ve çalanlar var. Ağaç cinsleri ve eşik hesapları verilmiştir. Davul-zurna çalınıyor ve yapılıyor. Kullanılan ağaç cinsleri ve malzeme adları veriliyor.

- 22 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları
18. Musikî Mecmuası, (286), 8.73, S. 21-22

Manisa-Salihli: Kemençe çalan var. Türkistanlılar önceden buraya yerleşmişler. Aralarında dombura çalanlar var. Dombura tanıtılıyor, ölçüleri ve perdeleri veriliyor.

Bağlama var, çalınıyor ve yapımı devam ediyor. Ölçüleri, kullanılan malzeme cinsleri ve adları verilmiştir.

Kula: Aynen Salihli 'deki çalgılar çalınıyor. "Kula Yâreni" devam ediyor. Yâren ekibinin kuruluş düzeni açıklanıyor ve çalgıları tanıtılıyor.

- 23 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları
19. Musikî Mecmuası, (287), 9.73, S. 12-13, S. 25

Kula Yâreni 'nin 200 yıllık bir geçmişi olduğu söyleniyor. Yâren kuruluşu ve üyelerinden söz ediliyor.

Buraya has çalgı zilli maşadır. Çalınış pozisyonundan, yapımından, ölçü ve malzemelerden bahsediliyor. Davul-zurna bu bölgede hem yapılıyor, hem de çalınıyor. Kullanılan malzemeler, ölçüler ve bölgesel adları veriliyor.

Teneke Kemane Selende 'de (nahiye) bulunuyor. Batı kemane biçiminde köylülerce dize dayanarak çalınıyor. Ölçüleri verilmiş ve akord şekli açıklanmıştır.

- 24 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları
20. Musikî Mecmuası, (288), 10.73, S. 6-8

Uşak: Kaval yapan ve çalanlar var. Perde deliği, ölçüler ve kullanılan ağaçlardan bahsedilmiştir.

Kavalla çalınan havaların hepsi bir hikâyeye dayanıyor. Bölgede keman ve şeşbar da var. Şeşbar (bağlama tipinde bir çalgı) dır. Yapım tekniği ve ölçüleri verilmiştir. Yapımı devam ediyor. Kullanılan ağaç cinsleri ve ölçüleri verilmiştir. Davul-zurna daha ziyade köylerde yapılıyor ve çalınıyor. Yapım ölçüleri ve malzemeler hakkında bilgi verilmiştir. Davul çubuğuna (çildir), kemane yayına (sürgeç) deniliyor.

Burdur: Bağlama çalan çok. Tanınmış bağlama yapımcısı ArapSait 'ten bahsediliyor. Bağlama ailesinin her çeşidinin yapıp çalındığı söyleniyor. Yapımda kullanılan ağaç cinsleri ve ölçüleri veriliyor.

Davul-zurna Dirmil kazasında var. Burada cura da kullanılıyor. Bilindiği gibi, sipsi buraya özgü bir çalgıdır.

Afyon-Dinar: Çok sayıda davul-zurna çalan var. Ölçüleri verilmiştir.

Afyon: Arkeoloji Müzesi 'nde çok eski bir davul tokmağı bulunduğu yazılıyor. Ölçüleri verilmiştir. Bağlama çalanlar var fakat yapan yoktur.

- 25 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları
21. Musikî Mecmuası, (289), 11.73, S. 12-13

Kütahya: Rebab-Ney geleneği devam ediyor. Musiki çalışmaları var. Bu gelenek Mevlevihane 'den kalmadır. Yakupoğulları ailesi bu çalışmalarla meşgul oluyor. Yakupoğlu ve eşinin Rebab ve Ney konseri verdiklerinden söz ediliyor.

Davul-zurna köylerde var. Ören köyünde yapımı devam ediyor. Yapım ölçüleri, kullanılan malzeme cinsleri ve parçaların adları veriliyor.

Ahmet Hisarlı tanıtılıyor. Çalgısının özellikleri açıklanıyor. Tavşanlı 'ya has "Dümbek" tanıtılıyor. Dümbek, nakkare biçiminde topraktan yapılmakta ve davul zurnaya eşlik etmektedir.

Davul-zurna ölçüleri ve parça adları verilmiştir. Çöğürün mucidi ve özelliğinden bahsediliyor ve bu konuya açıklık getiriliyor.

- 26 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları
22. Musikî Mecmuası, (291), 1.74, S. 26-27

Kütahya 'ya devam: Kütahya 'da çini darbuka var. Müzede, tekkelerden kalma çalgılar mevcut. Nevbe çalgısının burada bulunduğu yazılıyor.

- 27 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları
23. Musikî Mecmuası, (300), 10.74, S. 14-16

Bilecik: Bağlama çalan az, yapımcı yok. Zilli maşa kullanılıyor. Söğüt: Müzik çalışmaları var. Bağlama çalınıyor fakat

yapılmıyor. Zillimaşa yörede yaygın ve burada yapılıyor. Zillimaşanın yapımı açıklanıyor ve yapımında kullanılan madenler belirtiliyor.

Davul-zurna çalınıyor. Tanınmış bağlamacı Mustafa Şimşek 'ten söz ediliyor. Dilli kaval çalınıyor. "Klarnet bozuğu" adı verilen kamıştan yapılmış bir de yöreye has çalgı vardır. Ölçüleri verilmiştir. Klarnet sesine benzer bir ses vermektedir.

Zurnaların ölçüleri verilmiş ve parçalarının mahalli adları yazılmıştır. Davul, varilden kesilerek metal olarak yapılmış, Türkiye 'de ilk defa madeni bir davul görülmektedir. Ölçüleri alınmıştır.

Eskişehir: Bağlama çalan çok, yapımı var. Davul-zurna çalınıyor ve yapımı devam ediyor. Burada zurnanın yerini klarnet alıyor. Bağlama ve davul yapımları anlatılıyor ve yapım ölçüleri veriliyor. Özellikle bağlama yapan ustalar ilk defa, her cins ağaçtan bağlama yapılacağını ifade ediyorlar.

- 28 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 24. Musikî Mecmuası, (305), 3.75, S. 27-28

Eskişehir devam: Bağlama yapımcıları, bağlama cinslerinden ve ölçülerinden bahsetmişlerdir. Muamer Uludemir Eskişehirlidir. Bugün mevcudu bulunmayan üç telli bir bağlamayla ilgili açıklayıcı bilgiler verilmiş ve karadüzenin ölçüleri açıklanmıştır. Şehir Müzesi 'nde, kazılardan çıkma müzikle ilgili arkeolojik eserler vardır. Eski ve yeni iyi bağlama çalanlar mevcuttur.

Yozgat: Bağlama çalan var fakat yapımcı yok. Keza davul-zurna da çalınıyor, dışardan getiriliyor.

- 29 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 25. Musikî Mecmuası, (307), 7.75, S. 22-24

Yozgat-Çayıralan: Gerçek olmayan bir dümbelekten bahsediliyor. Araştırmacılar için önemli bir yazıdır.

- 30 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 26.
Musikî Mecmuası, (309), 7.75, S. 22-24

Kayseri: Şehir Müzesi 'nde "Toprak Boru" adında bir çalgı var. Çalgı çalan heykeller mevcut. Buraya önceden yerleşmiş Uygur Türkleri çalgılarından bahsediliyor. Uygur Rebabının ölçüleri veriliyor. Bu çalgının tel donanım ve dış görünüşü tasvir ediliyor.

Bağlama çalan çoktur. Bağlamanın ölçüleri veriliyor. Tanbur, Dutar çalan Türkistanlılarla yapılan sohbet ve çalgılarından söz ediliyor.

Kırşehir: Davul-zurna var. Zaten abdallar burada yoğundur. Hem yapıyorlar hem de çalıyorlar.

Bağlama yapımı var. Çok sayıda çalan da mevcut. Tanınmış ustalardan Çekiç Ali, Muharrem Ertaş, Neşet Ertaş buralıdır. Bağlama yapımında kullanılan ağaç cinsleri ve ölçüleri; ayrıca davul yapımı tekniği ve ölçüleri veriliyor.

- 31 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 27.
Musikî Mecmuası, (314), 12.75, S. 24-26

Yine Kırşehir 'den davul-zurnaların ölçüleri ve mahalli adları veriliyor. Cihanbeyli'ye bağlı Böğrüdelik Köyü'ne yerleşmiş özbeklerden ve çalgılarından bahsediliyor.

Kulu-Tavşançalı 'da Kırgız Türkleri 'nin oturduğu belirtiliyor ve çalgılarının özellikleri açıklanıyor. Bunların çalgılarına "Komuz" deniliyor. Komuz, sanat musikisinde kullanılan kemançeye benziyor ve ölçüleri veriliyor. Ayrıca, "Kıyat" adlı bir çalgıdan da bahsediliyor. Köyde bir de tenekeden davul yapan usta vardır. Bu davulun ölçüleri verilmiştir.

- 32 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 28.
Musikî Mecmuası, (322), 8.76, S. 24-28

Karadeniz Bölgesi 'ni kapsıyor. Kemençe, tulum, garmon ve çifte, bölgenin karakteristik çalgılarıdır. Batı Karadeniz sahilinde,

Kastamonu 'da "Kemane" dedikleri iki tür çalgı var: Birisi Akdeniz kemanesine benziyor ve diğeri de tavşan kemençeye benziyor. Esas Karadeniz kemençesi, Giresun-Görece 'den sonra başlıyor.

Karadeniz Ereğlisi 'nde, Zonguldak çiftesi mevcut. Bu, başka yörelerde görülen çiftelere benzemiyor. Bu çiftenin yapılışı, ağaç cinsi ve ölçüleri açıklanıyor. Bu bölgede davul-zurna takımına mehter deniliyor.

Zonguldak: Çalgı olarak ençok çifte kullanılıyor. Bağlama çalan ve yapımcısı var. Yapım için ağaç cinsleri ve ölçüleri veriliyor. Kemençe de yapılıyor, ölçüleri verilmiştir.

Amasra: Bağlama teknesi yapımı var, çalan çok. Burada seri bağlama teknesi üretiliyor. Ağaç cinsleri ve ölçüleri veriliyor.

Safranbolu: Saz çalan var. Davul-zurna yok, yapımcısı da yoktur.

- 33 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 29. Musikî Mecmuası, (324), 10.76, S. 26-27

Kastamonu-İnebolu: Bağlama sanatkarı Sarı Recep buralıdır. Bağlama, kemane, davul-zurna çok ve imalatçısı da vardır. Kemençe tırnakla çalınıyor. Dış görünüşü, yapım ölçüleri verilmiş ve bağirsaktan yapılma tel kullanıldığı söylenmiştir.

Davul-zurna yapım tekniği, ağaç cinsleri ve ölçüleri veriliyor. Parçaların mahalli adları açıklanıyor. Mehterden söz ediliyor ve kuruluş kadrosu hakkında bilgi veriliyor. Ayrıca, köçekçiliğe de değiniliyor.

Abana: Bağlama çalan var. Bölgenin bütün çalgıları mevcut.

- 34 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 30. Musikî Mecmuası, (325), 11.76, S. 23-25

Kemanenin en çok imâl, edildiği yer, İnebolu 'nun Çerçil Köyü 'dür. Davul-zurna, bağlama çalan ve yapan vardır.

Samsun: Bağlama çalan ve yapanlar var. Ustaların kullandığı ölçüler ve ağaç cinsleri verilmiştir.

Çarşamba: Saz çalan ve yapan mevcut. Ağaç cinsleri ve ölçüleri veriliyor. Ayvacık nahiyesinde bağlama yapan ve çalanlar var. Burası Türkiye 'ye seri olarak bağlama teknesi yapan yerlerin başında geliyor.

- 35 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 31. Musikî Mecmuası, (330), 4.77, S. 16-19

Çarşamba-Ayvacık: Yine seri bağlama teknesi imalinden bahsediliyor. Ünye: Bağlama yapılıyor ve çalan mevcut. Yapan ustaların kullandıkları ölçüler verilmiştir.

Ordu: Davul-zurna yapılıyor ve çalınıyor. Burada zurnanın yerini klarnet almış, zurna sadece köylerde çalınıyor. Bağlama yapımı var; gençlerden çalanlar ve heveslenenler görülüyor.

Aybastı: İlçede kaval çalanlar ve yapanlar var. Davul mevcut olup, yapımı sürüyor. Yapımda kullanılan ağaç cinsleri ve derileri belirtiliyor. Ölçüler verilmiş ve parçaların mahhalli adları yazılmıştır.

Giresun: Bağlama, zurna, kemençe yapılıyor. Çalanlar var. Ölçüleri ve yapımda kullanılan malzeme cinsleri verilmiştir. Çalgıların parça adları da yazılmıştır. Zurna sadece köylerde çalınıyor ve özel bir perde deliği vardır.

Görele: Burası Karadeniz kemençesinin başlangıç hudududur. Kemençe yapan ve çalanların sayısı çoktur. Bağlama çalanlar da vardır.

Vakfikebir: Kemençe burada hakim bir çalgıdır. Davul-zurna çalınıyor fakat yapımı yoktur.

Maçka: Kemençe çalanlar çok. Köylerde davul-zurna da çalınıyor.

Trabzon: Bağlama ve kemençe yapımcısı var. Her iki çalgı da çalınıyor. Kemençe daha yaygın. Kemençe yapımında kullanılan ağaç çeşitleri ve yapım ölçüleri alınmış, çalgı parçalarının bölgede söylenen adları da yazılıyor.

Rize: Davul-zurna, bağlama yapımı ve çalanı yok. Bağlamaya yeni başlayanlara rastlanıyor. Rusya 'da öğrenim görmüş Sadık Usta en iyi kemençe çalandır. Ekrem Karadeniz, Sadık Usta 'nın müzisyenliğinden söz etmektedir.

- 36 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Çalgılarımız Üzerine İnceleme Gezisi Notları 32. Musikî Mecmuası, (331), 5.77, S. 21-25

Rize: Tulum çalgısının başlangıç sınırı, bu ilimizdir. Doğuya doğru gidilince tulum çalgısı çalanlar çoğalıyor. Tulum en çok Hemşin ve Çamlıhemşin 'de bulunuyor. Ardeşen 'de de tulum vardır. Tanınmış tulum sanatkârı Remzi Bekâr Hemsinlidir.

Ayrıca, bölgenin turistik özelliklerinden ve yemeklerinden bahsediliyor. Tulum yapımı ve kullanılan malzeme, çalış pozisyonu ve perdelerinden söz ediliyor.

Ayder: Çamlıhemşin 'in bir kasabasıdır. Burada tulum yapanlar ve çalanlar çoktur. Perde sayısı ve parça adları verilmiştir. Bu bölgede derlenecek halk müziği melodisinin çokluğundan bahsedilmiştir.

Ayrıca, "Savara" denilen küçük boyda dilli bir kaval dan da bilgi verilmiş fakat mevcudunun bulunmadığı söylenmiştir.

- 37 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Türk Çalgıları Üzerine Araştırma-Derleme-Düzenleme ve Değerlendirme. Musikî Mecmuası, (271), 5.72, S. 8-10

Halk müziği ile ilgili ilk araştırmaların başlangıç tarihleri ve bu araştırmaya başlayan kişilerin hizmetleri açıklanıyor.

Halk algılarının hepisinden bahsediliyor ve mevcut olmayanların da bölgelerin belirtiliyor.

Folklor Enstitüsü 'nde bir algı Bölümü ve algı Müzesi kurulması arzusu dile getiriliyor. Bu konuda görüşler açıklanıyor.

- 38 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Türk Halk Oyunları Röportajında Musiki ve algı Konusu. Musikî Mecmuası, (294), 4.74, S. 12-13

1- İhsan Hınçer 'le Etem Ruhi Üngör 'ün Çalgılarımız üzerine konuşmalarına yer veriliyor. Türk Halk algıları 'nın yabancı kaynaklarda, başka milletlerin çalgısı olarak gösterilişi kaynaklara dayanarak veriliyor.

2- Hınçer, Türk Halk Oyunları algılarına, batı algılarının da katılması gerektiğinden söz ediyor ve buna karşı cevap veriliyor.

3- Kıbrıs kemanesinin Anadolu 'dan gittiği üzerine görüşler açıklanıyor.

- 39 ÜNGÖR, Etem Ruhi : TAR. Musikî Mecmuası, (334), 8.77, S. 4-8

Türk Halk Müziği algısı Tar 'ın yayılma bölgesi belirtiliyor. En yaygın bölge olarak Azerbeycan ve İran gösteriliyor.

Ayrıca, bu çalgının gelişimi, yapılışı ve ses özelliği hakkında bilgi veriliyor. Resmi çizilmiş ve perdeleri şematik olarak gösterilmiştir. Yazıya, bir de yabancı bibliyografya eklenmiştir.

- 40 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Naçız Bir Argonolog Gözü İle algılar Hakkında Mukabil Görüşler. Musikî Mecmuası, (385), 11.81, S. 19-20

Etem Ruhi Üngör, Cafer Açın 'ın çalgı hakkında söylediği özellikleri eleştiriyor ve kendi düşüncelerini açıklıyor.

M. M. Türk Halk Çalgıları Döküm Tablosu

Tarih	Kod	Bölge	Adı	Konu
6.69	05	Trakya	Davul	Bölge çalgısı, davul-zurna
7.69	06	Ege	Davul	Bölge çalgıları ve klarnet
8.69	07	B. Akdeniz	-	Araştırma, bölge çalgıları
9.69	08	Anadolu	-	Çalgılar üzerine inceleme
10.69	09	Karadeniz	-	Bölge çalgıları ve yapılışı
11.69	10	D. Anadolu	-	Bölge çalgıları ve özellikleri
12.69	11	D. Anadolu	-	Bölge çalgıları ve özellikleri
1.70	12	GD. Anadolu	-	Bölge çalgıları ve özellikleri
2.70	03	Anadolu	Bağlama	Bağlama ailesi ve tarihi
2.70	13	GD. Anadolu	-	Halk çalgıları ve yapılışı
3.70	14	Trakya	Davul	Davul zurna üzerine
4.70	15	İ. Anadolu	Bağlama	Bölge çalgıları ve ölçüleri
6.70	16	Karadeniz	-	Bölge çalgıları ve özellikleri
7.70	17	İ. Anadolu	-	Çalgı çeşitleri ve özellikleri
2.71	18	Akdeniz	-	Bölge çalgıları ve yapılışı
3.71	19	Anadolu	-	Halk çalgıları ve özellikleri
5.72	20	D. Akdeniz	-	Çalgıları ve özellikleri
5.72	37	-	-	Çalgıları ve folklor
7.73	21	B. Anadolu	-	Çalgıları ve yapımı
8.73	22	B. Anadolu	-	Çalgıları yapımı ve özellikleri
9.73	23	B. Anadolu	-	Bölge çalgıları ve yapımı
10.73	24	B. Akdeniz	-	Çalgıları ve özellikleri
11.73	25	İç Ege	-	Bölge çalgıları
1.74	26	Kütahya	-	Çalgıları ve darbuka
4.74	38	-	-	Çalgılar üzerine söyleşi
10.74	27	B. Anadolu	-	Bölge çalgıları
3.75	28	İ. Anadolu	-	Çalgılar, yapım ve özellikleri

A₄. Kongreler, Seminerler ve Panel

- 01 BARDAKÇI, Murad : III. Milletler Arası Türkoloji Kongresi.
Musikî Mecmuası, (359), 9.79, S. 24-26

24-29 Eylül 1979 tarihleri arasında İ. Ü. Edebiyat Fakültesi 'nde yapılmıştır. Bu kongrede Türk müziği konusunda 20 tebliği sunulmuştur.

- 02 GÖRÜN, Mete : I. Uluslararası Folklor Semineri, Musikî Mecmuası,
(286), 8.73, S. 4-14

Altı tane musikî folkloru ile ilgili bildiri özeti verilmiştir:

- 1- Türk Ağıtlarının Biçim ve Fonksiyonu

Prof. Dr. Kurt REINHARD

- 2- Türkiye 'de Yerel Musikî Örneklerinin Kataloglanması.

Doç Dr. Gültekin ORANSAY

- 3- Anadolu Efe ve Yâren Dernekleri Seymen Kuruluşları Oyun ve Musikîsi.

Sadi Yaver ATAMAN

- 4- Türk ve Batı Çalgıları Arasındaki İlişkiler.

Ali Kemal KAYA

- 5- Türk Davulu, Etem Ruhi ÜNGÖR

- 6- Türkülerin Derlenmesinde Yeni Metodlar.

Osman ATILLA

- 03 GÖRÜN, Mete : I. Milli Türkoloji Kongresi. Musikî Mecmuası,
(340), 2.78, S. 5-6, S. 25

6-9 Şubat 1978 tarihleri arasında İ. Ü. Edebiyat Fakültesi 'nde yapılmıştır. Kongrenin organizasyonu üzerine, yazar düşüncesini ve Türk müziği konusundaki tebliğleri açıklamıştır.

- 1- Arıza İşareti ve Türk Ölçülerinin Yazılması.

Kemal İLERİCİ

- 2- Türkülerde Musikî, Dil ve Edebiyat İlişkileri. Şenel ÖNALDI

- 3- Türk Musikisinde Nota Yayımcılığı. E. Ruhi ÜNGÖR

- 4- Urfa Yöresinde Dinî Halk Musikisi Yapısı ve Özellikleri

Mehmet ÖZBEK

- 04 KORKUT, Tamer : II. Milli Türkoloji Kongresi ve Türk Musikî Bölümü.
Musikî Mecmuası, (352), 2.79, S. 6-7

5-9 Şubat 1979 tarihleri arasında İ. Ü. Edebiyat Fakültesi 'nde yapılmıştır. Bu kongrede, Türk musikisi bir bölüm olarak ele alınmış ve kongre bir disiplin içinde geçmiştir. Sunulan bildiriler şunlardır:

- 1- Türk Musikisi Makamları Üzerine. Şenel ÖNALDI
- 2- XV. Y.Yılda Arapça Musiki Terimleri ve Türkçe Karşılıkları.
Ruhi KALENDER
- 3- Türk Musikisinde Kullanılan Bazı Nisbetler. Yalçın TURA
- 4- Küğ-Küy-Küv ve Bugünkü Anlamları. Betül ÇAĞLAR
- 5- Şaş Makam ve Fasıl. Necati GEDİKLİ
- 6- Halk Musikisinde Taşlı Bezek. Kumru CANKU
- 7- Türk Musikisinde Çağdaşlaşma Hareketlerinin Kronolojik Tetkiki.
Fazlı GÖRÜCÜ
- 8- Halk Musikimizde Ayak. Refik ÜNAL
- 9- Makam Teriminin Sanat ve Halk Musikilerindeki Değişik Anlamlar.
Prof. Dr. Gültekin ORANSAY

- 05 ÜNGÖR, Etem Ruhi : III. İstanbul Festivalinde Büyük Bir Kongre.
Musiki Mecmuası, (305), 3.75, S. 7-9

23-28 Haziran 1975 tarihleri arasında yapılan bu kongrede, yerli ve yabancı uzmanlar, halk müziği, oyun-eğlence, halk dansları, çocuk oyunları konularında 23 adet tebliğ sunmuşlardır. Yazıda, bu tebliğlerin başlıkları verilmiştir.

- 06 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Uluslararası 1. Folklor Kongresi Yapıldı.
Musiki Mecmuası, (308), 6.75, S. 8-14

305. Sayıdaki yazının devamı olup, sunulan bildirilerin özetleri verilmiştir.

- 07 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Uluslararası 1. Folklor Kongresi (2).
Musiki Mecmuası, (309), 7.75, S. 6-14

Bu kongrede, Türk Halk Müziği ve Çalgılarıyla ilgili sunulan tebliğlerin başlıkları verilmiş ve açıklamaları yapılmıştır.

- 08 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Türkoloji Kongresinde Türk Musikisi Seksiyonu Çalışmaları. Musiki Mecmuası, (323), 10.76, S. 22-27

4-9 Ekim 1976 tarihleri arasında yapılan II. Milletler arası Türkoloji Kongresinde, Türk Musikisine yer verilmiş ve bir bölüm olarak çalışmalar sürdürülmüştür. Musikimizin XX. y. yıl içinde canlandırılması ve daha neler yapılması gereği kongrenin bu bölümünde vurgulanmıştır. Türk Halk Müziği ve Çalgılarıyla ilgili sunulan tebliğlerin başlıkları verilmiş ve özetleri yazılmıştır.

- 09 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Uluslararası 3. Halk Müziği Rostrumu.
Musiki Mecmuası, (332), 6.77, S. 25-28

14-18 Haziran 1977 tarihleri arasında "Yeşilköy Çınar Oteli" salonlarında yapıldı. Rostruma, Almanya, Avusturya, Belçike, Bulgaristan, Danimarka, Hollanda, İspanya, İsveç, İtalya, Macaristan, Norveç, Yugoslavya ve ülkemizden Türk Halk Müziği uzmanları katılmışlardır.

Türk Halk Müziği konusunda ülkelerin temsilcileri görüşlerini sunmuşlardır. Yabancılar halk müziğimizin bütün türleri canlı konserler verilerek dinletilmiştir.

Halk müziği konusunda daha neler yapılması gereği açıklanmış ve yabancıların müziğimiz üzerinde çalışmalarına dikkat çekilmiştir.

- 10 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Bir Seminer Bir Tebliği. Musiki Mecmuası, (355), 5.79, S. 10-13

Seminer 28 Nisan - 1 Mayıs 1979 'da Ankara 'da yapılmıştır. Semineri Milli Folklor Enstitüsü düzenlemiştir. Konu: "Türk Halk Ezgilerini Notaya Alma."

Bu seminerde 23 tebliğ sunulmuştur. Tebliğ başlıkları yazıda sıralanmıştır. Yalnız, Yavuz TOP 'un verdiği tebliğin seminerle hiç bağdaşmadığı ve folkloru uymayan sözler sarf ettiği belirtilmiştir.

- 11 ÜNGÖR, Etem Ruhi : II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Yapıldı.
Musiki Mecmuası, (382), 8.81, S. 14-16

22-28 Haziran 1981 tarihleri arasında Bursa 'da yapılmıştır. Dünyanın dört bir yanından kongreye katılan bilim adamları 200 'den fazla tebliğ sunmuşlardır. Büyük bir ciddiyet içinde geçen kongrede geleceği aydınlatan bildiriler sunulmuştur. Kongre beş bölüm halinde organize edilmiş ve üçüncü bölüm müziğe ayrılmıştır.

- 12 ÜNGÖR, Etem Ruhi : III. Folklor Kongresi Dolayısıyla. Musiki Mecmuası, (413), 6.86, S. 25-29

23-28 Haziran 1986 tarihleri arasında Milli Folklor Dairesi Başkanlığı 'nın İzmir 'de düzenlediği Uluslararası Folklor Kongresinden söz ediliyor.

Kongre komitesi tarafından, önceden istenilen tebliğ özetlerinin sakıncalı olacağı düşüncesi dile getiriliyor. Buna örnek olarak da, 9-13 Kasım 1981 'de Belçika 'da yapılması kararlaştırılan bir kongre için tebliğ özetlerinin alınmasından sonra, kongrenin iptal edilmesi gösteriliyor.

Ayrıca, kongrelere katılanların makale, tebliğ, konferans ve söyleşinin ne olduğunu iyice bilmeleri gerektiği vurgulanıyor.

M. M. Kongreler, Seminerler ve Panel Döküm Tablosu

[illegible]

A5. Kitaplar

- 01 KORKUT, Tamer : Türk Halk Musikisi Ansiklopedisi /Şenel Önaldı.
Musiki Mecmuası. (352), 2.79, S. 13-17

Türk Halk Musikisi ile ilgili çıkan ilk ansiklopedidir. Her madde titizlikle incelenmiş ve ilmi esaslara dayandırılmıştır.

Tamer Korkut, Şenel Önaldı 'nın halk müziği dizi, aralık ve makam açıklamalarını gerçeğe en çok yaklaşılarak açıklandığını ifade ediyor ve kendi görüşlerini belirtiyor.

- 02 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Türk Halk Musikisi Hakkında Almanya 'da Basılan Bir Kitap. Musiki mecmuası, (222), 9.66, S. 271

Prof. Reinhard ve eşi Ursula Reinhard, Türkiye 'ye gelip, Türk Halk Müziğini inceleyerek, VORSEINEN LAUSERN EINE WEIDE (Evlerinin Önü Süğüt Berlin 1965) adında bir kitap çıkarmışlardır. Bu kitapta 600 'e yakın türküyü Almanca 'ya çevirerek türkçesiyle birlikte yayınlamışlardır.

Almanca müzik terimleri yönünden faydalı bir yayındır. Kopyası Milli Folklor Enstitüsü Kütüphanesinde bulunmaktadır.

- 03 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Türk Halk Müziği Kitap ve Makaleler
Bibliyografyası/Veyssel Arseven. Musiki Mecmuası,
(247), 6.69, S. 21

Türk folklor musikimiz bu eserle, bir bibliyografya kazanmıştır. Konusunun ilk eseri olduğu için, dikkete değer görülmektedir.

- 04 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Die Musik der Türkei. Musiki Mecmuası,
(250), 9.69, S. 8-9

Kurt ve Ursula Reinhard 'ların "Türk Müziği" adlı bu kitabı, ilk defa Türk Müziğini komple yabancı dille yazan bir eserdir.

Bu yazıda, kitaptaki halk müziği ve sanat müziği konularında eksikliklere değiniliyor. Eser, 274 sayfa olup, Fransızcaya çevrilmiştir.

- 05 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Halk Türküleri / Durmuş Yazıcıoğlu.
Musiki Mecmuası, (273), 7.72, S.10

Yazıda, halk türküleriyle ilgilenenler için araştırma, derleme, tasnif ve kitap yazma teknikleri yönünden görüşler belirtilmiştir. Ayrıca tenkitler ve takdirler ifade edilmiştir. Bu kitaplar Devlet Derleme Kütüphanelerinde vardır.

- 06 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Erzurum Türküleri / Nâbi Belekoglu.
Musiki Mecmuası, (273), 7.72, S. 11-12

Kitapta Erzurum Türkülerinin özellikleri anlatılmış ve iki bölüme ayrılmıştır. Edebi yönüne daha çok ağırlık verilmiştir.

Türküleri meydana getiren olayların yazılmayışı ve notalarının verilmeyişi bir eksiklik olarak belirtilmiştir. Kitabın bibliyografya bölümünde kıymetli kaynak eserler vardır.

- 07 ÜNGÖR, Etem Ruhi : Türk Halk Ezgilerini Çözümleme Yöntemi /
Dr. Gültekin Oransay. Musiki Mecmuası, (273),
7.72 S. 13

Türk Halk Ezgilerinin çözümleme yöntemi üç bölüm olarak kaleme alınmış ve elli yerel ezginin çözümlemesi yapılmıştır. Halk ezgilerinin çözümlenmesi çalışmaları için örnek bir eserdir.

M. M. Kitaplar Döküm Tablosu

[illegible]

EK. B**TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI DERGİSİ KONU BAŞLIKLARI****B₁. Türk Halk Müziği**

- 01 AKÇIN, Faik : Ege Türkülerinin Ayırmaç ve Nitelikleri.
T.F.A., (136), 11.60, S. 2262-2263

Burada ayırmaçdan maksat, Ege Bölgesi türkülerinin duygu ve içerik yönünden beş bölüme ayrılarak anlatılmasıdır. Ege'nin değişik ağızları olduğundan, türkülerde cümleler devrik yapıdadır. Bu durum izah edilmeye çalışılmıştır. Bundan başka, Ödemiş bölgesinin türkü adları verilmiş ve birkaç tane de sözlü örnek yazılmıştır.

- 02 AKÇIN, Faik : Musikinin Doğuşu ve Eski Türklerde Musiki.
T.F.A., (206), 9.66, S. 4186-4187

Musikinin temeli üç ilkeye dayanır. Bu üç ilkeyi belirten kelimelerin baş harfları (S) ile başlar: SES, SÖZ, SAZ. Musiki insanlıkla bir doğmuştur.

Türklerin, Arap ve Acemlerden ayrı olarak bir musikileri vardır. Sesle okudukları musikiye "Yır-Döle" denirdi. Türklerin kullandıkları sazların adları verilmiş ve tarih süreci içinde musikî gelişimi açıklanmıştır.

- 03 ALKAN, Erdoğan : Türkülerimiz. T.F.A., (160), 11.62, S. 2886

Çoğunlukla türkülerimiz hüznün doludur. Ama yapmacık bir hüznün değildir. Gerçektir, yaşanmıştır, özendir. Seveda, ayrılık, hasretlik, mahpushane gibi... Bu yazıda, kına gecesi için söylenmiş türkülerimizden örnekler verilmiştir.

- 04 ARMA, Pol : Folklor ve Musiki. T.F.A., (3), 10.49, S. 48

Bela Bartok 'un bir müzisyen olmadan önce, bir folklorcu olduğu ve sonra halk türkülerini nasıl derlediği anlatılıyor. Folklorun anlamı açıklanıyor; fert ve toplum üzerindeki faydaları sıralanıyor.

Ayrıca, halk türkülerinin folklorun her sorusuna cevap verebilecek malzemeyi içine aldığı ifade ediliyor.

- 05 ARSEVEN, Veysel : Gagauz Halk Müziği ile Anadolu Halk Müziği Hakkında Mukayeseli Bir İnceleme. T.F.A., (38), 9.52, S. 594-596

Bazı milletler medeniyetleri sayesinde değil de, kültürleri sayesinde yaşarlar. Buna örnek olarak Gagauz Türkleri gösteriliyor. Bu noktadan hareketle, Gagauz Halk Müziği ile Anadolu Halk Müziği karşılaştırılıyor ve notalı örnekler veriliyor.

- 06 ARSEVEN, Veysel : Yaş Çağları. T.F.A., (48), 7.53, S. 760-761

İnsan yaşının çağlarına ait güzel bir türkü örneği notasıyla verilmiştir. Türkü Kastamonulu Necati Özcan 'dan derlenmiştir.

- 07 ARSEVEN, Veysel : Halk Müziği ve Halk Türküleri Üzerine. T.F.A., (99), 10.57, S. 1569-1570

Halk müziği veya halk türkeleri başlıklarını taşıyan yayınlanmış eserlerde, melodiden çok söze ağırlık verildiği söyleniyor.

Halk müziğinin bir metod içinde incelenip tam bir eser olabilmesi için, 9 ana madde halinde incelenmesi lazımdır deniliyor ve yazıda bu maddeler sıralanıyor.

- 08 ARSEVEN, Veysel : Halk Müziğinde Ritim 1. T.F.A., (100), 11.57, S. 1590-1592

Ritmin tarifi geniş bir şekilde anlatılmış ve doğu-batı müziklerindeki ritimlerin karşılaştırılması yapılmıştır. Türk Halk Müziğindeki ritim kalıpları verilmiştir.

- 09 ARSEVEN, Veysel : Halk Müziğinde Ritim 2. T.F.A., (101), 12.57, S. 1604-1605

Halk müziğinde bulunan ritim örnekleri verilmeğe devam ediliyor. Bu defa; Senkop, birleşik ölçüler ve karma ölçülerin ritim örnekleri veriliyor.

- 10 ARSEVEN, Veysel : Halk Müziğinde Melodi. T.F.A., (102), 1.58, S. 1627-1628

Türk Halk Müziğinin melodik yapısı örneklerle açıklanmıştır.

- 11 ARSEVEN, Veysel : Halk Müziğinde Metrik Sistem. (Ölçüler). T.F.A., (103), 2.58, S. 1641-1644

Bir müzik parçasının eşit sürelerden meydana gelen bölümlere ayrılması, ölçüyü doğurur.

Bu yazıda, halk müziğinin ölçü yapısı şöyle gösteriliyor:

- 1- Tempo
- 2- Ölçü
- 3- Zamanın bölünüşü

- 12 ARSEVEN, Veysel : Halk Müziğinde Tonal-Modal Bünye (Diziler) 1. T.F.A., (109), 8.58, S. 1739-1740

Türk halk müziğinde; dizi, ton, tonalite, tarz (mode) ele alınarak bol örneklerle açıklanıyor.

- 13 ARSEVEN, Veysel : Halk Müziğinde Tonal-Model Bünye (Diziler) 2. T.F.A., (110), 9.58, S. 1761-1763

109. sayıdaki yazının devamı olarak majör ikinci derece tonu, tabii minör tonu, armonik minör tonu. Beşlisi eksik olan ikinci derece tonu, majör beşinci derece tonu, altılı, yedili ve diğer tonlar örneklerle açıklanıyor.

- 14 ARSEVEN, Veysel : Halk Müziğinde Form (Şekil) 1. T.F.A., (111), 10.58, S. 1774-1775

Halk müziğinde şekil yapısı; iç yapı, motif, periyod, cümle yapıları, ölçülü ve ölçüsüz şekilleri açıklanıyor. Uzun hava çeşitleri veriliyor.

- 15 ARSEVEN, Veysel : Halk Müziğinde Form (Şekil) 2. T.F.A., (112), 11.58, S. 1793-1795

111. sayıdaki form açıklamaları melodik yapılarla izah edilmeye çalışılıyor.

- 16 ARSEVEN, Veysel : Halk Türkülerinde Prozodi 1. T.F.A., (121), 8.59, S. 1960-1962

Bir türküde ses ve sözün uygunluğunu ifade eden prozodi açıklanıyor ve müzik parçalarının prozodi yapısı izah ediliyor, örnek müzik cümleleri veriliyor.

- 17 ARSEVEN, Veysel : Halk Türkülerinde Prozodi 2. T.F.A., (122), 9.59, S. 1985-1986

Halk türkülerinden örnekler verilerek prozodi açıklamalarına devam ediliyor.

- 18 ARSEVEN, Veysel : Halk Müziğinde Çok Seslilik (Armoni) 1. T.F.A., (123), 10.59, S. 2007-2009

Çok sesliliğin batı müziğinde nasıl geliştiği anlatılarak, bunun bir sanat işi olduğu söylenip, Türk Halk Müziğinde çok sesliliğin batı ölçülerinde olmadığı, örnekler verilerek anlatılıyor.

- 19 ARSEVEN, Veysel : Halk Müziğinde Çokseslilik (Armoni) 2. T.F.A., (124), 11.59, S. 2027-2029

123. sayıda başlayan çokseslilik anlatılmaya devam ediliyor.

- 20 ARSEVEN, Veysel : Derlenen Halk Ezgilerinin Değerlendirilmesi.
T.F.A., (125), 12.59, S. 2037-2038

Fransızların, doğu ülkelerinde yaptıkları halk ezgileri ve türküleri derlemelerinde, Türk Halk Müziğinin etkisi olduğunu söyledikleri yazılıyor. Bu ülkeler İran, Pakistan ve Afganistan olarak belirtiliyor.

Ayrıca Arseven, şimdiye kadar derlenen onbin halk ezgisinin tasnif edilip, gün ışığına çıkarılmadığından şikayet ediyor.

- 21 ARSEVEN, Veysel : Halk Müziğinde. Söz 1. T.F.A., (138),
1.61, S. 2301-2302

Söz, müzikte gaye değil sadece bir araçtır. Yani söz, mevcut bir melodinin yardımcısı diyerek örneklerle açıklamalar yapıyor.

- 22 ARSEVEN, Veysel : Halk Müziğinde Söz 2. T.F.A., (139), 2.61,
S. 2324-2325

138. sayıda anlatılmaya başlanılan "Halk Müziğinde Söz" konusu işlenmeye devam ediliyor.

- 23 ARSEVEN, Veysel : Halk Müziğinde Otantizm. T.F.A., (140),
3.61, S. 2347-2349

Otantizm bir şeyin aslı demektir. En doğru şekli olduğuna göre halk müziğinin en doğrusunu bilmek lazımdır deniliyor ve bu konunun önemi üzerinde duruluyor.

- 24 ARSEVEN, Veysel : Sadi Yaver Ataman. T.F.A., (240),
7.69, S. 5346-5347

Yıllar yılı araştırmacı, derleyici ve uygulayıcı olarak Türk Folkloru ve özellikle, Türk Halk Müziği üzerinde bıkmadan ve usanmadan çalışmış, derleme ve incelemelerini makale ve kitaplar halinde yayınlamış olan Sadi Yaver Ataman 'ın, folklor yönü ve hayatı anlatılarak tanıtılmaya çalışılmıştır.

- 25 ARSEVEN, Veysel : Halk Türkülerimizin Yaygınlığı. T.F.A., (266), 9.71, S. 6077-6078

Halk oyunlarının öğrenilmesi kolay olmadığından, bölgesel olarak kalır. Halk türküleri ise, göç, askerlik, başka yerde çalışma, hapishane arkadaşlığı, öğrencilik ve öğretmenlik gibi değişik yerlerde bulunma nedeniyle, başka yörelere kolayca geçebilir. Türküyü bir defa duymak ve yazmak yeterlidir.

Halk oyunlarına gelince; müzik, ritim, figür, elbise, oyun bütünlüğünü öğrenme ve topluluğu sunma çok zaman alır. Sonra, oyun bölgesinin adamı olmayınca, oyunu duyarak öğretip oynatamazsınız.

Burada, biri Gaziantep 'ten diğeri de Ödemiş 'ten "Fatma" adlı iki türkü veriliyor. İkisinin de teması aynıdır. Her iki türkü söz ve duygu yönünden karşılaştırılınca, türkülerin yer değiştirmesinden meydana geldiği anlamı ağır basıyor. Aslı bir türküdür. Yaygınlıktan maksat, yer değiştirme olayıdır.

- 26 ARSEVEN, Veysel : Türk Halk Müziği 'nin Ezgisel Yapısı 1. T.F.A., (317), 12.75, S. 7503-7507

Türk Halk Müziğinin genel görünüşü anlatıldıktan sonra, "Ezgi Yapısı" örneklerle açıklanmıştır.

- 27 ARSEVEN, Veysel : Türk Halk Müziği 'nin Ezgisel Yapısı 2. T.F.A., (318), 1.76, S. 7531-7533

Örneklerle Türk Halk Müziğinin ezgisel yapısı anlatılmaya devam edilmiştir.

- 28 ARSEVEN, Veysel : Veysel Arseven 'in Halk Müziği Anketine Cevapları. T.F.A., (339), 10.77, S. 8119-8122

Türk Halk Müziğinin gerçek unsurlarını korumak ve geliştirmek amacıyla, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı ve Milli

Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığı 'nca hazırlanan anket sorularına Veysel Arseven 'in verdiği cevaplar yazılmıştır.

- 29 ARSUNER, Ferruh : Türk Müzik Folklorundan Üç Örnek Türkü.
T.F.A., (57), 4.54, S. 902-904

Anadolu 'da araştırma gezileri yapan Ferruh Arsuner, derlediği üç türkünün bölgelerini vermiştir. Bu türküler şunlardır:

- 1- Gelin türküsü - Tunceli
- 2- Asiye türküsü (Makaram Sarı Bağlar) - Malatya
- 3- Ha, Un Ele türküsü - Çankırı

Türkülerin melodik yapıları açıklanmıştır.

- 30 ARSUNER, Ferruh : Müzik Folklorumuzdan Üç Türkü.
T.F.A., (59), 6.54, S. 936-939

Bu türküler, 1936 - 1943 yılları arasında derlenmiş olup, derlenen bölgeler belirtilmiş ve türkülerin hikâyeleri anlatılmıştır.

Türkü eşliğinde oynanan oyunların; kadın, erkek gruplarının iştirakiyle nasıl oynandığı ayrıntılarıyla izah edilmiştir.

- 31 ATAMAN, Sadi Yaver : Folklor Çalışmalarında Disiplin.
T.F.A., (1), 8.49, S. 4-5

Söz konusu olan, folklor musikisidir. Yabancı bir müzikoluğun ülkemizde yaptığı bazı folklor araştırma ve yayınlarıyla ilgili görüşmelerine yer veriliyor. Derlenecek malzemeler, ilim dünyasına sunulacağından, derlemede metronom kullanılmasının gerekliliği ve notalandırmada çok dikkatli olunması vurgulanıyor. Ayrıca, derleme metodu ve yöntemleri maddeler halinde sıralanıyor.

- 32 ATAMAN, Sadi Yaver : Safranbolu Düğünlerinde "Sini Çevirmesi (Kâbem)".
T.F.A., (4), 11.49, S. 57 - 58

Düğünler toplumsal bir olaydır. Toplumun çekirdeğini meydana getirecek ailenin başlangıç merasimidir.

Düğünde kına gecesi, sağdıç gecesi, sini çevirmesi gibi adetler anlatılıyor. Bu törenlerde söylenen "Kâbem" ilâhisinin sözleri ve notalı melodisi veriliyor.

- 33 ATAMAN, Sadi Yaver : Türk Halk Musikisinde Çokseslilik Meselesi 1.
T.F.A., (22), 5.51, S. 343, 345

Merhum, Sadi Yaver Ataman, 19. sayıda Sadık Uzunoğlu'nun "Türk Halk Müziğinde Çokseslilik Yoktur" yazısı üzerine, konuyu tekrar ele alıyor ve notalı örneklerle geniş bir şekilde, çoksesliliği açıklıyor.

- 34 ATAMAN, Sadi Yaver : Türk Halk Musikisinde Çokseslilik Meselesi 2.
T.F.A., (24), 6.51, S. 361-362

Sadi Yaver Aktaman, 22. sayıda "Çokseslilik" üzerine yazdığı yazıyı, yine bol örneklerle açıklamaya devam ediyor.

- 35 ATAMAN, Sadi Yaver : Türk Halk Musikisinde Çokseslilik Meselesi 3.
T.F.A., (24), 7.51, S. 371-373

Bu yazı da, 23. sayıda çokseslilik üzerine yazılan yazının devamıdır.

- 36 ATAMAN, Sadi Yaver : Halk Musikisinde Çokseslilik Meselesi 4.
T.F.A., (43), 2.53, S. 675-678

Türk Halk Müziğinde çokseslilik ile ilgili, Sadık Uzunoğlu'nun 40. sayıda Sadi Yaver Ataman'a karşı yazdığı yazı üzerine geniş açıklamalar yapıyor.

- 37 ATAMAN, Sadi Yaver : İstanbul Halk Türküleri.
T.F.A., (46), 5.53, S. 730-732

İstanbul Türküleri nedir? Sanat Müziğinin etkisinde kalmış mıdır? Sorularına cevap veriliyor ve İstanbul türküleri konularına göre altı bölümde açıklanıyor.

- 38 ATAMAN, Sadi Yaver : Köroğlu ve Musikisi.
T.F.A., (51), 10.53, S. 805-807

Köroğlu, musiki ve edebiyat folklorumuza malzeme veren da cıl saz şairlerinin başında gelen bir halk kahramanıdır. Köroğlu musikisi    bölümde inceleniyor:

- 1- Cenk, mücadele ve kahramanlıklarını anlatan ve öven türküler.
 - 2- A k ve güzel olan her şeye karşı temayül ve duyguları anlatan türküler
 - 3- Oyunla beraber icra edilen oyun havaları türküleri.
- Bu ayırma ve Köroğlu oyunları net bir şekilde açıklanıyor.

- 39 ATAMAN, Sadi Yaver : Eski D   nler. T.F.A., (74),
9.55, S. 1175-1176

Evlenme d   nlerinin folklor açıklaması yapıldıktan sonra, Safranbolu d   nlerinden bahsediliyor ve "Helosa" denilen merasime ait notalı bir türkü veriliyor.

- 40 ATAMAN, Sadi Yaver : Unesco ve Halk Musikisi.
T.F.A., (87), 10.56, S. 1358

25 Temmuz 1956  ar amba günü, İstanbul 'da yapılan Unesco Türkiye Milli Komisyonu 'nun dördüncü genel kurulunda, radyolarda halk müziğine az yer verildiği ileri sürülmüştür. Bu kurulda Sadi Yaver Ataman, Halk musiki sisteminin kurulması lüzumunu belirten bir konuşma yapmıştır. Bu yazıda, bu konuşmanın içeriği ve önemi belirtilmiştir.

- 41 ATAMAN, Sadi Yaver : Yurdun Dört Buca ından 1.
T.F.A., (146), 9.61, S. 2504-2505

Bolu ilinin karadeniz kıyısında bulunan, Akçakoca ilçesinin folklorik yapısı anlatılıyor. Bu bölgenin oyunları ve türküleriyle hem Karadeniz, hem de I anadolu 'ya benzediği söyleniyor.

Bölgede yapılan araştırmada, folklor ürünlerinin beş madde altında incelendiği belirtiliyor.

- 42 ATAMAN, Sadi Yaver : Yurdun Dört Bucağından 2. T.F.A., (148), 11.61, S. 2556-2557

Bu defa, Zonguldak ili ve çevresi folkloru anlatılıyor. Bölge türkülerinin usûlleri açıklanıyor ve 9/8 'lik örnek bir melodi veriliyor.

- 43 ATAMAN, Sadi Yaver : Yurdun Dört Bucağından 3. T.F.A., (150), 1.62, S. 2611-2612

Bu defa, Karabük ele alınıyor ve bölgenin folklor yapısı anlatılıyor. Bölge türkülerinin usûl yapıları veriliyor.

- 44 ATAMAN, Sadi Yaver : Yurdun Dört Bucağından 4. (Safranbolu). T.F.A., (154), 5.62, S. 2720-2722

Safranbolu Seğmenleri, efeleri anlatılıyor. Eski usta bağlamacılar, türkü yakıcılar söz ediliyor ve bölge türkülerinden örnekler veriliyor. Düğünlerin yapılışı anlatılıyor.

- 45 ATAMAN, Sadi Yaver : Yurdun Dört Bucağından 5. (Safranbolu) T.F.A., (155), 6.62, S. 2758-2760

154. sayıdan devamla, efe topluluklarının Safranbolu 'da başlıca geleneği olan "Kız Eğleme" ve oturak alemlerinden bahsedilmektedir.

- 46 ATAMAN, Sadi Yaver : Kıbrıs Türküleri ve Düğün Adetleri. T.F.A., (176), 3.64, S. 3347-3349

Kıbrıs 'ta söylenen maniler, türküler ve oyun havaları, Kıbrıs Halk Musikisinin Güney Anadolu ve daha çok, kendisiyle karşı olan bölgelerimizin karakterini taşıdığını göstermektedir. Kıbrıs türkülerinde açıkça görülmektedir ki, Kıbrıs Türküleri düğün adetlerini komşu kıyı bölgelerimizden almışlar, İç Anadolu ve diğer bölgelerle bir adet birliği yapmışlardır.

Düğün adetleri anlatılmış ve kına türküleri verilmiştir. Kıbrıs Zeybeği ve iki türkünün notası vardır.

- 47 ATAMAN, Sadi Yaver : Kars Halk Musikisi. T.F.A., (181),
8.64, S. 3483-3485

Doğu Anadolu müzik kültürünün hareketli merkezlerinden biri olan Kars, bir serhat şehri olmasına rağmen, kendi öz varlığı içinde milli karakterini yabancı tesirlerden koruyabilmiş bir yurt köşemizdir.

Her bölgede yaşayan insanlar, kendi öz çevreleri içinde kapanıp kalamaz; dışarıdan gelen tesirlerden kendini koruyamaz. Kars Halk Müziğinde bu tesir görülür. Bunun sebebi de, tesir eden müziğin Asya kaynağından gelmesidir. Bunun dışında komşularından etkilenmemiştir.

Kars halk müziğinin belli karakteri 5/8 ile yakılmış Köroğlu türküleri ve cenk ritmi olan 6/8 ile yakılmış türkülerdir. Diğer ritim örnekleri de 10/8, 7/4, 9/8 'lidir. Azerbeycan müziği etkisi çok değildir. Halk çalgılarının diğer çeşitleri olmakla beraber, karakteristik çalgısı Tulum ve Mey 'dir. Örnek olarak Gece Uzun" ve "Kiziroğlu" türküleri notalı olarak verilmiştir.

- 48 ATAMAN, Sadi Yaver : Sivas Halk Sanatkârları ve Türküleri. T.F.A., (182),
9.62, S. 3524-3526

Sivas deyince; aşıkları, halayları hatırlarız. Türk Halk Müziğine büyük hizmeti olan Merhum Muzaffer Sarısözen 'i hatırlarız. 1931 yılında edebiyat öğretmeni Ahmet Kutsi Tecer ile Sarısözen, ilk defa Sivas 'ta "Halk Şairleri Bayramı" nı yapmışlardır.

Eski halaycılardan Halim Soylu ile Sadi Yaver Ataman 'ın tanışması ve sohbetlerinde, bölgenin halk oyunları, çalgıları ve efe kıyafetlerinden bahsedilmiştir.

Ayrıca, bölgenin müzik ve folklorik yapısı tanıtılmıştır. Bir tane türkü sözü verilmiş ve Aşık Yumni 'den keramet alâmetleri hikâye edilmiştir.

- 49 ATAMAN, Sadi Yaver : Yapılan Yanlışlıklar. T.F.A., (208), 11.66, S. 4242-4244

Halk Müziği yayınlarının, bir folklor disiplini ve işlek programcılık sistemiyle düzenlenmediği, birçok türkülerin yanlış çalınıp okunduğu bir gerçektir.

Bilhassa türkülerin doğuş yerlerinde, doğuşuna sebep olan olaylarda ve sözlerde de, yanlış aktarımlar olduğunu belirten Sadi Yaver Ataman, bu konuda örnekler vermiştir.

- 50 BLAŞKOVIÇ, Doç. Dr. J. : Prağ 'dan Gelen Bir Mektup. T.F.A., (73), 8.55, S. 1163

Bu, 66. sayıda Muzaffer Uyguner 'in "Türk Üzerine" başlıklı yazılarını okuyan Prağ Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Doç Dr. J. Blaškoviç 'in Türk Folklor Araştırmaları Dergisine gönderdiği bir mektuptur.

Blaškoviç bu mektubunda, Türk Kültürü ve Türküleri hakkında gurur verici ifadelerde bulunuyor.

- 51 BORÇAKLI, Ahmet : Çocuk ve Müzik İlişkileri. T.F.A., (315), 10.75, S. 7449-7452

Rousseau: "İnsanın Eğitimi Doğuşunda Başlar." sözü ile Fenlon 'un: "İlk Alışkanlıklar En Güçlüleridir" sözü birbirini tamamlıyor.

Okul öncesi çocuklara verilecek müzik eğitimi hakkında, bilimsel görüşler açıklanmıştır. Bu açıklama şu sıralamaya göre yapılmıştır:

- 1- Müzik bir sanattır.
- 2- Müzik bir dildir

- 3- Müzik bir ilimdir
- 4- Çocuğun müzik çevresi
- 5- Ninniler ve beşik türküleri
- 6- Kalıtım ve müzik
- 7- Müzik yeteneği

Bu sıralamanın dışında, büyük düşünürlerin müzikle ilgili sözleri verilmiştir. Örneğin: "Müzik duygularımızın en açık dilidir-Emil Zeing". Bunlardan başka ninni, oyun, eğlence müziği melodileri de verilmiştir.

- 52 CANKU, Kumru : Halk Müsikimize Gönül Veren Şeref Canku 'yu Yitirdik. T.F.A., (359), 6.79, S. 8678-8681

Türk Halk Müziği 'ne gönül verip, birçok derlemeler yapan Şeref Canku (1910-1979) tanıtılıyor ve hayatı boyunca yaptığı musiki çalışmaları anlatılıyor. Derlemelerinden, "Gitme Oğlan" adlı Domanç türküsünün melodisi veriliyor.

- 53 CUMHUR, Mehmet : Belediye Konservatuvarı Halk Musikisi Bölümünün Yıllık Konseri. T.F.A., (277), 8.72, S. 6392

1.5.1972 Günü Harbiye Şehir Tiyatrosunda Belediye Konservatuvarının verdiği folklor müziği konserinden bahsediliyor.

Çoksesli, tek sesli ve koro halinde verilen konser, tam bir disiplin içinde geçmiştir. Dinleyiciler büyük zevk aldıklarını tezahürleriyle belirtmişlerdir. Konserde sadece türküler değil oyunlar vardı, folklor vardı deniliyor.

- 54 ÇAĞLAR, B. Kemal : Yurdun Dört Bucağından Sesler. T.F.A., (26), 9.51, S. 409-410

Halk türkülerinin anonim oluşu açıklanıyor ve ortak duyguları taşıyan edebi örnekler veriliyor.

- 55 ÇAĞLAR, B. Kemal : Bizde Dağ-Taş, Kurt-Kuş Konuşur. T.F.A., (28), 11.51, S. 441-442

Edip ve şairimiz, türkülerimizi edebi ve şairane üslûpla örnekler vererek anlatıyor.

- 56 DİRLİK, Ş. Ünal : İncirköy ve Üzümlüde Türküler. T.F.A., (57), 4.54, S. 910

Muğla-Fethiye ilçesine 25 km uzaklıkta bulunan, Üzümlü köyünde yakılan türkülerden bahsediliyor. Bıçaklanarak hastahanelik olan bir genç için söylenen bir ağıt örneği de veriliyor.

- 57 EYÜPOĞLU, B. Rahmi : Türküler Geliyor. T.F.A., (13), 8.50, S. 193-194

Şair, yazar ve ressam Eyüpoğlu türkülerden örnekler vererek türkülerin anlam ve kapsamını şairane bir usulpla anlatmıştır.

- 58 EYÜPOĞLU, İ. Zeki : Karadeniz Türkülerinde Ses Değişimleri 1. T.F.A., (238), 5.69, S. 5281-5283

Karadeniz yöresinde, özellikle Trabzon çevresinde, ağız ayrılıkları kullanılan sözlerdeki söyleyiş çeşitliliği, türkülerine de aksetmiştir. Trabzon yöresinde, aşağı yukarı beş türlü ağız görülmektedir. Bu ağızları belirgin bir şekilde içine alan türküler verilmiştir.

- 59 EYÜPOĞLU, İ. Zeki : Karadeniz Türküleri Ses Değişimleri 2. T.F.A., (239), 6.69, S. 5305-5307

Türkülerde kullanılan ağızlar örnekler verilerek gösterilmiş ve kelimeler asıllarıyla karşılaştırılarak açıklanmıştır.

- 60 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Müzik Folkloru Gezileri. T.F.A., (4), 11.49, S. 55-57

Eylül 1949 tarihinde, Londra 'nın "Milletlerarası Halk Musikisi Konseyi" tarafından Venedik 'te tertiplenen, Dünya 'nın her tarafından gelen halk oyunları ekipleri arasında, Erzurum Dadaşlarının başarılı gösterileri anlatılıyor.

Dünya 'nın ilgisini çeken Kastamonu 'lu Mahir Karayılan 'ın seyircileri hayran bırakan davul çalışı, müzik folklorcularınca

övgüyle anlatılıyor. Bunun yanında, "Bar" sözcüğünün anlamı da açıklanıyor.

- 61 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Uzun Hava. T.F.A., (6), 1.50, S. 83-85

Uzunhava açıklanıyor. Yurdumuzun bazı bölgelerinde, uzun havaların davul zurna eşliğinde söylendiği yazılıyor ve uzun hava çeşitlerinin açıklaması yapılıyor.

Kopuz çalarak saz şairliği yapana "Ozan", dini terennümleri yapana da "Aşık" denildiği söyleniyor.

- 62 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Yurt Türkülerinden 1. T.F.A., (30), 1.52, S. 473-474

M. R. Gazimihal, müzik folkloruna ilk başlayışını ve Anadolu 'dan İstanbul 'a gelen göçlerin kendi semtine yerleşmiş olanlarından, müzik folkloru bakımından nasıl etkilendiğini örnek türküler vererek açıklıyor.

- 63 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Yurt Türkülerinden 2. T.F.A., (31), 2.52, S. 487-488

Adana ve Eskişehir 'den örnekler verilmiştir. Verilen bu örneklerde "Pentatonik" dizinin hissedildiği vurgulanmıştır.

- 64 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Musiki Tarihimiz ve Folklor Malzemesi. T.F.A., (44), 3.53, S. 692-693

Türk Musikisi ve Halk Müziği sazlarının tarihi anlatılmaktadır. Bu malzemelerde, iki kısma ayrılarak açıklanmıştır:

1- Asya 'dan gelmiş olanlar

2- Anadolu 'da zamanla icad edilmiş olanlar.

- 65 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Uzun Havalar. T.F.A., (56), 3.54, S. 883

Uzun havalar müzik ilmi esaslarına göre anlatılıyor ve açıklanıyor. Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde söylenen uzun havaların adları ve bu adların neye göre verildiği anlaşılır bir dille izah ediliyor.

- 66 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Musiki Eğitimi Beynelminel Konferansı. T.F.A., (77), 2. 55, S. 217-218

1953 Haziran ve Temmuz aylarında, Belçika 'nın Başşehri Brüksel 'de Milletlerarası Musiki Eğitimi Konferansı 'nın toplantılarında "Gençlerin ve Yetişkinlerin Eğitiminde Müziğin Rolü" konulu tebliğler sunulmuştur. Bu tebliğler, "La Musique Dans l' Education" (eğitimde müzik) adı altında Ünesco tarafından fransızca, 350 sayfa olarak yayınlanmıştır.

Türkiye 'yi temsilen konuşmacı olarak, konferansa Halil Bedi, Yönetken katılmıştır. Konuşması bu yazıda aynan veriliyor.

- 67 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Şarkı (-Çağırğı). T.F.A., (81), 4.56, S. 2284-2285

Türkünün menşei hakkında geniş bilgi veriliyor. Çıkış yeri, 15. y.y 'da Horasan olarak gösteriliyor. Şarkının türkünden doğduğu söyleniyor ve şarkı kelimesinin etimolojik açıklaması yapılıyor.

- 68 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Müzik ve Paremioloji. T.F.A., (84), 7.56, S. 1335-1336

Fransızcada "Paremiologie" atasözlerini inceleme ve toplama bilmi anlamına gelir. Bu yazıda müzik, çalgı, halk bilimi ile ilgili atasözleri verilmiş ve açıklamaları yapılmıştır. Birkaç tane de Fransızca atasözü tesbit edilmiş ve anlamı açıklanmıştır. Bununla ilgili 1866 'da yazılmış "Paremiologie" adlı eserden de söz edilmiştir.

Bir Fransızca örnek verilmiştir: "Ce qui vient de la flûte, s 'en retourne au tambour" (Herşey kendi aslına geri döner.)

- 69 GEMUHLUOĞLU, Fethi : Türkülere Merhaba. T.F.A., (122), 9.59, S. 1987-1988

Türkülerde ve şarkılarda şiir var, hikmet var, yaşama kuralları var. Türkülerde ve şarkılarda ahlâk var, töreler var, gelenekler

var. Kısacası en mühimi yüreğimiz ve gönlümüz var. Böyle diyor ve türkülerimizden kısa manzum örnekler veriyor yazarımız.

- 70 GÜNAY, Edip : Folklor, Müzik Eğitimi ve İki Sorun.
T.F.A., (293), 12.73, S. 6825-6826

Folklorun bilim olarak fonksiyonları kısaca özetleniyor. Türk Halk Oyunlarının ve Türkülerinin derlenmeleri ve bunların eğitimi üzerinde duruluyor.

Okullarda müzik eğitimi için, bir Türk Halk çalgısının kullanılması gereği ileri sürülüyor ve "Kaval" öneriliyor.

- 71 GÜNEYLİĞİL, Erol : Gaziantep Halk Türküleri ve Birkaç Örnek.
T.F.A., (223), 2.68, S. 4673-4676

Gaziantep türküleri, güneydoğu illeri içersinde müzik folkloru yönünden değişik özellikler taşımaktadır.

Bölgeden derlenmiş 7 tane türkü sözü verilmiş ve türkü hakkında kısa açıklamalar da yer almıştır.

- 72 HİNÇER, Bora : Türk Halk Ezgilerini Notaya Alma Semineri.
T.F.A., (358), 5.79, S. 8664-8665

Kültür Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığınca, 28 Nisan - 1 Mayıs 1970 tarihleri arasında Ankara 'da Türk Halk Ezgileri'nin notaya alınmasına ilişkin sorunların tartışılması amacı ile, ülke düzeyinde bir seminer düzenlenmiştir.

Seminere katılan değerli uzmanların sunduğu bildirilerin başlıkları ve konuları verilmiştir.

- 73 HİNÇER, Çora : Prof. Dr. Sinanoğlu Japonya 'da Türk Kültürünü ve Halk Musikisini Tanıtıcı Dersler Veriyor.
T.F.A., (316), 11. 75, S. 7487

Prof. Dr. Sinanoğlu, Japonya 'da çeşitli üniversitelerde Türk Kültürünü tanıtmak için dersler vermiştir. Türk ve japon halkının

ananeleri arasında büyük benzerlikler olduğunu belirten Sinanoğlu, Türkçenin ve Japoncanın aynı kökten geldiğini ifade etmiştir.

Konferanslarında, Türk Halk Müziği ve Bağlama hakkında tanıtıcı bilgiler vermiş ve halk müziğinden örnekler dinletmiştir. Japonlar bu konferanslara büyük ilgi göstermişlerdir.

74 HINÇER, İhsan : İstanbul Radyosunda Halk Musikisi Yayımı ve Sadi Yaver Ataman. T.F.A., (7), 2.50, S. 105

Memleketimizde halk musikisini ilk defa, kültür ve folklor kıymetleriyle meydana koyan, değerlendiren ve memleket havaları korusu programını yapan Sayın Sadi Yaver Ataman 'dan bahsediliyor ve bu hizmetlerinden duyulan memnuniyetler dile getiriliyor.

75 HINÇER, İhsan : Ankara 'daki Aşık Karşılaşması. T. F. A., (19), 2.51, S.302

Bu yazıda, Ankara 'da yapılan aşık karşılaşması, Sadi Yaver ATAMAN 'ın örnekli halk müziği konferansı, Nedim Otyam 'ın ortaya koyduğu müzik ve Behçet Kemal Çağlar 'ın Battal Gazi hakkında verdiği konferansdan bahsedilmiştir.

76 HINÇER, İhsan : Devlet Konservatuarı ve Halk Melodileri Derleme İş. T. F. A., (22), 5.51, S. 337 - 338

6 Mayıs 1951 günü, kuruluşunun 15. yılını kutlayan Ankara Devlet Konservatuarı 'nın yaptığı derlemelerin illere göre dökümü verilmiştir.

77 HINÇER, İhsan : Halk Melodileri Derlemesi. T. F. A., (25), 8.51, S. 398 - 399

1937 'den beri, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından derlenen halk melodilerine 1951 'de devam edildiğinden söz ediliyor. Bu derlemede, uzman olarak görev alan kişiler ve derleme yapılan coğrafi alanlar tanıtılıyor.

Ayrıca, 20 Temmuz 1951 'de Paris 'te toplanan "3. Milletler arası Musiki Konseyi" nde halk müziği üzerine yapılan konuşmalar ve alınan kararlardan bahsediliyor. Bunun yanında, Trakya Milli danslarının toplanması olayı da konu ediliyor.

78 HİNÇER, İhsan : Halk Melodileri Derleme Gezileri. T. F. A., (198), 1.66, S. 3953 - 3954

Ankara Devlet Konservatuvarı, 1937 'den başlayarak 1954 yılı sonuna kadar, folklor arşivi bölümü 'nün başında bulunanların gayretleriyle 18 gezi yapmış ve 8940 adet melodi derlemiştir. Bu melodilerin derlenmesi ve tasnif edilmesi hakkında açıklamalar yapılmıştır.

79 HİNÇER, İhsan : Halk Musikisi, Arajmanlar ve Moğollar. T. F. A., (263), 6.71, S. 5992 - 5994

Arajmanlarda, genç müzikçilerimiz halk şiirimizi ve türkülerimizi ele aldılar. Türk Halk Müziğini aranje edenler, yeni müzik akımına hem halk (folk), hem de ulusal damgamızı vurmasını bildiler.

Halk musikimiz ve türkülerimiz, bizim en büyük hazinemiz ve kaynağımızdır. Ondan, yüksek sanat değeri olan eserler çıkacaktır.

80 KAYACAN, İsa : Yastıman 'ın Türküleri ve Çalışmaları. T. F. A., (316), 11.75, S. 7479

Şemsi Yastıman, saziyla, sözüyle, çok sevilen ozanlar arasına girmiş bir halk ozanımızdır. Güzel uslûbuyla türküler söylemiştir. Beşiktaş 'daki sazevi yayınları arasında bulunan türkû ve bağlamayla ilgili kitaplar, ülkemizde ihtiyaç duyulan bir boşluğu doldurmuştur.

Bu eserlerinde, türkülerimizin tarihi, edebi yapıları ve konuları açıklanmıştır. Bağlamanın geçmişi, bugünkü durumu ve geleceği hakkında bilgiler verilmiştir. Bir de, saz öğrenim metodu hazırlanmıştır.

Halk müziği ve sazlarının gelişmesi ve yurt düzeyine yaygınlaşmasına katkıları büyük olmuştur. Bu değerli saz ustası ve ozanımız, 10 Temmuz 1994 'de aramızdan ayrılmıştır.

81 KAYACAN, İsa : Yozgat Mani ve Türküleri. T. F. A., (361),
8.79, S. 8730

Ülkemizin her köşesi, kent kent, bucak bucak, hatta köy köy folklor bakımından büyük bir zenginlik arzeder. Anadolu, başlı başına sevgi kokar, insanlık kokar.

Yozgat ilimiz de, yurt köşelerimizden biridir. Kendine özgü türküleri manileri vardır. Hepimizin bildiği "Çamlığın Altında Tüter Bir Tütün" bunun bir örneğidir. Bundan başka, kadın ve erekek halayları ve daha niceleri vardır.

Yozgat mani ve türkü örneklerinden manzum bölümler verilmiştir. Bu örneklerin başında, olayların hikâyeleri kısa ve içli bir ifadeyle anlatılmıştır.

82 KIRMACI, Nebahattin : Elâ Gözlüm. T. F. A., (149),
12.61, S. 2587 - 2589

Muzaffer Akgün 'ün okuduğu "Elâ Gözlüm Ben Bu İlden Gidersem" türküsünü ilk defa dinleyen Kırmacı, şöyle diyor: "Bu türküde neler yoktu !... Bu toprakların bahtından, kaderinden, nasibinden ve kismetinden aşkına, sevgisine, bağlılığına ve vefasına kadar neler yoktu ! ... "

83 KIRZIOĞLU, M. Fahrettin : Bebek Sevme Türküleri.
T. F. A., (18), 1.51, S. 276 - 277

Halk Edebiyatımızın temiz ve yaşayan en eski örneklerini "Beşik Türküleri" nde bulabiliriz. İşte bu yazıda, beşik türkülerinin en güzel örnekleri verilmiştir.

84 KIRZIOĞLU, M. Fahrettin :Kars 'ta Derlenen Sayacı Türküleri 1.

T. F. A., (115), 2.59, S. 1847 - 1850

Atalarımızın çok kutlu ve uğurlu saydıkları koyunun, Türk Milli Tarihiyle folklorunda büyük bir yeri vardır. Bu konuda geniş açıklamalar yapıyor ve türkü örnekleri veriliyor.

85 KIRZIOĞLU, M. Fahrettin : Kars 'ta Derlenen Sayacı Türküleri 2.

T. F. A., (117), 4.59, S. 1881-1883

115. sayıdaki yazının devamı olup, yine saya şenlikleri anlatılıyor ve örnek türkü sözleri veriliyor.

86 KONUR, İ

: Düğün Türküleri ve Türk Ailesi.

T. F. A., (102), 1.58, S. 1621 - 1624

Bu yazı, Ankara 'da çıkan Seçilmiş Hikâyeler Dergisi 'nin 59. sayısında, Dr. İbrahim Başgöz 'ün "Düğün Türküleri Mi? Ağıtlar Mı?" başlıklı makalesi üzerine kaleme alınmıştır.

Başgöz bu makalesinde, düğün türkülerinde işlenen temada, kadının üzüntüsünü ve göz yaşını bulduğunu söylüyor. Bunu bir yabancının doğuda tesbit ettiği türkülere dayandırıyor. Yazar ise, Türk aile yapısını işleyerek düğün türkülerinde hüznün olmadığını vurguluyor.

87 KUMANOĞLU J. Blaškovič: Çek Folklorunda Türkler.

T. F. A., (202), 5.66, S. 4078 - 4082

Çekoslovakya bilindiği gibi, üç ülkeden meydana gelmişti. Çek, Slovakya ve Morova. 1543 yılında başlayarak Güney Slovakya 'nın bazı bölgeleri Osmanlı Türkleri hakimiyeti altına girmiş ve 1686 yılına kadar kalmıştır.

Bu nedenle, bölge halkı Türklerle yakın temas kurmuşlardır. Birçok Çek kadını Türklerle evlenmiş ve yuvalarına bağlı bir hayat sürmüşlerdir.

Türkleri dile getiren edebiyat yapıp şiir yazdıkları gibi, türküler de söylemişlerdir. Şiir, melodi örnekleri verilmiş ve kısa hikâyeleri nakledilmiştir.

- 88 MEMİŞOĞLU, Fikret : Elazığ Müzik ve Edebiyatı 1.
T. F. A., (7), 2.50, S. 100-101

Müzik ve edebiyat bakımından, eski Harput 'un coğrafi sınırları içinde kalan geniş bölgedeki müzik folkloru açıklanıyor. Bölgenin folklor müziği ve oyunları tasnif ediliyor, başka bölgelerle karşılaştırılıyor.

- 89 MEMİŞOĞLU, Fikret : Elazığ Müzik ve Edebiyatı 2. T. F. A., (8), 3.50, S. 122 - 123

Bölgenin Divan ve Halk edebiyatından bahsedilerek, önemli kişilerin adları veriliyor. Manilerin yapısı ve türkü olarak söylenen manilerdeki anlam derinliğinin farkı vurgulanıyor.

Türkülerin çıkışı, güfte ve beste yönünden bir derneğin malıdır deniliyor. Bu derneklerin çalışmalarından söz ediliyor.

- 90 OĞULTÜRK, Halil C. : Türk Halk Musikisi ve Oyunlarının Yugoslavya 'da Görülen Tesirleri 1. T.F.A., (85), 8.56, S. 1358

Halil Cemal Oğultürk, 1965 yılı Haziran ayında Yugoslavya 'ya Milli Oyunların Sahneye Konulması hususunda, bütün çalışmaları tetkik etmek için gönderildiğinde; oyun, türkü ve kıyafetler tesbit etmişler. Tesbit edilen bu oyunlardan 15 tanesinin adları verilmiştir.

- 91 OĞULTÜRK, Halil C. : Türk Halk Musikisi ve Oyunlarının Yugoslavya 'da Görülen Tesirleri 2. T. F. A., (88), 11.56, S. 1406-1407

Derginin 85. sayısı ile başlayan yazının devamıdır. Birinci yazıda adları verilen oyunların bu defa, sözleri yazılmıştır.

- 92 ORANSOY, Gültekin : Nefes Ezgilerinde Çekirdek Başkantu ve Ortalama Ezgi. T. F. A., (323), 6.76, S. 7671 - 7673

Nefes çeşitlerinin sözleri ve melodileri verilmiştir.

- 93 ORANSOY, Gültekin : Taşıl Bezeklerin Kodlanması. T. F. A., (356), 3.79, S. 8590 - 8592

Yarım yüzyılı aşkın bir süreden beri derlenen yerel ezgilerimiz, karşılaştırılarak incelendiğinde, her derlemecinin, ancak bir takım variantlar tespit ettiği görülmüştür.

Her derlemecinin derlediği türkü veya oyun havaları karşılaştırılarak, ortak bir çekirdek meydana getirilir deniliyor ve notalı örneklerle, çekirdek ve ortalama ezgilerin tesbit edilişi gösteriliyor.

- 94 ÖNDER, Mehmet : Sille Türküleri Üzerinde Bir Araştırma. T. F. A., (7), 2.50, S. 110 - 111

Sille Konya 'nın 8. km. kuzey batısında bulunan bir ilçedir. Bölgenin türküleri üzerine esaslı bir araştırma yapılmış ve örnekler verilmiştir. Sille Türküleri üç ana kaynaktan geliyor.

Bu kaynaklar şunlardır:

- 1- Konya ve civarında söylenenler
- 2- Adaptasyonla söylenenler
- 3- Ninniler, gurbet ve asker türküleri olarak söylenenler.

- 95 ÖNDER, Mehmet : Konya Türküleri Üzerine. T. F. A., (62), 9.54, S. 981

"Türkülerin pek çoğunda şiir tekniği, vezin ve kafiye aranmaz. Çoşkun bir heyecan ve aşkın bir anda galeyanı gibi ölçüsüz ve içtendir." diyerek söze başlayan Mehmet Önder, Konya türkülerinin yapısını, duygusunu, konularını ve makamlarını söylemiştir.

- 96 ÖNDER, Rıza : Bir Ürgüp Güzellemesi. T. F. A., (93),
4.57, S. 1474

Türkülerimizin nazım şekillerinden biri de "Güzellemedir".
Burada bir güzelleme örneği verilmiştir.

- 97 ÖZTELLİ, Cahit : 250 Yıllık Bir Savaş Türküsü. T. F. A., (148),
11.61, S. 2559 - 2563

17 Haziran 1686 tarihinde, Maceristan 'da, üstün düşman kuvvetlerince sarılan Budin Kalesi elden çıkmıştı.

Büyük acı ve elem veren bu olay üzerine türküler söylenmiştir.
Savaşın akış safhalarına göre bu türküler yakılmıştır. Türkler çok acı çekmişler ve bu acılar yüreklerinde derin yaralar açmıştır.

- 98 ÖZTELLİ, Cahit : Ali Ufki, Karacaoğlan ve İstanbul. T. F. A., (239),
6.69, S. 5308 - 5310

Karacaoğlan hakkında 50 yıllık araştırması bulunan Cahit Öztelli, Bağdat seferinde şehit düşen Genç Osman türküsünün Karacaoğlan 'a ait olduğunu belirtiyor. Karacaoğlan 'ın, aşiret ve köy çevrelerinde dolaştığı, şehirleri hiç tanımadığı düşüncesinin doğru olmadığını söylüyor.

Sarayda müzik öğretmenliği yapan Lehli Albert Bobovski doğumu (1610) müslüman olup, Ali Ufki adını almıştır. Onun yazdığı (Saz-u Söz) adlı eserinde, karacaoğlan 'a ait notalandırılmış iki türküsü bulunuyor. Bu türküler verilmiştir.

Ali Ufki 'nin yazdığı (Saz-u Söz) adlı eseri Londra 'da bulunmuştur. Karacaoğlan 'ın Bursa 'ya, İstanbul 'a gelip, hatta Tuna boylarına kadar gittiği ifade ediliyor.

- 99 SEYHAN, Özcan : Halk Müziği ve Prof. Dr. Zuckmayer.
T.F.A., (156), 7.62, S. 2774

Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümünde öğretim üyeliği yapmış olan Alman Zuckmayer, Türk Halk Müziği hakkında

düşüncelerini şöyle söylüyor: "Dünya 'ya en örnek olacak halk müziği Türklerindir. Türk Halk Müziği ritmik ve melodik yapı içinde, insanoğlunun hayatına en yakın olanıdır."

100 SEYHAN, Özcan : Halk Musikisi ve Oyunlarımızın Geleceği. T.F.A., (158), 9.62, S. 2836-2837

Folklorik değeri ile Dünya ölçüsünde ün kazanan halk oyunlarımız ve her toplumda canlılık yaratan halk müziğimiz dejenere ediliyor. İlgililer de, buna seyirci kalıyorlar.

Müzik ve oyun folklorumuz, Türk soyunun en eski izlerini üzerinde yaşatan tarihi birer belge olduğu kadar, gelecekteki Türk milli sanatının gerçek kaynağıdır.

Bu itibarla; Modern Türk Müziği gerçek yerini almalıdır. Ticari maksatla ata yadigârı eserler, şunun bunun elinde dejenere edilmemelidir.

101 SEYHAN, Özcan : Silifke Halk Musikisi Üstüne. T.F.A., (191), 6.65, S. 3765-3766

Dağı taşı Türkmen Aşiretleriyle kaynayan ve oldukça yabancı etkilerden uzak kalan yöremiz, bitmez tükenmez bir Türk kültürü ile doludur. Bölgenin müzik folkloru, düğünlerin yapılışı ve kullanılan çalgılar açıklanarak anlatılmıştır.

102 SUN, Muammer : TRT Birinci Folklor Derleme Gezisi. T.F.A., (221), 12.67, S. 4607-4609

TRT 'nin 1-15 Eylül 1967 tarihleri arasında 7 derleme ekibiyle yurt düzeyinde yaptırdığı folklor müziği derleme çalışmalarından bahsediliyor. Derleme bölgeleri ve ekipler belirtiliyor.

TRT 'ye verilen derleme sonucu raporunda, birinci derleme çalışmalarıyla ilgili tecrübe, güçlükler, görüş ve düşünceler açıklanıyor.

Bu yazıda, raporda açıklanan düşünce ve görüşler 18 madde olarak sıralanıyor.

- 103 SURAL, Mahmut : Konya 'da Eski Oturak Alemleri. T.F.A., (171), 10.63, S. 3203-3206

Artık bütün vasıflarını kaybetmek suretiyle, tarihe karışmış bulunan dillere destan "Konya Oturak Alemleri" bölüm bölüm, en ince ayrıntılarına kadar anlatılıyor.

- 104 TANBURACI, Aşık Ali : Türkülerimiz Tahrif Olunmaktadır. T.F.A., (42), 1.53, S. 665-666

Kırklarelili Aşık Ali Tanburacı Türk Halk Müziğine değerli eserler kazandırmış bir saz şairimizdir. Kendisinden derlenen türkülerin radyoda, piyasada değiştirilerek söylendiğinden bahsederek, bunun folklor müziği derlemelerine aykırı olduğunu söylüyor.

- 105 TANSEL, Oğuz : Türkü ve Destanların Dokusu, Yaşıyan Yönleri. T.F.A., (45), 4.53, S. 707-709

Tarih içinde, milletlerin varolmasını konu alan destan ile yiğitlik, ölüm-kalım üzerine yazılıp yakılmış "Türkü Destanı" açıklanıyor. Bu tür destandan bir tane de örnek veriliyor.

- 106 TARCAN, Halûk : Türk Halk Müziği Araştırması ve Halûk Tarcan 'ın Cevabı 1. T.F.A., (295), 2.74, S. 6889-6891

Türk Halk Müziğinin problemlerini tesbit etmek ve yapılacak çalışmalara ışık tutma açısından önemli bir hizmeti yerine getirmek için hazırlanan sorulara Halûk Tarcan 'ın verdiği cevaplar yazılmıştır.

- 107 TARCAN, Halûk : Türk Halk Müziği Araştırması ve Halûk Tarcan 'ın Cevabı 2. T.F.A., (297), 4.74, S. 6956-6958

Bu yazıda 295. sayıda, Halûk Tarcan 'ın verdiği cevapların devamı bulunuyor.

- 108 TUĞRUL, Mehmet : Türkü (Kimi Hayvanlar Üstüne).
T.F.A., (280), 1.72, S. 6483

Kastamonu ilinin Tosya ilçesinden, 1942 yılında derlenmiş bir türküdür. Bu türküde evcil hayvanlar konuşturuluyor. Türküyü derleyen ve kimden alındığı açıklanıyor.

- 109 UĞURLU, Kamil : Menteşeli. T.F.A., (165), 4.63, S. 3041-3042

Bu Konya türküsünün yakılmasına neden olan olayın hikâyesi anlatılıyor. Türkünün hikâyesi kıtalar arasına serpiştirilerek açıklanıyor.

- 110 ULUSOY, Hamdi : Kına Gecesi. T.F.A., (289), 8.73, S. 6720-6722

Kına geceleri, yurdun her yerinde düğünlerde yapılan bir merasim şeklidir. Bu merasim bölgeden bölgeye, köyden köye değişen bir özellik taşır.

Burada, Tarsus 'un Taşobası köyünde yapılan "Kına Gecesi" töreni anlatılıyor ve söylenen türkülerin melodileri veriliyor.

- 111 UYGUNER, Muzaffer : Türkü Üzerine 1. T.F.A., (66), 1.55, S. 1041-1942

Türkünün nazım yapısı açıklanıyor. Bu konuda değerli edebiyatçıların ve folklorcuların açıklamalarına yer veriliyor.

- 112 UYGUNER, Muzaffer : Türkü Üzerine 2. T.F.A., (81), 4.56, S. 2283-2284

66. sayıda yazdığı "Türkü Üzerine" yazısının devamı olup, bu yazıdan sonra türkü hakkında bazı yazarların görüşlerine de yer veriliyor.

- 113 UYGUNER, Muzaffer : Hun Savaşçılarının Türküsü. T.F.A., (197),
12.65, S. 3927-3929

Yabancı bir kaynak olan, Anthologie de la Poesie Nordique Ancienne (Eski Kuzey Şiir Antolojisi) adlı kitapta, Hunlar ve Attila ile ilgili bazı şiirlere rastlanmıştır.

"Eski Kahramanlık Türküleri" adı altındaki bölümde verilen Hun Şavaşçıların kahramanlık türküleri dikkati çekmiştir. Bu türküler fransızca yazılmış bir kaynaktan çevrilmiştir.

114 UYGUNER, Muzaffer : Afyonkarahisar Türküleri. T.F.A., (211),
2.67, S. 4330

Afyonlu Şair ve Folklorcu Osman Atilla 'nın Yayınladığı "Afyonkarahisar Türküleri" adlı eserinin ikinci baskısı üzerine bazı görüşler açıklanıyor. Bir türkünün edebi yapısı ve varyantının ne olduğu söyleniyor.

115 UYSAL, Saffet : Halk Sanatçıları. T.F.A., (318),
1.75, S. 7525-7526

Halk sanatçısı kimdir? Sanatçı nedir? Diye söze başlayan yazarımız, halk sanatçısının tarifini çok güzel ifadelerle yapmıştır.

Ayrıca, şu açıklamaya da yer vermiştir: "Halk Müziği Sanatçıları da, toplumumuzun ekonomik, sosyal ve kültürel konularıyla birlikte düşünülmesi gerekir."

116 UZUNOĞLU, Sadık : Kütahya 'da Kopuzlu Ozanlar Musikisi Hakkında Bir Kaç Soz. T.F.A., (4), 11.49, S. 54-55

Türk Aşiretleri, M. S. 1275 yıllarına doğru Kütahya dolaylarına yerleşirken, Asyalı olan kopuzu da getirmişlerdi. Kopuzlu ozanlar Anadolu 'nun en eski sazlı aşıkları idiler. Bu yörede ozanlar çok etkili olmuşlardır.

Ozan sözü, şairlik olarak anlam kazanır. Ozanlık geleneği, çöğür, tel tanbura ve bağlama çalmanın bölgede çok geliştiği açıklanıyor.

- 117 UZUNOĞLU, Sadık : Türk Halk Müziğinde Polifoni Var Mıdır?
T.F.A., (19), 2.51, S. 290-291

Sadık Uzunoğlu, Sadi Yaver Ataman ve Lütfi Salcı 'nın aksine, Türk Halk müziğinde çok sesliliğin olmadığını iddia ediyor.

- 118 UZUNOĞLU, Sadık : Türk Halk Müziğinde Çokseslilik . T.F.A., (40),
11.52, S. 632-633

Müzik öğretmeni Sadık Uzunoğlu, Sadi Yaver Ataman 'a cevap niteliğinde yazdığı bu yazıda, Türk Halk Müziğinde çokseslilik yoktur diyor ve bunu ispatlamaya çalışıyor.

- 119 UZUNOĞLU, Sadık : Anadolu 'da Halk Müziği. T.F.A., (47),
6.53, S. 742-744

Anadolu 'da halk müziği ve çalgılarına verilen değer yargıları açıklanıyor. Alevilerde halk müziği ve çalgılara verilen değerlerden söz ediliyor. Bazı inançlar belirtiliyor.

- 120 UZUNOĞLU, Sadık : Kütahya Halk Türküleri Üstüne. T.F.A., (148),
11.61, S. 2567

Kütahya türkülerinin özellikleri anlatılıyor ve bazı sınıflandırmalar yapılıyor.

- 121 ÜNAL, Refik : Türkiye 'de Halk Musikisi Çalışmaları.
T.F.A., (291), 10.73, S. 6770-6771

Türk Halk Müziğinin derlenmesi için yapılan çalışmalar kronolojik olarak veriliyor. Bu çalışmalara katılan folklorcu, müzisyen ve müzikologların çalışmaları anlatılıyor. Atatürk 'ün Raşanoni (Macar Müzikolog) 'yi Türkiye 'ye halk müziği çalışmaları için davet ettiği yazılıyor.

Atatürk ayrıca, 1934 yılında Ahmet Adnan Saygun 'u Yalova 'ya davet edip, halk türkülerinin derlenmesi için, "Tarih Kurumu bununla alakadar olsun" diye talimat verdiği de ifade ediliyor.

122 YÖNETKEN, Halil Bedi : Milletlerarası Konferanstan Bazı Notlar.
T.F.A., (86), 9.56, S. 1361-1362

Halil Bedi, Yönetken 'in, 29 Haziran - 9 Temmuz 1953 tarihleri arasında, Belçika 'nın Başşehri Brüksel 'de "Gençlerin ve Yetişkinlerin Eğitiminde Müzik" konulu konferansa katıldığından ve sunulan tebliğlerden bahsediliyor.

77. sayıda da aynı konferanstan söz edilmiş fakat yazıların içeriklerinde bazı farklı düşünceler olduğu vurgulanmıştır.

123 YÖNETKEN, Halil Bedi : Kütahya ve Afyon 'da Müzik ve Oyun Folkloru.
T.F.A., (89), 12.56, S. 1413-1415

Kütahya, Afyon ve Uşak 'ın folkloru, oyunları, çalgıları, aşıkları anlatılıyor. Çalgıların ölçüleri veriliyor. Kütahya 'da bağlama ve davul-zurnanın yasak edildiğinden bahisle, derleyicilerin Vali 'yi ziyaret ederek bu yasağı kaldırttıkları anlatılıyor. Yazıda, bu yasak kaldırma hususu önemle vurgulanıyor.

124 YÖNETKEN, Halil Bedi : Halk Müziğinin Değer ve Önemi.
T.F.A., (105), 4.58, S. 1670-1671

Halk müziğinin toplumsal, kültürel, eğitim ve milli duyguları uyandırıcı ve sanata kaynak olan yönleri açıklanıyor.

125 YÖNETKEN, Halil Bedi : Türk Halk Müziği Dizilerinin Tarifi Meselesi 1.
T.F.A., (141), 4.61, S. 2362-2364

Türk Halk Müziğinde kullanılan tonların, dizilerin, nelerden ibaret olduğunu ilim dünyasına, bütün dünyanın anlayacağı bir şekilde anlatılması gerekir.

Acaba, Avrupa 'da Majör ve Minör dışında kalan, bizim dizilere benzer diziler ve tonlar ne şekilde izah ve tarif olunuyor? Bu yazıda, işte bu sorulara cevap vermeye çalışılıyor ve görüşler açıklanıyor.

126 YÖNETKEN, Halil Bedi : Türk Halk Müziği Dizilerinin Tarifi Meselesi 2.
T.F.A., (142), 5.61, S. 2387-2388

Dünya halk müziklerindeki dizilerden bahsediliyor ve özellikle, Rumen Halk Müziği Dizileri açıklanıyor. Bu münasebetle, başka milletlerin halk müziklerinden de örnekler veriliyor.

127 YÖNETKEN, Halil Bedi : Gottwaldov Konferansı. T.F.A., (158),
9.62, S. 2825-2826

Tanınmış Macar bestecisi ve folklorcusu Zoltan Kodaly 'nin başkanlığında, 13-21 Temmuz 1962 tarihleri arasında Prag 'da müzik ve oyun folkloru üzerine uluslararası değer ve önem taşıyan bir konferans olmuştur.

Yabancı bir uzmanın, Türk Çalgıları üzerine sunduğu tebliği büyük ilgi uyandırmıştır. Yazıda bu husus anlatılıyor.

128 YÖNETKEN, Halil Bedi : Türk Halk Musikisinde Oktav Bölümü.
T.F.A., (165), 4.63, S. 3029-3031

Muzaffer Sarısözen 'in Türk Halk Müziği oktavının perde bölümü hakkında açıklamalar yapılıyor. Bunun büyük bir başarı olduğu vurgulanıyor.

Yönetken, bağlamaların üzerinde koma perdelerin tesbiti için, bir fizik laboratuvarında yaptığı ses frekansı deneyinden bilgiler veriyor.

129 YÖNETKEN, Halil Bedi : Halk Müziği ve Müzik Eğitimi.
T.F.A., (200), 3.66, S. 4011-4012

Halk Müziği, müzik eğitimi üzerinde de önemli rol oynamış, müzik öğretimi ve eğitimi halk müziği üzerine kurulmuştur. Halk müziğinin dünya müzik eğitimi üzerindeki etkisi büyük olmuştur.

Bu konuda, milletlerarası iki büyük konferans düzenlenmiş ve bu konferanslarda, müzikolog ve pedagoglar tarafından sunulan tebliğlerden pasajlar verilmiştir.

130 YÖNETKEN, Halil Bedi : Yerli Melodilerin Armonilenmesi.

T.F.A., (211), 2.67, S. 4322-4323

Halil Bedi Yönetken, Türk müziğinin çok sesli yapılması hakkında düşüncelerini açıklıyor ve daha önce yapılan çalışmalardan bahsediyor.

Halk çalgılarında varolan çoksesliliğin, sanat ve ilim yönünden önemli olduğunu vurguluyor.

T. F. A. T. H. M. Döküm Tablosu

Tarih	Kod	Bölge	Nota	Söz	Konu
8.49	31	-	-	-	Derleme disiplin
10.49	04	-	-	-	Folklorda musiki
11.49	32	Safranbolu	+	+	Düğün türküleri
11.49	60	-	-	-	Müzik folkloru gösterisi
11.49	116	Kütahya	-	-	Kopuzlu ozanlar
1.50	61	-	-	-	Uzun hava
2.50	74	-	-	-	S. Yaver Ataman 'ın hizmeti
2.50	88	Elazığ	-	+	Müzik folkloru
2.50	94	Konya	-	+	Türküler üzerine araştırma
3.50	89	Elazığ	-	+	Müzik folkloru
8.50	57	-	-	+	Edebi yapı
1.50	83	-	-	+	Bebek türküleri
2.51	75	-	-	-	Aşık karşılaşması, konferans
2.51	117	-	-	-	Çokseslilik
5.51	33	-	+	-	Çokseslilik
5.51	76	-	-	-	Derleme
6.51	34	-	+	-	Çokseslilik
7.51	35	-	+	-	Çokseslilik
8.51	77	-	-	-	Melodilerin derlenmesi
9.51	54	-	-	+	Edebi yapı
11.51	55	-	-	+	Edebi yapı
1.51	62	Anadolu	-	+	Müzik folkloru derlemesi
2.52	63	Adana	+	+	Pentatonik dizi
9.52	05	Moldovya	+	+	Gagavuz müziği
11.52	118	-	-	-	Çokseslilik
1.53	104	Trakya	-	-	Tahrif
2.53	36	-	-	-	Çokseslilik

Tarih	Kod	Bölge	Nota	Söz	Konu
3.53	64	-	-	-	Musiki tarihimiz
4.53	105	-	-	-	Türkü ve destanlar
5.53	37	İstanbul	-	+	Bölge özelliği
6.53	119	Anadolu	-	+	Müzik üzerine
7.53	06	Kastamonu	-	+	İnsan yaşı ve çağları
10.53	38	-	-	+	Köroğlu musikisi
3.54	65	-	-	-	Uzun havalar
4.54	56	Muğla	-	+	Ağıt
4.54	29	Tunceli	+	+	Türküler
6.54	30	-	+	+	Derleme, oyun ve olay
9.54	95	Konya	-	-	Bölge özelliği
1.55	11	-	-	-	Nazım biçimi
2.55	66	-	-	-	Eğitimde müziğin rolü
8.55	50	-	-	+	Türk kültürü ve türküler
9.55	39	Safranbolu	+	+	Düğün türküsü
4.56	67	-	-	-	Türkü ve şarkının doğuşu
4.56	112	-	-	+	Türkü üzerine görüşler
7.56	68	Fransa	-	-	Müzikle ilgili atasözleri
8.56	90	Yugoslavya	-	+	Oyun ve müziğin dış etkileri
9.56	122	-	-	-	Her yaşta müzik eğitimi
10.56	40	-	-	-	Müzik yayını ve önemi
11.56	91	Yugoslavya	-	+	Oyun ve müziğin dış etkisi
12.56	123	Kütahya	+	-	Müzik yapısı ve çalgılar
4.57	96	Ürgüp	-	+	Güzelleme örneği
10.57	07	-	-	-	Nota ve metotlu inceleme
11.57	08	-	+	-	Ritim
12.57	09	-	+	-	Ritim

Tarih	Kod	Bölge	Nota	Söz	Konu
1.58	86	-	-	-	Düğün türküleri
1.58	10	-	+	+	Melodi yapısı
2.58	11	-	+	+	Metrik sistem
4.58	124	-	-	-	Müziğin topluma etkisi
8.58	12	-	+	-	Tonal modal yapı (Dizi)
9.58	13	-	+	-	Tonal modal yapı ve dizileri
10.58	14	-	+	-	Form (şekil)
11.58	15	-	+	+	Form (şekil)
2.59	84	Kars	-	+	Sayacı türküleri
4.59	85	Kars	-	+	Sayacı türküleri
8.59	16	-	+	+	Prozodi
9.59	17	-	+	+	Prozodi
9.59	69	-	-	+	Konular
10.59	18	-	-	+	Çokseslilik
11.59	19	-	+	-	Çokseslilik
12.59	20	-	-	-	Doğu ülkelerinde müzik etkisi
11.60	01	Ege	+	+	Ağız
1.61	21	-	-	-	Müzikte sözün yeri
2.61	22	-	+	+	Sözün önemi
3.61	23	-	+	+	Otantizm
4.61	125	-	-	-	Diziler
5.61	126	-	-	-	Diziler
9.61	41	Bolu	-	-	Müzik özelliği
11.61	42	Zonguldak	-	-	Müzik özelliği
11.61	120	Kütahya	-	+	Müzik özelliği
11.61	97	Anonim	-	+	Destan
12.61	82	-	-	+	Yorum

Tarih	Kod	Bölge	Nota	Söz	Konu
1.62	43	Karabük	-	-	Müzik yapısı
5.62	44	Safranbolu	-	-	Seğmenlik ve türküler
6.62	45	Safranbolu	-	+	Oturak alemi
7.62	99	-	-	-	Bir yabancının görüşü
9.62	100	-	-	-	Müzik ve oyunun geleceği
9.62	127	Prag	-	-	Konferans ve çalgılar
11.62	03	-	-	+	Kına türküleri
4.63	109	Konya	-	+	Müzik özelliği
4.63	128	-	-	-	Oktav bölümü
10.63	103	Konya	-	-	Oturak alemi
3.64	46	Kıbrıs	+	+	Müzik yapısı ve düğünler
8.64	47	Kars	+	+	Müzik yapısı
9.64	48	Sivas	-	+	Folklor ve müzik
6.65	101	Silifke	-	+	Müzik ve çalgılar
12.65	113	Avrupa	-	+	Destan
1.66	78	-	-	-	Derleme üzerine
3.66	129	-	-	-	Müzik ve eğitim
5.66	87	Çekosllovak	+	+	Müzik ve şiir
9.66	02	-	-	-	Musikinin temeli
11.66	49	-	+	+	Müziğin doğuşu ve tanıtılması
2.67	114	Afyon	-	+	Edebi yapı
2.67	130	-	-	-	Çokseslilik
12.67	102	-	-	-	Derleme gezisi
2.68	71	Gaziantep	-	+	Müzik özelliği
5.69	58	Karadeniz	-	+	Ağız
6.69	98	-	+	+	Karacaoğlan
6.69	59	Karadeniz	-	+	Ağız
7.69	24	-	-	-	S. Y. Ataman 'ın müzik yönü

B₂. Türküler ve Hikâyeleri

- 01 ALOĞLU, A. Ümit : Gündeşoğlu Türküsü. T.F.A., (224), 3.68, S. 4682

Gündeş, Adana 'nın Behçe ilçesinin Haruniye Bucağına bağlı Düldül Dağının eteğine kurulmuş bir köydür. Köyün adı ile beyinin adı arasında bir bağ vardır. Bu bölgelerde böyle adlara çok rastlanır; Kozan "Kozanoğlu" gibi..

Varlıktan darlığa düşüp, ömrünün sonunda sıkıntılı bir hayat süren "Günedeshoğlu" beyi, kendi ağzından hayatını bir türkü ile anlatıyor.

- 02 ARSEVEN, Veysel : Üç Türkü. T.F.A., (52), 11.53, S. 819-890

Avşar güzelleri ötedenberi, Türk Halk Edebiyatı 'nda önemli bir yer tutar. Bu güzeller, saz şairlerine ilham kaynağı olmuşlardır. Burada üç örnek türkü verilmiştir. Bunlar şunlardır:

- 1- Kalebaşı,
- 2- Gelin Türküsü,
- 3- Elbeyoğlu Türküsü.

Ayrıca, bu türkülerin doğuş hikâyeleri de anlatılmıştır.

- 03 ARSEVEN, Veysel : Birkaç Halk Türküsü. T.F.A., (92), 4.57, S. 1464-1465

Avşar illerinden, Çukurova 'dan, Uşak 'tan 1948-1951 yılları arasında derlenen türküler notalarıyla veriliyor. Bu türküler daha ziyade, ağıt niteliği taşımaktadır.

Kozanoğlu isyanı sırasında Avşarlar, Kastamonu 'ya sürgün edilmişlerdir. Bundan dolayı, Kastamonu ve Çukurova bölgesinin türküleri arasında benzerlik olduğu ifade ediliyor.

- 04 ARSEVEN, Veysel : İki Azeri Halk Türküsü. T.F.A., (144), 7.61, S. 2439-2440

1957 yılında Sivas 'ta Veysel Arseven 'in derleyip notalandığı Keklik ve Azerbeycan Maralı adlı türküler veriliyor.

- 05 ARSEVEN, Veysel : İnce Dudu. T.F.A., (149), 12.61, S. 2578

Veysel Arseven, Sivas 'tan derlediği 6/8 'lik bir türküyü notalı olarak veriyor ve söyleniş tarzını açıklıyor.

- 06 ARSEVEN, Veysel : Kars 'ın Kahramanlık Türküleri 1. T.F.A., (228), 7.68, S. 5006-5007

Kars iki defa Rus işgaline uğramış ve Karanlı vatandaşlarımız sıkıntılar çekmişlerdir. Bu arada, kahramanlıklar da göstermişlerdir. "Destan" adı verilen türkünün manzum şekli ve melodisi verilmiştir.

- 07 ARSEVEN, Veysel : Kars 'ın Kahramanlık Türküleri 2. T.F.A., (230), 9.68, S. 5065

Kars 'ın düşman eline düşmesinden sonraki üçüncü baharında (1880), şehirden son büyük göç olmuştu. Fahrettin Kırzioğlu 'nın Kars 2. adlı kitabının 51. sayfasında bu türkünün hikâyesi anlatılmıştır. Kahramanlık türküsü, sözleri ve melodisi ile verilmiş ve açıklamalar yapılmıştır.

- 08 ARSEVEN, Veysel : Kars 'ın Kahramanlık Türküleri 3. T.F.A., (234), 1.69, S. 5176

229. sayıda Kars 'ın kahramanlık türkülerinden ve bu türkülere neden olan olaylardan bahsedilmiştir. Bu yazıda, "Bahri Babanın Koçaklaması" melodisi ile verilmiştir.

- 09 ARSEVEN, Veysel : Artvin-Yusufeli Türkülerinden Birkaç Örnek. T.F.A., (243), 10.69, S. 5429-5431

Artvin 'in tipik ezgilerine örnek olan ve yöreden derlenen sözlü ve notalı türküler verilmiştir. Kars ve Artvin bölgesinin 6/8 'lik ezgilerinden olan bu örneklerle, ekseriya kızların oynadığı belirtilmiştir.

- 10 ARTAN, Gündüz : Ermeni Kızı Türküsü. T.F.A., (137),
12.60, S. 2293

Müslüman bir delikanlı bir Ermeni kızına gönlünü kaptırır ve kıza dinine dönmesi için yalvarır. Kız inat eder. Sonunda, kız oğlanın dediğini kabul eder ve mutlu sonuca ulaşırlar.

Türkü bu mutluluk üzerine söylenmiştir. Kız ve oğlan karşılıklı olarak türküyle konuşmuşlardır. Verilen bu türkü, Kars 'ın Göle ilçesi Kalacık Köyünden Hüseyin Taşlı 'dan alınmıştır.

- 11 ARTAN, Gündüz : Gürün 'de Derlenen İki Türkü. T.F.A., (145),
8.61, S. 2486

Sivas, Gürün Çelikanyurt Köyünden Mustafa Oğlu Ömer dağa çıkar ve eşkiyalık yapar. Güvenlik güçlerince, birgün kısıtılarak öldürülür. Kız kardeşleri tarafından Ömer 'e bir türkü yakılmıştır.

İkinci türkü de, vurularak öldürülen Mehmet adında bir delikenliya yakılmıştır. Her iki türkünün de sözleri yazılmıştır.

- 12 ARTAN, Gündüz : Mehmet Çavuş İle Kürtoğlu Türküsü.
T.F.A., (148), 11.61, S. 2554

Bir şaki ile bir çavuşun dağda çatışması olayı üzerine yakılmış bir türkü sözü verilmiştir.

- 13 ARTAN, Gündüz : Emmi Kızı Türküsü. T.F.A., (172), 11.63, S. 3223

Mersin 'in Gülnar İlçesi Gezende Köyünde emmisinin oğluna vurgun genç bir kızın, oğlanla kaçması isteğine karşı, oğlanın sabır tüketen itirazlarını nükteli bir söyleşiyle sıralayan bir türküdür. Sadece sözleri verilmiştir.

- 14 ATAMAN, Sadi Yaver : Kastamonu Türküleri. T.F.A., (167),
6.63, S. 3087-3089

Gökçeoğlu Türküsü, Çırdak ve Beyler Bahçesi adlı türküleri verilmiş ve hikâyeleri anlatılmıştır.

- 15 ATAMAN, Sadi Yaver : Giresun Türküleri, Manileri ve Aşıkları. T.F.A., (188), 3.65, S. 3687-3689

Orta Karadeniz şehirlerinden Giresun, folklor bakımından ilginç bir şehrimizdir. Kemeñçe ve horon bölgesi buradan başlar ve Hopa 'ya kadar devam eder. Zonguldak 'tan Giresun 'a kadar olan batı bölgesi ise bağlama ve oturak havalarını arz eder.

Yalıboyundan, İç Anadolu Bölgesine doğru gidildikçe, 2/4, 4/4, 5/8, 7/8, 9/8 'lik zamanlı türkü ve oyun havalarına rastlanır. Ayrıca bu yazıda, bölgenin müzik folkloru açıklanıyor ve usta sazıcılardan olan Küçük Hüseyin 'den bahsediliyor.

- 16 ATAMAN, Sadi Yaver : Giresun 'a Ait İki Türkü ve Anılar. T.F.A., (195), 10.65, S. 3883-3884

Giresun türküleri arasında 9/8 ölçülü zeybek karakteri taşıyan "Mican" ve "Çatak Altında" türkülerinin notları ve sözleri veriliyor.

Meşhur Kemeñçeci Bicoğlu Osman 'ın yanlış bir söylemeyle, "Piçoğlu" şeklinde anlaşılması izah edilerek açıklanıyor. "Bico" oyuncu demektir. Safranbolu 'da "Bicoğulları diye anılan bir aile de vardır" deniliyor.

- 17 ATAMAN, Sadi Yaver : Türkülü Aşık Ali Hikâyesi. T.F.A., (215), 6.67, S. 4147-4149

Müzikli halk hikâyelerini anlatanların çoğunun sesi güzeldir, dinleyenleri etkiler. Hikâyeyi anlatır ve sazını çalar.

Aşık Ali Adında Dağıstanlı bir delikanlının, rüyasında görüp aşık olduğu bir derebeyi kızının hikâyesi veriliyor.

Kız ve Aşık Ali 'nin karşılıklı söyledikleri türkülerle bu olay daha da güzel hikâye ediliyor. Türkünün sözleri verilmiştir.

- 18 ATİLLA, Osman : Çekirge Üstüne Yakılmış Bir Türkü. T.F.A., (20), 3.51, S. 311-312

Bir Afyonkarahisar türküsüdür. Çekirge sürülerinin buğday tarlalarını tahrip edip, halkı büyük bir kıtlığa sokması üzerine yakılmıştır. Hikâyesi anlatılmış ve türküyü yakanın adı verilmiştir. Türkünün sözleri de yazılmıştır.

- 19 ATİLLA, Osman : Malazgirt Çevresinin Türküleri. T.F.A., (267), 10.71, S. 6100-6102

Malazgirt, Anadolu 'nun türkleşmesinde büyük önemi olan bir yöremizdir. 1071 'de Alparslan 'ın Anadolu 'yu fetih hareketi buradan başlamıştır.

Malazgirt çevresinden birkaç türkü diye başlayan yazıda, bütün Anadolu 'dan örnekler verilmiş ve türkülerin konularına temas edilerek, söz grupları başında temalar, duyguları ve vezin yapıları açıklanmıştır.

- 20 AYDEMİR, Orhan : Yarım İstanbul 'u Mesken Mi Tuttun? T.F.A., (200), 3.66, S. 4014

Geçim derdi ile İstanbul 'a çalışmaya giden ve yedi yıl evine dönmeyen bir Anadolu köy delikanlısının eşi, yıllarca yol bekler ve sonunda verem olup ölür. Türkü bu hazin son için yakılmıştır. Türkünün hikâyesi edebi bir üslûpla, duygu yönü ağır basan bir dille anlatılmıştır. Türkünün sözleri verilmiştir.

- 21 AYDEMİR, Orhan : Ceviz Oynamaya Geldin Odama. T.F.A., (204), 7.66, S. 4142-4143

Anadolu 'da güz gelince cevizler toplanır ve kışın da çocuklar evde ceviz oynarlar. Yaşca çocuk denecek birisine nişanlanan yetik bir kız, kendisini görmeye gelen çocuk yaştaki nişanlının davranışları üzerine bu türküyü söylemiştir. Türkünün metni veriliyor ve hikâyesi edebi bir dille anlatılıyor.

- 22 AYDINOĞLU, Gülali : Bir Türkünün Öyküsü. T.F.A., (261),
4.71, S. 5925

Türkü, Ankara-Yenimahalle Orhaniye köyünden Mürvet İken adlı bir ev hanımından derlenmiştir.

1967 yılında ava giden iki arkadaştan biri, avladıkları ördeği sudan almağa uğraşırken, toprak kayar ve sulara gömülür. Diğeri de arkadaşını kurtarmak için suya atlar, o da boğulur. Türkü bu acıklı iki ölüm üzerine yazılmıştır. Türkünün sadece sözleri yazılmıştır.

- 23 BAHÇECİ, Mehmet : Sabit Türküsü. T.F.A., (150), 1.62, S. 2617

Kütahya 'nın Emet ilçesi Hacı Mehmet Köyünden Sabit adında bir köylü, ormandan odun keserken ormancılar tarafından vurulur ve ölür. Bu türkü bu olay üzerine yakılır. Türkü sözlerinin tamamı veriliyor.

- 24 BERBEROĞLU, Metin : Menteşeli. T.F.A., (163), 2.63, S. 2977

Konya türkülerinin özellikleri açıklanıyor ve herbir türkünün özelliği birer kıtalık örneklerle veriliyor. Menteşeli de bu örneklerden birisidir.

- 25 BOLULU, Osman : Reşadiye 'den Gürcoğlu Türküsü.
T.F.A., (86), 3.56, S. 2274

Gürcoğlu 'nun ölümü üzerine yakılan bir ağıtın hikâyesi anlatılıyor ve bu ağıtın sözleri veriliyor.

- 26 BOLULU, Osman : Yusuf Türküsünün Doğuşu.
T.F.A., (86), 9.56, S. 1362

Arkadaşı tarafından bıçaklanarak öldürülen Yusuf adlı bir köy delikanlısına yakılan türkünün hikâyesi anlatılmış ve sözleri verilmiştir.

- 27 BURDURLU, İ. Zeki : Çukurova 'dan Türküler. T.F.A., (159),
10.62, S. 2876-2877

Çukurovalı Halk Şairi Battal Dayının bir şiiri ile bölgeden beş türkü verilmiştir.

- 28 CENGİZ, Haydar : Ceviz Oynamaya Gelmiş Odama. T.F.A., (217),
8.67, S. 4490

Derginin 204. sayısında aynı başlık altında, türkünün hikâyesi verilmişti. Gerekli açıklamalar da yapılmıştı. Bu defa türkü, Kayseri 'den derlenmiş olarak anlatılmaktadır. Sadece sözleri verilmiştir.

- 29 ÇELİK, Nasuh : Taşova 'dan Bir Türkü. T.F.A., (77), 12.55, S. 1226

Türküye konu olan olay, Mersin 'in Gülnar ilçesine bağlı Tozkovan köyünde geçer.

Yusuf adında bir genç, Ayşe 'ye tutulur. Araya fitneler girer ve kızın kardeşleri Yusuf 'u öldürmek isterler. Yusuf, kurulan tuzaklara düşmez ve askere gider. Ayşe, askere giden sevgilisi Yusuf 'un ardından mani türünde bir türkü söyler. Bu yazıda, adı geçen türkünün sözleri yer almaktadır.

- 30 DEDEOĞLU, Behçet : Şavşat Dağlarından Çoban Türküleri.
T.F.A., (206), 9.66, S. 4182

Dağında, taşında, çayırında, bayırında açan binbir renkli, binbir kokulu çiçeklerinin yanında, tadına doyum olmayan kültür çiçekleri de vardır.

Çoruh vadisi, buranın mütevazı insanları, kültür değerlerini muhafaza etmesini bilmişlerdir. Şavşat dağlarının çiçekleri gibi renkli, çoban türkülerinden örnekler verilmiştir.

- 31 DEMİR, Ö. Yüksel : Diyarbakır 'ın Dicle İlçesinden Türküler.
T.F.A., (131), 6.60, S. 2170

Diyarbakır; türküler, maniler ve destanlar diyarıdır. Hepimizin kulaklarında "Mardin Kapı" türküsü vardır. Diyarbakır 'ın ilçesi Dicle 'den birkaç türkünün sözleri verilmiştir.

- 32 DEMİRAY, M. Güner : Gemerek Türküleri 1. T.F.A., (283),
2.73, S. 6549-6551

Türküler, halktan doğan sevgi ve duygulanmaların en yüksek noktaya eriştiği anda, adsız bir halk ozanı tarafından yaratılır deniliyor.

Gemerek türkülerinden sözlü örnekler verilmiş ve ayrıca, bu bölge türkülerinin özellikleri de anlatılmıştır.

- 33 DEMİRAY, M. Güner : Gemerek Türküleri 2. T.F.A., (284),
3.73, S. 6592-6594

Bazı hikâyeleri de anlatılarak, Gemerek türkülerinden örnekler verilmesine devam edilmiştir.

- 34 DEMİRAY, M. Güner : Gemerek Türküleri 3. T.F.A., (290),
9.73, S. 6760-6761

Önceki sayılarda da verilen Gemerek türkülerine devam edilmiştir. Bu defa, 6 türkü verilmiş ve bazılarının kısa hikâyeleri de anlatılmıştır.

- 35 DEMİRAY, M. Güner : Gemerek Türküleri 4. T.F.A., (306),
1.75, S. 7190-7191

Önceki sayıda verilmiş olan, Sivas 'ın Gemerek İlçesi türkülerinin 4. grubu vermeye devam edilmiştir.

- 36 DEMİRAY, M. Güner : Gemerek Türküleri 6. T.F.A., (334),
5.77, S. 7993

Sivas İli Gemerek İlçesi türkülerinden derlenenler vermeye devam ediliyor.

- 37 DEMİRAY, M. Güner : Gemerek Türküleri 7. T.F.A., (339),
10.77, S. 8133-8135

Sivas İli Gemerek türkülerinin verilmesine devam edilmiştir.

- 38 DİZDAROĞLU, Hikmet : Tire Türküleri. T.F.A., (125),
12.59, S. 2044-2045

İzmir 'in Tire İlçesine ait sözleri yazılı yedi türkü veriliyor.

- 39 ELMAS, Yılmaz : Güveyi Kına Türküsü. T.F.A., (173),
12.63, S. 3265

Samsun 'un Vezirköprü ilçesi köylerinde geline kına yakıldığı gibi, güveye de kına yakılır. Bu türkü, güveye kına yakılırken söylenen bir türküdür.

Ayrıca, kına merasimi hakkında kısa bilgi verilmiştir. Kavuştaklı üç mısralı gruplardan meydana gelen türkünün sözleri de yazılmıştır.

- 40 ERBİLEK, İ. Nami : İstanbul Türküleri 1. T.F.A., (143),
6.61, S. 2425-2427

Derlenen 18 türkünün sözleri verilmiştir. Kıtalar, dördlü ve üçlü mısralardan meydana gelmiş ve kavuştakları mevcuttur.

- 41 ERBİLEK, İ. Nami : İstanbul Türküleri 2. T.F.A., (145), 8.61, S. 2478

İstanbul türkülerinden örnekler verilmeye devam edilmiştir.

- 42 ES, Selçuk : Koç Bekir Ağa İçin Yakılan Destan ve Türküler.
T.F.A., (345), 4.78, S. 8300-8302

Konya 'nın Çumra ilçesinde şöhret yapan ve askerleriyle, Filistin 'de Akka kalesi 'ni Napolyon 'un elinden geri alan Koç Bekir Ağa, 1749 yılında Konya 'da doğmuştur.

Askeri dehasından korkan ve şöhretini kıskanan çevrelerce, devrin padişahı II. Mahmut ikna edilerek ölüm fermanı çıkartılır.

Konya Valisi olarak atanan Çarhacı Ali Paşa tarafından Koç Bekir Ağa kallesçe öldürtülür. Bu olay üzerine halk destan ve

türküler söylemiştir. Bu yazıda, destan ve türkülerin sözleri verilmiştir.

- 43 EYÜPOĞLU, İ. Zeki : Kıyafet ve Gemi Üzerine Türküler, T.F.A., (37), 8.52, S. 583-584

Karadeniz giysileri ve gemi üzerine söylenmiş türküler verilmiştir. Bu türkülerin özelliği başkadır. Kız ve erkek türküyü karşılıklı söylemektedir. Söyleniş biçimi de şöyledir: Erkek bir mısra söylüyor, kız da bir mısra ile cevap veriyor. Türkünün sözleri içinde giyim-kuşam geçiyor.

Gemi için söylenenler ise, normal kıtalar halindedir. Böylece, bölge kıyafetleri tanıtılmış oluyor.

- 44 EYÜPOĞLU, İ. Zeki : Asker Türküleri. T.F.A., (42), 1.54, S. 669-671

Askerlik üzerine söylenmiş, Trabzon dolaylarının türküleri verilmiş ve bu türküler de, üç gruba ayrılmıştır. Her grubun açıklaması ayrı ayrı yapılmıştır.

- 45 EYÜPOĞLU, İ. Zeki : Ayrılık ve Sevda Türküleri. T.F.A., (49), 8.53, S. 771-773

Karadeniz 'in özellikle Trabzon ve Maçka dolaylarında söylenen türkülerdir. Bu türküler, gurbete, askere giden ve birbirinden ayrı düşen iki sevdalının hasretlikleri üzerine yakılmış türkülerdir. Örnekler verilmiştir.

- 46 EYÜPOĞLU, İ. Zeki : Maçka Türkülerinde Saç. T.F.A., (67), 2.55, S. 1064-1065

Halk türkülerimiz çok çeşitlidir. Bunların içinde karadeniz türkülerine kadar, kısacık bir parçada halkın duygularını anlatan, içini dökenleri az bulunur.

Divan şiirinde saç olduğu gibi değil, düşünüldüğü gibi ele alınır. Türkülerde ise, saç olduğu gibi ele alınır. Burada saçlarla ilgili türkülerden örnekler görüyoruz.

- 47 EYÜPOĞLU, İ. Zeki : Karadeniz Türkülerinde İstanbul. T.F.A., (95), 6.57, S. 1511-1512

Anadolu 'nun hangi ilinde gurbetçi varsa, gurbetçinin türküsünde, o ilin adı geçer. Karadenizlilerin en çok bulunduğu il de İstanbul 'dur. İçinde İstanbul geçen türküler verilmiştir.

- 48 EYÜPOĞLU, İ. Zeki : Pir Ali Türküsü. T.F.A., (144), 7.61, S. 2451-2452

Karadeniz türkülerinin başlıca özelliklerinden biri de, belli, gerçek bir yapı taşımasıdır. Gerçek bir olayı anlatır ve konu edinir.

Pir Ali adında bir delikanlı, işlediği bir suçtan dolayı Trabzon 'un Kavak Meydanında asılır. Bu genç için türkü yakılmıştır. Türkünün halk bilimi yönünden açıklaması yapılmıştır.

- 49 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Tokat Türkülerinden. T.F.A., (68), 3.55, S. 1076-1077

Gazimihal Hoca 'nın derlemiş olduğu dört türkü notalarıyla verilmiştir. Bu türkülerin Birinci Dünya Harbinden önce yaygın olduğu ve oyunlara eşlik ederek söylendiği ifade ediliyor. Türküler şunlardır:

- 1- Zehra türküsü
- 2- Dumbarsan Dolması
- 3- Gülişan türküsü
- 4- Boncuklu türküsü

- 50 GENÇTÜRK, İ. Celal : Sultanım, Sultanım... Sarı Sultanım. T.F.A., (165), 4.63, S. 3036

Ankara 'nın Sulakyurt Sofular Çiftliği köyünde, Sultan adında bir güzel üstüne yakılmış türküdür. Türkü aynı köyden Seyfettin Yüksel 'den alınmıştır. Türkünün sadece sözleri verilmiştir.

- 51 GÖYCELİ, Yaşar K. : Akgül Seni Camekanda Görmüşler.
T.F.A., (60), 7. 54, S. 949-951

Delikanlı, köyün ağasının kızını sever. Kız da oğlanı sever. Kızın, isteksiz olarak kasabada zengin birinin oğluna verilmesi üzerine gönül yarası kanamaya başlar. Oğlan tepe üzerine çıkıp sevgilisinin gittiği yöne günlerce bakar. Kız da sevgilisini görmek için kasabada evinin pencere camına dayanarak, günlerce oğlanı bekler. Nihayet oğlan ölür. Türkü bunun üzerine söylenmiştir.

- 52 GÖYCELİ, Yaşar K. : Sarı Yıldız, Mavi Yıldız. T.F.A., (51),
10.53, S. 801-803

Türkünün doğuş hikâyesi olan olay şöyledir: Halep 'ten yola çıkan kervan Sivas'a yaklaşır. Mevsim kıştır. Bir handa konaklarlar. Sabah yıldızı doğduğunda, sabah olduğu zannıyla kervan yola koyulur. Bir müddet sonra şiddetli bir fırtınaya tutularak kara saplanır. Hayvanlar ve kervancılar ölürlür. İşte türkü, bu acıklı olay üzerine yakılır. Türkünün sözleri verilmiştir.

- 53 GÖĞCELİ, Yaşar K. : Alageyik. T.F.A., (54), 1.54, S. 850-852

Bu türkünün doğuş hikâyesi şöyledir: Geyik yavrusunu avlayan bir köy delikanlısı, yine geyik avına çıkar. Kendisine çok güvenir. Avladığı yavru geyiğin anası bu defa, delikanlının önünde görünür.

Ana geyik, avcı delikanlıyı sarp olan Torosların Gavur Dağlarına çeker ve avcı kayalardan düşerek ölür. Bu hikâye çok duygusal bir uslûpla anlatılmıştır. Türkünün sözleri de verilmiştir.

- 54 GÖKÇE, Erdoğan : 1897 Türk-Yunan Savaşında Yakılan Türküler.
T.F.A., (303), 10.74, S. 7119-7121

Milletler, yaşamları içinde önemli olayları acı ve tatlı yanlarıyla türkülerinde de dile getirmişlerdir. Tarih kitaplarının yazdığı olayların akışı dışında, esas halkın duygusu önemlidir. Halk bu duygularını türkülerinde açığa vurur.

Başlığından da anlaşıldığı gibi, yazıda 1897 Türk-Yunan Savaşı anlatılıyor ve bu savaş üzerine yakılmış türküler veriliyor.

- 55 GÜNDÜZ, Ayten : Üç Türkü ve Hikâyesi. T.F.A., (220),
11.67, S. 4579-4580

1. Türkü Bolu 'dan: "Kiraz Aldım Dikmeden."
2. Edirne 'den: "Edirne 'nin Ardı Bağlar."
3. Çankırı-Çerkeş 'ten: "Pencerenin Altında A Beyim Zerdeli Dalı Mısın?"

Bu üç türkünün de konusu aynıdır. Birbirlerini seven genç kız ve delikanlıların evlenmelerine engel olunmasıdır. Sonuçta sevdalıların canlarına kendileri veya başkalarının kıyması olayı anlatılıyor.

- 56 GÜNESEN, Fethi : Bir Tokat Türküsü. T.F.A., (65), 12.54, S. 1032

Türkü "Armuttan Kayacağım" dır. derleyen Fetih Günesen. Türkünün notası ve sözleri variantlarıyla verilmiştir.

- 57 HAMAMCI, R. Sami : Şarkikaraağaç Yenişehir Düğün Türküleri.
T.F.A., (231), 10.68, S. 5087-5088

Bölgenin köylerinde "Kına" nişan demektir. Söz kesildikten sonra, nişan töreni yapılır. Bu tören çok eğlenceli geçer. Köylerde nişan töreni kızın başına kına yakmakla yapılır. İşte bu kına töreninde söylenen türkülerden örnekler verilmiştir.

- 58 HİNÇER, İhsan : Türk Halk Musikisi Gecesi. T.F.A., (18),
1.51, S. 285-288

16. sayıda sözü edilen 9 Aralık 1950 tarihinde tertip edilen "Türk Halk Musikisi Gecesi" nin başarılı konseri anlatılıyor ve grupların fotoğrafları yer alıyor. Konserin seyri içinde hissedilen duygular dile getiriliyor.

- 59 IŞIK, Şekip H. : Kazibe 'm Türküsü 'nün Öyküsü. T.F.A., (361),
8.79, S. 8738-7839

Trakya 'da oyunla söylenen bu Kazibe 'm türküsü, Keşan 'ın Mahmut köyünden Kazım Ağa 'dan alınmıştır. Türkünün

yakılmasına neden olan iki sevgilinin gönül olayı, Yunanistan 'da Drama 'nın köylerinden birinde geçmiştir. Güzel bir üslûpla, türkünün hikâyesi anlatılmış ve sözleri verilmiştir.

- 60 IŞIK, Şekip H. : Yüksek Yüksek Tepelara Ev Kurmasınlar.
T.F.A., (362), 9.79, S. 8762

Bu türkünün hikâyesi, Malkara 'nın köylerinden birinde geçer. Köyün Zeynep adındaki en güzel kızını, uzak bir köye gelin ederler. Anne ve babasını uzun zaman göremeyen Zeynep 'in yüreğinde hasretlik, her gün biraz daha büyüyerek dayanılmaz bir hal alır ve yataklara düşer.

Zeynep 'in anne ve babası gelir ama, iş işten geçmiştir. Zeynep ölür. Ayrılığı, hasretliği ve aile bağının kopmasını simgeleyen bir tema ile bu türkü yakılmıştır.

- 61 KADİROĞLU, Mahmut : Gelibolu 'lu Musa 'nın Türküsü. T.F.A., (229),
8.68, S. 5038

Askerden gelip, memleketinde badem ağacına çıkan, badem toplarken düşüp ölen Musa 'nın üzerine yakılmış bir türküdür. Sözleri verilmiştir.

Türküler herkese söylenmez; çevresinde yiğitliği, dürüstlüğü, güzelliği ve canayakınlığıyla sevilen kimseler üzerine söylenir. Elbetteki Musa 'da bunlardan biriydi.

- 62 KARA, Şükrü : Telli Gelin Türküsü 'nün Ordu Rivayeti.
T.F.A., (324), 7.76, S. 7698-7700

Bu türkü evliliğinin ertesi günü askere giden, 15 yıl sıra hasreti çeken bir gencin dönüşü hikâyesi üzerine söylenmiştir. Aynı türkünün Tefenni varyantı da verilmiştir.

- 63 KARABAŞ, Seyfi : İnce Giyerim İnce. T.F.A., (236),
3.69, S. 5220-5222

Halk tükülerimizi, basit insanların basit deyişleri olarak görmekten vazgeçmenin zamanı çoktan geldi. Onları birer şiir

olarak, halk edebiyatımızın ürünleri olarak ele almalıyız ve incelemeliyiz.

"İnce Giyerim İnce" türküsü, yazarımız tarafından edebiyat ölçüleri içinde açıklanmıştır. Nazım yapısından ziyade, özlü anlatım, duygular ve canlılık yorumlanarak sergilenmiştir.

- 64 KARABAŞ, Seyfi : Bir Yıldız Doğdu Yüceden. T.F.A., (242),
9.63, S. 5394-5396

Bu türkünün hikâyesi veriliyor. Şiir yapısı içindeki duygu coşkunuğu mısra mısra açıklanıyor. Yazarı kendi anlayışına göre yorumlarını açıklıyor.

- 65 KARABAŞ, Seyfi : Kızılıklar Oldu Mu? T.F.A., (254),
9.70, S. 5734-5737

Bu türkünün bir evlilik sorununu dile getiren güçlü bir şiir olduğu anlaşılıyor. Melodisi verilmemiştir.

Yazar, bu türküyü bir duygu coşkunuğu içinde açıklamış ve kendi anlayışına göre yorumlamıştır. Türkünün yöresi burada belirtilmiş olsaydı, açıklamamız ve yorumumuz değişik olabilirdi.

- 66 KARADENİZ, Fikret : Bir Hamsi Türküsü. T.F.A., (362),
9.79, S. 8761-8762

Türkünün konusu ve ana duygusu bilindiği gibi, bölge halkının hamsi baliğine olan sempatisi ve hamsi avcılığıdır. Hamsi, halk türkülerimizin ve oyunlarımızın her zaman konusu olmuştur.

Türkünün sözleri ve melodisi verilmiştir. Ayrıca, türkünün çatısı, ayak düzeni, durakları ve hece vezni şematik olarak gösterilmiştir. Bu şematik şekil, türkülerin manzum yapılarını inceleme yönünden örnek bir çalışmadır.

- 67 KAYMAK, Mansur : Alaaddin 'e Vardım Emme Durmadım.
T.F.A., (347), 6.78, S. 8350-8351

Yine kıskançlık, yine kalleşlik üzerine yakılmış bir türkü. Kurtuluş Savaşı sırasında, Ege Bölgesinde bazı efeler devrin hükümetine baş kaldırmışlar ve dağlara çıkmışlardır.

Denizli ili, Acıpayam ilçesine bağlı Alaaddin köyünde efeler bir oturak alemi yaparlar. Nuri efe ile Gümüşdiş Efenin arası açıktır. Nuri Efe, Gümüşdiş 'in oturak aleminin yapıldığı yerde olduğunu güvenlik güçlerine bildirir. Jandarmalar başkında Gümüşdiş 'i öldürürler.

Dağda eşkiya olmasına rağmen, halkın sevgisini kazanan Gümüşdiş Efe için yukarıda başlık olan türkü yakılır. Türkünün sözleri yazılmış ve melodisi verilmiştir.

- 68 KEPENEK, Şevki : Ümiteli Köyü Türküleri. T.F.A., (257), 12.70, S. 5822

Köylerdeki genç kızların tarlada çalışırken, kendilerine has usûllerle söyledikleri türkülerden örnekler verilmiştir.

- 69 KIZILDAĞLI, Edip : Hatay'dan Birkaç Türkü. T.F.A., (322), 5.76, S. 7661

Doksanlık Hacı Zübeyde Yazıcı'dan derlenen türküler hikâyeleriyle verilmiştir.

- 70 KOÇAK, E. Sadık : Gaziantep 'ten Türkü, Gelenek ve Atasözleri.
T.F.A., (131), 6.60, S. 2168

Gaziantep ilimizden birkaç örnek türkü veriliyor ve atasözleri sıralanıyor.

- 71 KÖPRÜLÜ, Behice : Eski İstanbul Türküleri. T.F.A., (140), 3.61, S. 2346

Derlenmiş bir İstanbul Türküsünün sözleri yazılmıştır.

- 72 KÜÇÜKBEZİRCİ, Seyit : Konur Daylak Türküsü. T.F.A., (122), 9.59, S. 1982

Konur Daylak, kervanda bir devenin adıdır. Deveci çok sevdiği devesine kızıp, bir değnek vurur ve hayvanın ayağı kırılır. Ayağı kırılan deve kervandan saf dışı edilir. Türkü bu deve üzerine yakılmıştır. Türkünün sözleri verilmiştir.

- 73 KÜÇÜKBEZİRCİ, Seyit : Leylek Türküsü. T.F.A., (127), 2.60, S. 2082

Halkımız, bitkilerin de, hayvanların de kendileri gibi bazı dertleri olduğunu düşünerek onları kişileştirmiştir.

Yavrusunu geç çıkartan bir leylek göç zamanı gelince yavrularını tam yetiştirememiştir. Onları bırakıp gitmek zorunda kalmıştır. Perişen olan bu yavrular üzerine bir tükü yakılmıştır. Kısa hikâyesiyle birlikte türkünün sözleri verilmiştir.

- 74 MAKAL, Tahir K. : Azime 'nin Yoluna. T.F.A., (95), 6.57, S. 1517

Azime 'ye tutulan delikanlı ne görsün! Azime 'nin düğünü olmakta ve Azime gelin gitmektedir. Bunu gören delikanlı, bir türkü tutturur. Türkü, bu olayın hikâyesinin arasına serpiştirilerek verilmiştir.

- 75 MEMİŞOĞLU, Fikret : Kâtip Türküsü 1. T.F.A., (12), 7.50, S. 187-188

Her türkü bir hicran destanıdır. Muhakkak samimi bir sızı kalacak ki, gönüller dile gelsin.

Bu türkünün hikâyesi kısaca şöyledir: Elazığ 'da çok sevilen "Kâtip" takma adıyla çağrılan bir gence aittir. Bu genç bir aşk yolunda öldürülmüştür. "Üsküdar 'a Gideriken Aldıda Bir Yağmur" türküsüyle alakası yoktur.

- 76 MEMİŞOĞLU, Fikret : Kâtip Türküsü 2. T.F.A., (13), 8.50, S. 207-208

Burada, 12. sayıda Elazığ Türküsü olarak açıkladığımız "Katibim Türküsü" hikâyesinin devamı anlatılıyor.

77 NASRADDİNOĞLU, İ. Ünver: Kara Hüseyin 'e Yakılan Türküler.

T.F.A., (305), 12.74, S. 7185-7186

Kurtuluş Savaşı sırasında, Afyon 'da Yunanlara karşı çeteler kurulmuştu. Arif Beyin çetesinden kaçan Kara Hüseyin, gönül verdiği bir köy ağasının kızını kaçıtır ve kendisi de bir çete birliği kurar. Bunu duyan Arif Bey, bunları yakalattır ve idam eder.

Bu olaydan sonra, Kara Hüseyin üstüne türküler düzülmüştür. Bu türkülerin sadece sözleri verilmiştir.

78 OKUR, Ragıp

: Tohtur (Doktor) Ali Türküsü. T.F.A., (39),
10.52, S. 619

Bir köy kızına gönlünü kaptıran gezici sağlık memurunun, karşılık alamadığı köy kızını öldürmesi olayı üzerine yakılmış bir türküdür. Türkünün hikâyesi anlatılmış ve sözleri verilmiştir.

79 ORHAN, Salih

: Avşar Beyleri Cenk Türküsü. T.F.A., (226),
5.68, S. 4750

Denizli ile Burdur illeri arasında kalan Acıpayam, Yeşilova, Tefenni, Gölhisar çevresinde türkü deyince "Avşar Beyleri" aklı gelir. Yaşlı-genç kadın-kız herkes bu türküyü zevk ve vecd ile dinlerler. Bağlama çalan bir kimse, mutlaka "Avşar Beyleri" ni çalması lazımdır.

Avşarlar, Horasan 'dan Anadolu 'ya gelip yerleşen ve zamanla değişik yerlere dağılan asıl bir türk boyudur. Avşar beyi ve diğer beyler için söylenmiş türkülerden biri de "Avşar Beyleri" türküsüdür. Türkü, halkın Avşar Beyleri için görüş ve düşünüşü ile Avşar Beyi 'nin görüş ve düşünüşü ile Avşar Beyi 'nin duyusu ve cesaretini belirtmektedir. Türkü bir uzun havadır. Ezgide dağ ve hürriyet havası kokar. Bağlama ile çalınır ve mızrap Konya mızrabına benzer. Örnek bir türkü verilmiştir.

- 80 ORHAN, Tarık : Bayburt Türküsü. T.F.A., (64), 11.54, S. 1019

Nazım tekniğine uyan bir örnek türküdür. Kıtalar üçer mısra, kavuştaklar da ikişer mısradan kurulmuştur. Yalnız, kavuştaklar her kıtadan sonra değişiyor.

- 81 ORHAN, Tarık : Divriği Türküleri. T.F.A., (136), 11.60, S. 2266

Sivas 'ın Divriği ilçesine ait dörtlü mısralardan meydana gelen türkü örnekleri verilmiştir.

- 82 ÖZALP, İsmet : Gurbet Türküleri. T.F.A., (137), 12.60, S. 2278

Konya 'nın Bozkır ilçesi Baybağan köyünde yaşamış olan, Aşık Mustafa 'nın olduğu sanılan bir cönkten alınmıştır. Türkülerin sözleri yazılmıştır.

- 83 ÖZTELLİ, Cahit : Üçyüz Yıllık Bir Savaş Türküsü.
T.F.A., (129), 4.60, S. 2126

Bilindiği gibi, Sultan İbrahim zamanında (1645) Girit savaşları 25 yıl sürmüştür. Devlete büyük masraflara ve can kaybına malolan bu ada, 1669 yılında Türklerin eline geçmiştir.

Türkü Anonim özelliği taşımaktadır ve dili sadedir. Sevdiğini savaşa gönderen genç kadın yol üstünde "Sefer 'ini" sorar. Savaştan dönmeyen Sefer üstüne yakılmış bir türküdür.

- 84 ÖZTELLİ, Cahit : Damat İbrahim Paşa Türküsü.
T.F.A., (227), 6.68, S. 4768

III. Ahmet 'in Damadı Nevşehirli İbrahim Paşa 'nın, onüçyıllık Sadrazamlık dönemi rahat geçmiş ve imar işleri ile meşgul olmuştur.

Patrona ayaklanmasında Padişah İbrahim Paşa 'yı boğdurmuş ve isyanı ancak böyle önlemiştir. İbrahim Paşa 'nın ölümü üzerine, kendi ağzından bu türkü söylenmiştir. Türkü çok gizli tutulmuş ve

sonra, İbrahim Paşa 'yı yakından tanıyan biri tarafından tespit edilmiştir. Türküde olay çok güzel anlatılmıştır.

- 85 ÖZTELLİ, Cahit : Şeytan Bunun Neresinde ve Kaynağı.
T.F.A., (236), 3.69, S. 5230-5231

Pekçok kimse halk edebiyatını küçümser; bunu amatörce bir çalışma sanar. Oysa, divan edebiyatı gibi divanlar, teskereler ve başka yazılı kaynakları yoktur. Halk edebiyatına ancak aşıkların ve bazı meraklıların cönk denilen defterleri kaynaklık yapar. Bu cönklerden birisi de Londra 'da bulunmaktadır.

Adı "Saz-u Söz" dür. Sonradan müslüman olan Ali Ufki adında bir Lehli tarafından yazılmıştır. Batı musikisini bilen ve ayrıca birçok yabancı dil de konuşan bu zat, Osmanlı Sarayı Enderun 'unda 18 yıl çalgıcılık yapmıştır. Bu süre içinde, zamanında söylenen türküler, ilâhileri, beğendiği gazelleri notaya almıştır. Dört yüz sayfalık bu eser; tarih, müzik ve halk edebiyatı bakımından çok önemlidir. Zamanı, II. Osman 'dan başlayarak IV. Mehmet 'in tahta çıkışına kadar olan devreyi içine almaktadır.

Bu eski eserdeki Santur için yazılmış "Şeytan Bunun Neresinde" ile Aşık Dertli 'nin (1172-1845) çok yaygın olan bağlama için söylediği "Şeytan Bunun Neresinde" adlı taşlaması karşılaştırılıyor.

- 86 PETEKÇİ, Ahmet : Bozkır 'da Söylenen Maniler, Türküler, Koşmalar.
T.F.A., (68), 3.55, S. 1075

Konya'nın ilçesi olan Bozkır, Antalya ve Konya arasında bulunduğundan, iki yörenin ortak duyguları manilerinde hissedilmektedir. Bu duyguları ifade eden örnek maniler verilmiştir.

- 87 PETEKÇİ, Ahmet : Konya Türküleri. T.F.A., (157), 8.62, S. 2799-2801

Konya Türkülerinin özellikleri anlatılıyor. Bunun yanında, dış vilayetlerin de Konya türkülerine olan tesirlerinden söz ediliyor ve derlenen türküler örnekleri veriliyor.

- 88 POLAT, Şükrü : Suşehri Köylerinde Düğün Türküleri.
T.F.A., (62), 9.54, S. 989

Sivas ili Suşehri köylerinde düğün merasimi yapılırken, kadınların kapalı yerlerde oyun oynarken söyledikleri türküler verilmiştir. Ayrıca, oyun çalgıları ve oyunların oynanış biçimleri açıklanmıştır.

- 89 POLAT, Şükrü : Maley Türküsü. T.F.A., (138), 1.61, S. 2309

Türkü, Sivas 'ın Suşehri 'ne bağlı Çermişek köyüne aittir. Sevgilisinin elinden zorla alınan Maley (Meliha) adında genç bir kızı, istemediği birine verirler. Kız mutlu olmaz, yine gönlü eski sevgilisindedir. Bu olay üzerine, "Maley" türküsü yakılır. Dört kıtalık türkünün sözleri yazılmıştır.

- 90 SARIHAN, Zeki : Karapınar Akçayazı Kına Gecesi Türküleri.
T.F.A., (195), 10.65, S. 3893

Konya 'nın Karapınar ilçesi, Akçayazı köyünde düğün adetleri arasında yer alan "Kına Gecesi" türkülerinden örnekler verilmiştir. Türkülerin melodileri yoktur.

- 91 SAVAŞCI, M. Fethi : Ümmet Ali Türküsü. T.F.A., (37), 8.52, S. 592

Türkünün olayı Cumhuriyet öncesinde geçiyor. Köyün tanınmış zengin bir ağasının oğlu Gavur Ali, kız kardeşini kaçıran Ümmet Ali 'yi öldürür. Türkü bu olay üzerine yakılır. Olaylar üzerine türkü yakmak için, örnek bir hikâye ve türkü veriliyor.

- 92 SAYGI, Osman : Düğün ve Türküler. T.F.A., (166), 5.63, S. 3059-3060

Ankara 'nın Hasanoğlan köyünden derlenmiş düğün türkülerini verilmiştir. Düğünlerin baş çalgısı davul-zurnanın, Çubuk ilçesinden getirildiği söylenmiştir. Bu türküler, değişik manzum kalıplar halinde yazılmıştır.

- 93 SEVİNÇ, Emil : Mahmut Çavuş İle Telli Gelin. T.F.A., (249),
4.70, S. 5607-5708

Yine gurbet, yine çalışma... Adam çalışmaya gider, tam on yıl evine dönmez. Gurbete çıkmadan önce, kucakta bir oğlan çocuğu vardı. On yıl sonra döndüğünde, evine gece gelir. Oğlunu karısının yanında görür ve başkası sanarak üzülür. Eşi ile karşılıklı söyledikleri türkülerle durum anlaşılır. Bu türkülerin sözleri verilmiştir.

- 94 SOYYANMAZ, İ. Hakkı : Edirne Bölgesi Kına Gecesi Türküleri.
T.F.A., (268), 11.71, S. 6135-6137

Düğün törenlerinde önemli bir bölüm de "Kına Gecesi" dir. Gelinin baba evinden ayrılmadan bir gün önce kendi evinde şenlikle kına yakılması adettir. Artık bu gelenekte yavaş yavaş kayboluyor.

Kına gecesinde söylenen türkülerin de ayrı bir özelliği vardır. Edirne "Kına Gecesi" Anadolu 'dakinden değişik olan bu kına gecesi anlatılıyor ve söylenen türküler veriliyor.

- 95 SURAL, Mahmut : Konya Türkü ve Tekerlemeleri.
T.F.A., (196), 11.65, S. 3917

Konya 'da genç kızların oynadığı "Püsküllüm Sekme" oyununun, türkü sözleri veriliyor ve kız ekibinin özel giyimleri içinde bu oyunu nasıl oynadıkları bir heyecan hissi ile anlatılıyor. Ayrıca, bölgede söylenen tekerlemeler de veriliyor.

- 96 TAŞLIOVA, Aşık Şeref : Arpaçayı Aşdı, Taşdı. T.F.A., (347),
6.78, S. 8351-8352

Bu türkü, Kars-Arpaçayı Aslanhane köyünden Celal Aydın 'dan 1972 yılında derlenmiştir. Türkünün yakılmasına konu olan olay kısaca şöyledir: Zengin bir köy ağasının kızına, çobanı sevdalanır. Baba kızı oğlandan soğutmak için, ağır şartlar ileri sürer. Kız ve çoban bu şartları kabul ederler.

Kız çeyizi için dokuduğu halıları bir gün Arpaçayı 'nda yıkarken sulara kapılıp boğulur. Türkü üç mısralı gruplardan ve iki mısralı kavuştaklardan meydana gelmiştir.

- 97 TUĞRUL, Dr. Mehmet : Devrent Deresi Türküsü. T.F.A., (324),
7.76, S. 7690-7697

Bu türkü, bir kış günü develeri ile yük taşıırken yolda tipiye tutulup donarak ölen, Veli ve Musa adında iki kişi için yakılmıştır. Türkü Denizli İli 'ne aittir. Yeri hakkında değişik görüşler vardır. Türkünün sözleri verilmiştir.

- 98 TUNÇ, Ali : Uşak 'tan Derlenen Türküler. T.F.A., (94),
5.57, S. 1493

Bazı türkülerimiz, bütün yurttan yaygın halde söylenmektedir. Bazılarının da, mahalli özelliği vardır. Bu yazıda, Uşak 'ta söylenen dört mahalli türkünün sözleri veriliyor.

- 99 UZ, Mustafa : Eminem Türküsü. T.F.A., (94), 5.57, S. 1501

Adana 'nın Feke ilçesine bağlı Mansurlu köyünden Aziz Bozok, Emine adında bir kıza sevdalanır. Kız da Aziz 'i sever fakat kızı başkasına zorla nişan ederler. Bunun üzerine bu türkü yakılır. Türkünün metni verilmiştir. Sonunda, Aziz Emine 'yi kaçıtır ve mutlu bir sonuca ulaşırlar.

- 100 TÜTÜNCÜ, A. Türabi : Yalvaç 'ta Yakılan Üç Türkü-Ağıt. T.F.A., (259),
2.71, S. 5867-5868

Türkülerimiz, günlük yaşamımızdaki bütün sosyal olayları konu alarak işler. Sevinçler, acılar, umutlar, gurbet ve gurbetler hep bu türkülerdedir.

Yakılan bu üç türkü de, Isparta 'nın Yalvaç İlçesinden derlenmiştir. Üçü de acıklı olaylar üzerine söylenmiş ağıtlardır. Bu ağıtlar şunlardır:

- 1- Evlendiği gün ahırda karacamız tarafından öldürülen delikanlı
- 2- Yine gerdeğe gireceği gece öldürülen bir genç
- 3- Yeni evliyken traktör devirip ölen bir delikanlı.

101 UĞUR, Süleyman : Acıpayam Dolaylarında Söylenen Bir Gelin Yası.
T.F.A., (250), 5.70, S. 5616

Denizli İli 'nin Acıpayam ilçesi ve civarında söylenen bir yas türküsüdür. Buna gelin alma havası da denilir. Türkü sözleri notasıyla verilmiştir.

102 UĞURLU, Kamil : Kesik Çayır Biçilir Mi? T.F.A., (172), 11.63, S. 3222

Konya 'nın mesire yeri Meram 'da Vali Yaveri olan bir delikanlı sevgiliyle buluşur. Bu aşkı çekemeyen başka biri, pusu kurarak yaveri öldürür. Türkü bu olay üzerine yakılır. Türkünün hikâyesi anlatılıyor ve sözleri veriliyor.

103 UYGUNER, Emin : Kandıra 'dan Derlenen Türküler. T.F.A., (91),
2.57, S. 1449-1451

Birinci Dünya Savaşı öncesi, Kandıra 'da söylenen 14 adet türkünün sözleri yazılmıştır.

104 UZ, Mustafa : Veli Ateş 'in Türküsü. T.F.A., (67), 2.55, S. 1063

Türküye konu olan olay, Adana 'nın Feka ilçesi Mansurlu köyünde geçer. Veli Fadime 'yi çok sever fakat Fadime 'yi başkasına verirler. Fadime Veli 'ye evlendirildiği kocasını yokederse kendisiyle evleneceğini söyler. Veli 'de bu işi yapar.

Bu sefer Fadima Veli 'ye yüz vermez ve ona varmaz. Veli hapislerde çürür ve ölür. Türkü Veli için yakılmıştır. Sadece sözleri yazılmıştır.

- 105 ÜLKÜTAŞIR, M. Şakir : Afyonkarahisar Türküleri. T.F.A., (129),
4.60, S. 2131

Afyon 'un yetiştirdiği Şair ve Folklorcu Osman Atilla 'nın "Afyon Türküleri" adlı eseri tanıtılıyor ve içindeki türkülerden örnekler verilerek sınıflandırma yapılıyor.

- 106 ÜNAL, Nazmi : Bozan Bey için Yakılan Yiğitlik Türküleri.
T.F.A., (18), 1.51, S. 284

Urfalı Bozan Bey, Urfa 'nın Fransızlar tarafından işgali üzerine, kendi adamları ile Milli Kuvvetlerin önünde çarpışarak büyük yararlıklar göstermiştir.

Atatürk 'ün ve Maraşal Fevzi Çakmak 'ın takdirlerini de kazanmıştır. Bu başarılarından dolayı, türkü Bozan Bey üzerine söylenmiştir.

- 107 ÜNAL, Nazmi : Urfa 'da Çıgırılan Birkaç Türkü.
T.F.A., (20), 3.51, S. 315

Urfa 'da söylenen örnek türkülerin sözleri verilmiştir. Bu türkülerin Karakeçili aşiretlerinden olan halk şairlerinin söylediği tahmin ediliyor.

- 108 YAMACI, Ahmet : Şu Çavdır 'ın Hanları Türküsü. T.F.A., (320),
3.76, S. 7602-7603

Burdur ili, Tefenni ilçesine bağlı Çavdır kasabasında derlenmiş bu türkü melodisiyle verilmiştir.

Türkünün hikâyesi kısaca şöyle anlatılmıştır: Ağaların haksız baskılarına isyan eden Rıza ve Ali adında iki eşkiya bir gün güvenlik güçlerince öldürülür.

Halkın gözünde büyüttüğü ve gönüllerinde yer ettiği için, eşkiya Rıza ve Ali üzerine bu türkü yakılmıştır. Anlatım bakımından olay, türkü yakımı için örnek alınabilir.

109 YANIK, Mehmet : Deli Boran. T.F.A., (144), 7.61, S. 2452

Deli Boran adında bir delikanlının sevdası uğruna dağa çıkması ve tekrar köyüne dönüp, başından geçenleri saz eşiliğinde türkü ile anlatması olayı hikâye edilmiştir. Türkünün sözleri verilmiştir.

110 YARŞI, Ali : Bir Hasret Türküsü. T.F.A., (158), 9.62, S. 2845

Afyon 'lu yaşlı bir ninenin, Akşehir 'de torununun yanında biraz kaldıktan sonra, Afyon için duyduğu hasretliği açığa vuran bir türkünün sözleri veriliyor. Türkü edebi yapıya uygundur. Üç mısralık grup ve iki mısralık kavuştaklardan ibarettir.

111 YARŞI, Ali : Afyon 'un Ortasında Kal 'ası Türküsü. T.F.A., (182), 9.64, S. 3518

Abdullah Uluçelik 'ten alınan bu türkünün çıkış yeri tesbit edilememiştir. $6 + 5 = 11$ hece vezniyle yazılmış nazım türünde bir türküdür. Sözleri ve melodisi verilmiştir.

112 YEDEKÇİOĞLU, Kâzım : Çellov 'un Türküsü. T.F.A., (360), 7.79, S. 8714-8715

Kayser 'nin Pınarbaşı Kazasına bağlı Avşar köylerinden birinde yaşamış olan Çellov 'un türküsünün hikâyesini Adnan Türköz 'ü şöyle nakletmiştir:

"Yanında çırak olarak çalıştığı demirci ustası, Çellov 'un karısını zorla ayartmıştır. Bunu öğrenen Çellov ustasını öldürür ve dağa çıkar. Şakilerin çoğunun yaptığı gibi, fakiri ezen ve zulüm yapan kimselere büyük bir baskı kurar. Onlardan alır ve fakirlere verir. Nihayet beklenen sonuç gelir ve ölür."

Kendisini seven halk, Çellov 'a türkü yakar. "Çellov 'un Türküsü" nün doğuş hikâyesi budur. Türkünün sözleri verilmiştir.

- 113 YILDIZ, Hüsnü : Serik 'ten İki Türkü. T.F.A., (153),
4.62, S. 2705-2706

İki tane "Alim Türküsü" verilmiştir. Türkülerin sözleri yazılıdır. Birisi bir papaz kızına aşık olan Ali, diğeri de sevgilisi uğruna öldürülen Ali. Bunların hikâyeleri anlatılmıştır.

- 114 YÜCE, Şener : Burdur 'un Bucak İlçesi Türküleri.
T.F.A., (167), 6.63, S. 3099-3100

Kocabacak Mehmet Efe adında bir eşkiya, Bucak dolaylarını haraca keser. Eşkiya bir gün fakir bir köylüden para ister. Parayı veremeyen köylü eşkiyayı öldürür. Bu olay üzerine türküler yakılır. Olayın hikâyesi anlatılıyor ve türkülerin sözleri veriliyor.

- 115 YÜCE, Şener : Burdur Türküleri. T.F.A., (194), 9.65, S. 3851-3852

Burdur türkülerinin duygu ve folklorik özellikleri açıklanıyor. Örnekler veriliyor. Ayrıca, düğünlerde oyun çıkartmadan da bahsediliyor, folklor anlatılıyor.

T. F. A. Türküler ve Hikâyeler Döküm Tablosu

Tarih	Kod	Bölge	Nota	Söz	Hikâye	Konu
7.50	75	Elazığ	-	+	+	Aşk, ağıt
8.50	76	Elazığ	-	+	+	Aşk, ağıt
1.51	58	-	-	-	-	Konser tenkidi
1.51	106	Urfa	-	+	-	Yiğitlik
3.51	18	Afyon	-	+	+	Ağıt
3.51	107	Urfa	-	+	-	Bölge özelliği
8.52	43	Karadeniz	-	+	-	Kıyafet, gemicilik
8.52	91	Ege	-	+	-	Ağıt
10.52	78	Adana	-	+	-	Aşk, ağıt
8.53	45	Karadeniz	-	+	-	Sevda, ayrılık
10.53	52	Sivas	-	+	-	Ağıt
11.53	02	-	+	+	+	Gelin alma
1.54	44	Karadeniz	-	+	-	Gurbet, askerlik
1.54	53	Adana	-	+	+	Ağıt
7.54	51	Konya	-	+	+	Aşk
9.54	88	Sivas	-	+	-	Düğün türküleri
11.54	80	Bayburt	-	+	+	Güzelleme
12.54	56	Tokat	+	+	-	Derleme
2.55	46	Maçka	-	+	-	Saç
2.55	104	Adana	-	+	+	Aşk, ağıt
3.55	49	Tokat	+	+	-	Aşk
3.55	86	Konya	-	+	-	Bölge özelliği
12.55	29	Amasya	-	+	+	Aşk, gurbet
3.56	25	Reşadiye	-	+	+	Ağıt
9.56	26	Reşadiye	-	+	+	ağıt
2.57	103	Kandıra	-	+	-	Bölge özelliği
4.57	03	Çukurova	+	+	-	Ağıt

Tarih	Kod	Bölge	Nota	Söz	Hikâye	Konu
5.57	98	Uşak	-	+	-	Bölge özelliği, Sevda
5.57	99	Adana	-	+	+	Sevda
6.57	47	Karadeniz	-	+	-	Gurbet (İstanbul)
6.57	74	-	-	+	+	Aşk
9.59	72	Konya	-	+	+	Ağıt
12.59	38	İzmir	-	+	-	Bölge özelliği
2.60	73	Konya	-	+	+	Ağıt
4.60	83	-	-	+	+	Ağıt
4.60	105	Afyon	-	+	-	Bölge özelliği
6.60	70	Gaziantep	-	+	-	Bölge özelliği, Sevda
6.60	31	Diyarbakır	-	+	-	Bölge özelliği
11.60	81	Sivas	-	+	-	Bölge özelliği
12.60	10	Kars-Göle	-	+	+	Aşk
12.60	82	Konya	-	+	-	Gurbet
1.61	89	Sivas	-	+	-	Aşk
3.61	71	İstanbul	-	+	-	Bölge özelliği
6.61	40	İstanbul	-	+	-	Bölge özelliği
7.61	109	Uşak	-	+	+	Sevda
7.61	48	Karadeniz	-	+	+	Halk kahramanı
7.61	04	Iğdır	+	+	+	Aşk
8.61	11	Sivas	-	+	+	Ağıt
8.61	41	İstanbul	-	+	-	Bölge özelliği
11.61	12	Kars-Göle	-	+	+	Ağıt
12.61	05	Sivas	+	+	-	Aşk
1.62	23	Kütahya	-	+	+	Ağıt
4.62	113	Antalya	-	+	+	Ağıt
8.62	87	Konya	-	+	-	Bölge özelliği

Tarih	Kod	Bölge	Nota	Söz	Hikâye	Konu
9.62	110	Afyon	-	+	+	Gurbet
10.62	27	Çukurova	-	+	-	Derleme
2.63	24	Konya	-	+	-	Bölge özelliği
4.63	50	Ankara	-	+	-	Sevda
5.63	92	Ankara	-	+	-	Düğün türküleri
6.63	14	Kastamonu	-	+	+	Ağıt
6.63	114	Burdur	-	+	+	Halk kahramanı
11.63	13	Mersin	-	+	-	Sevda
11.63	102	Konya	-	+	+	Ağıt
12.63	39	Samsun	-	+	-	Kına gecesi
9.64	111	Afyon	+	+	-	Ağıt
3.65	15	Giresun	+	+	-	Müzik folkloru
9.65	115	Burdur	-	+	-	Bölge özelliği
10.65	16	Giresun	+	+	-	Bölge özelliği
10.65	90	Konya	-	+	-	Kına gecesi türküleri
11.65	95	Konya	-	+	-	Oyun türküsü
3.66	20	İçanadolu	-	+	-	Gurbet
7.66	21	İçanadolu	-	+	+	Nişan
9.66	30	Artvin	-	+	-	Çoban ve tabiat
6.67	17	Dağıstan	+	+	+	Aşk
8.67	28	Kayseri	-	+	+	Aşk
11.67	55	Bolu	-	+	+	Sevda
3.68	01	Adana	-	+	+	Ağıt
5.68	79	Anonim	-	+	-	Destan
6.68	84	İstanbul	-	+	+	Ağıt
7.68	06	Kars	+	+	+	Kahramanlık
8.68	61	Gelibolu	-	+	+	Ağıt

Tarih	Kod	Bölge	Nota	Söz	Hikâye	Konu
9.68	07	Kars	+	+	-	Kahramanlık
10.68	57	Isparta	-	+	-	Kına yakma
1.69	08	Kars	+	+	-	Kahramanlık
3.69	63	-	-	+	-	Aşk, yorum
3.69	85	-	-	+	-	Taşlama
9.69	64	-	-	+	-	Aşk, yorum
10.69	09	Artvin	+	+	-	Bölge özelliği
4.70	93	-	-	+	+	Gurbet, Sevda
5.70	101	Acıpayam	+	+	-	Gelin alma
9.70	65	-	-	+	-	Evlilik üzerine yorum
12.70	68	Ümiteli	-	+	-	Sevda manileri
2.71	100	Afyon	-	+	+	Ağıt
4.71	22	Ankara	-	+	+	Ağıt
10.71	19	Malazgirt	-	+	-	Bölge özelliği
11.71	94	Edirne	-	+	-	Kına gecesi türküleri
2.73	32	Sivas	-	+	-	Bölge özelliği
3.73	33	Sivas	-	+	-	Bölge özelliği
9.73	34	Sivas	-	+	-	Bölge özelliği
10.94	54	Anonim	-	+	+	Savaş üzerine
12.74	77	Afyon	-	+	+	Ağıt
1.75	35	Sivas	-	+	-	Bölge özelliği
3.76	108	Burdur	+	+	+	Halk kahramanı
5.76	69	Hatay	-	+	+	Mizah
7.76	97	Denizli	-	+	+	Ağıt
7.76	62	Ordu	-	+	+	Hasretlik
5.77	36	Sivas	-	+	-	Bölge özelliği
10.77	37	Sivas	-	+	-	Bölge özelliği

B₃. Türk Halk Oyunları

- 01 AKIN, Erol : Halk Oyunları Nasıl Değerlendirilmelidir?
T.F.A., (307), 2.75, S. 7233-7235

Memleketimiz halk oyunları hareketleri, iki koldan kanalize edilmektedir:

1- Resmi kuruluşların organize ettiği çalışmalar

2- Özel kuruluşların organize ettiği hareketler

Resmî kuruluş olarak, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve Konservatuarlar.

Özel kuruluşlar olarak da, mahalli oyun ekipleri, dernekler, yüksek öğrenim gençliği gösterilmektedir. Halk oyunlarının daha iyi bir seviyeye getirilmesi için, eksiklikler söylenmekte ve yapılması gerekenler de tavsiye edilmektedir.

- 02 AKÜZÜM, Neşe : Şeyh Şamil Adlı Oyun. T.F.A., (260),
3.71, S. 5903-5905

256 sayılı dergide, Kırzioğlu akordionlu, trampetli ve kazak kıyafetli Kars Oyunları olamaz; Şeyh Şamil Oyunu bir Rus Operati 'nin parçasıdır demesi üzerine, aksine bir savunma yapılmış ve tarihten net safyalar gösterilmiştir.

- 03 AKYÜZ, Hayri : Tamzara ve Efeler. T.F.A., (50), 9.53, S. 791

Türküler, başta iklim olmak üzere, halkın yaşayış tarzı, tarih ve geçirmiş olduğu vakaların tesiriyle armonize edilirler. Oyunlar da bu faktörlerle ilgilidir.

Giresun 'un bir kazası olan Şebinkarahisar, İç Anadolu 'yla Karadaniz kıyısı arasında bulunuyor. Bu nedenle, türkülerinde iki coğrafi bölgenin etkileri görülür.

Bu etkilenme, türkülerden örnekler verilerek açıklanmaya çalışılmıştır. Tamzara oyununun Erzurum etkisinde kaldığı tahmin ediliyor.

- 04 AND, Metin : Halk Danslarımızın Sahneye Uygulanması.
T.F.A., (124), 11.59, S. 2017-2023

Metin And 'ın Ankara Sanat Sevenler Kulübünde, "Halk Danslarının Sahneye Uygulanması" konusunda verdiği konferans özetlenerek alınmıştır.

- 05 AND, Metin : Halk Oyunlarımızın Adlarının Anlamları.
T.F.A., (144), 7.61, S. 2433-2436

Türk Halk Oyunları üzerine birçok yazıları bulunan Metin And, Bu yazısında, Türk Halk Oyunlarının ad ve manalarını geniş bir şekilde izah etmiştir.

- 06 AND, Metin : Köy Adları ve Halk Oyunlarımız.
T.F.A., (170), 9.63, S. 3166-3167

En küçük birim olan köyler, bağımsız, kendi kültürünü özgün bir biçimde yaratmakta ve yaşatmaktadırlar. Bu durum gösteriyor ki, köyler folklor için eşsiz bir inceleme alanıdır.

Oyunlar da, ilk oynandığı köyden ve orada cereyan eden olaylardan adlarını alırlar. Bu yazıda, halk oyunlarının adları oynandığı yerlere göre veriliyor.

- 07 AND, Metin : Devlet Halk Oyunları Topluluğu Kurmalıyız.
T.F.A., (300), 7.74, S. 7026-7027

Devlet Halk Oyunları Topluluğu, bir milletin bayrağı gibidir. Bölgelerin bütün oyunlarını düzenlenmiş, iyi bir teknik, güzel bir fizik ve beğeni içinde sunabilecek, profesyonel bir topluluğun içeride ve dışarıda yapacağı olumlu faydalar dile getiriliyor.

- 08 AND, Metin : Devlet Halk Oyunları Topluluğuna Doğru.
T.F.A., (327), 10.76, S. 7777-7780

Metin And, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı 'na bağlı olarak Devlet Halk Oyunları Topluluğunun kuruluş aşamasında duygu ve

düşüncelerini açıklıyor. Halk oyunları topluluğunun kurulmasında geç kalındığı, Dünya milletlerinden örnekler gösterilerek belirtiliyor.

Halk oyunlarının sahneye uygulanmasında, bazı düzeltmelerin olabileceğini söylüyor. Otantiklikten zamanla az da olsa, uzaklaşılmasını zaruret olarak görüyor ve halk oyunları ile balenin karşılaştırılmasını yapıyor.

- 09 ARSLANOĞLU, Cemender : Kars 'ta Saz ve Oyun Havaları. T.F.A., (225), 4.68, S. 4719-4721

Kars çok zengin bir milli folklor ocağıımızdır. Bu ilimizdeki zengin ve değişik folklor örnekleri yanında, halk sazları ve oyun havalarının renklilik ve bolluğu da başka ilimizde bulunmayan bir hazine değeri taşır.

Bugünkü Türkiye'mizde, halk şairleri ve halk hikâyecilerimizin en çok yaşadığı bölge Kars ilimizdir. Aşıklık geleneği ve yetiştirme tarzı açıklanıyor. Burada söylenen Ağır Havalar, Yungül Havalar, Orta Havalar açıklanıyor.

Şairler ve aşıklar; yurt bütünlüğü, milli birlik, vatan sevgisi ve dayanışma temalarını işlerler. Yazıda, Kars folkloru hakkında önemli açıklamalar yapılıyor.

- 10 ATAMAN, Sadi Yaver : Safranbolu 'da Seymenler. T.F.A., (3), 10.49, S. 46-47

Seymenlik anlatılıyor. Seymenlik teşkileti, kıyafetleri, adetleri, oyunları ve musikileri ayrıntılı bir biçimde açıklanıyor.

- 11 ATAMAN, Sadi Yaver : Türk Milli Dansları ve Halk Musikisi Hakkında Belçikalı Mme J. Katie Bromham 'ın Fikirleri. T.F.A., (64), 11.54, S. 1017-1018

Zaman zaman Türkiye 'ye gelip, Türk Kültürü üzerine araştırma yapan yabancı uzmanlar, düşüncelerini bazen sözlü, bazen

bir yazı veya kitap neşrederek açıklamışlardır. Bunlardan bir tanesi de Mme. J. Katie Bromham 'dır.

Mme. J. Katie bu yazısında, Türk Halk Müziği ve Oyunları üzerine fikirlerini söylemiştir.

- 12 ATAMAN, Sadi Yaver : Sepetçioğlu Osman Efe, Zeybeği ve Türküsü.
T.F.A., (165), 4.63, S. 3037-3039

Güney Anadolu ve Ege Bölgesi 'nin yaygın zeybek oyun çeşitlerinden ayrı tipik bir oyun karakteri gösteren Sepetçioğlu Oyunu, Safranbolu "Aç Kapı" oyununda olduğu gibi, zeybek oyun tarzının özelliklerini taşıyan bir örnektir.

18. y.y.'da, derebeylerin haksız zulmüne karşı koyan Sepetçioğlu Osman Efe, bir halk kahramanı olmuştur. Türkü Osman Efe üstüne yakılmış ve oyuna çevrilmiştir. Yazıda ayrıca, Kastamonu türkülerinin özellikleri de anlatılmıştır.

- 13 AYDIN, Cengiz : Çocuk Sporunda Halk Oyunlarının Değeri.
T.F.A., (366), 1.80, S. 8881-8882

Halkımızın günlük yaşantısına büyük ölçüde girmiş bulunan halk oyunları, topluca yapılan tek spor dalıdır.

Çocuk ve oyun sözcükleri yanyana gelince, ne denli derin bir anlam taşır. Oyun, çocuğun doğal yapısında, özünde vardır. Bu düşünceden hareketle, halk oyunlarımızı çocuklara öğretmenin gereği ortaya çıkıyor.

Oyunları çocuklara öğretmenin, zihin ve beden bakımından onlara büyük gelişmeler sağlayacağı, bu yazıda pedagojik olarak açıklanmıştır.

- 14 BARANSELİ, Zenger Mahir : Şeyh Şamil Bir Türkü Oyunudur.
T.F.A., (190), 5.65, S. 3732-3733

Derginin 187. sayısı sayfa (3661) de, Nejat Birdoğan imzasıyla "Büyük Türk Mücahidi Şeyh Şamil ve Oyun Meselesi" diye bir yazı

yayınlanmıştı. O yazıda Şamil Oyununun Türk folklorunda yeri olmadığı iddiaları vardı.

Bu yazıda ise, Şamil Oyununun özbe öz Türk oyunu olduğu savunuluyor ve gerekçeleri açıklanıyor.

- 15 BAYKURT, Şerif : Trakya 'da Mahalli Oyunlar. T.F.A., (32), 3.52, S. 505-506

Avrupa 'ya açılan bir kapı olan Trakya, örf ve adetler yönünden karışık bir durum arz etmektedir. Halk oyunlarının unutulmadan derlenmesi gereği vurgulanıyor. Bölgenin halk oyunları üç gruba ayrılarak açıklanıyor.

- 16 BAYKURT, Şerif : Trakya Halk Dansları Nasıl Kurtarıldı. T.F.A., (77), 12.55, S. 1223-1224

Uzun süre Trakya 'da görev yapan Şerif Baykurt, Trakya oyunlarının derlenmesinde büyük çalışmalar yapmış ve derlediği oyunları kıyafet ve çalgılarıyla ortaya koymuştur. Hatta, diğer uzmanlarla da işbirliği yapmıştır.

Şerif Baykurt, bu çalışmanın ürünü olarak İstanbul 'da Birinci Halk Oyunları Bayramı'nın 'da Trakya Oyun Ekibinin başarısından duyduğu gururu dile getiriyor.

Bunun yanında, zamanın yayın organlarında, bu gösterilerle ilgili olarak çıkan yazılardan pasajlar veriliyor. Ayrıca, Trakya Oyunları hakkında daha önce çıkan yazıların kaynakları da belirtiliyor.

- 17 BAYKURT, Şerif : Kıyafet ve El İşlerimiz. T.F.A., (106), 5.58, S. 1692-1694

Milli oyunlarımızın incelenmesi, halk müziğimizle beraber halk resmimizin de tetkiki konusunu karşımıza çıkarıyor. Zaten, bu üç konu bir bütünün ayrılmaz parçaları gibidir. Hatta bu içli-dışlı,

birbirine bağı konuların dördüncüsü olarak halk edebiyatımızı da saymak mümkündür.

Bu açıklama yapıldıktan sonra; Ankara, Balıkesir, Bursa, Çorum, Elazığ, Erzurum, Gaziantep İçel, Kırklareli, Silifke, Sivas ve Trabzon illerinin kadın ve erkek giyimleri tanıtılıyor.

- 18 BAYKURT, Şerif : Yeni Derlenen Trakya Halk Dansları.
T.F.A., (110), 9.58, S. 1753-1754

Bölge halkı tarafından oynandığı anlaşılan bu oyunların adları, halkın ağzından, aynen telaffuz edildiği şekil 'de, 24 madde olarak yazılmıştır.

- 19 BAYKURT, Şerif : Unutulmuş Bir Halk Oyunu: Kara Yusuf.
T.F.A., (125), 12.59, S. 2047

Selanik-Doyran doğumlu yaşlı kimselerin oynadığı bir oyun olup, hora şeklinde oynandığı tarif ediliyor. Rumeli oyunlarından ayrılır.

Oyun, Bulgarlara karşı gelen Kara Yusuf Adlı bir yiğidin uşağı tarafından, "Sezar Brütüs" misali öldürülmesi üzerine icad edilmiştir, deniliyor.

- 20 BAYKURT, Şerif : Halk Oyunlarımızın Tip ve Formları.
T.F.A., (174), 1.64, S. 3290-3291

Oyunların tip ve forumlarını tespit etmek için, folklorcu Şerif Baykurt tarafından hazırlanan 20 soruya cevap verilecek bir şekilde, bütün oyunlar eleniyor. Sonuçta, oyunların yüzdesi ortaya çıkıyor. Mesela, % 20 'si bar, %10 'u halay gibi... Böylece, bütün oyunlar analiz ediliyor ve ortaya ilginç neticeler çıkıyor.

- 21 BELEKOĞLU, Nabi : Horoncunun Giysileri ve Takıları.
T.F.A., (318), 1.76, S. 7546-7547

Doğu karadeniz Bölgesinde oynanan halk oyunlarına "Horon", bu oyunları oynayanlara da "Horoncu" denildiği bilinen bir gerçektir.

Horonlar da, diğer halk oyunları gibi özel giyim ve aksesuarlar takılarak oynanır. Bu yazıda horon giyimleri ve aksesuarları tanıtılıyor.

- 22 BİRDOĞAN, Nejat : Büyük Türk Mucahidi Şeyh Şamil ve Oyunu
Meselesi. T.F.A., (187), 2.65, S. 3361-3664

Iğdır ve Kars dolaylarında aşağı yukarı her düğünün baş oyunu sayılan, her gencin oynamak istediği Şeyh Şamil Oyunu 'nun, Türk Folklorunda yeri olup olmadığı hususu ve Şehy Şamil 'in kişiliği etraflıca anlatılıyor.

- 23 BİRDOĞAN, Nejat : Halk Danslarımızda Köken, Etkiler ve Anlam.
T.F.A., (299), 6.74, S. 6995-6997

Milletlerin kültürel çalışmalarının en önemli bölümünü, öze dönüş demek olan folkloruna ayırdığı bir gerçektir. Halk oyunlarının kökeni, anlamları, diğer milletlerinkinden farklılıkları uzmanlarca anlatılmaya çalışılmıştır.

- 24 BULUT, Sebahattin : Halk Oyunlarımızda Çıkmazlar.
T.F.A., (303), 10.74, S. 7109-7110

Yurtdışına gidecek oyun ekiplerinin, Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca, tesbit edilen bir jüri tarafından seçilmesinin kayırma endişesi belirtiliyor.

Birde, tek bir oyun ekibinin, birden fazla bölge oyunlarını kıyafet değiştirerek oynayamayacağı söyleniyor. Şu gerekçe öne sürülüyor: "Oyun bir duygu işidir, Karadenizli ne derece zeybek oynar? Ege oyuncusu bir silifke kaşık oyununu, hangi duyguyla oynar?."

- 25 İHSAN, Coşkun : Halk Oyunlarımıza Kıymayalım.
T.F.A., (172), 11.63, S. 3238-3239

Türk Halk Oyunları ve Halk Türküleri Federasyonu 'nun, 21 Nisan 1963 günü gecesi Ankara Büyük Sinama 'da yapılan

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

yurdumuzun çeşitli yörelerinden on halk oyunu topluluğu davet edilmişti. Milli oyunlarımızın ayrı ayrı anlam ve amacı vardır. Onları icra edenlerin neyi temsil ettiklerini, nasıl icra edeceklerini müdrik olmaları, sema yapan bir derviş gibi, oyunun ruhuna girip, dış aleminden ilgisini kesip vecd içinde raksetmesi lazımdır.

Bu bayramda, Büyük sinama 'da oynayan ekiplerde büyük bir eksiklik ve kendini oyuna vermeme gibi davranışlar görüldü. Halk oyunlarına ilgi duyanlar için, bir oyunda nelerin arandığı, nelere dikkat edilmesi gerektiği bir bir sıralanmıştır.

26 ÇAĞLAR, Behçet Kemal : Folklorun Aynasında Türk İnsanı 2.

T.F.A., (248), 3.70, S. 5571-5574

Halk oyunları ulusal törelere dayanan, kökenlerini çok eski ayinlerden alan, bir inanç kavrayışı ve sanat kaygısıyla yüzyıllar içinde yoğrulup gelişen şeylerdir.

Yazıda, oyunların kökeni anlatılmakta ve şamanlıkla ilgileri açıklanmaktadır. Şaman keşişlerinin ilk adlarından birinin de "Oyun" olduğu söylenmektedir.

27 ÇİLESİZ, Nevin

: Doğu Karadeniz Halk Oyunları.

T.F.A., (308), 3.75, S. 7257-7258

Bu bölge halk oyunlarına "Horon" adı verilir. Bazı kimseler bu oyunun "Horom" olduğunu ileri sürüyorlar. Horonlar genellikle, Trabzon ilinin Akçaabat, Vakfikebir, Maçka ve Tonya ilçelerinde oynanmaktadır.

Yazıda ayrıca kemeçe tanıtıldıktan sonra, horon çeşitlerinin adları veriliyor. Horonlarda giyilen kadın ve erkek kıyafetleri tek tek tanıtılıyor.

28 ÇİLİNGİROĞLU, Kemal : Erzurum Oyunları 1. T.F.A., (2), 9.49, S. 26-27

Erzurum Milli oyunlarının adları verilmiş ve bu oyunların oynanış şekilleri açıklanmıştır. Oyunlarda giyilen giysiler birer birer

tarif edilmiştir. Diğer taraftan, Oyuncu Dadaşın karakter yapısı anlatılmış ve başka bölge oyuncularıyla karşılaştırmalar yapılmıştır.

- 29 ÇİLİNGİROĞLU, Kemal : Trabzon ve Rize Oyunları 2. T.F.A., (3),
10.49, S. 43-44

Doğu Karadeniz Bölgesi Milli oyunları üç gruba ayrılıyor. Oyun giyimleri izah ediliyor. Özellikle, kemeçe eşiliğinde oynanan yedi oyunun adları veriliyor. Horonun kelime anlamı ve oynanış biçimi açıklanıyor.

- 30 ÇİLİNGİROĞLU, Kemal : Karadeniz Oyunları 3. T.F.A., (5), 12.49, S. 68-69

Çoruh boyu ile Hopa ve civarında oynanan oyunlardan bahsediliyor. Bu civar oyunlarının eski ve yeni adları yazılıyor. Horonlar ve tek oyunlar açıklanıyor.

Bölgede oynanan "Timurağa" oyununun Erzurum 'dan geçme olduğu tahminen söyleniyor.

- 31 ÇİLİNGİROĞLU, Kemal : Kars Oyunları. T.F.A., (7), 2.50, S. 107-108

Serhat şehrimiz Kars, eski Türk geleneklerini bağrında saklayan bir şehrimizdir. Bu nedenle, oyunları da çeşitlidir. Bu oyunlar şöyle sınıflandırılmıştır: Nanaylar, Halaylar, Yallılar, Barlar ve Tek Oyunlar. Bu oyunlar ayrı ayrı anlatılmış ve çalgılarından bahsedilmiştir.

- 32 ÇİNE, Hamit : Türk Halk Oyunlarında Uzmanlaşma.
T.F.A., (353), 12.78, S. 8505-8508

Aslen Burdur 'lu olan folklorcumuz ve bağlama sanatçımız Hamit Çine, Cemil Demir Sipahi 'nin hazırladığı "Türk Halk Oyunları" adlı kitap üzerine tamamlayıcı, düzeltici görüş ve eleştirilerini açıklıyor. Burdur folkloru ile ilgilenenler için faydalı bir yazıdır.

- 33 DEMİRAY, Güner : Çoban Halayı. T.F.A., (157), 8.62, S. 2805

Sivas ili Gemerek ilçesi ve çevresinin en tanınmış oyunlarından. Düğünlerde, oğlan evinde ve kız evinde kadınlar arasında bu halay çekilir. Halayın oyun düzeni, çekilişi açıklanıyor ve söylenen türküler veriliyor.

- 34 EDEN, Suna : Halk Danslarımızın Tesbiti. T.F.A., (229), 8.68, S. 5027-5028

Dünya 'nın en zengin folklor kaynaklarına sahip bir millet olarak, ne kadar övünsek azdır. Kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya olan, folklor kaynaklarımızdan biri de halk oyunlarımızdır. Bu yazıda, halk oyunlarımızı bozmadan yerinde, "Niçin ve Nasıl Tesbit Edilmeli" başlıkları altında görüşler açıklanıyor.

- 35 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Halk Oyunları Konusunda Biyü-Bicu. T.F.A., (3), 10.49, S. 33-35

Biyü, bicu kelimelerinin etimolojisi açıklanıyor. Bico, oyuncu demektir. Bico, alevilerde bir dans türküsü anlamına da gelmektedir.

- 36 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Taklitçi Halk Oyunları. T.F.A., (12), 7.50, S. 180-182

Bölgelerde bulunan ve halkın çok sevdiği veya işi nedeniyle yakın olduğu hayvanları taklit ederek, oynadıkları halk oyunları hakkında geniş bilgi veriliyor.

- 37 GAZİMİHAL, Mahmut, R.: Bengi Oyunu. T.F.A., (22), 5.51, S. 339-340

Bengi, hem Toros Tahtacıları arasında, hem de Ege 'nin değişik bölgelerinde oynanan sıra oyunlarından. "Bengi" nin kelime anlamı, oyun düzeni ve oynanış biçimi hakkında tatmin edici bilgiler veriliyor.

- 38 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Anadolu Halk Oyunları 1. T.F.A., (25),
8.51, S. 386-387

Sıra oyunları, Halka oyunları, Pençe oyunu ve diğer oyunların açıklamaları, coğrafi bölgelere göre yapılıyor ve oynanış biçimleri anlatılıyor.

- 39 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Anadolu Halk Oyunları 2. T.F.A., (26),
9.51, S. 403-404

Alevi semahlarının kökeni ve diğer halk oyunlarının doğuşu, anlamları, oynanış biçimleri ilmi bir yetkiyle anlatılıyor.

- 40 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Anadolu Halk Oyunları 3. T.F.A., (27),
10.51, S. 418-420

Düz ve halka oyunlarından bahsediliyor. Püçuk, Halay, Yallı, Leylim, Haleylim, oyun adlarının ve terimlerinin anlamları açıklanıyor. Zeybeklerin başlarına giydikleri başlıklar tanıtılıyor. Anadolu 'da türkü eşliğinde halay çekildiği anlatılıyor ve kadın halaylarına da değiniliyor.

- 41 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Kaşık Oyunu. T.F.A., (62), 9.54, S. 977-979

Kaşık oyunlarının bölgeleri ve bu oyunların Orta Asya 'dan geldiği yer gösterilerek ispat ediliyor.

- 42 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Yurt Oyunları Meselesi. T.F.A., (63),
10.54, S. 993-995

Halk oyunlarının bütün meseleleri dile getirilerek düşünceler ortaya konulmuştur.

- 43 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Asırlar Arasında Türk Oyunları. T.F.A., (87),
10.56, S. 1385-1386

Türk Halk Oyunlarının tarihi içinde adları, gelişimi ve oynanışları anlatılıyor.

- 44 GAZİMİHAL, Mahmut R. : Oyunlarımız ve Zihniyet. T.F.A., (88),
11.56, S. 1393-1394

Samah, Halay ve Hora açıklanıyor. Samahın ayin ile ilgisi olmadığı örneklerle açıklanıyor. Halayın da Türkçe bir kelime olduğu, nereden geldiği izah ediliyor. Bunun yanında "Hora" nın bir hristiyan oyunu olduğu belirtiliyor.

- 45 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Türkistan 'da Zeybek Kelimesi. T.F.A., (89),
12.56, S. 1420-1422

Zeybek kelimesinin bazı kimselerin söylediği gibi, Rumca olmadığı, Türkçe bir kelime olduğu yer, kişi gösterilerek açıklanıyor ve ispatlanıyor. Ayrıca zeybeğin bir Kırgız oyunu olduğu belirtiliyor.

- 46 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Halk Oyunlarımızın Ana Figürleri.
T.F.A., (97), 8.57, S. 1537-1540

Halk oyunlarımız, dans ve bale ile karşılaştırılıyor ve figürlerinin değiştirilmiyeceği vurgulanıyor. Bu figürlerden bazıları şunlardır:

- 1- Bir oturup bir kalkma
- 2- Elayalarını karşılıklı çarpma
- 3- Topaç gibi hızlıca veya ağır ağır fırdalanma

Diğer figürler de açıklanıyor ve bu figürlerin, eski Türk Devletlerinde kullanıldığı belirtiliyor. Yabancı araştırmacıların müşahadelerine yer veriliyor ve karşılaştırmalar yapılıyor.

- 47 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Mehterhane ve Davulzurnalı Halk Oyunları.
T.F.A., (106), 5.58, S. 1697-1698

Mehterin kelime anlamları veriliyor. Türkistan 'da buna "Kaba Çalgı" denildiği belirtiliyor. Böyle söylenmesinin sebebinin, "İnce saz takımından ayırtilmesi içindir" deniliyor.

15. y.y 'dan itibaren, Mehter hakkında söylenen herşeyin açıklaması yapılmış ve bu konuda yazılmış eserlerin adları verilmiştir.

- 48 GAZİMİHAL, Mahmut R. : Barak Oyunları ve Senem. T.F.A., (121), 8.59, S. 1958-1559

Güneydeki Barak oymak ve boyları tanıtılıyor. Bu boyların oynadıkları oyunların adları veriliyor. Ayrıca, Türkistanlıların oynadıkları "Senem" oyunu tanıtılıyor.

- 49 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Eski Türkistan 'da Halk Oyunları. T.F.A., (122), 9.59, S. 1979-1980

Yabancı bir araştırmacının yayınladığı bir kitabın "Müslüman Bayramları" bahsinde, Türkistan 'da gördükleri anlatılıyor. Başa denilen oyuncu oğlanların, davul-zurna eşiliğinde oynadıkları oyunlar izah ediliyor. Bunların oyunlardaki oturuşları, Elazığ oyunlarına benzetiliyor.

- 50 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Köçeklik. T.F.A., (123), 10.59, S. 2001-2002

Köçeklik Türkistan 'da vardır. Hatta Şamanlıkta da vardır. Kırım harbi sırasında İstanbul 'a gelen bir Fransız yazar, Theophile Gautier (Teofil Gotie) "Şark" adlı eserinin 3. faslı olan Türk tiyatrosu bahsinde, Frenklerin işlettiği meyhanelerde oynattığı köçekleri anlatmıştır. Bu konuda daha geniş bilgi verilmiştir.

- 51 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Bar Denilen Oyunlarımız Adına Dair. T.F.A., (125), 12.59, S. 2041-2042

Kars ve Erzurum sıra oyunlarına verilen ad olan "Bar" ın kelime anlamı ve oyunu açıklanıyor.

- 52 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Koç Halayı. T.F.A., (126) 1.60, S. 2061-2062

Koç, Koyun, Teke ve benzeri hayvanları taklit ederek oyunlar icad olunmuştur. Bu tür hayvan taklitli halk oyunlarımız mevcuttur.

Koç Halayı da bunlardan bir tanesidir. Bu oyunu Sivas 'ta, kadın ve erkeklerin beraber oynadıkları söyleniyor ve oyun biçimi açıklanıyor.

- 53 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Tepük Tepmek. T.F.A., (127), 2.60, S. 2080-2081

Tepük ve tepmek kelime ve filinin anlamları açıklanıyor. Ayak hareketleri yapmak, bir çeşit top oynamak anlamında kullanılıyor. En çok hora tepmek, horon tepmekte kullanıldığı biliniyor.

Anadolu 'nun bazı yerlerinde halay çekmek, halay ve sıra oyunu oynamakta kullanıldığı belirtiliyor.

- 54 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Çayda Çıra Oyunu. T.F.A., (128), 3.60, S. 2101-2104

Çayda Çıra Oyunu tarih kadar eski, orijinal ve tamamen Asya 'dan gelmedir. Asya folklorunda bunun izine rastlanır. İçinde mum yakılmış birtabakla oynayan Endonazya oyuncusuna ait bir fotoğraf, Avrupa festivallerinden alınmıştır.

Bu oyunun, Türklerdeki ateş kültünden kaynaklandığı söyleniyor ve yazıda ayrıntılarına kadar açıklanıyor.

- 55 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Oyun ve Mendil. T.F.A., (129), 4.60, S. 2121-2122

Türk oyunlarında genellikle, elde bir mendil veya eşarba benzeyen birşey vardır. Bilhassa halaylarda, halaybaşı ve pöçükte bulunur.

Bu noktadan hareketle, yazarımız mendil tutmanın nereden geldiğini açıklamaya çalışmış ve bazı mendil oyunu ve mendil zeybeğinden söz etmiştir.

- 56 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Bebek ve Oyun. T.F.A., (130), 5.60, S. 2142-2144

Bebek ninnileri söylenirken bebeğin melodiye alışması ve ritimli ninnilerde bebeğin el, kol hareketleri yaparak oyun temelini

attığı düşüncesi açıklanıyor. Ninnilerden ve oyunlardan örnekler veriliyor.

- 57 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Oyun Zümre Adları. T.F.A., (133), 8.60, S. 2201-2202

Dansın İçasya ve Küçükasya 'dan gittiğine dair, bir ilkçağ Yunan rivayeti üzerine kaleme alınan yazı, oyunların menşei ve kıtalara olan etkilerini açıklıyor.

- 58 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Horonlarımız. T.F.A., (137), 12.60, S. 2279-2281

Halk oyunları adları, yakıştırmalarla, zorlamak yoluyla etimolojisi yapılırsa, yanlışlıklar her zaman karşımıza çıkar.

"Horon" un, Antik Yunan 'daki Khorus (Şarkı) 'ın, oyun kelimesiyle, yakınlığı olmadığı örnekler verilerek açıklanıyor.

- 59 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Kaşık ve Oyun. T.F.A., (148), 11.61, S. 2551-2552

Gazimihal, daha önceki yazılarında da değindiği kaşık oyunu ve kaşık kelimesinin üzerinde duruyor. Kaşık kelimesinin Türkçe olduğunu belirtiyor.

- 60 GAZİMİHAL, Mahmut R.: Bale Kaynağı Olarak Halk Oyunları. T.F.A., (174), 1.64, S. 3291

Avrupa 'da ilk çalgı musikisi forumlarının, halk dans havalarını süvitler halinde işlemekten doğduğu ne kadar meşhurse, bale sanatının halk oyunları tarihinde en ileri merhale olduğu da, o kadar açıktır.

Bu yazıda da, kaynak olarak halk oyunlarından, bale ile kaynaşabilecek mayalık imkanlar özetleniyor. Bu konudaki görüşler, geniş bir şekilde açıklanıyor.

- 61 GEZMİŞ, Nimet : Devlet Halk Oyunları Topluluğuna Muhtacız.
T.F.A., (304), 11.74, S. 7147-7148

Amatör topluluklarda yetenekli öğretici ve öğrenci bulunmamaktadır. Bazı kişiler yurtdışına gitmek için, oyun ekipleri kurup oyunları yanlış öğretmekte ve oyun müziklerini de, müzikten anlamayan kimselere çaldırtmaktadırlar.

Bu nedenle, eğitilmiş oyun ekipleri çıkarmak ihtiyacı duyulmaktadır. Bir an evvel "Devlet Halk Oyunları Topluluğu" kurulmalıdır deniliyor ve görüşler açıklanıyor.

- 62 GÖZAYDIN, Mevzat : Bir Olay ve Bir Yarışma. T.F.A., (327),
10.76, S. 7789-7790

Yazarımız, Almanya 'da bulunduğu yıllarda, sık sık karnavallar seyretmiş. Karnavalın birinde, Alman arkadaşı Türk Halk Oyun Ekibinin de karnavala çıkacağını söylemiş. Karnavala gitmişler ve gerçekten bir Türk ekibinin gösterisini seyretmişler.

Gözaydın, oyun ekibinin, disiplinsiz ve bizim oyunumuza benzemeyen bir oyun sunduğunu ve alkış almadığını söylüyor ve ekliyor: "Meğer bu oyun ekibi Almanya 'daki Türk Gençlerinin aralarına aldıkları Alman arkadaşları ile kurdukları bir ekipmiş."

Bu tür davranışların halk oyunlarımızın kalitesine zarar vereceği gibi, ülkemiz adına iyi olmayacağını belirterek düşüncelerini açıklıyor.

- 63 GÜR, Hilmi : Türküsüz Oyun Çeşitleri 1. T.F.A., (202),
5.66, S. 4087-4088

Eğin halkının duygulu ruha sahip oluşudur ki, Eğin folklorunu meydana getirmiştir. Güzel melodi, oyun ve türkülerini bağrında toplamış ve asırlar boyunca muhafaza ederek, bir emanet olarak dedelerden torunlara getirmişlerdir.

EğİN oyunları, halay ve kol oyunları olarak İki kısma ayrılıyor. Bu oyunları açıklandıktan sonra, bölge oyunları türkölü ve türkölüz diye tasnif edilmiştir.

- 64 GÜR, Hilmi : Türkülü Oyun Çeşitleri 2. T.F.A., (207),
10.66, S. 4207-4208

Eğil oyunlarından, "Büyük Cevizin Dibi" adlı oyunun oynanışı açıklanıyor ve türküsünün sözleri veriliyor.

- 65 HINÇER, Bora : Halk Oyunlarını Derleme Gezileri.
T.F.A., (125), 12.59, S. 2051

Türk Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Tesisi 'nin halk oyunlarını derleme çalışmalarına başladığı anlatılıyor ve bu işi yürüten uzmanların adları ve çalışma bölgeleri belirtiliyor.

- 66 HINÇER, Bora : Baykurt 'un Derleme Gezileri. T.F.A., (126), 1.60, S. 2075

Trakya 'yı çok iyi tanıyan Folklorcu Şerif Baykurt 'un, Trakya halk oyunlarını ve başka bölgelerde de, oyun derlemesi yaptığı açıklanıyor. Bunun yanında, Gaziantep ve Konya kaşık oyunlarından da söz ediliyor.

- 67 HINÇER, Bora : Halk Oyunları Okulu Açıldı. T.F.A., (197),
12.65, S. 3927-3928

Yüksek Tahsil Gençliğinin, "Türk Folklor Enstitüsü Kurma Derneği" çalışmaları ve 20 Kasım 1965 tarihinde "Halk Oyunları Okulu"nun kuruluşu sevinçle anlatılıyor. Bu tarihlerde, halk oyunlarına verilen önem dile getiriliyor.

O zamanlarda, oyunların nasıl derleneceği ve inceleneceği anlatılıyor. Bu hususta yapılan konuşmalardan pasajlar veriliyor.

Yüksek Tahsil Gençliğinin "Türk Folklor Enstitüsü" kurulması için, nasıl bir çabaya girdiği anlatılıyor.

- 68 HINÇER, Bora : California Üniversitesi "Aman Halk Dansları Derneği". T.F.A., (227), 6.68, S. 4783-4784

California Üniversitesi öğrenci mensupları, Los Anceles 'ta "Aman" adlı bir dernek kurmuşlar. Kurulan bu dernek Balkanlar ve Ortadoğu ülkelerinde halk oyunlarını ve halk melodilerini, inceleme, tesbit ve tatbik etmeye başlamışlardır.

Dernek Türk Halk Oyunlarını, melodilerini, giyimlerini öğretecek Türk oyuncularını temin etmiş ve çalışmalara başlamıştır. Bu davranışlar, ülkemiz için bir övünç kaynağıdır.

- 69 HINÇER, İhsan : Oyunları Derleme Soruları. T.F.A., (86), 9.56, S. 1367-1368

Halk Oyunlarının daha iyi derlenmesi için, anket soruları sıralanmıştır. Araştırmacılar ve derlemeciler için önemli bir derleme yöntemidir.

- 70 HINÇER, İhsan : Memleket Oyunları. T.F.A., (92), 3.57, S. 1459-1460

Halk oyunları, raks, dans ve biyü kelimelerinin dilimize nereden geldiği açıklanıyor ve balenin doğuşu hakkında bilgi veriliyor.

- 71 HINÇER, İhsan : Brüksel Fuarı ve Türk Milli Dansları. T.F.A., (106), 5.58, S. 1686-1688

Devlet Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü, Brüksel Milletlerarası Sergisinde bizi temsil edecek Türk Milli Dansları Topluluğu 'nu seçmek üzere, Ankara 'da bir gösteri tertipledi. Bu gösteri, 7-9 Şubat 1958 tarihleri arasında yapıldı.

Bizim her yönümüzle, büyük bir millet olduğumuzu bir kere daha gösterdi. Neticede, Belçika 'ya gidecek oyun ekibi seçildi.

Bu işin Devletçe ele alınması, ülkemiz folkloru adına büyük bir kazanç oldu. Yazıda seçici kurul üyeleri açıklanıyor ve bu üyelerin fotoğrafları veriliyor.

- 72 HİNÇER, İhsan : 1. Halk Oyunları Semineri Başarılı Oldu.
T.F.A., (145), 8.61, S. 2477

1961 Temmuz ayı, Türk folklorcuları için büyük başarılarla dolu bir tarih olarak kaydedilmiştir.

1. Halk Oyunları Semineri çok başarılı geçmiş, yerli ve yabancı uzmanlar kıymetli tebliğler sunmuşlardır. Bu tebliğler kitap halinde yayınlanmıştır. Folklorcular için faydalı bir eserdir.

- 73 HİNÇER, İhsan : Konya Kaşık Oyunları. T.F.A., (191),
6.65, S. 3771-3774

Konya oyunu olarak bilinen kaşık oyunları, Ortaasya 'dan gelme Türk oyunlarıdır. Bu oyun sahasını, Konya ile sınırlamak doğru değildir. Anadolu 'nun birçok yerlerinde kaşık oyunları görülür. Kaşık oyunu, bazı folklorcular tarafından küçümseniyor. Oysa, oyunları seyreden yabancılar beğeniyorlar.

Değerli folklorcumuz Muzaffer Sarısözen: "Azizim, ben bu kadar seyahat yaptım, oyun derledim, fakat Konya Kaşık Oyunu Topluluğu, bir Cezayir Ağıt Oyunu oynadı; parmaklarım ağzımda kaldı." diyerek, takdirlerini izhar etmişlerdir. Bu sözlerden sonra, Kaşık Oyunu geniş bir şekilde anlatılıyor.

- 74 HİNÇER, İhsan : Türk Halk Dansları Eğitim Merkezi.
T.F.A., (310), 5.75, S. 7304-7305

Amatör, resmî ve derneklerin kuracağı halk oyunları gruplarının çalışmalarının disipline sokulması bakımından, eğitim merkezi kuruluşu raporu çok faydalı bulunup tavsiye ediliyor. Bu rapor yönetmeliklere temel olacak niteliktedir.

"Rapor" 1975 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Kültür Bakanlığı ve Halk Evleri Genel Merkezince ortaklaşa hazırlanmıştır.

75 HINÇER, İhsan : Fikret Değerli Belçike 'da. T.F.A., (311), 6.75, S. 7342

Belçika Kültür ve Gençlik Bakanlığına bağlı ve tüm Belçika folklor kuruluşlarını içine alan Federation Wallone des Groupements de Danses Populaires (Wallon Halk Dansları Grubu Federasyonu) adlı kuruluş, ülkelerinde geniş kapsamlı kurslar düzenlemiştir.

25 Mart 1975 tarihinde başlayıp, 20 gün süren kurs iki bölümde yapılmıştır. 1. bölümde, davet edilen ülkelerin halk oyunlarının kursu altı gün sürmüştür. 2. bölüm ise, yalnızca Türk Halk Oyunları için düzenlenmiş ve Türk Koreografi Fikret Değerli kurs öğretmeni olarak görevlendirilmişti. Oyunlarımıza verilen değer bakımından bu görevlendirme, ülkemiz için bir başarı ve övünç kaynağı olmuştur.

76 HINÇER, İhsan : Mustafa Tahtakıran (1906-1973). T.F.A., (321), 4.76, S. 7621-7623

Mustafa Tahtakıran, yalnız Bursa 'nın değil, bütün Türkiye 'nin, hatta bütün Dünya 'nın Türk Halk Oyunları ustası idi. Medrese öğrenimi görmüş ve beden eğitimi öğretmenliği yapmıştır.

Bursa 'da ilk defa, "Kılıç Kalkan Oyunu" 'nu oynayan ve kuran kimsedir. Yazıda, bu konuda açıklayıcı bilgiler verilmiştir.

77 HINÇER, İhsan : Türk Halk Oyunları Topluluğu. T.F.A., (327), 10.76, S. 7782-7784

1973-1974 yıllarında, kuruluş hazırlıkları yapılan Türk Halk Oyunları Eğitim Merkezi nihayet 1975 yılında kurulmuş ve 1976 yılının 5. ayında da, ilkgösterilerini gerçekleştirmişti. Böylece, Devlet halk oyunlarımıza resmen sahip çıkmıştı.

Devletin halk oyunlarımıza el atması sayesinde oyunlarımız, çalgılarımız, kıyafetlerimiz, bilimsel bir şekilde arşivlenmeye başlanmıştır. Sahne düzeni, oyunlarımızın karakterine uygun olarak koreograflar ve müzisyenlerce düzene sokulmuştur.

Türk Halk Oyunları Eğitim Merkezi 'nin kurulmasıyla, amatör topluluklar da disiplin altına alınmıştır. Türk Halk Oyunlarının bugünkü aşamaya gelmesinin hangi safhalardan geçtiğini gösteren önemli bir yazıdır.

78 HİNÇER, İhsan : Halk Oyunları Forumu. T.F.A., (327),
10.76, S. 7795-7796

Ankara 'da Orta Doğu Teknik Üniversitesi 'ne bağlı olarak, çalışmalarda bulunan "Türk Halk Bilimi Topluluğu" Halk Musikisi Halk Oyunları, Araştırma ve Eğitimi, Halk Tiyatrosu konularında ayrı kollar halinde çalışmalar yapmış ve arşivler kurmuştur.

Bu topluluk, 19 Haziran 1976 tarihinde, Türk Standartlar Enstitüsü salonunda bir forum düzenlemiştir. Bu forumda aşağıdaki konular konuşulmuş ve bildiriler sunulmuştur:

- 1- Halk oyunlarımızın sorunları
- 2- Devletin kültür politikasının incelenmesi ve halk oyunları açısından değerlendirilmesi
- 3- Halk oyunları çalışmaları yapan kuruluşların yapısal biçimlerinin incelenmesi ve sorunları.

79 HİNÇER, İhsan : Türk Halk Oyunlarımızın Büyük Gücü.
T.F.A., (340), 11.77, S. 8141-8142

Hiçbir varlığımızın gücü, halk oyunlarımızın son yıllardaki etkinlik ve tanıtıcılık zirvesine ulaşamamıştır. Oyun ekipleri yurtdışında büyük başarılar kazanırken, bu büyük güç Devletten gerekli ilgiyi görmemektedir. Halbuki, yabancılar oyunlarımızı filme almak için yarışmaktadır.

- 80 HÜNERMAN; Ziya : Halk Oyunları Okulu, Turizm ve Folklor.
T.F.A., (232), 11.68, S. 5107-5108

Milli kültür ve tanıtma vasıtası olarak özelliğini taşıyan folklor varlığımızı da, diğer değerlerimiz ile birlikte yabancılara göstermek, duyurmak zorundayız.

Halk oyunlarımız ise; figür ve aksesuar, kendine has canlı ve hareketli ritmi ve müziğiyle turisti etki altına çekebilecek niteliktedir. Bu konuda düşünceler açıklamaya devam ediliyor.

- 81 IŞIK, Ömer : Diyarbakır Halk Oyunları. T.F.A., (321),
4.76, S. 7630-7631

Diyarbakır halk oyunlarının başlıcaları veriliyor ve açıklamalar yapılıyor. Oyunların oynanışı, bölümleri ve figürleri tarif ediliyor.

- 82 İLİÇ, Jarko : Sarajevo Festivalinde Türk Halk Dansları.
T.F.A., (185), 12.64, S. 3603-3604

20-24 Temmuz 1964 tarihleri arasında Yugoslavya 'nın Sarayova şehrinde yapılan festivale iştirak eden halk oyunları ve halk türküleri gruplarının ne kadar ilgi çektiği ve beğenildiği bir Yugoslav olan Jarko İliç tarafından dile getiriliyor. Özellikle, "Kılıç-Kalkan" ve "Çayda Çıra" oyunlarının çok beğenildiği söyleniyor.

- 83 İPEKÇİ, Abdi : Hınçer ve Türk Halk Oyunları 1.
T.F.A., (365), 12.79, 8862-8866

Gazeteci Abdi İpekçi ile Türk Folklor Kurumu Başkanı İhsan Hınçer, Türk Halk Oyunları üzerine bir söyleşi yapmışlardır. Sorulan sorulara verilen cevaplarla, halk oyunlarımıza dair geniş ve bilimsel açıklamalar yapılmıştır. Cevaplar uzun ve doyurucudur.

- 84 İPEKÇİ, Abdi : Hınçer ve Türk Halk Oyunları 2.
T.F.A., (366), 1.80, S. 8890-8892

İhsan Hınçer 'in, Türk Halk Oyunları üzerine, derginin 365. sayısında Abdi İpekçi 'yle yaptıkları söyleşinin devamıdır. Halk oyunları konusunda çok faydalı açıklamalar yapılmıştır.

85 KALKANOĞLU, Mehmet: İnce Dudum Oyunu. T.F.A., (58), 5.54, S. 925

Kadın oyunlarında, karşılıklı olarak manilerin türkü olarak söylenmesi ve oynanan oyunun biçimi açıklanıyor.

86 KILIÇKIRAN, M. Nusret : Kilis Dolaylarında Halk Oyunları.

T.F.A., (333), 4.77, S. 7960-7962

Kilis civarı halkının çoğu türkmendir. Türkmenler, Horasan 'dan göç sarıp Anadolu 'ya gelmişlerdir. Çeşitli türkmen oymakları vardır. Bunların çalgıları, oyunları ve türküleri otantiktir.

Kilis dolaylarında, Horasan 'dan gelme abdallar da vardır. Bunlar esas otantik ezgileri, otantik çalgılarıyla çalıp oynamaktadırlar. Ayrıca, yörenin oyunları açıklanmış ve yaşlı abdallarla yapılan söyleşiler verilmiştir.

87 KILIÇKIRAN, M. Nusret : Devlet Halk Oyunları Topluluğu, Kuşkularımız.

T.F.A., (338), 9.77, S. 8107-8108

Devlet Halk Oyunları Topluluğu elbetteki büyük imkanlara sahiptir. Halk oyunlarımız otantiğinden uzaklaşırsa, büyük zararları dokunur. Okullarımızda kurulan oyun ekiplerimize örnek olamaz. Yazıda, bu endişeler dile getiriliyor ve yapıcı düşünceler açıklanıyor.

88 KILIÇKIRAN, M. Nusrert : Beş Halk Oyunu Ustası ve Yöneticisi.

T.F.A., (343), 2.78, S. 8225-8227

Halk oyunlarımızın öğrenilmesi ve öğretilmesi bir gönül işi olduğundan, zorluklarına da katlanılıyor. Bu işe gönül verip, kendilerini yetiştirmiş ve birçok oyun ekiplerine öğretmenlik yapmış, dereceler almış beş halk oyunu öğreticisinden söz ediliyor. Bu öğreticiler şunlardır:

- 1- İsmail Özboyacı
- 2- Emrullah Ertem
- 3- Nail Özgüner
- 4- Sabri Donat
- 5- Ömer Işık.

- 89 KIRZIOĞLU, M. Fahrettin : Kars İli Halk Oyunlarının Adları 1.
T.F.A., (126), 1.60, S. 2067-2069

İlin oyunları genel olarak anlatıldıktan sonra; çalgısız oyunlar, nanaylar, halaylar ve çalgılı oyunların, oyun düzeni içinde oynanış biçimleri ve çalgıları açıklanıyor.

- 90 KIRZIOĞLU, M. Fahrettin : Kars İli Halk Oyunlarının Adları 2.
T.F.A., (127), 2.60, S. 2083-2086

Kars ilinin halk oyunları önce,

1- Yerli

2- Terekeme-Azerbeycanlı

3- Kurmanç-Kürt

halk oyunları olarak sınıflandırılıyor ve her grup içindeki oyunlar, en ufak ayrıntılara kadar adları verilerek açıklanıyor.

- 91 MEMİŞOĞLU, Fikret : Halk Oyunları Gösterilerinde Bir Eksiklik.
T.F.A., (67), 1.55, S. 1059-1062

İstanbul 'da yapılan halk oyunları yarışmasına, bir kadın oyunu olan "Çiftetelli" nin alınmayışı üzerine düşünceler açıklanıyor.

- 92 MEMİŞOĞLU, Hasip : On Topluluk On Ayrı Bölge. T.F.A., (106),
5.58, S. 1699-1701

Basın-Yayın Turizm ve Genel Müdürlüğü 'nün Brüksel Fuarı 'na götürmek maksadıyla Ankara 'da 9 Şubat 1958 tarihinde yapılan gösterilerde, Memişoğlu duygularını şöyle dile getiriyor: "Bu seremoni hakikatte, ekiplerin yerlerini alması değil, Türk Halk Oyunları Topluluğunun bir vücut halinde toplanması, bir cemiyetin asırlar boyunca dimdik ayakta kalmasının veciz ifadesi idi."

- 93 MEMİŞOĞLU, Fikret : Elazığ Kalkan-Kılıç Oyunu. T.F.A., (128),
3.60, S. 2109-2110

Türk heyecanının ve kahramanlığının ifadesi olan, milli oyunlarımızdan biri de "Kılıç-Kalkan" oyunudur.

Yalnız, Elazığ 'da oynanan Kılıç-Kalkan oyunu ile, Bursa Kılıç-Kalkan oyunu arasında farklılıklar vardır. Elazığ oyunu Köroğlu cenk havalarıyla oynanır deniliyor ve ayrıntılı bilgi veriliyor.

- 94 MERSİNLİOĞLU, Türkan: Balıkesir Halk Dansları ve Kıyafetleri.
T.F.A., (301), 8.74, S. 7054-7057

Oyunlar, Dursunbey İlçesi Sarnıç Köyü, Balıkesir Merkez Pamukçu köyü ve Sındırgı İlçesi Işıklar köyünden derlenmiştir.

Oyunların bütün özellikleri açıklanmış ve giyimleri belirtilmiştir. Kadın oyunları, erkek oyunları ayırt edilmiş ve oyun düzenleri izah edilmiştir.

- 95 OĞULTÜRK, Halil C. : Halk Oyunlarımız da Derleniyor.
T.F.A., (43), 2.53, S. 682

Ankara Devlet Konservatuarı Müdür Yardımcısı ve halk oyunları öğretmeni Halil Cemal Oğultürk, 1952 yaz aylarında Kuzeydoğu Karadeniz bölgesinde yaptığı oyun derlemelerinde karşılaştığı zorlukları, bir arkadaşına yazdığı mektupta anlatmıştır. Halk türküleri ve halk oyunları derlemesi yapanlar için faydalı bir yazıdır.

- 96 OĞULTÜRK, Halil C. : Trakya Milli Dansları. T.F.A., (47),
6.53, S. 745-746

Anadolu 'da yaptığı halk oyunları derlemesinden sonra, Trakya'da yaptığı derlemelerini sınıflandırıyor ve açıklamalar yapıyor.

- 97 OĞULTÜRK, Halil C. : Milli Danslarımızı Kurtarmalıyız.
T.F.A., (59), 6.54, S. 929-930

Halk oyunlarının yerinde ve yaşayan oyuncuların öğrenilmesinin en sağlıklı derleme olacağı ve bunun ihmal edilmeden yapılması gereği üzerinde düşünceler açıklanıyor.

Ayrıca, oyunların derlenmesi ve yurt çapında öğretilmesi yöntemleri sıralanıyor.

- 98 OĞULTÜRK, Halil C. : Milli Danslarımıza Umumi Bir Bakış.
T.F.A., (68), 3.55, S. 1073-1074

Halk oyunları üzerine geniş bir görüş açıklandıktan sonra, bunların bölgeleri harita üzerinde gösterilmiştir. Oyunlar hakkında açıklamalar yapılmıştır.

- 99 OĞULTÜRK, Halil C. : Milli Danslarımızın Refakat Sazları.
T.F.A., (73), 8.55, S. 1164

68. sayıda "Milli Danslarımıza Umumi Bir Bakış" başlığı altında yayınlanan yazının niteliğinde olup, bu defa halk oyunlarımızın refakat sazları birer birer anlatılmıştır.

- 100 OĞULTÜRK, Halil C. : Türk Milli Dansları Seymenesi. T.F.A., (106),
5.58, S. 1689-1691

Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü 'nce tertiplenen ve Ankara 'da ilk defa 9 Şubat 1958 tarihinde yapılan halk oyunları gösterilerinden bahsediliyor.

Bu gösterilerin, seyirciler üzerinde büyük bir heyecan yarattığı ifade ediliyor ve gösteriye katılan bölge ekipleri tanıtılıyor. Ayrıca, oyun ekiplerinin fotoğrafları da veriliyor.

- 101 OĞULTÜRK, Halil C. : Halk Oyunları Yöre, Tür, Giyim Kuşamları.
T.F.A., (327), 10.76, S. 7796-7798

Zeybek oyunlarının oynandığı bölgeler belirtiliyor ve zeybek oyunları formu içinde bulunan türleri açıklanıyor.

Ayrıca, zeybek oyunlarına eşlik eden çalgılar, oyunların figürleri ve anlamları, giyim farkları ve aksesuarları ayrıntılarıyla anlatılıyor.

Resmi kuruluşlardan Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Türk Folklorunun değişik konuları üzerinde yaptığı çalışmalar içinde, halk oyunlarımıza da büyük bir önem vermiştir. 1967 ve 1973 yıllarında düzenlediği yarışmaların üçüncüsünü, 21-25 Ağustos 1976 tarihleri arasında, 13. Kırşehir Ahi Evran Esnaf ve Sanatkarları Bayramında yapmıştır.

Yarışmaya Ülkemizden 42 oyun ekibi katılmıştır. Gösterileri yerli ve yabancı konuklar ilgiyle izlemişler ve takdirlerini belirtmişlerdir. Bu zamana kadar bilinipde oynanmayan oyunların, derlenmesi sağlanmıştır.

Urfa 'nın tarihi ana çizgileriyle anlatılıyor. Burası çok eski kültür ve medeniyet merkezlerinden biridir. Harran Ovası en bereketli tarım topraklarından.

Urfa 'nın "Kımlı" adlı oyunu da, ilin tarımla olan ilişkisinin en büyük delilidir. İl sınırları içinde oynanan diğer halk oyunları veriliyor ve bu oyunlar, ayrıntılarıyla açıklanıyor.

Bu oyun, kadın ve erkeğin birlikte oynadıkları bir oyundur. Batı zeybeğinden ayrı bir özellik arz eder. Adeta temsili bir oyundur. Müzik eşliğinde oynanır.

Belçika 'ya gidecek halk oyunları ekiplerinin en belli başlılarının yanında, Kars-Artvin oyunları ile İzmir-Aydın zeybeklerinin de bulunması arzusu dile getiriliyor.

İlk Türk Milli Oyunlarının gösterileri 1946 ve 1948 yıllarında yapıldı. Bundan sonra, Yapı ve Kredi Bankası, "Türk Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Tesisi" ile bu işi üzerine alarak İstanbul 'da gösteriler tertipledi. Bu hareket, halk oyunlarımızı teşvik ve onların yayılması bakımından sevindirici bir olay oldu.

Yazar bu şekilde dedikten sonra, "Halk oyunları gelecek Türk balesinin de kaynağını teşkil edecektir" diye düşüncesini ekliyor.

106 ÖZBOYACI, İsmail : Zeybekler. T.F.A., (363), 10.79, S. 8790-8793

Zeybek, efe, kızan kelimelerinin anlamları açıklanıyor. Zeybeklik kurumu bütün yönleriyle, sade bir dille uzmanca anlatılıyor.

107 ÖZENGİN, M. Kemal : Sivas İli Halk Oyunları. T.F.A., (222), 1.68, S. 4636-4637

Müzik ve oyun folklorü yönünden çok zengin olan Sivas ilimiz, türkü ve halk oyunu repertuvarına çok sayıda katkı sağlamıştır.

Burada, Sivas ilimiz hudutları içinde oynanan halk oyunlarının bütün çeşitleri sıralanmış ve oyunların teşkili, düzeni, oynanış biçimleri açıklanmıştır.

108 ÖZERGİN, M. Kemal : Bolvadin Halk Oyunları. T.F.A., (245), 12.69, S. 5473-5474

Afyon 'un güneydoğusunda, Konya yolu üzerinde bulunan Bolvadin, Afyon 'a bağlı bir ilçedir. Yöre halkı özbe öz türkmendir.

Bolvadin halk oyunlarının erkeklere ait olanları, 1 Eylül 1966 'da Yetimin Ahmet 'ten derlenmiştir. Oyun 14 tanedir. Oyunların açıklamaları yapılmıştır.

Bizde folklor araştırmalarının 1908 'de, Ziya Gökalp 'in "Türkçülüğün Esasları" adlı eserinde "Halkiyat" adını verdiği bir bölümle başladığı sanılıyor. Dr. Rıza Tevfik 'in 1913 yılında "Peyam" gazetesinde "Folklor" adlı bir makalesi neşredilmiştir.

Halbuki, Dr. Besim Ömer Paşa 'nın 1316 (1900) yılında çıkardığı bir tıp yıllığında Dr. Rıza Tevfik imzasıyla, "Raks" adlı uzun bir yazısı vardır. Bu yazıda Rıza Tevfik, zeybekleri anlatıyor ve Rum horalarıyla karşılaştırarak, Türk zeybek oyunlarına benzemediğini açıklıyor.

Ayrıca, asker ocağında, Ege Bölgesi askerlerinin bir bayram günü, zeybek oynadıklarını ve yabancıların bile bu oyuna hayran kaldıklarından bahsediyor. Yazıda, zeybek oyunlarının figürlerini anlatıyor ve kıyafetlerini tarif ediyor. Rıza Tevfik için, ilk oyun araştırmamız diyor, Cahit Öztelli.

Türk folklorü alanında, özellikle halk musikisi konusunda büyük ustamız Mahmut Ragıp Gazimihal (13.12.1961) 'de vefat etmiştir. Eski folklorcularımızdan Şakir Ülkütaşır tarafından Gazimihal 'e, Sinop Halk Oyunları konusunda yazılmış bir mektup okuyuculara sunulmuştur.

Bu mektubun yazılış tarihi 5.12.1929 'dur. Tarihinden de anlaşılacağı gibi, folklor çalışmalarına verilen önem ve mektubun içeriği yönünden okunması gerekli bir yazıdır.

Halk oyunlarımızın çok değişiklikte ve türde olmasının nedenlerinden en belirginini, en tehlikelisi "Mahalli Öğreticiler" dir.

deniliyor. Bunlar, bölgelerinden gelip, oyunları en iyi bildiklerini iddia edenlerdir. Öğreticilik kabiliyeti olmayan bu kimseler, oyun figürlerini de bilmemektedirler.

Yapılan diğer yanlışlıklar da sıralanarak, oyunların bozulmasının nedenleri anlatılmaktadır.

- 112 SARIKAYA, Mahmut : Kars Halk Dansları Üzerine İki Düzeltme 1.
T.F.A., (350), 9.78, S. 8425-8426

Kars halk oyunlarının, Gürcü ve Azerbeycan halk oyunlarına benzediği iddiası üzerine, tarihi ve coğrafi bilgiler verilerek bu düşüncenin yanlış olduğu savunulmaktadır. Bir oyun türküsünün sözleri verilmiştir.

- 113 SARIKAYA, Mahmut : Kars Halk Dansları Üzerine İki Düzeltme 2.
T.F.A., (351), 10.78, S. 8473

Kars oyunlarının Gürcü ve Azerbeycan oyunları olduğu veya onların etkisinde kaldığı iddiası üzerine, yazılan yazıda, bu düşüncenin yanlış olduğu savunuluyor.

- 114 SARISÖZEN, Muzaffer : Köylü Halayı Hakkında.
T.F.A., (149), 12.61, S. 2579

Sivas dolaylarında görülen halayda üç figür tesbit ediliyor. Bu figürler şunlardır:

- 1- Üzüntü
- 2- Tanrıya yalvarış
- 3- Tanrının duayı kabul edip, insanları rızıklandırması

Bir yokluktan varlığa, bir kıtlıktan bolluğa kavuşmayı anlatan bu halay geçmişteki bir olaya dayanmaktadır. Halayın şekli açıklanıyor.

- 115 SARISÖZEN, Muzaffer : Demirağa Barı Hakkında.
T.F.A., (164), 3.63, S. 3003-3004

Doğuda Temirağa ve Orta Anadolu 'da Demirağa adını alan toplu oyunun menşei ve adı hakkında köklü bir bilgi yoktur. Yalnız, oyunun "Tek ayak üstünde dön temirağa" sözleriyle oynanış

biçimi arasında bir ilgi kurularak, barın Timurlenk ile ilgisi olduğu tahmin ediliyor.

Müziğine gelince, Orta Asya'ya rahat götürülebilir. Çünkü pentatoniktir deniliyor. Oyunun oynanış biçimi ve figürleri ayrıntılarıyla veriliyor.

116 SARISÖZEN, Muzaffer : Halk Rakslarımızdan Halaylar.

T.F.A., (312), 7.55, S. 7371-7373

Son zamanlarda halk oyunlarımıza karşı geniş bir ilgi uyanmıştır. Yine bu alanda, dergi ve gazetelerde yayınlanan yazılar yanında üç kitap yazılmıştır.

Bu konuda ilk emeği geçen folklorcularımızdan Muzaffer Sarısözen 'in, Ülkü Dergisi 'nin Nisan 1941 tarihli, 99 numaralı sayısında çıkan halaylar konusundaki yazısının ilginç bölümleri verilmiştir.

117 SEYHAN, Özcan

: Silifke Yöresinde Tahtacılar ve Mengi.

T.F.A., (220), 11.67, S. 4581-4585

Aslen Horasan 'dan gelip Anadolu 'ya yerleşen Türklerden olan tahtacılar, Caferi mezhebinden alevilerdir. Torosların dağlık bölgelerine yerleşmişler, tahtacılıkla uğraştıkları için, bunlara tahtacı denilmiştir.

Türk kültürünü zamanımıza kadar bozulmadan getirmişlerdir. Yaşayışlarında her an şamanizmin izlerine rastlamak mümkündür.

Bunların müzik folklorü anlatılıyor ve mengi oyunlarından notalı örnekler alınmış ve bu oyunların oynanış biçimleri izah edilmiştir.

118 SOYLU, Sıtkı

: İlgili Ürünleri İle Mut Yöresi Halk Oyunları.

T.F.A., (298), 5.74, S. 6969-6974

Halk oyunlarını incelerken, bu folklor ürününü doğuran, geliştiren bütün maddi ve manevi unsurları da dikkate almak lazımdır.

Bölgenin etnik yapısı, tarihi inceleniyor, oyunların adları veriliyor ve açıklanıyor. Kullanılan giysiler ve çalgılar üzerine geniş açıklamalar yapılıyor. Köy düğünlerinin yapılışı anlatılıyor.

119 SUCUOĞLU, Mustafa : İğdeli Gelin. T.F.A., (238), 5.69, S. 5296-5297

Bir Çorum oyunudur. Anadolu 'da seven kalplerin başlık derdi, aile ve çevrenin baskısı sonucu, birleşmelerinin engellendiği, (ekseriya seven kalpların bu yüzden eski hatıraların yaralarını taşıdıkları) dile getiriliyor. Kadınlı-erkekli oynanan bu oyunun oynanış biçimi, oyuncu sayısı ve kullanılan çalgılar anlatılıyor.

120 SUCUOĞLU, Mustafa : Çorum Halayı. T.F.A., (246), 1.70, S. 5520-5521

Bu halayın hikâyesi anlatılıyor. Halayın teşkili, oynanışı açıklanıyor ve çalgıları tanıtılıyor. Halayda söylenen türkülerin sözleri de veriliyor.

121 SUCUOĞLU, Mustafa : Çorum Oyunlarından Çekirge. T.F.A., (252), 7.70, S. 5686

Oyunun hikâyesi anlatılıyor ve oynanış şekli açıklanıyor. Oyun, kızlı-erkekli oynanıyor. Oyun türküsünün sözleri yazılıyor.

122 SUNGUROĞLU, İshak : "Çayda Çıra Oyunu" ve Orijini. T.F.A., (239), 6.69, S. 5319-5320

"Çayda-Çıra" oyunu, Güneydoğu Anadolu 'nun tarihi bir şehri olan Harput (Eski Elazığ) ın malıdır. Yüzden fazla şarkısı ve türküsü vardır. Özellikle Avrupa 'nın büyük şehirlerinde "Mumlu Dans" denilen ve memleketimizde çok beğenilen "Çayda-Çıra" oyunu folklor üstünlüğünü kabul ettirmiştir.

Bu yazıda, "Çayda-Çıra" oyununun hangi olay sonucu meydana geldiği anlatılıyor ve akla uygunluğu vurgulanıyor.

123 SUNGUROĞLU, İshak : Harput ve Elazığ 'da Kadın Oyunları.
T.F.A., (253), 8.70, S. 5711-5712

Bu oyunların başında yine "Çayda-Çıra" oyunu gelir. Bu oyun, artık bölgenin sembolü olmuştur. Çok seyredip dinlediğimiz "Çayda-Çıra" kadın, erkek ve çocuklar tarafından zevkle oynanır. Bu oyun, seyreden yerli ve yabancılar için bir heyecan kaynağıdır.

Harput 'un oyun ve türkülerinin genel yapısı açıklanıyor. Ayrıca bu bölge oyunlarının, başka yerde yanlış oynanmasında, göçlerin etkisi olduğu vurgulanıyor.

124 ŞEKER, Bahattin : Erzincan Halk Oyunları ve Folkloru.
T.F.A., (196), 11.65, S. 3915-3916

Erzincan folklor bakımından çok zengin bir ilimizdir. Çok acılar çekmiş olduğundan, ninelerimiz, annelerimiz, bacılarımız ağıtlar yakmış, maniler düzmüşler, güzellemelemler söylemişlerdir. Koçyiğitler düğünlerde, bayramlarda gökleri inletircesine oyunlar oynamışlardır.

Yazıda, Ezincan Halk Oyunları tanıtılıyor. Oyunların teşkili, kadın-erkek sayıları, figürleri, oynanış şekilleri ayrıntılarıyla veriliyor.

125 TAN, Nail : Türk Halk Oyunları Konusunda Bir Kaynak 1.
T.F.A., (327), 10.76, S. 7785-7786

Türk Halk oyunları ile ilgili yayınlanan kitapların adları yazılıyor. Ancak, bu kitapların yeterli olmadığı söyleniyor.

Türk Halk Oyunları konusunda şimdiye kadar yazılanların içinde, en önemli eserin Mahmut Ragip Gazimihal 'in Milli Folklor Araştırma Dairesi arşivindeki "Yurt Oyunları Kataloğu" olduğu işaret ediliyor. Eser hakkında açıklayıcı bilgiler veriliyor ve yazar kendi düşüncelerini açıklıyor.

126 TAN, Nail

: Türk Halk Oyunları Konusunda Bir Kaynak 2.
T.F.A., (330), 1.77, S. 7877-7880

Türk Halk Oyunlarının adları alfabetik sıraya göre düzenlenip verilmiştir.

127 TAN, Nail

: Türk Halk Oyunları Konusunda Bir Kaynak 3.
T.F.A., (331), 2.77, S. 7907-7711

Bir önceki sayıyla verilen Türk Halk Oyunları adları, alfabetik sıraya göre (k) harfinden başlamış ve (z) harfinde sona ermiştir.

128 TAN, Nail

: Türk Halk Oyunlarının Günümüzdeki Sorunları.
T.F.A., (333), 4.77, S. 7945-7947

Halk oyunları üzerinde yapılan araştırmalardan anlaşıldığına göre, 1500 oyun adı mevcuttur. Yalnız yaşayan 500 oyun kalmıştır. Derlenecek 200 'e yakın oyunu da eklersek, 700 civarında halk oyunumuzun yaşadığını söyleyebiliriz.

Yazara göre, oyun sorunları şöyle belirtilmiştir: Giysilerin mevsimlere göre değişmesi, her bölgenin oyunlarının o, yöre insanlarınca oynanması, yarışmalarda aynı oyunun birkaç ekip arasında oynatılıp değerlendirilmesi.

Ayrıca, oyun müziklerinin müzikologlar, kıyafetlerin giyim uzmanları, figürlerin de koreograflarca değerlendirilmesi dile getiriliyor.

129 TAN, Nail

: "Oyunlarımız-Türkülerimiz" ve "Dımdan" 1.
T.F.A., (349), 8.78, S. 8403-8405

Ocak-Nisan 1978 aylarında, TV 'de 15 'er gün ara ile "Oyunlarımız ve Türkülerimiz" adıyla dizi halinde bir folklor programı yayınlandı. Bu programın eleştirisi yapılmaktadır.

130 TAN, Nail

: "Oyunlarımız-Türkülerimiz" ve "Dımıdan" 2. T.F.A., (350), 9.78, S. 8437-8439

27.3.1978 gecesi TV 'de yayınlanan "Dımıdan" programı üzerine yazılan bu yazıda, olumlu ve olumsuz yönler belirtilerek görüşler açıklanıyor.

131 TANYOL, Cahit

: Türk Kültüründe Oyunun Önemi.

T.F.A., (146), 9.61, S. 2489-2490

İnsanın kendisini, kendisine has bir dille anlatması ancak oyunla mümkündür. Oyun, duygu ve düşüncenin hareketle ifadesidir.

Milletlerin kendilerine has özelliği, milli oyunlarında saklıdır. Musiki ve şiirin atası oyundur. Oyun, kültürün özüdür; her oyunun arkasında bir milletin kültürü vardır. Yazımız, bu yönde açıklamalarla devam ediyor.

132 TARCAN, Bülent

: Türk Halk Oyunlarının Müzik Yapısı.

T.F.A., (159), 10.62, S. 2853-2856

Türk Halk Oyunları başlı başına müzik yapısı yönünden bağımsız bir bünye gösterdiği için, Türk Sanat Müziğinden ayrı olarak incelenmelidir. Türk Halk Oyunları demekle biz, Anadolu 'da oynanan dansları gözden geçirmekle yetineceğiz. Bu oyun müziği denilince, halk müziğinin özelliklerinden bahsetmiş olacağız. Bu müzik yapısı şöyle sıralanıyor:

- 1- Seçi
- 2- Karakter
- 3- Modlar
- 4- Melodi yapıları
- 5- Ritim

Bu şekilde bölümlere ayrılarak halk oyunları müzik yapısı inceleniyor. Ayrıca, halk oyunlarının coğrafi bölgeleri gösteriliyor ve oyun çalgılarından bahsediliyor.

Son yıllarda halk oyunlarımız ilgi görmektedir. Bu oyunların tarihi ile ilgilenmek de önemlidir.

Dini karakteri olan oyunlar; mesela Sema, yahut Bektâşî Alevilerinin Samah oyunları ile birer meydan oyunu olan halaylar arasında bir benzerlik vardır.

Mevlevî Sema 'ı şüphesiz işlenmiş bir sanat mahsulü, hususi bir uslûba dayanan, özel bir oyun, bir raks örneğidir. Sema ve Samah gibi dini-zümrevî rakslar, bilhassa 15. y.y 'dan itibaren şekil almağa başlamışlardır.

Söz konusu "Mühim bir eser" bu dönemde Oyun-Raks hakkında yazılmış bir kitaptır. Bu kitap hakkında geniş açıklamalar yapılıyor ve oyunlarla ilgili bilgiler veriliyor.

Bu konuda, 1. yazıda verilen bilgilerin açıklanmasına devam edilmektedir.

Halk danslarında vecdin de önemli yeri vardır. Sema 'ı teşkil eden dört oyunla (Çarh, Rakıs, Muallak, Pertav) bir yılın dört mevsimi arasında bir benzerlik olduğu gibi bu dört mevsimle insan ömrü arasında da bir benzerlik vardır.

Dört oyunun, dört mevsimle ve insan ömrünü teşkil eden dört devre (Çocukluk, Gençlik, Olgunluk, İhtiyarlık) ile benzerliği ayrı ayrı açıklanmaktadır.

Mevsimler ise, İlkbahar (Çarh), Yaz (Raks), Güz (Muallak), Kış (Pertav) olarak ifade edilmektedir. İnsan hayatı, kâinattaki hareketi temsil eden bir oyundan başka birşey değildir, denilmektedir.

136 TECER, A. Kutsi : Oyun-Rakıs Hakkında Mühim Bir Eser 4.
T.F.A., (110), 9.58, S. 1754-1755

108. sayıda ifade edilen vecdin oyun sembolleriyle anlatılmasına devam ediliyor ve manzum parçalar veriliyor.

137 TECER, A. Kutsi : Oyun-Rakıs Hakkında Mühim Bir Eser 5.
T.F.A., (113), 12.58, S. 1805-1808

Yazar, 108. ve 109. sayılardaki açıklamalarına devam ediyor. "Oyun da, musiki gibi ilâhi bir nameden çıkmıştır. Bu ilâhi name ile vecde gelen kâinat hareket halindedir." diyor ve örnekler veriyor.

138 TECER, A. Kutsi : Oyun-Rakıs Hakkında Mühim Bir Eser 6.
T.F.A., (118), 5.59, S. 1901-1902

Rakıs, zikir, sema yapılırken insanın vecde geldiği kabul ediliyor. Bu hareketlerin de, bir oyun olduğu kabul ediliyor. Yazar, bu konuyu dini yönden açıklamaya çalışıyor.

139 TECER, A. Kutsi : Oyun Folkloru. T.F.A., (147), 10.61, S. 2517-2518

Her oyun, bir yerin, bir köy veya kasabanındır. Orada yaşayan insanların malıdır. Her yerin oyunları birer gelenekten gelmiştir. Oyunlar, o yerin yaşayışındaki özellikleri gösterir.

Kuşaklar gelir geçer; yaşayış düzeninde, adetlerde bir değişiklik olmayınca, oyunda da değişiklikler olmaz. Kökleri törenlere uzanır.

- 140 TECER, A. Kutsi : Oyunlarımızın Bölge ve Tipleri Hakkında.
T.F.A., (166), 5.63, S. 3051-3052

Her oyun tipi, kendi bölgesi içinde bir coğrafya gerçeği olmakla beraber, sınırların kesin olarak gösterilmesi mümkün değildir.

Oyunların coğrafi bölgeleri gösteriliyor ve oyun tipleri belirtiliyor. Bunun yanında, doğudan ve batıdan gelen göçmenlerin de oyunları etkiledikleri işaret ediliyor.

- 141 TECER, A. Kutsi : Düğün ve Oyun. T.F.A., (167), 6.63, S. 3083-3084

Oyun, halk hayatında toplayıcı, yaklaşımcı bir rol oynar. Her şenlikte onun yeri vardır. Hele düğün şenliklerinde, oyunun yeri en başta gelir.

Düğün süresince oynanan oyunlar, yerleri belirtilerek anlatılıyor ve düğünlerin yapılışı açıklanıyor.

- 142 TOPÇUOĞLU, M. Naci : Dadaş, Kıyafeti ve Barlar.
T.F.A., (147), 10.61, S. 2527-2528

Milli Mücadelede, Kurtuluş hareketinin öncülüğünü yapmış olan Dadaş 'ın karakter çizgisi yapıldıktan sonra, Erzurum Barlarında giyilen kılık ve kıyafetler tanıtılıyor. Barın anlamı veriliyor; bar çeşitleri açıklanıyor. Topluca oynanan, erkek, kadın-erkek barları açıklanıyor.

- 143 TOYGAR, Kâmil : Türk Milli Oyunlarından Örnekler.
T.F.A., (143), 6.61, S. 2410

Kıbrıs 'ta misyoner ruhlu bir eğitici olarak çalışan, Sayın Mümtaz Conger 'i ne kadar tebrik etsek azdır. Üç yıl Kıbrıs 'ta bulunan Conger, burada oynanan halk oyunlarını tesbit etmiş, tarihçeleri, karakterleri, oynanış biçimleri hakkında geniş bilgi vermiştir.

- 144 TURAN, Mustafa : Kars 'ta Yerli Bölge Oyunları ve Giyimleri.
T.F.A., (286), 5.73, S. 6652-6655

Kars İli sınırları içerisinde oynanan halk oyunları tanıtılıyor. Oyunların teşkili (Kadın-erkek oyuncu sayısı ve ayrılması), giyimleri, aksesuarları, çalgıları, oynanış şekilleri, çıkış kaynakları ayrıntılı bir biçimde anlatılıyor.

- 145 TÜRKKAN, R. Oğuz : Milli Oyunlarımız Yolu İle Türk Propagandası.
T.F.A., (85), 8.56, S. 1345-1347

Halk oyunları gösterilerinin, bir milletin yurtdışında tanıtılmasında en etkin rol oynayacağı anlatılarak örnekler veriliyor.

- 146 TÜRKKAN, R. Oğuz : Halk Oyunlarımız ve Kaçırdığımız Fırsat.
T.F.A., (91), 2.57, S. 1441-1443

Derginin 85. sayısında, Türk Halk Oyunlarının, Ükeminin tanıtılmasında büyük bir rol oynadığı anlatılmıştı. Bu sayıda da, Amerika 'da ikinci bir fırsatın doğduğu fakat devletin gereken ilgiyi göstermediğinden üzüntüyle bahsediliyor.

- 147 TÜRKOĞLU, Sabahattin : Edirne ve Yöresi Halk Oyunları.
T.F.A., (194), 9.56, S. 3853

Trakya Bölgesinin folklorik yapısına genel bir giriş yapıldıktan sonra, Edirne ve yöresi halk oyunlarının özellikleri veriliyor. Bölge oyunlarının adları ve çalgıları açıklanıyor.

- 148 TÜRKOĞLU, Sabahattin : Bir Trakya Oyunu: Mendil.
T.F.A., (237), 4.69, S. 5251

Trakya bölgesinin her tarafında oynanan "Mendil Oyunu" bölgenin müzik ve hareket yönünden, en tipik oyunlarından birini teşkil eder. Oyun melodisi 9/8 'lik bir usûldedir. Bu oyunu bazı bölgelerde sırf kadınlar oynar. Melodisi verilmiştir.

149 TÜRKOĞLU, Sabahattin : Edirne Yöresi Oyunları Üzerine.

T.F.A., (243), 10.69, S. 5418

Daha önce 194. sayıda, Edirne yöresi halk oyunlarının genel özelliklerinden bahsedilmişti. Bu defa da, uygulamada görülen bazı yanlışlıkları düzeltmek ve tamamlayıcı bilgi vermek amacıyla, oyunlar bütün yönleriyle açıklanmıştır.

150 TÜRKOĞLU, Sabahattin : Halk Oyunlarımızda Uygulama ve Eleştiriler.

T.F.A., (302), 9.74, S. 7082-7084

Zamanla dünya folklorunu tanıdıkça, ülkemizin bu konudaki zenginliği daha çok ortaya çıkmakta ve yabancıların folklorumuza bizden daha fazla değer verdiği gözden kaçmamaktadır.

Ülkemizde halk oyunlarımızı seyredenler, şu eleştirileri yapıyorlar: "Folklorda yarışma yapılamıyacağı, şu veya bu bölge oyununun yanlış oynandığı, giysilerin bölgeye uymadığı, müziğin yanlış olduğu, oyunlara eklemeler yapıldığı, böylelikle halk oyunlarımızın aslından uzaklaştığı, yozlaştığı" üzerinde toplanmaktadır. Ayrıca, batının etkisiyle öz folklorumuzdan uzaklaştığı öne sürülüyor.

151 TÜRKOĞLU, Sabahattin : Dünden Bugüne Türk Folkloru.

T.F.A., (314), 9.75, S. 7419-7424

Anadolumuz, dünya ülkeleri içinde en zengin ve en renkli folklor değerlerine sahiptir. Folklorik zenginlikler, halk kitlelerinin modern yaşamın çeşitli etkilerine rağmen, kendilerini korumasına bağlıdır.

Anadolu 'da ayrı bir görünüm vardır. Bu durum Anadolu 'nun coğrafi ve tarihi etkinliğinden doğmaktadır. Bu etkinliklerin neler olduğu açıklanıyor. Her bölgenin giysileri, İçasya Türk giyimleri, Azeri Türklerindeki durum, etkilenme ve değişiklikler anlatılıyor.

Halk oyunlarımızın, doğuşları, oyun biçimleri, giysileri, çalgıları ve şaman ayinleriyle ilgileri açıklanıyor.

152 TÜRKOĞLU, Sabahattin : Halk Oyunlarımız Nasıl Sunulmalı?

T.F.A., (327), 10.76, S. 7787-7788

Bölgesel halk danslarımız arasında yarışmalar yapmak yerine, ayrı bölge oyunlarını oynayan ekipler arasında yarışma yapılmasının daha uygun olacağı fikri, folklorcularımızca kabul edilen önemli bir noktadır.

"Yarışmalar, halk oyunlarımızı sevdirmek ve geliştirmek bakımından çok faydalı olacaktır." deniliyor ve yarışmaya katılan oyun ekiplerinin dikkat etmesi gereken hususlar şöyle sıralanıyor:

- 1- Giysi konusu
- 2- Oyun konusu
- 3- Çalgı konusu

Oyun ekibi yöneticilerinin, oyuncuların ve öğreticilerin faydalanacağı önemli noktalarda düşünceler ileri sürülüyor ve açıklamalar yapılıyor.

153 TÜRKOĞLU, Sabahattin : Zeybek ve Efe Sözcükleri.

T.F.A., (334), 5.77, S. 7987-7988

Zeybek ve Efe sözcüklerinin bazı kimselerce, Yunanca olduğunun söylenmesi üzerine, bu kelimelerin Türkçe olduğu açıklamalarla ıspat ediliyor.

154 UZUNOĞLU, Sadık : Kütahya Düğünlerinde Düz Oyun.

T.F.A., (12), 7.50, S. 190

Anadolu 'nun folklor bakımından en zengin bölgelerinden biri de Kütahya 'dır. Özellikle düğünlerde, gelin alma töreninde ve kına gecelerinde oynanan oyunun adı "Düz Oyun" dur. Oyunun oynanış şekli açıklanıyor.

155 UZUNOĞLU, Sadık : Uygur Halk Oyunları. T.F.A., (26),

9.51, S. 406-407

Zeybek oyununun, bengi (mengi) oyununun Orta Asya çıkışlı olduğu, kaynak ve yer gösterilerek açıklanıyor. Benzer oyunlarla karşılaştırmalar da yapılıyor.

İkişer ikişer oynanan oyunların yeri Uygurların ülkesi olarak belirtiliyor. Kaşık oyunlarının yerinin de Horasan olduğu gösteriliyor.

- 156 UZUNOĞLU, Sadık : Kütahya Zeybek Giyimi. T.F.A., (125),
12.59, S. 2046

Zeybek giyimleri esasta bir olmakla beraber, bazı bölge değişiklikleri göze çarpar. Bu yazıda, Kütahya Zeybek kıyafetleri ayrıntılı bir şekilde açıklanıyor.

- 157 UZUNOĞLU, Sadık : Kütahya Zeybek Oyunları T.F.A., (145),
8.61, S. 2483-2484

Kütahya Zeybek oyunlarının karakter ve oyun biçimleri anlatılmaktadır. Hatta, başka bölge oyunlarından farklı olduğu söylenmektedir. Ayrıca, bölgenin oyun adları da verilmiştir.

- 158 ÜLKER, Süreyya : Halk Oyunları Koreografi Gaytaoğlu.
T.F.A., (345), 4.78, S. 8294-8295

1926 yılında Kuzey Kafkasya 'da doğan Gaytaoğlu, 1949 'da Türkiye 'ye geldi. Sovyetler Birliği 'nde halk oyunları okulunu bitirdi. Ülkemizde kafkas oyunlarını en iyi bilen ve öğreten kimse oldu. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Halk Oyunları Grubunu çalıştırdı. Öğrencileri onu "Elburuz Hoca" olarak bilirler. Ölünceye dek, dinamik bir şekilde oyunları öğretmeye devam etti. 1 Eylül 1977 'de dünyadan göçtü.

- 159 VEZİROĞLU, İlter : Kıbrıs Türk Halk Oyunları Çalışmaları.
T.F.A., (309), 4.75, S. 7278-7279

Kıbrıs halk oyunları ve kıyafetleri, sorulan sorulara verilen cevaplarla tanıtılıyor.

- 160 VEZİROĞLU, İlter : Kıbrıs Türk Halk Oyunları ve Musikisi.
T.F.A., (344), 3.78, S. 8253-8254

Kıbrıs halk müziği ve oyunlarının kökeni, Anavatan Türkiye 'nin halk müziğine ve oyunlarına dayanmaktadır. Çoğunlukla güney

bölgelerimizin tesiri görülmektedir. Oyunlardan bahsedilmekte ve Kıbrıs türkülerinden örnekler verilmektedir.

161 YÖNETKEN, H. Bedi : Halk Dansları Hakkında. T.F.A., (96),
7.57, S. 1521-1522

Halk oyunlarını diğer güzel sanatlarla karşılaştırıyor. Bu oyunların, otantikliğinin bozulmaması gerektiğini söylüyor. Halk oyunlarının toplumsal değeri üzerinde duruyor.

Türk Halk oyunlarını seyreden bir yabancının sözleri burada aynen şöyle veriliyor: "Türk Milletinin, eşsiz İstiklâl Savaşını nasıl başardığını şimdi daha iyi anlıyoruz."

162 YÖNETKEN, H. Bedi : Halk Danslarının Yayımı. T.F.A., (98),
9.57, S. 1558-1559

Halk danslarının yayımına amil olan terbiyevi iki mühim sebepten biri milli, diğeri de estetikdir.

Halk müziği ve oyunlarının, eğitim ve öğretimde oynadığı rolün önemi anlatılıyor. Şehir ve aydın kesim arasında yayılmasının faydaları belirtiliyor.

163 YÖNETKEN, H. Bedi : Halk Danslarının Bizdeki Yayımı.
T.F.A., (100), 11.57, S. 1586-1588

Bizde halk oyunlarının ilk defa beden öğretmeni Selim Sırrı Tarcan tarafından derlendiği ve eğitim dersi olarak okullara konulduğu belirtiliyor.

İlk defa 1917 'de öğretmen okulu öğrencilerine zeybek oyununu öğretmiş ve bir spor gösterileri arasında sunmuş olduğundan söz ediliyor.

164 YÖNETKEN, H. Bedi : Halk Danslarının Öğretimine Dair.
T.F.A., (101), 12.57, S. 1602-1604

Halk oyunlarının öğretiminde nelere dikkat edilmesi gerektiği açıklanıyor. Oyunda, figürden önce ritim ve melodinin öğrenilmesi luzumu vurgulanıyor. Bunun için şu sıralama yapılıyor:

- 1- Oyun bütünü içinde öğrencilere sunulur.
- 2- Oyunun müziği öğretilir.
- 3- Oyunlar bölüm bölüm öğrenilir.
- 4- Oyun bütünü içinde icra olunur.

165 YÖNETKEN, H. Bedi : Türk Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Tesisi.
T.F.A., (102), 1.58, S. 1617-1618

Yapı ve Kredi Bankası 'nın yardımlarıyla kurulan "Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Tesisi" nin kuruluşundan duyulan memnuniyet dile getiriliyor.

Kurulan bu tesis sayesinde, yapılan halk oyunları gösterilerinin, yerli ve yabancı seyirciler üzerinde büyük hayranlık uyandırdığı belirtiliyor.

Uzmanlar halk oyunları giysilerini, müziğini ve oyun hareketlerini filmle tespit ederek bir arşiv oluşturmuşlardır. Yeni kurulan tesisin daha verimli olması için, Yönetken tavsiye niteliğindeki görüşlerini sunmuştur.

166 YÖNETKEN, H. Bedi : Halk Danslarını Korumak ve Yaşatmak.
T.F.A., (106), 5.58, S. 1702-1705

Folklorik dans, folklorik müzik, öyle ecdat yadigârı mirasdır ki, ona el sürülemez, onda hiç bir değişiklik yapılamaz. Otantik halk dansı, otantik çalgı ve müziği öz sahipleri tarafından oynanıp çalınacaktır. Öz sahipleri tarafından çalınıp oynanmazsa, artık başka bir oyun kategorisinin malı olur; folklorik olmaktan çıkar.

Bu şekilde milli oyunların orijinalliğinin bozulmayacağını açıkladıktan sonra, kıyafet ve aksesuarın da değişmeyeceğini ifade

ediyor. Köyde oynanan oyunlara asla ilave veya çıkarma yapılmıyacağı ve bir bölge oyununun ancak, o bölgenin insanları tarafından duyarak oynanabileceği vurgulanıyor.

167 YÖNETKEN, H. Bedi : Mehter Hakkında. T.F.A., (135),
10.60, S. 2240-2241

Mehter veya mehterhanenin benzeri kuruluşlar bakımından, menşei Asya 'ya kadar giden oldukça eski bir tarihi vardır ki, o yalnız Osmanlı Türkleri elinde mükemmel bir askeri kuruluş olmuştur. Çok güzel bir Yeniçeri müzika takımı halini almış ve bu hal ile yabancı ülkelerde, hatta onların müzikleri üzerinde derin tesirler bırakmıştır.

Bunu en güzel, Macar Müzik Bilgini Emile Haraszti açıklamıştır. Bu yazıda, Emil 'in açıklamalarına geniş yer verilmiştir.

168 YÖNETKEN, H. Bedi : Mehter Repertuarı Hakkında.
T.F.A., (137), 12.60, S. 2281-2282

Sultan İkinci Mahmut, mehterleri kaldırıp yerine avrupalı askeri bandoları kurmuştur. Bu mehter müziklerinden pek azının elimize geçtiğinden bahsediliyor. Londra 'da bir müzede bulunan 17. y.y 'da yazılmış bir kitaptan mehter marşları ve tüküleri elde edildiği yazılıyor.

169 YÖNETKEN, H. Bedi : Sıraç ve Nalcı Alevlerinde Samah.
T.F.A., (161), 12.62, S. 2909-2911

Samah, arapça işitmek, duymak anlamına gelen "Sema-Sima" kelimelerinin, anadolu köylüsü ağzında aldığı şekildir. Bazı alevi boylarında, sema yerine, "Pervaz" terimi kullanılır. Pervaz edenlere de "Pervazcı" denilir.

Tokat, Ordu, Giresun, Amasya, Samsun illerinde bulunan Sıraç ve Nalcı adlı alevi aşiretlerinin Semah Pervaz ve Cem ayinlerinin yapılışı açıklanıyor. Bu semahlarda çalınan müziklerin ölçüleri veriliyor.

T. F. A. Türk Halk Oyunları Döküm Tablosu

Tarih	Kod	Bölge	Türü	Konu
9.49	28	Erzurum	Bar	Bölge oyunları ve giyimleri
10.49	10	Safranbolu	Seymenlik	Teşkil, kıyafet ve musiki
10.49	29	Trabzon	Horon	Bölge özelliği
10.49	35	-	-	Biyu, bicu, bico, açıklama
12.49	30	Karadeniz	Horon	D. Karadeniz oyunlarının yapısı
2.50	31	Kars	Bar	Bar ve diğer oyunlar
7.50	36	-	Taklit	Hayvan takliti oyunları
7.50	154	Kütahya	Düz oyun	Düğün oyunları
5.51	37	Balıkesir	Bengi	Bengi oyunu ve bölgeleri
8.51	38	Anadolu	Halka	Oyun çeşitleri ve yerleri
9.51	39	Anadolu	Sema	Alevi semahları
9.51	155	O. Asya	Zeybek	Zeybek ve benginin kökeni
10.51	40	Anadolu	Düz-Halka	Oyunların terimleri
3.52	15	Trakya	-	Bölge halk oyunları
2.53	95	-	-	Oyun gösterilerinin eleştirisi
6.53	96	Trakya	-	Oyunda derleme ve açıklama
9.53	03	Giresun	Halay	Tamzara, oyun, coğrafi etki
5.54	85	-	Düz	Kadın oyunları
6.54	97	-	-	Oyun derleme ve önemi
9.54	41	O. Asya	Kaşık	Kaşık oyunu ve menşei
10.54	42	-	-	Oyunlar üzerine düşünceler
11.54	11	Türkiye	-	Bir yabancınn görüşü
1.55	91	İstanbul	-	Bir gösterinin tenkidi
3.55	98	Anadolu	-	Oyunların coğrafi bölgeleri
7.55	116	Anadolu	Halay	Halayların açıklaması
8.55	99	-	-	Refakat sazları
12.55	16	Trakya	-	Bölge özellikleri

Tarih	Kod	Bölge	Türü	Konu
8.56	145	-	-	Oyunlar ile kültür tanıtımı
9.56	69	-	-	Derleme soruları
10.56	43	-	-	Oyunların tarihi gelişimi
11.56	44	Anadolu	Sıra	Semah, halay ve hora
12.56	45	Türkistan	Zeybek	Zeybeğin menşei
2.57	146	-	-	Oyunlar ile tanıtım
3.57	70	-	Raks	Raks ve dansın doğuşu
7.57	161	-	-	Oyunların otantikliği
8.57	46	-	-	Oyunların ana figürleri
9.57	162	-	-	Oyun yayımı ve estetiği
11.57	163	-	-	Oyunların resmi oluşu
12.57	164	-	-	Oyun öğretimi
1.58	165	-	-	Oyun tesisleri üzerine görüş
5.58	166	-	-	Oyunnarda otantiklik
5.58	17	-	-	Oyun, müzik, resim ve edebiyat
5.58	47	-	Mehter	Mehter hakkında açıklama
5.58	71	-	-	Yurtdışı için oyun seçimi
5.58	92	-	-	Oyun seçimi ve duygular
5.58	105	-	-	Yurtdışı için oyun seçimi
5.58	100	-	-	Oyun gösterileri ve duygular
5.58	133	-	Raks	Raks, oyun, sema, kökenleri
5.58	134	-	Raks	Raks, oyun, sema, kökenleri
7.58	135	-	Raks	Raks, oyun, sema, kökenleri
9.58	18	Trakya	-	Oyunların bölge özelliği
9.58	136	-	Raks	Raks, oyun, sema, kökenleri
12.58	137	-	Raks	Raks, oyun, sema, kökenleri
5.59	109	-	-	İlk oyun folkloru 1900

Tarih	Kod	Bölge	Türü	Konu
5.59	138	-	Raks	Raks, oyun, sema, kökenleri
8.59	48	G. Anadolu	Barak	Barak ve senem oyunu
9.59	49	Türkistan	Köçeklik	Köçekliğin kaynağı
10.59	50	Türkistan	Köçeklik	Köçekliğin kökeni
11.59	04	-	-	Oyunların sahneye uygulanması
12.59	65	-	Bar	Bar sözcüğü ve anlamı
12.59	156	Kütahya	Zeybek	Zeybek Giyimi
12.59	19	Selanik	Hora	Bölge oyunu, yiğitlik
12.59	51	Kars	Bar	Barın anlamı
1.60	66	Konya	Kaşık	Kaşık oyunları ve bölgeleri
1.60	52	Sivas	Taklit	Hayvan takliti oyunları
1.60	89	Kars	Halay	Halay ve nanayların düzeni
2.60	90	Kars	-	Bölge oyunları
2.60	53	Anadolu	Halay	Tepük tepmek
3.60	93	Elazığ	K. Kalkan	Bölge özelliği
3.60	54	Asya	Ç. Çıra	Çayda Çıra oyunun kökeni
4.60	55	Anadolu	Halay	Oyun mendil
5.60	56	Anadolu	Ninni	Ninni oyunların özelliği
8.60	57	Asya	Dans	Dansın kökeni
10.60	167	Asya	Mehter	Mehterin çıkış yeri
12.60	168	Anadolu	Mehter	Mehterin yürüyüş ve müziği
12.60	58	-	Horon	Horon ve khoros 'un anlamı
6.61	143	Kıbrıs	-	Oyunların bölge özelliği
7.61	05	-	-	Oyun adlarının anlamı
8.61	72	Anadolu	-	Oyunlar üzerine görüşler
8.61	157	Kütahya	Zeybek	Bölge özelliği
9.61	131	-	-	Kültür ve oyun

Tarih	Kod	Bölge	Türü	Konu
10.61	104	Bitlis	Zeybek	Bölge özelliği
10.61	139	-	-	Oyunların yerel özellikleri
10.61	142	Erzurum	Bar	Barlar ve kıyafetleri
11.61	59	-	Kaşık	Kaşık ve oyun
12.61	114	Sivas	Halay	Köylü halayı ve biçimi
8.62	33	Sivas	Halay	Kadın halayı
10.62	132	Anadolu	-	Oyunların müzik yapısı
12.62	169	Karadeniz	Semah	Semah ve çeşitleri
3.63	115	D. Anadolu	Bar	Demirağa barının açıklaması
4.63	12	Kastamonu	Zeybek	Sepetçioğlu
5.63	140	Anadolu	-	Oyunların bölge tipleri
6.63	141	-	-	Düğün ve oyun ilişkisi
9.63	06	-	-	Oyunlar ve köy adları
11.63	25	-	-	Oyunda aranan nitelikler
1.64	20	Anadolu	-	Oyunların sınıflandırılması
1.64	60	-	-	Bale ve halk oyunları
12.64	82	Yugoslavya	-	Kılıçkalkan ve çaydaçra
2.65	22	Kars	Ş. Şamil	Şeyh Şamil oyunu üzerine
5.65	14	Kars	Ş. Şamil	Şeyh Şamil oyunu üzerine
6.65	73	Konya	Kaşık	Kaşık oyunu ve kökeni
9.65	147	Edirne	-	Oyunların bölge özellikleri
11.65	124	-	-	Oyunların icra edilişi
12.65	67	-	-	Oyun derleme ve öğretimi
5.66	63	Eğin	-	Yöre oyunlarının özellikleri
10.66	64	Eğin	-	Yöre oyunlarının özellikleri
11.67	117	Silifke	Mengi	Mengi ve tahtacılar

Tarih	Kod	Bölge	Türü	Konu
1.68	107	Sivas	-	Yöre oyunlarının özellikleri
4.68	09	Kars	-	Bölgenin oyun havaları
6.68	68	-	-	Oyunlara yabancıların ilgisi
8.68	34	-	-	Oyun tesbiti ve derleme
11.68	80	Anadolu	-	Oyunlar ve turizm
4.69	148	Trakya	Mendil	Mendil oyunu ve biçimi
5.69	119	Çorum	Halay	İğdeli gelin halayı ve biçimi
6.69	122	Elazığ	Ç.Çıra	Çaydaçıra oyunu ve menşei
10.69	149	Edirne	-	Oyunların yöre özelliği
12.69	108	Bolvadin	-	Erkek oyunları ve tasnifi
1.70	120	Çorum	Halay	Halay ve çalgılar
3.70	26	-	-	Oyunların törelere daynışı
7.70	121	Çorum	-	Yöre oyunlarının tanıtılması
8.70	123	Elazığ	-	Bölge kadın oyunları
3.71	02	Kars	Ş. Şamil	Şeyh Şamil oyununun tenkidi
10.72	110	Sinop	-	Yöre oyunlarının tanıtılması
5.73	144	Kars	-	Oyunların giyim ve biçimi
5.74	118	Mut	-	Yöre oyunları ve çalgıları
6.74	23	-	Dans	Dansların kökeni
7.74	07	-	-	Devlet halk dansları
8.74	94	Balıkesir	-	Yöre oyunları ve giyimleri
9.74	150	-	-	Oyunlarda yarışma
10.74	24	-	-	Oyunlar ve yarışmalar
11.74	61	-	-	Oyunların öğretimi
2.75	01	-	-	Oyunların gelişimi ve kaynağı
3.75	27	Karadeniz	Horon	Horon ve kemençe
4.75	159	Kıbrıs	-	Oyunların bölge özellikleri

Tarih	Kod	Bölge	Türü	Konu
5.75	74	-	-	Oyunların eğitimi ve disiplin
6.75	75	-	-	Oyunların yurtdışında öğretimi
9.75	151	-	-	Oyunların kökeni
1.76	21	Karadeniz	Horon	Horon ve giysileri
4.76	76	Bursa	K. Kalkan	Kılıçkalkanın ilk öğreticisi
4.76	81	Diyarbakır	-	Yöre oyunlarının özelliği
10.76	125	Anadolu	-	Oyunlar ve kaynakları
10.76	08	-	-	Devlet halk dansları
10.76	62	-	-	Oyunlar ve yurtdışı temsili
10.76	111	-	-	Oyunların yozlaşması
10.76	152	-	-	Oyunlarda yarışma ve sunulma
10.76	77	-	-	Oyunların eğitimi
10.76	78	-	-	Oyunların sorunu
10.76	101	-	Zeybek	Yöre, tür ve giyim
10.76	102	-	-	Oyunlarda yarışma ve tenkid
1.77	126	-	-	Oyunların adları
2.77	127	-	-	Oyunların adları
4.77	128	-	-	Oyunların sayısı ve sorunları
4.77	86	Kilis	-	Yöre oyunları ve özelliği
5.77	153	-	Zeybek	Zeybek ve efe sözcükleri
9.77	87	-	-	Oyunlarda otantizm
11.77	79	-	-	Oyunlarda yurtdışı etkinliği
2.78	88	-	-	Oyunlar ve usta öğreticileri
3.78	160	Kıbrıs	-	Yöre oyunları ve musikisi
4.78	158	-	-	Koreografi
8.78	129	-	-	Oyunlar ve türküleri, tenkid
9.78	130	-	-	Oyunlar ve türküleri, tenkid

B₄. Oyunlar ve Festivaller

- 01 ARAZ, Nezihe : Hey Hey!. Yine de Hey Hey!... T.F.A., (63), 10.54, S. 1000-1005

6.7.8 Eylül 1954 günlerinde, İstanbul 'da yapılan halk oyunları bayramını seyreden Nezihe Araz bu yazısında, gördüğü muhteşem manzara karşısında duygularını çok güzel bir üslûbla dile getirmiştir. Halk oyunlarımızın anlam ve önemi bakımından faydalı bir yazıdır.

- 02 ASARKAYA, Sebati : Türk Milli Oyunlar Derneği 'nin Bretagne Başarısı. T.F.A., (244), 11.69, S. 5452-5456

Türk Halk Oyunları ekipleri de bu sefer, Fransa 'nın Bretagne (Brötanya) bölgesinde Eylül 1969 ayında gösteriler yapmışlardır. Başka bölgeler ve geçiş yolları üzerindeki ülkelerde de ısrarlı davetler üzerine, oyunlar ve diğer folklorik gösteriler sergilemişlerdir.

Bu gösteriler ayrıntılı bir biçimde anlatılmış ve yabancıların gösterdikleri ilgi dile getirilmiştir.

- 03 ATAMAN, Sadi Yaver : Üçüncü Halk Oyunları Bayramı. T.F.A., (123), 10.59, S. 2003-2005

27 Haziran 1959 'da İstanbul Açık Hava Tiyatrosunda yapılan Üçüncü Halk Oyunları Bayramı anlatılıyor. Çeşitli bölgelerden gelen oyun ekiplerinin, başarılı yönleri ve eksikleri dile getiriliyor.

- 04 BAYER, Yalçın : 1970 Ohrid Festivali 'ne Robert Koleji Katıldı. T.F.A., (256), 11.70, S. 5799-5800

Ohrid Yugoslavya 'da bir şehir adıdır. Her yıl burada festival düzenlenmektedir. Türk Folklor ekipleri bu festivale her zaman davet edilmişlerdir.

Bu defa, Temmuz 1970 yılında Robert Koleji Halk Oyunları Ekibi Ohrid 'e gitti. Yabancı ekipler arasında çok beğenildi.

Oradaki Türklere unutulmaz anlar yaşattılar. Türklerin Balkanlarda folklor yönünden bir köprü olduğunu gösterdiler.

- 05 EREN, Fatih : Bulgaristan Burgaz Festivali ve Başarımız.
T.F.A., (233), 12.68, S. 5146-5147

Ağustos 1968 tarihinde Bulgaristan 'ın Burgaz Kentinde yapılan festivale katılan folklor ekiplerimiz büyük başarılar sağlamışlardır. Yazıda, yabancı gazetelerin övgülerinden bahsedilmektedir.

- 06 ESI, Neslihan : Yüksek Tahsil Gençliği Türk Folklor Derneği ve 1969 Ohrid Balkan Festivali. T.F.A., (240), 8.69, S. 5376-5378

Ohrid, Yugoslavya 'nın Arnavutluk sınırında Ohrid Gölü kıyısında şirin bir sayfiye şehridir. Burada her yıl Balkan Halk Oyunları yarışması yapılır.

5 Temmuz 1969 tarihinde yapılan halk oyunları yarışmasına, 20 kişilik Yüksek Tahsil Derneği Halk Oyunları Ekibi katılmış ve başarılar elde etmişlerdir. Burada da, Türk Folklor oyunlarının takdimi Fransızca yazılmış ve sunulmuştur. Oyun terminolojisi bakımından faydalı bulunmaktadır.

- 07 DEĞERLİ, Fikret : Türk Folklor Kurumunun 1968 Gösterileri.
T.F.A., (233), 12.68, S. 5151-5154

Türk Folklor Kurumu 'nun Devlet desteği olmadan yaptığı çalışmalarından, Kurumun açtığı halk oyunları ve halk musikisi okulları sayesinde, yüzlerce Türk gencinin boş zamanlarını değerlendirdiği ve onlara bu toprağın kültürü olan türkülerimizi, oyunlarımızı, sevdirdiği anlatılıyor. Geçmiş yılda yapılan gösterilerin programları veriliyor.

- 08 DOĞANÇ, Ayhan : Burgaz Festivali ve Türk Folklor Kurumu.
T.F.A., (233), 12.68, S. 5141-5142

9 Ağustos 1968 tarihinde Bulgaristan 'a giden Türk Folklor Kurumu halk türkeleri ve halk oyunları ekipleri, Bulgaristan 'ın

Burgaz şehrinde gösteriler yapmışlardır. Diğer gruplar arasında en çok ilgiyi ekiplerimiz çekmiştir.

Festival çok başarılı geçmiş ve Bulgarlar şunları söylemişlerdir: "Biz sizin sadece göbek havanız ve zeybeğiniz var sanıyorduk; meğer neleriniz varmış." Bunun yanında, festivale katılan yabancı ekipler de, türkü ve oyun ekiplerimize hayranlıklarını ifade etmişlerdir.

- 09 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Halk Oyunları Bayramı Münasebetiyle.
T.F.A., (76), 11.55, S. 1205-1207

Davul-zurnanın halk oyunlarının baş çalgısı olduğu vurgulanarak, davul ve zurnanın önemi üzerinde durulmuştur.

- 10 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Halk Oyunlarımızda Bölgenişler.
T.F.A., (86), 9.56, S. 1369-1370

Halk oyunlarının bölgelere göre ayrılışı ve o bölgeler içinde daha iyi gelişeceği fikri açıklanıyor.

- 11 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Beşinci Halk Oyunları Bayramı. T.F.A.,
(145), 8.61, S. 2474-2476

Beşinci Halk Oyunları Bayramına katılan oyun ekiplerindeki oyuncuların % 30 'unun kadın olmasının memnuniyeti belirtiliyor. Ayrıca, halaya değinililerek Kafkas menşeli bir çerkez halayının melodisi veriliyor.

- 12 GÜRTUNA, Üstün : Halk Oyunları Topluluğu Barcelona 'da Çok Başarılı
Oldu. T.F.A., (279), 10.72, S. 6457-6458

13 Eylül 1972 'de, Barcelona 'da festivale katılan Bakırköy Halkevi Halk Oyunları ekiplerinin festival süresince yaptığı başarılı gösterilerden bahsediliyor.

- 13 GÜRTUNA, Üstün : Halk Oyunları Grubumuzun Polonya Başarısı.
T.F.A., (327), 10.76, S. 7791-7794

7 Eylül 1976 tarihinde, Polonya 'nın Zakopane şehrinde düzenlenen festivale, İstanbul Turizm Folklor Derneği Halk

Oyunları Topluluğu katılmıştır. 12 ülke arasında birincilik ve ikincilik ödülleri alan topluluğumuz yurda dönmüştür.

Yazıda, bu festivalin seyri içinde halk oyunları ekiplerimizin gösterileri ve topladıkları takdirler dile getirilmiştir.

- 14 GÜRTUNA, Üstün : Halk Oyunları Grubumuz Dünya Şampiyonu Oldu.
T.F.A., (340), 11.77, S. 8154-8158

10 Eylül 1977 tarihinde yapılan Dijon (Fransa) 32. Uluslararası Sonbahar Bağbozumu Halk Oyunları Bayramına katılan İstanbul Kadıköy Kız Lisesi, İzmir Cumaovası Lisesi, İstanbul Avusturya Kız Lisesi üstün başarıları ile "Altın Kolyeyi" alarak Dünya Şampiyonluğu Büyük Ödülünü Türkiye'ye kazandırmışlardır.

Bu yazıda, festivale katılan oyun ekiplerinde aranan özellikler şöyle açıklanmıştır: Yalnızca oyun göstermek değil, bütün grup olarak ağır başlı, insancıl, medeni davranışlı, iyi ilişkiler kurma gibi hareketlere dikkat edilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, oyun gösterilerinin seyri bölüm bölüm açıklanmış ve yabancı basının yazdıkları verilmiştir.

- 15 GÜRTUNA, Üstün : 11. Ohrid Uluslararası Balkan Festivali ve Türk Folklor Kurumunun Başarısı. T.F.A., (350), 9.78, S. 8434-8436

5 Temmuz 1978 'de Yugoslavya 'nın Ohrid Şehrinde başlayan festivale her zamanki gibi, Türk grupları da katılmışlardır.

Türk Halk Müziği ve Türk Halk Oyunları gruplarından oluşan, Türk Folklor Kurumu Topluluğu, ilk defa halk müziği ile halk oyunlarını bir arada sergiliyerek büyük bir başarı göstermiştir. Halk çalgılarının tamamı bu festivalde tanıtılmıştır.

Türk ekibine, festival süresince ve yol boyunca geçtiği ülkelerde büyük ilgi gösterilmiştir. Bu ilginin ayrıntıları veriliyor.

- 16 GÜRTÜN, Üstün : TFK, Otantik Enstrümanlarda Birinci Oldu.
T.F.A., (352), 11.78, S. 8490-8492

"33. Uluslararası Dijon Sonbahar Bağbozumu Bayramı" na katılan Türk Folklor Kurumu, halk müziği yarışmasında otantik çalgıları ile ve halk müziği ile "Gümüş Kolye 'yi" Türkiye 'ye kazandırdı. Yarışma 9 Eylül 1978 'de oldu.

- 17 GÜZEYBEN, Oktay : Halk Oyunlarımızın Fransa 'daki Zaferi.
T.F.A., (233), 12.68, S. 5137-5140

Bir konuda inançlı ve azimli çalışma, o konuyu yarı yarıya halletmek demektir. İşte Türk Folklor Kurumu, bu azimle yola çıkmış ve kısa zamanda kendini göstermiştir. Oyun ekipleri sık sık yurtdışına çağırılmıştır. Türk Folklor Kurumu Ağustos 1968 tarihinde Fransa 'da yapılan festivale katılmıştır.

Festival süresince, haritada belirtilen şehirlerde gösteriler sunmuştur. Gösterileri izleyen Türkiye 'deki Fransız Kültür Ateşesi Maurice Villemur, seyahat dönüşünde Türk oyun ekipleri için şu ifadeleri kullanmıştır: "Festivallerimize katılması için aracılık ettiğim halk oyunları topluluğunuzun iyi bir kültür elçisi olduğunu görmekle, memleketinize ve memleketim Fransa 'ya en büyük hizmetlerimden birini yaptığımı anladım."

Ayrıca, Festival Komitesi Başkanı ve Fransız Kültür Bakanlığı Temsilcisi ve şehrin ileri gelenleri de, ittifak halinde şu sözleri söylemişlerdir: "Türkiye 'den iyi bir grup bekliyorduk ama, bu derece mükemmel bir folklor ziyafeti beklemiyorduk." Buna benzer daha birçok iltifat edici sözler söylenmiştir.

- 18 HANCAĞIZLI, Kadir : TMTF 'nin Fransa ve Yugoslavya Gösterileri.
T.F.A., (256), 11.70, S. 5800

Türkiye Milli Talebe Federasyonu memleketimizin yüksek tahsil gençlerini bir araya getirerek, halk oyunlarımızı öğretmiş ve sayısız yurtdışı festivallerine katılmıştır.

Mayıs 1970 ayında, Fransa 'da yapılan uluslararası festivale katılmıştır. Bütün bölge oyunlarını başarıyla oynamış ve büyük ilgi toplamıştır.

Temmuz 1971 ayında da, Yugoslavya 'nın Üsküp Üniversitesi 'nin düzenlediği halk oyunları yarışmasına katılmıştır. Başarılı oyunlarını bütün Üsküp halkına sevdirmiş ve kendisini alkışlattırmıştır.

- 19 HİNÇER, Bora : 4. Halk Oyunları Bayramı 1960 'da İstanbul 'da Yapılıyor. T.F.A., (131), 6.60, S. 2166-2167

Günden güne gelişen ve yurt düzeyine yayılan halk oyunları 4. Bayramının 22-31 Temmuz 1960 tarihleri arasında yapılacağı haber veriliyor ve bundan duyulan memnuniyet dile getiriliyor. Resimler veriliyor. Yazı haber niteliğindedir.

- 20 HİNÇER, Bora : 6. Halk Oyunları Bayramı. T.F.A., (157), 8.62, S. 2803-2804

Halk oyunları ekiplerinin başarılı gösterilerinden bahisle, Halkevlerinin büyük emeği olduğu söyleniyor. İştirak eden ekipler tanıtılıyor, başarıları övülüyor ve eksiklikleri dile getiriliyor.

- 21 HİNÇER, Bora : T.M.T.F. ve Robert Kolej Halk Oyunları Gösterileri. T.F.A., (178), 5.64, S. 3414-3415

T.M.T.F. ve Robert Koloji, Mart 1964 yılında İstanbul 'da yapılan halk oyunları gösterileri ile, halk oyunları bayramına gelen diğer bölge oyun ekipleri arasında bir karşılaştırma yapılıyor. Türk Milli Talebe Federasyonu ve Robert Koleji oyuncularının daha başarılı, daha disiplinli, daha iyi giyimli ve etkili olduğu vurgulanıyor. Oyun grupları arasındaki farklılığın nedenleri sergileniyor.

- 22 HİNÇER, Bora : Geçen Ay Yapılan 8. Halk Oyunları Bayramı ve Diğer Halk Oyunları Kuruluşları Çalışmaları. T.F.A., (205), 8.66, S. 4169-4170

Yurdumuzda, halk oyunları konusunda son yıllarda ilgi çekici çalışmalar yapılmış ve başarılı sonuçlar alınmıştır. Bu çalışmalar

hem halkımız, hem de yabancılar tarafından dikkatle izlenmiştir. Yapılan halk oyunları bayramına katılan oyun ekipleri, oyun tertibi, giyimler ve çalgılar hakkında bilgi verilmiştir.

- 23 HINÇER, Bora : İstanbul 'daki Halk Dansları Gösterileri.
T.F.A., (238), 5.69, S. 5284-5285

Türk Halk Oyunlarının gün geçtikçe değer kazandığı, kurulan oyun topluluklarından anlaşılmaktadır. Bu yazıda yarışmaya katılan kurum, lise ve dernek oyun ekiplerinin yarışmalarından bahsediliyor. Oyun gösterisi, jüri teşkili bakımından ilgi çekici ve faydalı düşünceler sergileniyor.

- 24 HINÇER, Bora : Halk Oyunları Derneklerinin Başarılı Çalışmaları.
T.F.A., (240), 8.69, S. 5348

Yurt içinde ve yurt dışında büyük ilgi gören ve değer kazanan "Türk Halk Oyunları" nı mükemmel bir seviyeye getirmek çabaları gün geçtikçe artmaktadır. Bu düşünceyle kurulan derneklerin gösteri ve çalışmaları ayrıntılı bir şekilde anlatılmaktadır.

- 25 HINÇER, Bora : Fransız Bretagne Grupları İstanbul 'da.
T.F.A., (243), 10.69, S. 5436-5437

Türk Milli Folklor Derneği ile Fransız Milli Folklor Konfederasyonu Değişim Başkanı Madame Denis Bidaut aracılığıyla, Batı Fransa 'nın Bretagne (Brötanya) Folklor grubu, 23 Ağustos 1969 tarihinde İstanbul 'da gösteriler sunmuşlardır. Oyunlar, giysiler ve çalgıları hakkında açıklamalar yapılmış ve görüşler açıklanmıştır.

- 26 HINÇER, Bora : İzmir Turizm ve Folklor Derneği Fransa 'da.
T.F.A., (255), 10.70 S. 5762-5763

Fransız Folklor Konfederasyonu aracılığı ile, İzmir Turizm ve Folklor Derneği Fransa 'da gösteriler sunmuşlardır. Kendi imkanları ile giden bu dernek, masraflarını kendileri karşılamışlardır. 16 Nisan - 2 Mayıs 1970 tarihleri arasında gerçekleşen programda, büyük ilgi

toplamışlardır. Bu gösteriler yer ve zaman belirtilerek genişçe anlatılmıştır.

- 27 HİNÇER, Çora : Bulgaristan 'da Yapılan Türk Halk Oyunları Şenliği.
T.F.A., (220), 11.67, S. 4589-4590

Bulgaristan 'ın Razgart Şehrinde Temmuz 1967 yılında bir Türk Halk Oyunları Şenliği yapılmış, bu şenliğe Bulgaristan 'da bulunan genç Türk kızları milli giyimleri ile katılmışlardır. Türk Folklorunu yaşatan bu oyuncular dikkat çekmişlerdir. Türk kızları ahenkli hareketleri ile, akademik öğrenim görmüş balerinleri aratmamışlardır. Oyun ve türkülerini ile ifade gücü dikkati çekmiştir. Yazıda, bu gösteriler daha geniş bir şekilde anlatılmıştır.

- 28 HİNÇER, Çora : Halk Dansları Ekiplerimiz Japonya 'da.
T.F.A., (252), 7.70, S. 5680-5682

Japonya 'nın Osaka şehrinde kurulmuş bulunan Expo-70 sergisinde gösteriler yapan Mehter Takımı ile Halk Oyunları ekiplerimiz, ilgiyle seyredilmişlerdir. Bu gösterilerin ayrıntıları açıklanmıştır.

- 29 HİNÇER, Çora : Devlet Balesi Cezayir, Tunus ve Mısır 'da Gösteri Yaptı. T.F.A., (267), 10.71, S. 6121-6123

Devlet Balesi 50 kişilik kadrosuyla, Temmuz-Ağustos 1971 aylarında 45 günlük bir yurtdışı gezisinde çıkmıştır.

Halk Kültürü motifleri ile değerlendirilmiş ve süslenmiş olan Ferit Tüzün 'ün "Çeşmebaşı Balesi" ile ilk defa olarak koreografik düzende, Türk Halk Oyunlarını stilize edilmiş bir şekilde sunmuşlardır.

Çeşmebaşı Balesinde, Karagözle Hacivat ve ulusal giyimlerimiz ve oyunlarımız yer almıştır. Devlet Balesi yukarıda adı geçen ülkelerde büyük ilgi görmüştür.

- 30 HİNÇER, İhsan : Milli Oyunlar Festivali. T.F.A., (13),
8.50, S. 205-206

17 Ağustos 1950 tarihinde, Türkiye Milli Talebe Federasyonu DÜNYA GENÇLİK BİRLİĞİ için "Milli Oyunlar Festivali" tertiplemiştir. Bu festival için yapılan hazırlıkların ciddiyeti üzerinde duruluyor.

- 31 HİNÇER, İhsan : Avrupa 'ya Giden Milli T.T.Federasyonu Ekibi Döndü. T.F.A., (16), 11.50, S. 253

Türk Folklor Araştırmaları Dergisinin 9 Aralık 1950 Cumartesi Gecesi Eminönü Halkevi Salonunda verdiği konsere icracı ve dinleyici olarak davet edilen, o dönemin sanatkârları tanıtılıyor.

Ayrıca, halk oyunları, halk türküleri gruplarının ve ses sanatçılarının İtalya 'da verdikleri başarılı konser ve gösterilerden de söz ediliyor.

- 32 HİNÇER, İhsan : Milli Halk Dansları Müsabakası. T.F.A., (60),
7.54, S. 945-948

İstanbul Gazeteciler Cemiyeti ile Yapı ve Kredi Bankası tarafından Yurt düzeyinde milli oyunlarımızın toplanması için, ilk teşebbüs yapılıyor.

Bunun için dört uzman görevlendiriliyor. Bu görevliler şunlardır: Nedim Akçer Ege, Halil Bedi Yönetken Güney, Muzaffer Sarısözen Orta Anadolu ve Karadeniz, Yaşar Kemal Göğçeli de Doğu bölgemizde çalışmaya başlıyor.

Bu uzmanlar, bölgelerinin oyunlarını tesbit edip, vilayetlerin en iyi oyun ekibini seçip, İstanbul 'da yapılacak büyük bir yarışmaya davet edeceklerdir. Ayrıca, yarışma için bir de yönetmelik hazırlanmıştır. Bu yazıda konu ile ilgili çalışmalar ayrıntılarıyla anlatılıyor.

- 33 HINÇER, İhsan : Yine Milli Oyun Müsabakaları Mevzuunda. T.F.A., (61), 8.54, S. 961

İstanbul Gazeteciler Cemiyeti ile Yapı ve Kredi Bankasının tertiplediği Türkiye Milli Oyunları Müsabakasından söz edilip, oyun ekiplerinin zamanında gelmeyişlerinden ve yöneticilerinin hatalı davranışlarından bahsedilerek, gecikmelere sebep olduğu belirtiliyor.

- 34 HINÇER, İhsan : Halk Oyunları Bayramı 1-14 Eylül 'de İstanbul 'da Yapılıyor. T.F.A., (73), 8.55. S. 1161-1163

Milletlerarası büyük değer taşıma kudretine sahip bulunan en zengin hazinemiz şüphesiz halk oyunları ve türkülerimizdir.

1-14 Eylül 1955 tarihleri arasında "Halk Oyunları Bayramı" Açık Hava Tiyatrosunda yapılmıştır. Bu bayrama ilk defa kadın oyuncuların katılması bir gurur vesilesi sayılıyor ve ekiplerin bölgeleri, oyuncu ve çalgı sayıları veriliyor.

- 35 HINÇER, İhsan : İkinci Halk Oyunları Bayramı 19-29 Temmuz 1956 'da Yapılıyor. T.F.A., (84), 7.56, S. 1337-1338

Birinci Halk Oyunları Bayramından sonra, Türkiye çapında, bütün vilayetlerde halk oyunları derleme ve yaşatma derneklerinin kuruluş haberi veriliyor. Yarışmaya katılmak için kurslar açılıyor. ve oyun kıyafetlerinin toplanmaya başlandığı yazılıyor. Ayrıca, böyle bir başlangıç ve çalışmaların faydaları dile getiriliyor.

- 36 HINÇER, İhsan : İkinci Halk Oyunları Bayramı. T.F.A., (85), 8.56, S. 1359-1360

Bu bayram 19-29 Temmuz 1956 tarihleri arasında, İstanbul Açık Hava Tiyatrosu 'nda yapıldı. Bayramda halk oyunları ekiplerinin başarıları dile getiriliyor ve yabancı devlet adamlarının takdirlerinden söz ediliyor. Bu gösterilerde, uzmanların kıyafet, müzik ve ses alma çalışmaları yaptıkları haber veriliyor.

- 37 HINÇER, İhsan : Üçüncü Halk Oyunları Bayramı.
T.F.A., (121), 8.59, S. 1966-1968

29 Nisan 1955 'te "Türk Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Tesisi" kurulmuştu. Kurucular, bu canlı halk kültür varlığının güzelliği karşısında elbirliği ile çalışmaya karar vermişlerdi.

İşte bu tesis sayesinde, İstanbul Açık Hava Tiyatrosu 'nda 27 Haziran -5 Temmuz 1959 'da yapılan Üçüncü Halk Oyunları Bayramı anlatılıyor. Bu bayramın, seyredenler üzerinde olumlu etkiler yaptığı belirtiliyor ve bazı tavsiyeler yer alıyor.

- 38 HINÇER, İhsan : 4. Halk Oyunları Bayramı Parlak Olacak.
T.F.A., (132), 7.60, S. 2186-2187

Bayramın çok başarılı geçtiğinden bahsediliyor ve oyuncuların fotoğrafları veriliyor.

- 39 HINÇER, İhsan : Halk Oyunlarımızın Zaferi. T.F.A., (133),
8.60, S. 2206-2208

22-31 Temmuz 1960 tarihleri arasında, İstanbul Açık Hava Tiyatrosu 'nda yapılan Halk Oyunları Bayramında Anadolu dile gelmiş, ses ve nakış halinde gözönüne serilmiştir. Bu bayrama katılan oyun ekiplerinin başarıları ayrıntılarıyla anlatılıyor.

- 40 HINÇER, İhsan : Beşinci Halk Oyunları Bayramı.
T.F.A., (144), 7.61, S. 2446-2447

21-30 Temmuz 1961 'de İstanbul Açık Hava Tiyatrosu 'nda yapılmış olan "Beşinci Halk Oyunları Bayramı" na katılan halk oyunları ekipleri tanıtılıyor. Türkiye 'nin her köşesinden gelen kadınlı-erkekli oyun ekiplerinin ilgilerinden sözediliyor. Bu durumun, halk oyunlarımızın geleceği için iyi neticeler vereceğine olan inanç belirtiliyor.

- 41 HİNÇER, İhsan : Paris Unicef Galası 'nda Türk Folk Dans Grubu.
T.F.A., (223), 2.68, S. 4660-4668

Unicef (Dünya Fakir Çocuklara Yardım Teşkilâtı) ile Avrupa Televizyon Birliğince, 15 Aralık 1967 tarihinde Paris 'te düzenlenen geceye Dünya 'nın dört bir yanından tanınmış sanatkâr ve oyuncular katılmıştır. Türk Oyun Grubu derin bir hayranlıkla izlenmiş ve büyük takdir toplamıştır. Diğer gösterilerindeki başarı ve oyunculara duyulan hayranlık anlatılmıştır.

- 42 HİNÇER, İhsan : Türk Folklor Kurumu ve Çalışmaları.
T.F.A., (233), 12.68, S. 5135-5136

Yıllardan beri Avrupa 'nın çeşitli şehirlerinde yapılan festivallere devlet yardımlarıyla oyun gruplarımız katılmış ve başarılı neticeler alarak yurda dönmüşlerdir.

"Bu defa, Türk Folklor Kurumu olarak bu festivallere kendi imkanlarımızla katıldık ve yine başarılarla döndük." diyen Hınçer, Türk Folklor Kurumunun ulaştığı maddi ve manevi seviyeyi anlatıyor.

Yurt dışında sık sık davetiyeler alındığı, oyun ekibi, kostüm ve diğer aksesuar bakımından nasıl güçlendiği örnekler verilerek anlatılıyor. Yapılan organizasyon ve kişilerin sorumluluk duygularının, bir kurumu başarıya ulaştıran çok önemli unsurlar olduğu vurgulanıyor.

- 43 HİNÇER, İhsan : Fransız-Türk Halk Dans Grupları. Değişimi.
T.F.A., (240), 8.69, S. 5269

Fransız Milli Folklor konfederasyonu ile Türk Folklor Dernekleri anlaşmaları gereği, festivallerde karşılıklı olarak ülkelerinde gösteriler yapacaklardır.

1-20 Ağustos 1969 tarihleri arasında, 20 gün süreyle Türk Halk Oyunları ve diğer folklor ekipleri Fransa 'da gösteriler

yapmışlardır. Gösterilere katılan oyun ekipleri, kadın-erkek sayısı, oyun ekiplerinin kıyafetleri ve oynanacak oyunlar tanıtılmıştır.

- 44 HİNÇER, İhsan : Romanya Prinitza Devlet Folklor Topluluğu Türkiye'de. T.F.A., (235), 2.69, S. 5212-5214

Aralık 1968 'de memleketimize gelen Romanya 'nın Pirinitza Halk Oyunları ve Musiki Topluluğu, İstanbul ve Ankara 'da gösteriler yaparak Romen Halk Danslarını ve Türkülerini tanıttı.

Bu gösterileri gören İhsan Hınçer şunları söyledi: "Türk Halk Oyunlarının da, birgün yetkili koreograflar ve müzikçiler tarafından bu kadar başarılı olarak ele alınmasını görmek, Türk seyircilerini sevindirecektir. Zira, Türk Halk Oyunları kaynak ve çeşitlilik bakımından bütün milletleri kışkındıracak zenginliktedir."

- 45 HİNÇER, İhsan : Yurt Dışında Yapılan Festivallerde Halk Oyunları Gruplarımızın Başarısı. T.F.A., (243), 10.69, S. 5415

1969 yaz sezonu Türk Folkloru ve Halk Oyunları için, şimdiye kadar misline rastlanmamış başarıyla sona ermiştir. Bu başarıların özellikle, yurt dışında olanları anlatılmıştır.

- 46 HİNÇER, İhsan : Le Programme de L 'Association Folklorique Turc. T.F.A., (264), 7.71, S. 6028-6029

10-16 Temmuz 1971 tarihleri arasında Fransa 'da yapılacak 36. Nice Uluslararası Festival 'inde Yüksek Tahsil Gençliği Türk Folklor Derneği gösteriler yapacaktır. Bu haber ifadesi yanında başlıktan da anlaşılacağı gibi, Türk Halk Oyunlarının adları, yöresi, oynanışı Fransızca olarak yazılmıştır. Yurt dışında gösterilere katılacak Grup şefleri için önemli bir terminoloji kaynağıdır.

- 47 HİNÇER, İhsan : İngiltere ve Fransa 'da Halk Oyunları Festivalleri. T.F.A., (267), 10.71, S. 6114

6-11 Temmuz 1971 'de İngiltere Galler Ülkesine davet edilen Halk Oyunları ekiplerimiz, çok güzel oyunlar çıkarmışlar ve birinciliği kazanmışlar iken, jüriden birinin puan kırması nedeniyle

birincilik kaybedilmiştir. Sebebi, programda iki oyun gösterilecek diye yazılıp, dört oyun gösterilmesidir.

11-14 Temmuz 1971 tarihleri arasında Fransa 'nın Akdeniz kıyısındaki Turistik Şehri Nice 'de gösteriler yapılmış, ekiplerimiz zevkle seyredilmiş ve yöneticilere tebrikler ve takdirler sunulmuştur.

Başarı, halk oyunları grubunun disiplini ve büyüklerine saygılı olmaları, birbirlerine sevgi ile bağlanmaları ile sağlanmıştır. Yurtdışına çıkacak oyun ekipleri için incelenmesi gereken bir yazıdır.

- 48 HINÇER, İhsan : 1972 'de Dünya Türk Halk Oyunlarını Yine Alkışladı.
T.F.A., (282), 1.73, S. 6541-6542

1972 Yılı yaz aylarında halk oyunları ekiplerimizin başarılı gösterilerinden bahsediliyor ve şu hususlara dikkat edilmesi gereği vurgulanıyor: Bilindiği gibi, yurt dışında sık sık festivaller yapılır. Yugoslavya 'nın Ohrid Şehrinde her yıl Balkan Oyunları Yarışmaları düzenlenmektedir. Bu festivalin özelliği, oyunların bilhassa otantik olmasına, sahne düzenine ve bozulmamalarına dikkat edilmesi şartının aranmasıdır.

- 49 HINÇER, İhsan : Le Programme de L 'Association Folklorique Turc.
T.F.A., (278), 9.72, S. 6428-6430

İspanya 'nın Barcelona Şehrinde 1972 yazında, Halkevleri Halk Oyunları ekipleri gösteriler sunmuşlardır. Bütün bu oyunlar, İngilizce ve Fransızca olarak bu yazıda açıklanmıştır.

Yurtdışına gidecek folklorcularımız için, bilinmesi gereken terimler bakımından çok faydalı bir yazıdır.

- 50 HINÇER, İhsan : Türk Halk Oyunları Topluluğunun Başarısı.
T.F.A., (315), 10.75, S. 7454-7456

Fransa 'nın, Dijon Uluslararası Üzüm Bayramı 'na Türk Halk Oyunları Grubu 5 Eylül 1975 günü katıldı. Birbirinden güzel,

zengin figürlü, aslına uygun oyunları giyim-kuşamları ve uyumlarıyla "Türk Halk Oyunları Dünya Birinciliği" ni alarak "Altın Kolye" ile Yurda döndü.

Böylece; Halk Oyunlarımızın güzel canlı ve zengin olduğunu bir defa daha bütün Dünya 'ya kabul ettirmiş olduk. Yazıda festivalin safhaları ayrıntılarıyla açıklanmıştır.

- 51 HINÇER, İhsan : Halk Oyunları Yarışmaları. T.F.A., (322), 5.76, S. 7659-7660

1976 yılı halk oyunları yarışmaları bakımından çok hareketli bir yıl olarak geçmiştir. Yurdun dört bucağından gelen oyun ekipleri, İstanbul ve Ankara 'da yapılan yarışmalarda başarılı olmuşlardır. Bu yarışmalar, Türk Halk Oyunlarına duyulan ilgi ve gelişmeler bakımından sevindirici olmuş ve örnek bir gelişme olarak nitelendirilmiştir.

- 52 HINÇER, İhsan : IX. Balkan Festivali ve Türk Grubu. T.F.A., (325), 8.76, S. 7743-7744

Yugoslavya 'nın Ohrid Şehrinde yapılan Balkan Halk Oyunları Festivaline, İstanbul 'dan Kadıköy Turizm Folklor Derneği katılmıştır. Festival 3 Temmuz 1976 günü başlamıştır. Türk Oyun grupları, festival süresince çok beğenilmiş ve uzun uzun alkışlanmışlardır.

Festival sorumluları Türk Oyun Ekipleri Yöneticilerine memnuniyetlerini ifade etmişler ve plâketler sunmuşlardır.

- 53 HINÇER, İhsan : Türk Halk Dansları Topluluklarımız Oyunları ve Giyimleriyle Dış Ülkelerde Büyük İlgi Görüyor. T.F.A., (329), 12.76, S. 7846-7849

Batının ulusal oyunları 1945 'lerden sonra bırakılmış, daha sonra da Türk Ocaklarının, Halkevlerinin ayakta tuttıkları kendi ulusal oyunlarımız; çeşitli kuruluşlar, dernekler, bankalar ve resmi kuruluşlarla, kişisel çabalarımız sonunda ortaya çıkmıştır.

Giderek, çocuklarımız ve gençlerimiz halk oyunlarımızı hem gösteri, hem spor değeri bakımından, hem de kendi kültürünün vazgeçilmez bir parçası olarak benimsemişler; hemen bütün bölge oyunlarımızı görsel özellikleri ile eksiksiz oynamayı başarmışlardır.

Son zamanlarda, Türk Halk Oyunları Grupları Dünya 'nın dört bir yanına çağırılmış ve yarışmalarda oyunların zenginliği, kıyafetlerin çeşitliliği, müzik ve melodilerin özelliği ile temsil varlıklarıyla geniş ilgi toplamışlardır. Yurtdışı festivallere katılan oyun grupları ve ülkeler, festivallerin tarihleri bu yazıda açıklanmıştır.

- 54 İPEKÇİ, Abti : Bir Yarışmanın Düşündürdükleri. T.F.A., (273), 4.72, S. 6272-6274

Milliyet Gazetesinin düzenlediği Liselerarası Türkiye Halk Oyunları Yarışması 'ndan söz edilerek şöyle deniliyor: "Bu oyun ekipleri, yaz tatillerinde yabancı ülkelere gönderilerek, orada gösteriler yapabilirler ve ülkemizi tanıtabilirler. Böylelikle batılılara karşı, onları taklit kompleksinden kurtulup, gerçek sanat türlerimizden biri tanıtılmaz mı?"

- 55 KIRZIOĞLU, M. Fahrettin: Trampetli, Akordeonlu Türk Takımı Kars'ı Temsil Edemez. T.F.A., (256), 11.70, S. 5801-5802

"1967 yılı Nisan ayında, Turizm ve Tanıtma Bakanlığının güzel bir davranışı oldu. Türkiye 'deki halk oyunları gruplarının gücünü ölçmek ve derecelendirmek için bir şenlik düzenledi. Jüri 32 ilden gelen 38 oyun grubunu 3 kategoride derecelendirdi.

Akordionlu, Trampetli ve Kazak kılıklı ekibi Kars oyunu olarak sundular." diyen Kırzioğlu, bu çalgı ve giyimle gurubun asla Kars oyun ekibi olamayacağını iddia ediyor.

Ayrıca, Şeyh Şamil Oyunu' nun da, bir Rus Oyunu olduğunu söylüyor. Motiva Şamila (Şamilin Duası) adlı bir Rus opereti olduğunu açıklıyor.

- 56 NAHYA, Osman : Halkevleri Halk Oyunları Grubu İsviçre 'de.
T.F.A., (328), 11.76, S. 7827-7828

İsviçre 'nin Fribourg Kentinde düzenlenen Uluslararası Halk Oyunları Festivaline Türkiye 'yi temsilen Halkevleri Genel Merkezi katıldı. Festival 26-30 Ağustos 1976 tarihleri arasında yapıldı. Gözlemciler, "Türk Halk Oyunları ancak bu kadar güzel bir şekilde temsil edilebilirdi" ifadesini kullanmışlardır.

Gerçekten de, sonuç olarak ekiplerimiz Türk Kültürünü, Türk Folklorunu ve Halk Oyunlarımızı en güzel bir şekilde temsil etmişlerdir.

- 57 ŞAHİNLER, Menter : Halk Oyunlarımızın Dış Ülkelerde Temsili.
T.F.A., (301), 8.74, S. 7063-7065

Dış ülkelerde festivallere katılan halk oyunları ekiplerimiz büyük alkışlar alıyor, ilgi görüyor. Fakat bazen birincilikleri kaçırıyor. Bunun üç nedeni burada şöyle sıralanıyor:

- 1- İyi örgütlenmeme
- 2- Oyun bölgelerinin ve ekiplerinin iyi seçilmemesi
- 3- Yabancı dil bilmeme

- 58 TANER, Haldun : Bürüksel 'de Kılıç-Kalkan Şakırtıları.
T.F.A., (111), 10.58, S. 1769-1771

8 Ağustos 1958 tarihinde, Belçika 'nın başşehri Bürüksel 'de, Türk Halk Oyunları Ekiplerinin, Belçikalıların büyük ilgiyle izledikleri anlatılıyor ve Belçika 'nın günlük gazetelerinde oyunlarımızı öven fransızca yazılardan sözediliyor.

- 59 TÖR, V. Nedim : Halk Oyunları Müsabakası ve Bir Açıklama.
T.F.A., (66), 1.55, S. 1045

İstanbul 'da yapılan halk oyunları yarışmasında, teşkil edilen jüri hakkında görüşler belirtiliyor.

- 60 UÇARER, Süheyl : Fransızlar Halk Oyunlarımız İçin Neler Söyledi.
T.F.A., (255), 10.70, S. 5773-5774

Başarılı oyunlar sergileyen halk oyunları ekiplerimiz için, Fransız yetkililerin ve seyircilerin söyledikleri takdir dolu ifadeler, bu yazıda türkçe olarak yazılmıştır. Bu övgü dolu ifadeler göğsümüzü kabartacak niteliktedir.

- 61 YALÇIN, Mehmet : Türk Folklor Kurumu Hollanda 'da Başarı Kazandı.
T.F.A., (255), 10.70, S. 5772

Türk Folklor Kurumunun halk Oyunları Ekipleri 1970 yazında Hollanda 'da gösteriler yapmış ve çok başarılı olmuşlardır. Yabancı basın, oyuncularımızın başarılarını övgüyle yazmıştır.

T. F. A. Oyunlar ve Festivaller Döküm Tablosu

Tarih	Kod	Çeşit	Yer	Konu
8.50	30	Bayram	İstanbul	Tenkid
11.50	31	Festival	İtalya	Gösterilerin tenkidi
7.54	32	Yarışma	İstanbul	Bölge oyunları ve ekipler
8.54	33	Yarışma	İstanbul	Ekip yöneticileri, tenkid
10.54	01	Bayram	İstanbul	Tenkid
1.55	59	Yarışma	İstanbul	Tenkid
8.55	34	Bayram	İstanbul	Kadın oyun ekipleri
11.55	09	Bayram	İstanbul	Oyunların çalgısı davul-zurna
7.56	35	Bayram	İstanbul	Derleme, eğitim kurumu
8.56	36	Bayram	İstanbul	Yabancı tenkid ve tesbit
9.56	10	-	-	Oyunların bölgelere ayrılışı
10.58	58	Festival	Belçika	Gösteri, yabancı tenkidi
8.59	37	Bayram	İstanbul	Eğitim tesisi ve neticesi
10.59	03	Bayram	İstanbul	Yöre ekipleri ve tenkid
6.60	19	Bayram	İstanbul	Haber
7.60	38	Bayram	İstanbul	Haber
8.60	39	Bayram	İstanbul	Övgü
7.61	40	Bayram	İstanbul	Haber
8.61	11	Bayram	İstanbul	Kadın oyun ekipleri
8.62	20	Bayram	İstanbul	Tenkid
5.64	21	Bayram	İstanbul	Eğitimin önemi
8.66	22	Bayram	İstanbul	Tenkid
11.67	27	Şenlik	Bulgaristan	Tenkid
2.68	41	Şenlik	Fransa	Gösteri ve tenkid
12.68	05	Festival	Bulgaristan	Tenkid
12.68	07	Oyunlar	İstanbul	Eğitim ve öğretim
12.68	08	Festival	Bulgaristan	Tenkid

Tarih	Kod	Çeşit	Yer	Konu
12.68	17	Festival	Fransa	Gösteri ve tenkid
12.68	42	Festival	Avrupa	Eğitim, öğretim ve disiplin
2.69	44	Oyunlar	Türkiye	Romanya ekiplerinin gösterisi
5.69	23	Yarışma	İstanbul	Yerli oyunlar ve tenkid
8.69	06	Festival	Yugoslavya	Gösteri ve tenkid
8.69	24	Gösteri	Türkiye	Dernek çalışmaları
8.69	43	Gösteri	Fransa	Gösteriler ve giyim tanıtımı
10.69	25	Gösteri	Türkiye	Fransız oyun gurupları
10.69	45	Festival	Yurtdışı	Gösteriler ve tenkid
11.69	02	Gösteri	Fransa	Gösteri ve tenkid
7.70	28	Gösteri	Japonya	Gösteriler ve tenkid
10.70	26	Gösteri	Fransa	Tenkid
10.70	60	Gösteri	Fransa	Gösteri ve Fransız basını
10.70	61	Gösteri	Hollanda	Gösteriler ve yabancı basın
11.70	04	Festival	Yugoslavya	Gösteriler ve Türk kültürü
11.70	18	Festival	Fransa	Gösteriler ve tenkid
11.70	55	Şenlik	Ankara	Gösteri ve tenkid
7.71	46	Festival	Fransa	Haber
10.71	29	Gösteri	K. Afrika	Devlet balesi gösterileri
10.71	47	Gösteri	Fransa	İngiltere-tenkid
4.72	54	Yarışma	Türkiye	Kültür tanıtımı
9.72	49	Gösteri	İspanya	Tenkid
10.72	12	Festival	İspanya	Tenkid
1.73	48	Festival	Yurtdışı	Otantizm
8.74	57	Temsil	Yurtdışı	Örgüt, oyun seçimi ve dil
10.75	50	Festival	Fransa	Gösteriler ve tenkid
5.76	51	Yarışma	Yurtiçi	Tenkid

B5. Türk Halk Çalgıları

- 01 ARSEVEN, Veysel : Türk Halk Çalgıları. T. F. A., (142),
5.61, S. 2391-2394

Türk Halk Müziği çalgılarının resimleri verilerek, fiziki görünüşleri ve yapıları anlatılmıştır. Bu sazlar; nefesli, üflemeli, mızraplı, yaylı ve vurmali olarak sınıflandırılmıştır.

- 02 ATAMAN, S. Yaver : Mey. T. F. A., (18), 1.51, S. 277

Yazarımız, 36 çeşit halk çalgısı olduğunu söylüyor. Bunlardan "Mey"i ele alarak anlatmış ve şekillerle gerekli açıklamaları yapmıştır.

- 03 ÇOKAL, Mehmet : Tulum. T. F. A., (171), 10.63, S. 3211

Rize ve Artvin dolaylarında yapılip çalınan tulum tanıtılıyor. Serhat Şehri Artvin 'de, tulum çalgıları ile oynanan bir bar oyunununa Atatürk da katılmış ve bundan sonra, bu barın adı "Atabar" olmuştur.

- 04 EYÜPOĞLU, İ. Zeki : Kemeçe Ustaları. T. F. A., (75),
10.55, S. 1196-1197

Her çevrenin kendine göre bir çalgısı vardır. Bu çalgılar, edebiyat folkloru bakımından büyük bir önemi olan türkülerin doğmasında, icrasında önemli bir rol oynar. Karadenizin tipik çalgısı da "Kemeçe" dir.

Bu yazıda, Karadeniz 'de yetişmiş usta kemeçecilerden söz ediliyor. Tanınmış kemeçeci Maçkalı Hasan Tunç 'un, sevdiği kızın aşkı için kemeçeye başladığı anlatılıyor ve türkülerinden örnekler veriliyor.

- 05 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Kopuzdan Son Hatıralar. T. F. A., (144),
7.61, S. 2437-2438

Kopuz kelimesinin ülkemizin hangi yörelerinde kullanıldığı belirtiliyor. Sultan Hamit zamanında, Kafkasya Karaçay ve Balkar Türkler 'inden gelip Konya 'nın Sarayönü İlçesine yerleşenler arasında da kopuz kelimesinin kullanıldığından bahsediliyor.

- 06 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Folklorda Armonika. T. F. A., (157), 8.62, S. 2802

Armonika Kafkasya 'dan gelen göçmenler tarafından kullanılıyor. Rus tesirindedir; asla folklor çalgısı olamaz deniliyor.

- 07 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Zurnayı Yıprandıran Klarinet. T. F. A., (158),
9.62, S. 2838

Davulun yanında, zurnanın yerine klarinet kullanılması üzerine yapılan hatalar müzik ilmi ile açıklanıyor. Kullanılan klarinetin, ikinci Mahmut zamanında sarayda kurulan modern bandoda kullanılan demode olmuş bir çalgı olarak nitelendiriliyor. Zurnanın yerini asla tutamayacağı vurgulanıyor.

- 08 GAZİMİHAL, M. Ragıp : "Tulum" Çalgısı. T. F. A., (159),
10.62, S. 2863-2864

Bu halk çalgımızın etimolojik yapısı açıklanıyor ve başka ülkelerde kullanılanlar ile karşılaştırılıyor. Tulumun en çok Doğu Karadeniz Bölgesinde kullanıldığı belirtiliyor ve yapılışı anlatılıyor.

- 09 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Kaval 'a dair. T. F. A., (161), 12.62, S. 2914

Kaval kelimesinin kökü araştırılmış ve neticede, bu kelimenin Asya Türklerine ait en eski bir kelime olduğu Türkolog Prof. Samailoviç tarafından teyid edilmiştir. Kavalın sadece kelime yapısı üzerinde durulmuş, benzeri kelimelerle karşılaştırılması yapılmıştır.

- 10 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Düdük Hakkında. T. F. A., (163),
2.63, S. 2973-2974

Halk arasında kaval anlamında kullanılan "Düdük" kelimesi üzerinde duruluyor. Etimolojisi açıklanıyor. Bu vesileyle, "Sipsi" kelimesine de değiniliyor. Bu kelimerin Orta Asya 'dan  ıkışları ve başka ülkelerde kullanışları açıklanıyor.

- 11 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Karadeniz Keme esi. T. F. A., (118),
5.59, S. 1907-1909

Karadeniz keme esinin, nerede ve ne zaman ortaya çıktığı üzerinde kesin bir bilgi olmadığı söyleniyor. Kelimenin etimolojik araştırmasında, Orta Asya Türklerinin sivrisinek vızıldamasına "Kim n e" dedikleri ve böylece, bu kelimenin Türkçe olduğu kesinlik kazanıyor.

- 12 GAZİMİHAL M. Ragıp : Yurt Dışında Türk Davulu. T. F. A., (120),
7.59, S. 1937-1938

Türk davulunun Tunus 'ta Yugoslavya 'da, Makedonya 'da kullanıldığına dair yabancı araştırmacıların verdikleri bilgiler açıklanıyor.

- 13 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Saz. T. F. A., (138), 1.61, S. 2299-2300

Farsça "Söz" sözü ile Türkçede kullanılan "Saz" kelimelerinin anlamları açıklanmaktadır. Her ikisinin de çalgı anlamına geldiği ifade ediliyor ve bu konuda geniş izahat veriliyor.

- 14 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Tezene ve  algı  İ izliği. T. F. A., (139),
2.61, S. 2319-2320

Mızraplı  algıların ayrılmaz parçası olan "Tezene" kelimesinin anlamı açıklanıyor ve başka ülkelerde kullanılanlarla karşılaştırılması yapılıyor.

- 15 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Yine Kopuz ve Yelte me Üzerine. T. F. A., (140), 3.61, S. 2241-2242

104. sayıda da bahsi geçen "Kopuz", tekrar konu ediliyor. Dede Korkut Hikâyeleri 'nde sözü geçen ozan kopuzu, Anadolu 'da "Saz" adı ile kullanılan uzun saplı çalgıların atasıdır deniliyor. Bu ifadeden hareketle kopuz, yelte me ve barbat adlarındaki çalgıların yakınlığı açıklanıyor.

- 16 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Davulzurna Hakkında. T. F. A., (78), 1.56, S. 1241-1243

Davul ve Zurna hakkında geniş bilgi veriliyor. Davulun bir Türk çalgısı olduğu ispatlanıyor.

- 17 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Mehterhaneden Davul-Zurnaya. T. F. A., (93), 4.57, S. 1476-1477

Mehterhanenin 1826 'da kaldırılması ile, davulzurnanın azaldığı ve zurnanın yerine de klarnetin geçtiğinden söz ediliyor. "Davul ve Zurna" kelimesinin, "Davulzurna" şeklinde birleşik bir isim olarak kullanılması gerektiği söyleniyor.

- 18 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Çalgıbilim (Orgonoğrafya). T. F. A., (99), 10.57, S. 1574-1575

Orgonoğrafya, organoloji, organolog ve müzikoloji kelimelerinin anlamları açıklanıyor ve farkları belirtiliyor. Ayrıca, Türklerden geçtiği anlaşılan "Yungar" dan söz ediliyor.

- 19 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Halk Sazlarının Kıtalar Arası Yayılışı. T. F. A., (102), 1.58, S. 1619-1621

Halk sazlarının fetihler, göçler ve istilalar yoluyla kıtalar arasında dağılışı anlatılıyor. Özellikle, Atilla 'nın batı seferi, Türklerin Avrupa'ya geçişleri, batıdan doğu saraylarına hediye olarak gönderilen çalgılar ve Hindistan 'dan Avrupa içlerine kadar yayılan çingeneler çalgıların yayılmasına etken olarak gösteriliyor.

- 20 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Saz ve Tel. T. F. A., (103), 2.58, S. 1633-1635

Telin tarihteki kullanılışı, kelimelerin etimolojileri, metinler ile folklordaki izleri, melodideki etkileri açıklanmıştır. İngiliz 'lerin "Groves Dictionary of Music and Musicians" adlı tanınmış müzik sözlüğünde, telin M. S. 1350 yılında icad edildiği yazılmış ise de, madeni telin 13. y.y 'da Horasan 'da icad edildiği belgeler gösterilerek açıklanmıştır.

- 21 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Baş Ozan Korkut Ata ve Onun Yeltme Kopuzu. T. F. A., (104), 3.58, S. 1653-1655

Kopuzun Türk Anadolu 'daki başlangıcı ilk fetih yıllarındadır. Kopuzun, Dede Korkut 'un çalgısı olup, geliştiği ve kıtalara yayılışı belgelerle açıklanıyor. Kolçakopuz (uzun kollu kopuz), Rumi Kopuz (madeni üç gurup teli olan Anadolu sazı) ve kopuzun devamı olan yeltme de açıklanıyor. Bunlardan kolçakopuzun İtalya ve Fransa müzelerinde bulunduğu söyleniyor.

- 22 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Sıra Kamışlı ve Küme Kamışlı Çalgılar 1. T.F.A., (74), 9.55, S. 1173-1175

Kamıştan yapılmış eski çalgılardan "Sıra Kamışlı" ve "Küme Kamışlı" çalgıların tarihi gelişmesinden, son şekline kadar olan yapısı anlatılıyor.

- 23 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Sıra Kamışlı ve Küme Kamışlı Çalgılar 2. T.F.A., (75), 10.55, S. 1187-1188

Kamıştan yapılma çocuk çalgılarından bahsediliyor. Etimolojisi ve çıkış yerleri açıklanıyor.

- 24 GAZİMİHAL, M. Ragıp : İklik. T.F.A., (50), 9.53, S. 785-787

Yaylı bir halk çalgımız olan "İklik" veya "İklığ" hakkında bilgi veriliyor.

- 25 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Yine İkliğ Hakkında. T.F.A., (53), 12.53, S. 833-835

50. sayıda anlatılan "İkliğ", yabancı kaynaklar da gösterilerek, anlatılmaya devam edilmiştir.

- 26 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Çan Korları ve Çingirtılı Oyunlar.
T.F.A., (37), 8.52, S. 577-580

Çan ve Çingirakların musiki ile ilgileri, koyun sürülerinde kullanışları ve çoban kavalından geniş bilgiler veriliyor.

- 27 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Halk İnanişlerinde Davul. T.F.A., (39),
10.52, S. 613-615

Davulun doğuşu, kelime karşılığı kullanıldığı alanlar ve davulla ilgili halk inanişleri geniş bir şekilde anlatılıyor.

- 28 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Kopuzdan Son Hatıralar. T.F.A., (2), 9.49, S. 19-21

Bağlama ailesinin atası olan Kopuzun kelime anlamı ve yapısı açıklanıyor. Derleme gezilerinde Tokat 'ın bir köyünde kopuza rastalandığı söyleniyor.

- 29 HİNÇER, İhsan : L. Picken 'in Türk Halk Çalgıları Araştırmaları.
T.F.A., (207), 10.66, S. 4205-4207

Cambiridge Jesus College Profesörlerinden Laurance Picken, Ülkemizde yıllarca Türk Halk sazlarını incelemiş ve 10 Haziran 1966 yılında İstanbul 'a tekrar gelmiştir.

Turkish Folk Musical Instruments and Sound Producing Devices (Türk Halk Çalgıları ve Ses Çıkaran Aletler) adını verdiği eserini tamamlamıştır. Yabancı dille müzik yayını yapmak isteyenler için faydalı bir eserdir.

- 30 ÖZTELLİ, Cahit : Müzik ve Halk Sazları İle İlgili Bazı Maddeler.
T.F.A., (105), 4.58, S. 1678-1680

Türk Halk Müziğinden söz ederek halk sazlarına geçiyor. Halk sazlarından tanıdıklarını, görüp duyduklarının adlarını yazıyor

ve sazların biçimlerini tarife çalışıyor. Bilinmeyen daha bir çok halk sazı olduğunu savunuyor.

- 31 UZUNOĞLU, Sadık : Çöğür Sazı ve İcad Olunduğu Yerde Bugünkü Durumu. T.F.A., (9), 4.50, S. 133-134

Çöğür Sazının Kütahya 'da icad edildiği iddiası üzerine yazılan bu yazıda, Çöğür hakkında şekil çizilmeden geniş bilgi verilmiştir.

- 32 UZUNOĞLU, Sadık : Kütahyalı Çöğür (Çökür) e Ait Yeni Bir İnceleme. T.F.A., (16), 11.50, S. 251-252

Çöğür Sazının, Kütahya 'da icad edildiği fikri üzerine, daha önce yazılan bir yazının devamı niteliğinde olup, Çöğür hakkında etimolojik yapı ve Çöğürün yapılışı hakkında bilgi veriliyor.

Yalnız, "Çöğür" sözcüğünün bölgede yetişen Çöğür dikeninden ileri geldiği, müsbet verilerle açıklanıyor. Bölgede yapılan temaslar da bunu teyid ediyor, deniliyor.

- 33 ÜNGÖR, E. Ruhi : Türk Halk Çalgıları Üzerine. T.F.A., (270), 1.72, S. 6192-6193

7 Aralık 1971 günü, Ankara 'da Kültür Bakanlığı 'nın tertiplediği "Türk Folkloru Danışma Kurulu" toplantısında, Musiki Mecmuası Sahibi Etem Ruhi Üngör, "Türk Halk Çalgıları Üzerine" bir bildiri sunmuştur. Bu bildirinin metni bu yazıda verilmiştir.

- 34 ÜNGÖR, E. Ruhi : Çöğürün İcad Edildiği Yer. T.F.A., (290), 9.73, S. 6447-6448

Evliya Çelebi Seyahatnamesinde adı geçen Çöğürün icad edildiği yer hakkında bir inceleme olan bu yazıda, Kütahya 'nın merkeze bağlı Çöğürler köyünden bahisle, "Çöğür" sazının burada icad edildiği varsayımı ileri sürülmüştür. Yazıda durumun böyle olmadığı açıklanıyor.

35 ÜNAL, Refik

: Saz Düzenleri Üzerine Bir İnceleme.

T.F.A., (294), 1.74, S. 6867-6868

Sazdan maksad, milli algımız bağlamadır. 11. Karacaoğlan (1973) Şenlikleri 'ne katılan Refik Ünal Mut 'a gitmişti. Bölgede kullanılan bağlama düzenlerini incelemiş ve tesbit etmiştir. Porte üzerinde bu düzenleri göstermiştir.

T. F. A. Türk Halk Çalgıları Döküm Tablosu

Tarih	Kod	Bölge	Adı	Konu
9.49	28	Tokat	Kopuz	Kopuz 'un tanıtımı
4.50	31	Kütahya	Çöğür	Çöğür hakkında bilgi
11.50	32	Kütahya	Çöğür	Çöğür ve bölgesi
1.51	02	-	Mey	Mey ve halk çalgıları
8.52	26	Bolu	Çan	Çingirak ve musiki
10.52	27	-	Davul	Davul ve inanışlar
9.53	24	Asya	İklık	İklık hakkında bilgi
12.53	25	Asya	İklığ	İklığ hakkında bilgi
9.55	22	-	Düdük	Sıra ve küme kamışlı çalgılar
10.55	04	Karadeniz	Kemençe	Kemençe ve ustaları
10.55	23	Asya	Düdük	Sıra kamışlı çocuk çalgıları
1.56	16	Asya	Davul	Davul-Zurna üzerine
4.57	17	Asya	Davul	Mehterhane, Davul-Zurna
10.57	18	-	-	Çalgıbilim (Organoğrafya)
1.58	19	-	-	Halk sazlarının yayılışı
2.58	20	-	-	Madeni telin ilk kullanılışı
3.58	21	Anadolu	Kopuz	Kopuz ve çeşitleri, yayılışı
4.58	30	-	-	Halk sazlarının tanıtımı
5.59	11	Karadeniz	Kemençe	Kemençe Türk sazıdır
7.59	12	Yurtdışı	Davul	Davul yaygınlığı
1.61	13	Anadolu	-	Sâz-saz sözcüklerinin anlamı
2.61	14	Anadolu	-	Tezene ve çalgıç
3.61	15	Anadolu	Kopuz	Yelteme ve kopuz
5.61	01	-	-	Çalgıların tanıtılması
7.61	05	Konya	Kopuz	Kullanıldığı alanlar
8.62	06	Kafkaysa	Armonika	Armonika ve folklor
9.62	07	-	Zurna	Zurna ve klarnet

B₆. Kitaplar

- 01 AND, Metin : Türk Oyunları Üzerine Latince Bir Kitap.
T. F. A., (166), 5.63, S. 3049

Kitabın yazarı Profesör Thomas Hyde'dır. 17. y.y.'da Oxford Üniverssinin kitaplığına konulmuştur. Kitapta, spor oyunları, ev içi oyunları, çocuk oynları, düğünlerde oynanan tura oyunları gibi, oyunlar sıralanmış ve anlatılmıştır.

- 02 BAHÇECİ, Mehmet : Türk Halk Müziği Kitap ve Makaleler
Bibliyografyası / Veysel Arseven. T. F. A., (242),
9.69, S. 5400

Folklorcularımızdan Veysel Arseven, uzun ve yorucu bir çalışmadan sonra meydana getirdiği, yukarıda adı verilen kitabını Milli Folklor Enstitüsü yayınlamıştır.

Kitap, 1929-1967 yılları arasında çıkmış olan konuyla ilgili kitap ve makalelerin %95'ini içine almaktadır. İlgilenenler için faydalı bir yayın olarak tavsiye ediliyor.

- 03 DİZDAROĞLU, Hikmet : Afyonkarahisar Türküleri/Osman Atilla.
T. F. A., (101), 12.57, S. 1615-1616

Dizdaroğlu, Şair Osman Atilla 'nın "Afyonkarahisar Türküleri" üzerine yazdığı eserle ilgili görüşlerini sunmuştur. Nazım yönünden ve folklor bakımından beğenilen bir eser olduğu ifade edilmiştir.

- 04 ELMAS, Yılmaz : Türk Halk Oyunları/Şerif Baykurt. T.F.A., (195),
10.65, S. 3890

Halk sanatının derlenmesi ve tesbiti, halk türkü oyun ve giyiminin yayınlanması halk kaynaklarının çağdaş ve ileri sanat kalıplarına dökülmesi için Halk Evlerinde çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan biri de, Koreograf Şerif Baykurt'un "Türk Halk Oyunları" adlı bir kitabıdır. Bu kitapta 64 ilimizin oyunları derlenerek toplanmıştır. Oyunların ad sayısı 1608'i bulmaktadır.

Oyun derlenmesi ve tahlili için, sorulan sorular, açıklamalar verilmiştir. Halk oyunlarımızla ilgilenenler için her an kaynaklık yapacak bir eserdir.

- 05 GAZİMİHAL, M. Ragıp : Dances of Anatolian Turkey/Metin And.
T. F. A., (122), 9.59, S. 1992

Metin And'ın "Türkiye Anadolu Oyunları" adlı. New-York 1959 'da İngilizce yayınlanan eseri tanıtılıyor. Halk oyunları hakkında geniş bilgi veriliyor.

- 06 HİNÇER, Bora : Turkish Folk Music From Asia Minor.
T. F. A., (327), 10.76, S. 7799-7800

Ünlü Macar Besteci ve Müzikolog Bela Bartok (1881-1945) tarafından hazırlanan, New-York "Bartok Arshive Studies'in Musicologi" yayını olan, Anadolu Türk Halk Müziği adlı kitap, kapak resmi verilerek tanıtılıyor.

Bu kitap, daha önce Macaristanda basılmıştı. Bu defa Amerika'da, Ağustos 1976'da basılmıştır. Türk Halk Müziği 'nin tanıtılması bakımından önemli bir kaynak olarak nitelendirilmektedir.

- 07 HİNÇER, Bora : Bela Bartok 's Folk Music Research in Turkey.
T.F.A., (333), 4.77, S. 79.64-7965

Ünlü Macar Müzikolog Bela Bartok (1881-1945) 'un 1936 yılında, Adana bölgesinde yaptığı derlemeleri ingilizce olarak yayınlanmıştır.

Bartok 'la beraber olan değerli müzikolog ve kompozitör A. Adnan Saygun da aynı konuda bir kitap yazmıştır. Saygun 'un kitabı da Macaristan 'da yayınlanmıştır. Yazıda, bu eserler tanıtılıyor ve yazım bölümlerinin içeriği özet olarak veriliyor.

- 08 HINÇER, İhsan : Kiği/S. Sadık Yiğitbaş. T.F.A., (21), 4.51, S. 334

Kiği, M. Sadık Yiğitbaş tarafından kaleme alınmış bir eserdir. Kiği 'nin tarihi ve coğrafyası yazılmıştır. Yazarı Sadık Yiğitbaş Afyon 'da yaşamıştır.

- 09 HINÇER, İhsan : Karadeniz Bölgesi Halk Türküleri/Veysel Arseven. T.F.A., (21), 4.51, S. 334

Yazar, bu eserinde yirmi türkünün notasını ve güftesini vermiştir. İlgilenenler için dikkate değer bir eser olarak tavsiye edilmiştir.

- 10 HINÇER, İhsan : Bu Toprağın Sesi Memleket Havaları/Sadi Yaver Ataman. T.F.A., (29), 12.51, S. 455

1950 yıllarında, İstanbul Radyosu 'nda ses ve saz birliği tarafından okunmuş ikiyüz (200) Türkü, izahlı bir şekilde, aynen radyodaki takdim ve okunuşlarıyla bu kitapta sunulmuştur. Folklor müziği ile ilgilenenler için faydalı bir eserdir.

- 11 HINÇER, İhsan : Halk Türküleri/Eflatun Cem Güney. T.F.A., (47), 6.53, S. 748

Eflatun Cem Güney 'in "Halk Türküleri" adlı eseri Yeditepe yayınları arasındadır. Eserde 100 'e yakın Türkü vardır. Eser resimlidir. Halk aşıkları, Meydan aşıkları, Sohbet aşıkları ve türkü yakanlar hakkında geniş açıklamalar yapılmıştır.

- 12 HINÇER, İhsan : Kerkük Hoyratları ve Manileri/Ata Terzibaşı. T.F.A., (79), 2.56, S. 1262

Bu kitapta, hoyrat sözünün aslı edebi yönü, hoyratlarda cinas, mâna birliği, hoyrat ve manilerin karşılaştırılması, doğuşları, vakaları anlatılmıştır. Başka ülkelerdeki hoyrat ve manilerin farkları açıklanmıştır. Folklor yönünden faydalı bir kaynak olduğu belirtilmiştir.

- 13 HINÇER, İhsan : Bosna-Hersek Müslüman Halk Ozanlarının
Türküleri. T.F.A., (217), 8.67, S. 4486-4487

Başlıktaki yazı, Bosna-Hersek Müslüman Halk ozanlarının yazdığı şiir ve türküleri içine alan bir kitaptır. Kahramanlık, mertlik, dürüstlük, aşk ve duygu konuları, şiir ve türkülerin ana teması olarak işlenmiştir.

- 14 HINÇER, İhsan : Folk Muzical Instruments of Turkey/Laurence
Picken. T.F.A., (318), 1.76, S. 7539

İngiliz müzik bilgini Prof. Laurence Picken 'in Türkiye 'de yaptığı araştırmalar sonucu hazırladığı Folk Muzical Instruments of Turkey (Türkiye Halk Müziği Çalgıları) adlı 725 sayfalık büyük boy kitabı, İngiltere 'de Oxford Üniversitesi tarafından yayınlanmıştır.

Prof. Picken, bu kitabı hazırlayabilmek için, kırk yıl araştırma ve inceleme yapmıştır. Kitabının başında türkçe şu sunuşu vermiştir: "Bu kitabı bana çok şey öğreten dostum Türk Halkına ithaf ediyorum."

- 15 ÖZTELLİ, Cahit : Issız Yuvalar (Konya Türküleri).
T.F.A., (133), 8.60, S. 2203

Konya önce Selçuk, daha sonra Oğuz boylarının folklorunu koynunda saklayan önemli bir ildir.

Cahit Öztelli 'nin yetiştirdiği öğrencilerinden Seyit Büyükbezirci, yukarıdaki başlık adında "Konya Türküleri" kitabını çıkarmıştır. Bu kitapta, 54 türkünün kaynak kişileri ve hikâyeleri anlatılmıştır. Meraklı derleyiciler için önemli bir eserdir.

- 16 TANGÖR, Safa : Türk Halk Muzikisi Usûlleri/Muzaffer Sarısözen.
T.F.A., (159), 10.62, S. 2872-2873

Uzun yıllar Anadolu 'yu bir ekiple karış karış dolaşmış; binlerce bakir sesleri plâklara geçirmiş, notalandırmış ve repertuvarımıza kazandırmış olan Muzaffer Sarısözen, "Türk Halk

Musikisi Usûlleri" adlı bir eser yazmıştır. Sarısözen bu eserinde usûlleri aşağıda ki başlıklar altında incemiş ve örnekler vermiştir:

- 1- Ana usûller
- 2- Birleşik usûller
- 3- Karma usûller

17 UYGUNER, Muzaffer : Erzumun Türküleri/Nabi Belekoğlu.
T.F.A., (272), 3.72, S. 6242-6243

Edebiyat Öğretmeni Nabi Belekoğlu tarafından yayınlanan "Erzurum Türküleri" adlı bu kitapta, 260 türkü yer almıştır. Belekoğlu 'nun bu kitabı hakkında bilgi verilmiş ve derleme plânları açıklanmıştır. Türkü derlemesi yapanlar için okunması gerekli bir eser olarak tavsiye edilmiştir.

T. F. A. Kitaplar Döküm Tablosu

[illegible]

EK. C

THM ve THO HAKKINDA KİŞİLERİN GÖRÜŞLERİ

C₁. Çokseslilik

Doç. Yalçın TURA; İTÜ Devlet Konservatuarı Öğretim Üyesi - İstanbul (8.6.1995)

Bugün armoni diye dünyada birşey kalmadı. Besteciler tamamen özgür olarak çok değişik denemelerde bulunuyorlar. Armoni konusu da ya geleneksel armoni, ya da 19. y.yıl armonisi başlığı altında öğretiliyor.

20. y.yıl müzikte, çok büyük değişikliklerin hatta devrimlerin yaşandığı yüzyıldır. Gerçi sayıları az da olsa, geleneksel armoni anlayışı içinde eser veren besteciler hala vardır. Özellikle hafif müzik, eğlence müziği ve pop müziği alanlarında geleneksel armoni anlayışı geçerlidir. Hatta bunlar, elektronik araçlarda, orglarda otomatik hale getirilmiştir.

Geleneksel armoninin iki önemli dayanağı vardır: Bunlardan birincisi tonalite dediğimiz kavramdır. Bu da belli dizinin her derecesinin, belli bir göreve sahip olması ve bu görev dağılımında tonik rolünü üstlenen sesin veya derecenin merkez yönetici durumunda olması demektir.

İkinci büyük dayanak, her derecenin üst üste konmuş üçlü aralıklarıyla, dizilen ses birleşimlerine temel olabilmesidir. Bunda da ses fiziğinin bize öğrettiği bir olay örnek alınmakta ve her sesin içinde varolan doğal armonikler (özellikle ilk armonikler, ilk sıralardaki) gözönünde tutulmaktadır.

Yalnız bu geleneksel armoni, bununla birlikte bütün aralıkları, şu ya da bu biçimde kullanabilir. Çünkü sesler, armoniyi oluşturan esas sesler ve armoniye yabancı süsleyici sesler gibi bir ayrıma tabi tutulabilir. Bir sekizlide çeyrek sesler bunun dışında kalır. Burada en küçük aralık yarım sestir.

Türk Halk Müziğinde, Türkiye 'nin bazı yörelerinde sazların yapısından kaynaklanan ve bu yapının bilinçli olarak değerlendirilmesine dayanan ilkel bir

çokseslilik mevcuttur. Mesela, Karadeniz kemençelerinde çokkare paralel dörtlüler ve bazen ikili ya da, üçlü veya beşli gibi aralıklarda işittirilmektedir. Bazı bölgelerde, özellikle aşık tarzı diye adlandırılan biçimde bağlamaların muhtelif tellerinin benzeri bir şekilde kullanıldığı da bilinmektedir. Ayrıca, farklı ezgilere ve farklı karar perdelere göre düzenlerin değiştirildiği de bilinen bir olgudur. Bu tür telli saz kullanışı sadece Anadolu 'nun bazı bölgelerine mahsus olmayıp, Asya 'daki Türk Kavimlerinde, özellikle Türkmenlerde görülmektedir.

Bir başka tür çokseslik de bazı nefesli çalgılarda duyulmaktadır. Bunlar çifte, tulum gibi sazlarda dem sesleri veya paralel aralıklı seslerdir. Diğer bir şekil de, birden fazla zurna kullanımında göze çarpmaktadır. Burada da dem sesleri ya da zaman zaman farklı aralıkların işitilmesi mümkündür. Kavalın doğal armoniklerinden (horlatma) faydalanma da bu konuda makbül sayılmaktadır.

Bütün bunlar Türk halkının ve Türk müzikçisinin çoksesliliği yadırgamadığının ve hatta ona ihtiyaç duyduğunun bir göstergesidir. Ne yazık ki, bu ilkel çoksesliliğin farklı ezgilerin bir arada kullanıldığı bilinçli ve gelişmiş bir çoksesliliğe dönüşebilmesi için yüz yılımızın sonunu beklemek gerekmektedir.

Ali ERAL; İTÜ Devlet Konservatuarı Öğretim Görevlisi - İstanbul (9.6.1995)

Bugünün armonisinde temel armoni kurallarından yola çıkarak akor yapılarındaki dinamik geliştirmelerle her ülkenin kendi ulusal müziğine uyguladığı çokseslilik kaideleri vardır.

Kullanılan akorların temeline inildiğinde, bugünkü kullanılan armoninin özüne rastlarız. Klasik armonide yedili ve dokuzlu aralıkların kullanıldığı görülüyor. Fakat 19. y. yılın sonundan itibaren, son dönem ve modern müziğe geçiş sırasında akorlar bünyelerine onbirli, onüçlü, onbeşli aralıkları da dahil etmişlerdir. Bu akorların altere halleri (değişikliğe uğramış halleri) özgür aramalar şeklinde çağdaş müziğe yansımıştır. Günümüze doğru içinde ikili ve dörtlü aralıklara yer veren sert tınılı aralıklara sahip akorlar müziğe girmiştir. Türk müziğinin özü tekkeslidir. Bunun gibi tekkesli müziklerde çokseslilik dengeli bir biçimde, bir amaçtan çok araç niteliği dikkate alınarak kullanılırsa, müziğin otantizminde özü bozulmamış olur.

Eski tekkesli eserlerin, çoksesli hale getirilmesi, ancak akademik çalışmalarda yer alabilir. Yeni yazılan eserlerde, çokseslilik olanaklarının araştırılması ve

uygulanması müziğimizin çağdaş platforma oturtulması açısından, çağdaş bestecilerimiz tarafından Cumhuriyetten beri yapılmaktadır.

Halk müziğinde bağlama çalınması sırasında oluşan doğal çokseslilik, Türk Halk Müziğine özgü bir renktir. Güzeldir, ilginçtir. Bu gibi doğal tınların araştırılması ve geliştirilmesi şarttır. Buna örnek olarak bağlamayı, kemençeyi ve zurnayı gösterebiliriz.

Doç. Mutlu TORUN; İTÜ. Devlet Konservatuarı Öğretim Üyesi - İstanbul
(12.6.1995)

Son yıllarda dünyada o kadar değişik armoni anlayışları olmuştur ki, 20 y.yılın sonunda genel olarak, "şu esasa dayalı bir armoni geçerlidir" demek mümkün değildir. Atonal musiki, modal musikiler, halk müziklerinden yararlanmalar, zaten klasik armoni dışında arayışları gerektirir. Tabii bütün yeni arayışların yanında klasik armoni yolu devamında olan besteciler de vardır.

Klasik armoninin değişip gelişmesi sonunda vardığı noktalar bugün değişik kompozitörlerce kullanılmaktadır. Ama herşeyi yok farzedip, yepyeni arayış içinde olanlar da vardır.

Eğer tampere sistemde tonal armoniden bahsediyorsanız, her aralık kullanılmıştır. Sınıflandırılmış akorların dışında, hatta içinde gecikme apojoyatürde olduğu gibi, akora dahil olan işleme, geçit (passage), kaçak notalar v.s. benzerleri içinde bir tınlama sırasında minör ikiliden başlayıp bütün aralıkları bulabilirsiniz.

İlk bakışta tek sesli olarak görünen Türk müziğinde, pek çok çokseslilik unsuruna rastlanır. Bağlamada bütün tellere vurarak çalmayı ve değişik düzenlerdeki zenginliği de hesaba katmak gerekir. Paralel tam beşli aralıklarıyla okunan türkülerimiz vardır. Zurnanın dem tutması, açış yapan bir saza diğerlerinin dem tutması, klasik müziğimizde neylerin dem tutması, tanburda bütün tellere vuruş, Türk lavtasının geleneksel tavrında, köçekçelerde bir tek tele vurularak tempo tutulması ve geleneksel tek sesli musiki dediğimiz klasik müziğimizde devam eden melodiyle beraber kudum vuruşlarının teşkil ettiği ritmik konturpuanlar, Karadeniz kemençesinde bir yayda iki telli çekerek çalış da çokseslilik örneklerindendir.

Doç. Serdar ÖZTÜRK; İTÜ. Devlet Konservatuvarı Öğretim Üyesi - İstanbul
(22.6.1995)

Bugün için klasik normlar ve kurallar aynen devam etmekle beraber, besteci daha hür ve serbest olarak kompozisyon sahasında eserler üretmektedir. Buna teknolojik açıdan, bilgisayar dünyasının yoğun etkisini de ekleyebiliriz.

Normal akorlar, klasik düzen içinde ve katı bir kural çerçevesinde kullanılmıştır. Üçlü, dörtlü, beşli altılı ve oktav aralıklar çeşitlerine göre sıralamasındaki kurallar dikkate alınarak kullanılmıştır.

Türk Müziğinde, kuruluş ve tarihi dönemleri içinde çok seslilik dikkate alınmamış; bu yönden de Türk musikisi gelişimini tek sesli olarak tamamlamıştır. Bu açıdan baktığımızda, Türk musikisi armonize edilemez. Çünkü yaratılan eserler çok seslilik düşünülmeden yapılmış ve yayılmıştır.

Ancak, batı müziğinin armoni kuralları, Türk müziğinin otantik yapısını bozmadan kullanılmalıdır. Bunun için yeni bir kural sistemi bulmadan önce, yapılan ve yapılacak olan çoksesli Türk Müziği denemeleri, müzikologlar tarafından derlenip toplanması ve bunlardan çıkan olumlu sonuçların biraraya getirilerek bilimadamları tarafından çoksesli Türk müziğinin muhtemel temelleri oluşturulmalıdır.

Türk Halk Müziğinde çokseslilik yoktur. Bağlamalardaki çalınış biçimi de bir çokseslilik değildir.

Doç. Şenel ÖNALDI; İTÜ Devlet Konservatuvarı Öğretim Üyesi - İstanbul
(10.7.1995)

Armoninin bilimsel bir hesaba dayalı teknikle yapıldığı yıllar bugün için geride kalmıştır. Günümüzde bu kuralların dışına çıkılarak uygulanan çokseslilik örnekleri mevcuttur. Kimilerine göre, serbest yapılabilen ve kural tanımayan bir işlemdir. O halde, şimdiki armonistler geniş bir dünya müzik kültürüne sahip olduklarından mıdır, nedir, ya da başka milletlerde bulunmuş olan çokseslilik örnekleri (kuralsız yapılmış eserler) bazı armonistlerin dikkatlerini başka yönlelere çekmiş ve bu güzellikler karşısında, onlarda serbest armoniye karşı bir eğilim ortaya çıkmış olabilir.

İşte yukarıdaki gerçekler, Sadi Yaver ATAMAN 'nın "Türk Halk Musikisinde Çokseslilik"^[1] adlı yazısına karşı görüş bildirenlerin yanıldıkları ortadadır. Sadi Yaver ATAMAN 'nın bu görüşüne katılmak mümkündür. Çünkü, armoni ve çoksesliliğin kurallı alanlarında bile Türk Halk Müziği çalgılarının icraları sırasında çıkan seslere benzer alt sesler bulunmaktadır. Eğer tek veya iki çalgıdan daha farklı çalgılar da icraya eşlik ederse, tamamen kuraldışı değişik sesler ortaya çıkacaktır.

Bunun tam tersi, batıdaki yapılan kurallı armoni veya çoksesliliği sadeleştirerek, Türk musikisindeki az sesli çalgılara indirgersek, bu iki çokseslilik arasında bir benzerliğin mevcut olduğunu duymuş oluruz. Söz gelimi, bağlamada üçtelden birinde melodi çalınırken ikinci ve üçüncü tellerde iki ayrı melodi veya ses çıkartılabilir. Dördüncü tel olmadığına göre, dördüncü bir sesin çıkartılması da mümkün değildir. Buna karşılık, gitarda altı tel vardır. Böylece altı ayrı ses bir anda duyurulabilir.

Türk Musikişinasları, Türk makamları ve kendi öz çalgılarının icabettirdiği ses, düzen ve uslûba göre, başka başka sesleri duymak ihtiyacı hissetmişlerdir. Buradaki yapılan çokseslilik, esasta makamların güçlü durak dörtlü ve beşli bağlantıları düşünülerek gayri ihtiyari ve kendiliğinden çokseslilik örnekleri ortaya çıkarmıştır.

C₂. Müzik Eğitiminde Türk Halk Müziği

Sabahattin ERGİN; İTÜ Devlet Konservatuarı Öğretim Görevlisi - İstanbul
(20.6.1995)

Dünya müzik eğitiminde amaç, müzik okur yazarı yetiştirmektir. Müzik okur-yazarı demek, ulusal ve evrensel müzikleri tanıyan, onları okuyup yazabilen ve geniş bir müzik sanat kültürüne ulaşmış insan demektir.

Böyle müzik okur-yazarı olabilmek için, çocuk doğuştan itibaren müzikle tanışmalıdır. İlk resmi müzik eğitimi ana okullarında başlar. Buradaki melodiler 5 'li, pentatonik gamlar içinden seçilir. Böylece, sesler, aralıklar ve nağmeler kusursuz olarak algılanmaya çalışılır. Daha sonra düz tonik ve kromatik dizelere geçilir. Müzik türlerine göre, ses sistemlerine uygun yapılar içindeki melodiler öğretilir.

[1] Sadi Yaver Ataman, "Türk Halk Musikisinde Çokseslilik", Musiki Mecmuası, Sayı: 184, S. 79.

Tabii bu melodiler müzik eğitiminde temel malzemeler olup, daha ziyade halk ezgilerinden seçilir. Eğitim geliştikçe, bu melodilerin daha sofistiktir işlenmiş şekilleri olan sanat eserlerine eğitimde yer verilir. Böylece, müzik sanatının toplumsal bir sanat olduğu ve halkın yaratıcı gücüne ve üretimine dayandığı da bir gerçeği ortaya koymuş olur. M.E.B. 'lının müzik eğitimi kitaplarında da bu eserler yer almaktadır.

C₃. Türk Halk Oyunları Hakkında Görüşler

Doç. Fikret DEĞERLİ; İTÜ Devlet Konservatuarı Öğretim Üyesi - İstanbul
(20.6.1995)

Bütün dünyada her toplum, başka bir toplumu tanımak isterken, onun orjinal değerlerini anlamak ister. Bu değerler bizim kültür varlıklarımızdır. Dolayısıyla Türk Halk Oyunlarını orjinal yapısıyla yabancılara takdim etmek gerekir. Yurtdışı festivallerinde başarılı olmanın iki şartı vardır: 1. Orjinal takdim 2. Disiplinli ve seyirciyi doyuracak sunuş vermek.

Türk Halk Oyunlarından bugüne kadar 2000 tane tesbit edildiği çeşitli kaynaklarca belirtiliyor. Halen oynanan 700 civarında oyun sayısı verilebilir. Bugün Halk Oyunlarının öğretimi derneklerde, okullarda, Üniversitelerde ve Halk Eğitim Merkezlerinde yapılmaktadır. Öğretici elemanlar bazı yerlerde yeterli, bazı yerlerde de yeterli değildir. Bugün Devlet Halk Dansları Topluluğunu, halk oyunlarının otantikliğini sergileyen bir grup olarak görmek mümkün değildir. Bu topluluk çeşitli modern tekniklerden yararlanarak, Türk Halk Oyunlarını kaynak olarak seyirciye sunan özel bir düzenleme modeli göstermektedir. Bu topluluğu kendi özellikleri ve amacı yönünden izlemek gerekir.

Türk Halk Oyunlarından yararlanıp bale hareketlerinde yeni motifler ortaya koymak bir görüştür. Yazılarda bahsedilen de budur. Bazı denemeler yapılmıştır ve yapılmaktadır. Ferit TÜZÜN'ün "Çeşmebaşı" balesi bir örnektir.

Türk Halk Oyunlarının, ritim, figür ve diğer unsurlarından faydalanarak modern Türk balesi yapmak arzusu vardır. Zaten bunu yukarıda ifade ettik. Bale ve halk oyunları biri millî, diğeri milletlerarası bir karakter taşımaktadır. Türk Halk Oyunları halktan kaynaklanmaktadır. Anonim özellik taşıyan bir halk ürünü olduğu için, kişiden kişiye değişebilen bir tavır özelliği taşır. Dolayısıyla, çeşitli variantları

vardır. Bale ise, klasik bir formda değerlendirilir. Teknik estetik ve uygulama bakımından halk oyunlarından çok farkları bulunmaktadır.

Halk oyunlarının orjinal karakter ve tarzını görmek istiyorsanız, oyunu oynayan yöresinin insanını esas almak gerekir. Ancak, aynı kültür çevresine mensup insanların aynı yöreden olmasalar dahi, o oyunları oynayabileceklerini kabul etmek gerekir.

Türklerde ateş ve suyun ayrı bir yeri vardır. Şamanist bir gelenektir. Çeşitli seyirlik oyunlarda bu ateş kültü görülmektedir. "Çayda Çıra" oyunu buna dayanmaktadır. Zeybek kelimesi ve oyunu asla Yunanca olamaz, Yunanlılar bizden almışlardır. Şeyh Şamil oyunu; daha önce, mevcut olan orjinal otantik bir oyun olup Şeyh Şamil 'in adına itaf edilerek oynanmamıştır. Azerbeycan 'da ve Kafkasya 'da değişik isimlerle bu oyun oynanmaktadır. Rus opereti ile ilgisi yoktur. Azerbeycan 'da birçok oyun müziğinin orkestrasyon düzenlemeleri yapıldığından, belki bu yüzden Rus opereti denilmiş olabilir.

Eğer Anadolu 'da oynanan oyunları Türk oyunu saymak gerekiyorsa, Şeyh Şamil oyunu da Anadolu 'da oynanıyor, o halde Türk Folkloruna dahildir. Bütün Türk dünyasında oynanan oyun Türk oyunu sayılacaksa, bu oyun bütün Türk dünyasında oynanıyor, o halde Şeyh Şamil Türk oyunudur.

Serbülent YASUN: Ankara Radyosu Ses Sanatçısı ve HAMOY (Halk Müziği ve Oyunları Araştırma ve Eğitim Derneği) Başkanı - Ankara (15.7.1995)

Devlet Halk Dansları Topluluğunun koreografisi halk oyunlarına uymuyor. Bize şöyle söylüyorlar: "Yurtdışında gösteri yaptığımız için onlara göre hazırlanıyor ve onlara hitap ediyoruz. Bu nedenle genel sahne düzenine uymak zorundayız." O zaman sunulan oyunlar halk oyunu özelliğini kaybediyor.

C4. Türk Pentatonik Dizileri ve Batıya Etkileri

Doç. Şenel ÖNALDI; İTÜ Devlet Konservatuvarı Öğretim Üyesi, 15 Aralık 1988

Pentatonik dizilerin merkezi Orta Asya'dır. Diziler ise, Türk toplumuna aittir. Türklerle Çinlilerin yan yana yaşayışları sebebiyle, bu diziler ortak diziler gibi görünmüş ve mutlak surette bir takım değişikliklere uğramış hatta gelişmiştir^[2].

^[2] Doç. Şenel ÖNALDI, tarafından Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi 'nde 5.12.1988 tarihinde konferans olarak verilmiştir. Şimdiye kadar hiç bir yerde yayınlanmamıştır.

Pentatonik diziler önceleri yöresel karakterlerde olabilir. Dizilerin çokluğu bunun kanıtıdır. Bu yöresellik zamanla kendi arasında etkileşime ve değişime, hatta karışıma sebep olmuş ve Anadolu 'ya kadar durak seslerini muhafaza ederek bugünkü Türk Musikisi Makamlarının temelini oluşturmuştur. Dahası, batıda GAM dizisinin ve MAJOR-MİNÖR tonlarının meydana gelmesini sağlamıştır. Tanınmış besteciler bu dizileri kullanmadan geçememiştir. Biz burada PENTATONİK DİZİLERİ tanıtıp sadece Batıya etkilerini özetlemeye çalışacağız. Batının pentatonik dizileri nasıl kullandığını ve onlar aracılığıyla tekrar geldiği yer olan doğuyu nasıl etkilediklerini ayrı bir araştırma ve konferans olarak düşünmekteyiz. Bunu kısaca örneklemek gerekirse, jenerik müziği "KÖLE İZAVRA" TV. Dizisini ve Albert LAVIGNAC 'ın "Solfege des solfeges" metodunu gösterebiliriz.

Orta Asya merkez olmak üzere, göçlerle doğuya ve batıya yayılan Türkler bu dizilerini de beraberinde taşımıştır. Çinden, Japonya 'ya ordan Amerika 'ya kadar bu diziler o ülkelerde kendilerini göstermiştir. Batıya doğru ise, Anadolu, Kafkaslar, Balkanlar ve Avrupa 'nın en uc yerlerine kadar yayılmıştır.

Batıdaki bilgin ve din adamlarının ipek yolu ile Orta Asya 'ya gezileri de pentatonik dizilerin daha ilginç yanlarıyla tanınmasına yardımcı olmuştur.

Asya 'da kullanılan 5 sesli diziler sırasıyla,

4-7 YOK (YONANUKİ)

3-7 YOK (RİTSU) Çin 'den yayılan bir addır.

3-7 YOK (MİYAKO BUŞİ) = ŞEHİR EZGİSİ

2-6 YOK (OKİNAVA) Japonyanın güney adaları adına istinaden bu ad verilmiştir.

2-6 YOK (MİNYO - İNAKA BUŞİ) = KÖY ezgisi. 20-30 yıl önce inaka buşi denilirken, şimdi minyo diye adlandırılır.

Örnek 1 'deki dizilerin karar perdeleri DO - FA - SOL perdeleridir. Beş sesli diziler birbirleriyle karşılaştırıldıklarında MUASIR GAM meydana gelmektedir.

5 sesli dizilerin duraklar arasındaki aralıklar Türk makamlarının dizilerindeki dörtlü - beşli ve yeden - kadansları hatırlatmaktadır. Segâh makamının karakteristik girişi olan SOL - Sİ aralığı, RAST makamının alt 4. dereceden karar perdesi SOL 'a sıçrayışı ya da karardan 3. veya 4. derecelere sıçrayışı, Uşak makamının (sol

üzerinden) alt itici tondan karara gelişi yani FA - SOL hareketi ve SOL - DO sıçrayışı yani güçlüye sıçrama gibi daha birçok örnekler vermek mümkündür. Bütün bu örnekler pentatonik dizilerin karar perdeleriyle orantılıdır.

Pentatonik diziler görülüyor ki, bugünkü Türk Musikisinin çekirdeğidir. Bu çekirdek görevi batı için de geçerlidir. Örnek : (2 - 3 - 4)

Tetrakortların ve pentakortların kuruluşu, pentatonik dizilerin durakları arasındaki 4 'lü ve 5 'lilerle ilişkilidir. Batı müziğinde 6. derece bir çok bakımdan önemli bir derecedir. 5 sesli dizilerden 4-7 ve 3-7 de başlangıç sesiyle dizinin son sesinin aralığının altılı oluşu da ilginçtir. Batıdaki bu tür 3. 4. 5. 6. ve 7. derecelere sıçrama pentatonik dizilerin seyirlerindeki kalıntılardır.

Ancak, batı bu dizileri taklit etmek suretiyle seyir grafiklerini Türk makamlarında olduğu gibi sürpriz geçki ve seyirlerle değil, pentatonik seyirlere benzer ve bunlara uzun sıçramaları da katarak kendi coğrafyasında yoğurmak suretiyle farklı bir şekilde geliştirmiştir.

Şimdi de batı aleminin ezgilerini sıra ile dinleyip görelim:

1. A. Dvorak/From The new world - Sayfa	6
2. Traditional (Anonim)/cielite Linde - Sayfa	7
3. İtalyan Folk Song/Santa Lucia - Sayfa	8
4. Anonim/Jingle Bells - Sayfa	9
5. Anonim/The House of the Rising Sun - Sayfa	10
6. Rodop dağları/Rüstem Avcı - Sayfa	11
7. Kidesi/Nerdesin, Atanas Kesev - Sayfa	12
8. In der Ferne C. Krentzer - Sayfa	13
9. Eimsam bn ich, nicht alein/WEBER-Sayfa	15
10. Troue Liebe/Friedrich Küçken - Sayfa	16
11. Aı Preat La Biöle Stele - Sayfa	17
12. Canta dei Batellieri del Volga - Sayfa	18
13. Spiritual(manevi)/Nebady Knows - Sayfa	20
14. Grek Müziği - Sayfa	21
15. Gli Uccelimi - Sayfa	22
16. Lech Lemend- Sayfa	23
17. Il tue fазzelettine - Sayfa	25
18. Rekatans/Fex Dance Weiner - Sayfa	27
19. Le Sygne/Camille Saint - Sayfa	28
20. Largo/G.F. Handel - Sayfa	29
21. Canzenetta/Peter Ilyitch Tchaikovsky-Sayfa	30
22. La Cinquantaine/Gabriel Marie - Sayfa	31
23. Cradle-Song/Johannes Brahms - Sayfa	32

ASYA'DA KULLANILAN BEŞ SESLİ DİZİLER

Örnek: 1

Aşağıdaki dizilerin hepsi birbirini tamamlar.

1. TETRAKORT	2. TETRAKORT	
		4-7 Yok, YONANUK
		3-7 Yok, RITSU (Çin'den yayılan bir ad.)
		3-7 Yok, MIYAKO BUŞİ (Şehir ezgisi)
		2-6 Yok, OKINAVA (Japonya'nın güney adaları adına istinaden bu ad verildi)
		2-6 Yok, MINYO MANİ INAKA BUŞİ (Köy ezgisi)
		MUASİR Gam dizisi

YUKARDAKİ DİZİLERİN
KARAR PEDELERİDİR.

Derleme: Dr. Şen ÖNALDI
Bibl: Harum Koshiro
Japonya

BEŞ SESLİ DİZİLERLE OLUŞAN ANA MAKAMLAR

Örnek: 2

1. YONANUKİ (4-7 Yok) 1,5

ÇARGÂH DİZİSİ

ŞİKESTEYİ FARS

2. YONANUKİ (4-7 Yok BEMOLLÜ) 1/2 2 1/2

NIKRİZ BEŞLİSİ

HİSAR PUSELİK DİZİSİ - NEVESER DİZİSİ (Do diyezli)
(Do diyezsiz)

NIHAVENT DİZİSİ

PUSELİK BEŞLİSİ

HİCAZ DÖRTLÜSÜ 2e

KÜRDİ → Bu aralık Hicaz makamının
artık aralığını kulağa
alıştırmaktadır. ←

(3-7 Yok) RİTSU

Örnek: 3

3.

ACEM AŞIRAN - MAHUR DİZİSİ

RAST BEŞLİSİ

UŞŞAK DÖRTLÜSÜ

(3-7 Yok) MİYAKO BUŞI

4.

KÜRDİ DÖRTLÜSÜ

HİCAZ BEŞLİSİ

NİHAVENT DİZİSİ

HİCAZ DÖRTLÜSÜ

SABA

3-7 YOK

(2-6 Yok) OKİNAVA

Örnek: 4

5.

ACEM ASIRAN DIZISI

RAST DIZISI-MAHUR DIZISI

ŞİKESTEYİ FARŞ SEGAH DIZISI-HÜZZAM DIZISI

(2-6 Yok) MİNYO

6.

NİHAVENT DİZİSİ(PUSELİK)

Tanınan Pentatonik Dizi

PUSELİK BEŞLİSİ-HÜSEYİNİ BEŞLİSİ

HÜZİ ÜÇLÜSÜ UŞŞAK DÖRTLÜSÜ RAST BEŞLİSİ UŞŞAK DÖRTLÜSÜ

7.

İNAKA BUŞI

OKİNAVA

SABA DİZİLERİ

Örnek : 4'ün devamı

8.

BESTENİGÂR SUBESİ

(4-7 Yok)

(3-7 Yok)

(4-7 Yok BEMOLLÜ)

4-7 Yok (Bemollü)

3-7 Bemollü

SEGÂH MAKAMI

Lien-ye-ain
(ÇİN Melodisi)

Örnek: 5

EK. D

NOTALAR

ÇOK SESLİ BATI ÖRNEĞİ

ARMONİ:
No:1 GRAVE

BEETHOVEN

sf *fp*

Pollini:

Vittoria (1535-1608)

Sop. I

Sop. II

Alto I

Alto II

Konya

No: 2

Sille türküsü

İKİ SESLİ

A.A. SAYGUN

mf SU-SI-LE-NIN U-FAX-DA-TE-TER-

TA - LA - RI GE - LIN - GE - LIN GE - LIN - GE -

SU - SU - LA - NAI TA - LA - RI A -

Handwritten musical score for 'The Song of the Lark'. The score is written on two staves. The first staff contains the lyrics: 'LARK A. MAH BIRD O. MUD-DAN'. The second staff contains the lyrics: 'MAH -'. The music is written in a simple, handwritten style with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The tempo is marked 'ALLEGRO' and the time signature is '4/4'. The score is set against a background of pink and white diagonal stripes.

RIR - O. MUL. ZA SĂC. LA. RI GE. LIN. GE.

GIR

RIR - O. MUL. ZA SĂC. LA. RI GE. LIN. GE.

GIR

RIR - O. MUL. ZA SĂC. LA. RI GE. LIN. GE.

GIR

RIR - O. MUL. ZA SĂC. LA. RI GE. LIN. GE.

GIR

1944
Muzaffer Sarısözen

GÜL TÜRKÜSÜ
İki Sesli (Orijinal)

Tunceli Pertek
Süleyman Kaya - İsmail Oğuz
(D.K.F. Arşivi)

No:3
M. ♩ = 220

..... bahça sı na dosbahçası kül lü gül dür vardimdostun bah ça sı na
var dimdostun bahça sı na dosbahçası kül lü gül dür var dimdostun bah ça sı na
dosbahçası kül lü gül dür o turmuş tah di -sa ray na
bahça sı kül lü gül dür o turmuş tah di sa ray na
tahdi sa ray kül lü gül dür o turmuş tah di sa ray na tahdi sa ray kül lü gül dür
tah di sa ray kül lü gül dür o turmuş tah di sa ray na tahdi sa ray kül lü gül dür

Vardım dostun bahçasına
Dost bahçası küllü (külli) güldür
Oturmuş tahtı sarayna
Taht-ı saray küllü güldür.

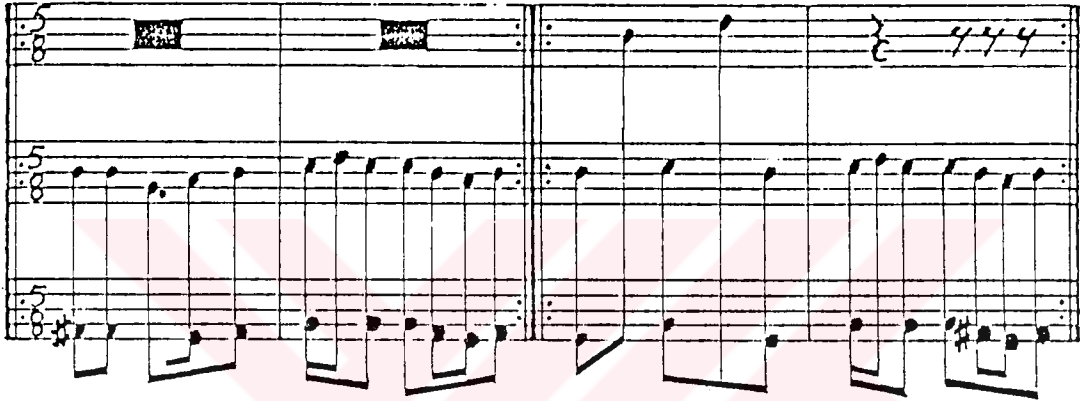
Gülden terazi yaparlar,
Gülü gülünen tartarlar,
Gül alırlar, gül satarlar
Çarşı pazar küllü güldür.

BIÇAK HORONU

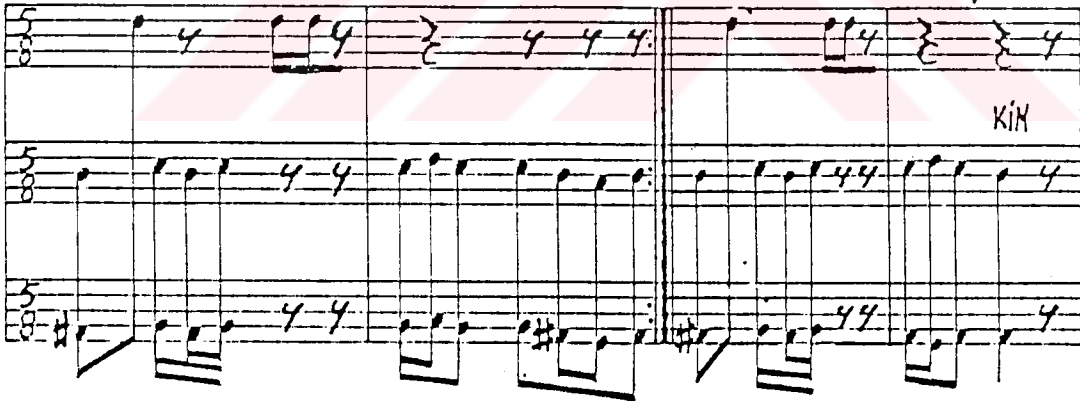
No: 4

♩

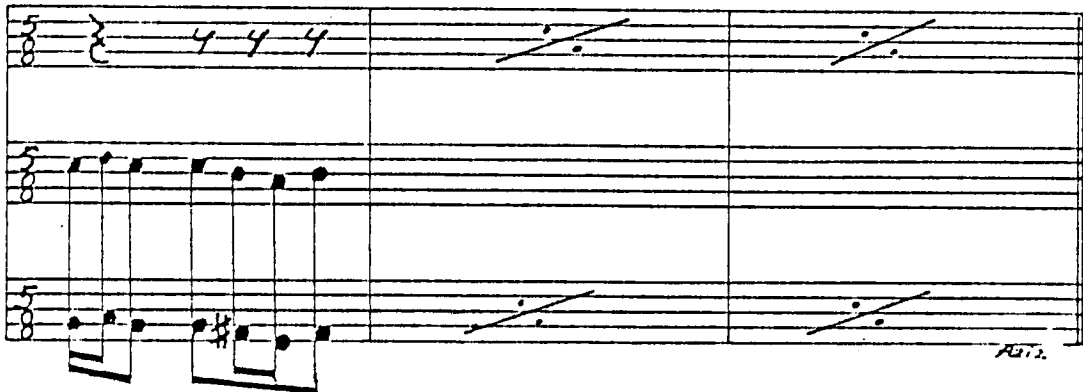

(Kim ulu)

KİM

♩

SON.

Not : Bu ezgi yalnız tek kemençe ile çalınmıştır.
Kemençenin akordu alt (RE) orta (LA) üst (Mİ)

SİVAS İmranlı
KAYNAK KIŞI
BEBEK İSMAIL

KALENİN BAŞINA EKERLER DARI (DEMİRAĞA BARI)

NOTALAY
NİDA TÜFE

SÜRE : 1/4=96

No: 5

(SAZ -----)

KA KA LE NİN BA ŞIN DA E E KER LER
KA LE NİN BA ŞIN DA TAŞ KER LER
KA LE NİN BA ŞIN DA TAŞ KER LER
DA KÜN Rİ CÜ E KER LER Bİ ÇER LER
LAY DIM E LÂ GÖZ ÜS TUN NE
E SE DER LER KÂ Rİ YAR BA BA NA
KAŞ VER LER GEN CI YAR BA BA NA
YOL LA MİŞ AY VAY NAN NA Rİ
YOL LA MİŞ AY VA TU Rİ
GÜ ZE LE GAR DAŞ O LAY DIM

- 2 -

KALENİN BAŞINA EKERLER DARI (DEMİR AĞA BARI)

OY BİR TE Mİ RA ĞA YA YAN TE MİR
BİR A YA ĞÜ TÜ NE DÖN TE MİR

A ĞA
A ĞA

GLAÇTUX

KALENİN BAŞINDA EKERLER DARI
EKERLER BİÇERLER EDERLER KARI
YAR BANA YOLLAMIŞ AYVAYINAN NARI

OY TEMİR AĞAYA YAN TEMİR AĞA
BİR AYAG ÜSTÜNE DÖN TEMİR AĞA

KALENİN BAŞINDA EKERLER KÜNCÜ
EKERLER BİÇERLER SEVERLER GENÇİ
YAR BANA YOLLAMIŞ AYVA TURUNCU

OY TEMİR AĞAYA YAN TEMİR AĞA
BİR AYAG ÜSTÜNE DÖN TEMİR AĞA

KALENİN BAŞINDA TAŞ BEN OLAYDIM
ELÂ GÖZ ÜSTÜNE KAŞ BEN OLAYDIM
BACISI GÜZELE GARDAŞ OLAYDIM

OY TEMİR AĞAYA YAN TEMİR AĞA
BİR AYAG ÜSTÜNE DÖN TEMİR AĞA

KÜNCÜ : Susam tanesi

KİMDEN ALINDIĞI
İHSAN OZANOĞLU

ÇANAKKALE İÇİNDE

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

SÜRE

ÇA NAK KA LE İ ÇİN DE AY NA LI ÇAR ŞI
A NA BEN Gİ Dİ YOM DÜŞ MA NA KAR
ŞI OF GEN Ç Lİ Ğİ MEY VAH

T. Soyata

(1)

ÇANAKKALE İÇİNDE AYNALI ÇARŞI
AHA BEN GİDİYOM DÜŞMANA KARŞI

(3)

ÇANAKKALE ÜSTÜNÜ DUMAN BÜRÜDÜ
ON ÜÇÜNCÜ FIRKA HARBE YÜRÜDÜ

(2)

ÇANAKKALE İÇİNDE BİR UZUN SELVİ
KİMİMİZ NİŞANLI KİMİMİZ EVLİ

(4)

ÇANAKKALE İÇİNDE BİR DOLU TESTİ
ANALAR BABALAR MEKTUBU KESTİ

YÖRESİ
ERZİNCAN
KİMDEN ALINDIĞI
AŞIK DAİMİ
SURESİ :

DERLEME TARİHİ
3.2.1979

NE AĞLARSIN BENİM ZÜLFÜ SİYAHIM

NOTAYA ALAN
MİNE YALÇIN

No: 8

NE AĞ LAR SIN BE NİM ZÜLFÜ Sİ YA HIM BU DA GE LİR BU DA GE ÇER

AĞ LA MA

GÖK LE RE E RİŞ Dİ Fİ GA NİM A HIM BU DA GE LİR

BU DA GE ÇER AĞ LA MA BU DA GE LİR BU DA GE ÇER

A — Ğ LA MA

— 1 —
NE AĞLARSIN BENİM ZÜLFÜ SİYAHIM
BU DA GELİR, BUDA GEÇER AĞLAMA
GÖKLERE ERİŞTİ FİĞANIM AHIM
BUDA GELİR, BUDA GEÇER AĞLAMA

— 2 —
BİR GÜLÜN ÇEVRESİ Dİ KENDİR HARDIR
BÜLBÜL HAR ELİNDEN AHİLE ZARDIR
NE OLSA DA KİŞİN SONU BAHARDIR
BUDA GELİR, BUDA GEÇER AĞLAMA

— 3 —
DAİMİ'YEM HER CAN ERMEZ BU SİRRA
GERÇEK AŞIK OLAN ERER O NURA
YUSUF SABİR İLE VARDI MİSİR'A
BU DA GELİR, BU DA GEÇER AĞLAMA.

SEHERDE AĞLAYAN BÜLBÜL
(2)

SEHERDE AĞLAYAN BÜLBÜL
(3)

(1)

SEHERDE AĞLAYAN BÜLBÜL
SEN AĞLAMA BEN AĞLAYIM
CİĞERİM DAĞLAYAN BÜLBÜL

SEN AĞLAMA BEN AĞLAYIM (Bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül)

ÂŞIK DERKİ HALA BÖYLE
GİDERİZ BİZ YOLA BÖYLE
FELEK BİLDİĞİNİ İŞLER

HEMEN YÜZ YIL TALABEYLE (Bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül)

(2)

BÜLBÜLÜN DONLARI YEŞİL
KIRMIZI GÜLE DOLAŞIR
AĞLAMAK BANA YARAŞIR

SEN AĞLAMA BEN AĞLAYIM (Bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül)

ÂŞIK DERKİ BENDE VUR
SUYU KALDIR BENDE VUR
YEDİ YERİMDE YARAM VAR

BİR OK ALDA SENDE VUR (Bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül)

(3)

BÜLBÜLÜN DONLARI SARI
BEN AĞLARIM ZARI ZARI
SENDEMİ YİTİRDİN YÂRİ

SEN AĞLAMA BEN AĞLAYIM (Bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül)

EZEL BAHAR GELMEYİNCE
KIRMIZI GÜL BİTMEZİMİŞ
KIRMIZI GÜL BİTMEYİNCE

GARİP BÜLBÜL ÖTMEZİMİŞ (Bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül, bülbül)

YÖRESİ
TOKAT

KİMDEN ALINDIĞI
SELİM ÖNDER

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

ÇAMLAR ALTINA

No: 10

Saz...

ÇAM LAR AL TI NA A MAN A MAN ÇAM LAR AL TI NA

Gİ YİN DE KU ŞAN GEL NA Cİ YEM CÜL LER AL TI NA

MAVIDE DESTİM VAR AMAN AMAN
MAVIDE DESTİM VAR
ÇOK SALLANMA HOVARDA NACİYEM
BENİMDE DOSTUM VAR

TRENDE YOLUNA AMAN AMAN
TRENDE YOLUNA
TRENDE YOLLARI KALABALIK NACIYEM
GEL GIR KOLUMA

ORTAANADOLU
KAYNAK KİŞİ

ŞU DÜNYADA ÜÇ ŞEY VARDIR GÖRÜNÜR

DERLEME TARİHİ

NOTALAYAN

AHMET YAMACI

SÜRE : ♩ = 70

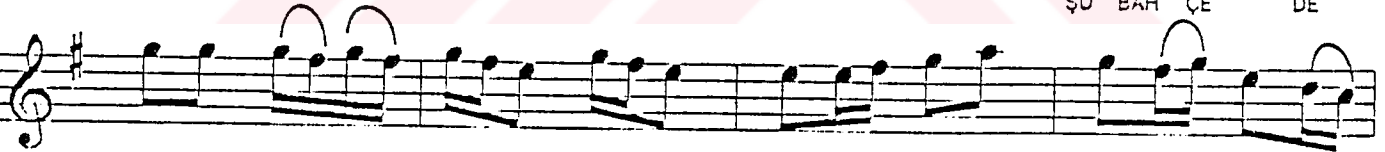
No: 11

(SAZ

ŞU DÜN YA DA
ŞU BAH ÇE DE
ŞU BAH ÇE DE

ÜÇ ŞEY VAR DIR GÖ RÜNÜR (SAZ)
ÜÇ MEY VE VAR YE Nİ LİR
ÜÇ ÇEŞ ME VAR İ Çİ LİR

AH Bİ Rİ KEK LİK Bİ Rİ ÖR DEK
AH Bİ Rİ EL MA Bİ Rİ AY VA
AH Bİ Rİ ŞER BET Bİ Rİ ŞE KER

KAZ DA VAR KAZ DA VAR
NAR DA VAR NAR DA VAR
BAL DA VAR BAL DA VAR

KAZ DA VA RA MANSAZ- - - -)
NAR DA VA RA MAN
BAL DA VA RA MAN

AH Bİ Rİ KEK LİK
AH Bİ Rİ EL MA
AH Bİ Rİ ŞER BET

Bİ Rİ ÖR DEK
Bİ Rİ AY VA
Bİ Rİ ŞE KER

KAZ DA VAR
NAR DA VAR
BAL DA VAR

KAZ DA VAR
NAR DA VAR
BAL DA VAR

YAN

KİMDEN ALINDIĞI
SAADETTİN KUTLU

BİZİM ELLER NE GÜZEL ELLER

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

No: 12

Bİ ZİM EL LE Rİ NE GÜ ZE LEL LER SÖY LE SİN

Şİ RİN DİL LER OY NA SİN KOÇ Yİ ĞİT LER

OH Bİ Zİ MEL LER NE GÜ ZE LEL LER

İSAZ

BU DAĞ DA
AL GI YER

MA RAL GE ZER ZÜL FÜ NÜ DA RAR GE ZER
AL LA NİR SAN ŞE KER LE NİR BAL LA NİR SAN

DAĞ Bİ ZİM MA RAL Bİ ZİM AY CI BUR
GE YİN MİŞ KU ŞAN MIŞ SAN GAR ŞİM DA

DA NE GE ZER Bİ Zİ MEL LE-Rİ NE GÜ ZE LEL LER
SAL LA NİR SAN

SÖY LE SİN Şİ RİN DİL LER OY NA SİN

KOÇ Yİ ĞİT LER OH Bİ Zİ MEL LER NE GÜ ZE LEL LER

ŞARKIŞLA

KİMDEN ALINDIĞI
AŞIK VEYSEL

ÇİĞDEM DERKİ BEN ELÂYIM

NOTAYA ALAN
M. SARISOZEN

No: 13

ÇİĞ DEM DERKİ BE NE LÂ YİM Yİ ĞİT BA ŞI NA BE LÂ YİM HE Pİ SİN DEN
NEV RUZ DERKİ BEN NAZ Lİ YİM SARP KA YA LAR DA GİZ Lİ YİM MA VU DÖN LÜ

BENÂ LÂ YİM BEN DEN Â LÂ Çİ ÇEKİ VAR MI Çİ ÇEKİ VAR MI AL BA HAR LI
GÖK GÖZ LÜ YÜM " " " " " " " " " " " "

(Saz.....)

MA Vİ DAĞ LAR YÂ RİM GUR BET EL DE AĞ LAR EL DE AĞ LAR

LÂ LE DER Kİ
SÜN BÜL DER Kİ

HE Yİ TAN RI BENİM BOY NUM NE DEN EY Rİ YAR DA NAY RI DÜŞ TUM GAY RI
BO YU MU ZUN YAPRAK LA RİM DÜ ZÜM DÜ ZÜM BE Nİ AK GER DA NA DÜ ZÜN

BENDEN Â LÂ Çİ ÇEKİ VAR MI Çİ ÇEKİ VAR MI ÇAYIR Çİ MEN OL DU DAĞ LAR
" " " " " " " " " " " "

(Saz.....)

YÂ RİM GUR BET EL DE AĞ LAR EL DE AĞ LAR

(1)
Çiğdem derki ben elâyım
Yiğit başına belâyım
Hepisinden ben elâyım
Benden âlâ çiçek var mı
Al baharlı mavi dağlar
Yarım gurbet elde ağlar

(2)
Lâle derki hey tanrı
Benim boynum neden eğri
Yârdan ayrı düştüm gayri
Benden âlâ çiçek var mı
Çayır çimen oldu dağlar
Yarım gurbet elde ağlar

(3)
Nevruz derki ben nazlıyım
Sarp kayalarda gizliyim
Mavu donlu gök gözlüyüm
Benden âlâ çiçek var mı
Al baharlı mavu dağlar
Yarım gurbet elde ağlar.

(4)
Sünbül derki boynum uzun
Yapraklarım düzüm düzüm
Beni ak gedana dize
Benden âlâ çiçek var mı
Çayır çimen oldu dağlar
Yarım gurbet elde ağlar

NOT: Türkünün söz ve ezgisi
Anonim halk verilerindendir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM 204- 4/5/ 1973

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ

YÖRESİ
MANİSA

KİMDEN ALINDIĞI
HAYDAR BAYÇIN

AMANAMAN NALBANDIM

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

SÜRE

No:14

OF A MAN A MAN NAL BAN DIM NAL BAN DIM SA RA MA DIM AL DAN DIM

(2)

Of aman aman menemen
Menemen beno işe gelemem

(3)

Of aman aman bergama
Bergama kazan kazan ver bana

(4)

Of aman aman izmirim
İzmirim alın beni gezdirin

(5)

Of aman aman manisa
Manisa üzümün bolca olsa

KİMDEN ALINDIĞI

ESKİŞEHİR ZEYBEĞİ

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
OSMAN ÖZDENKÇİ

No: 15

N. Uysal

YÖRESİ

KİMDEN ALINDIĞI

ADALI ZEYBEĞİ

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
ADNAN ATAMAN

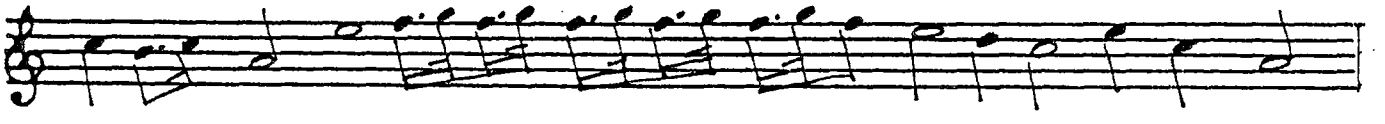
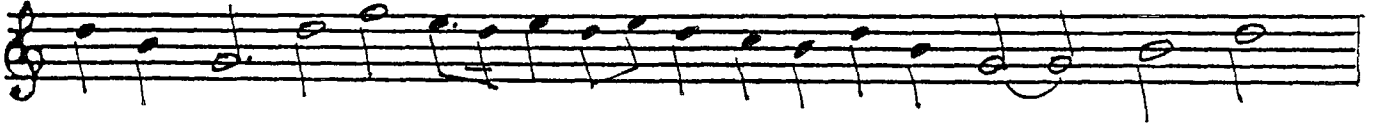
No: 16

SON

N. Uysal

ŞEYH ŞAMİL I

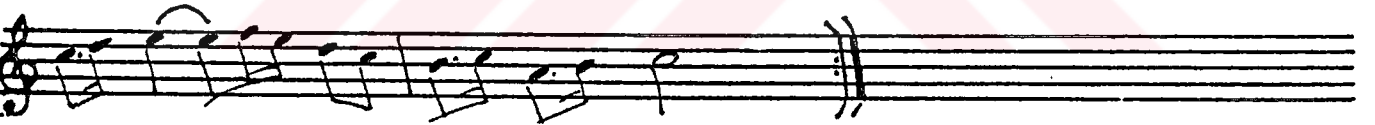
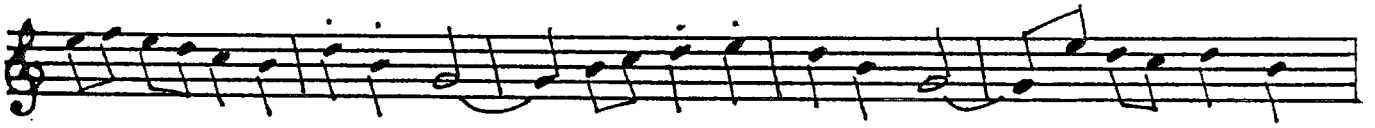
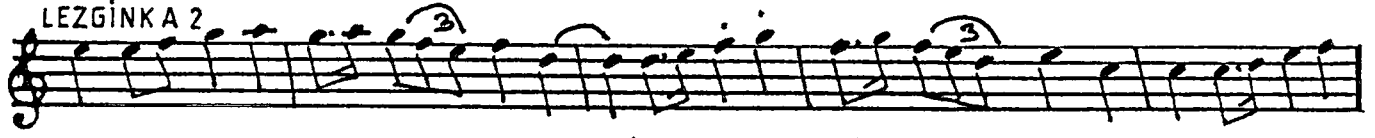
No: 17
Dua

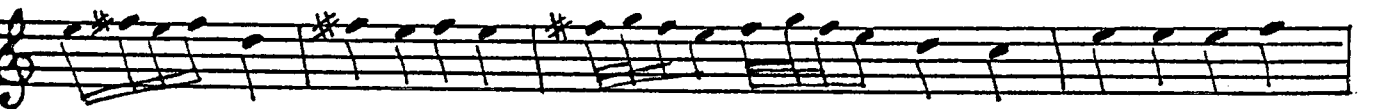
SON

ŞEYH ŞAMİL II

LEZGİNK A 2

BIÇAK

KIMDEN ALINDI?

ŞUKRU TANAYDIN ve SİTKİ DEMİRCİ

ÇAYDA ÇIRA YANIYOR

DERLEME TARİHİ

17/4/1944

SÜRE

NOTAYA ALAN

MUZAFFER SARISOZEN

No:18 (SAZ

ÇAY DA ÇI RA
 KAR ŞI DA O
 YA M YOR HA NİM NA NA — YI NA NAY
 TU RAN LAR " " " " " "
 NA NAY CÜ ZE — L NA NAY NA NAY CÜ LÜ
 — M NA NAY AY DA YIL DA YA NI YOR
 AZ DER Dİ MAR TI RAN LAR
 HA NİM NA NA — YI NA NAY NA NAY CÜ ZE
 — L NA NAY NA NAY CÜ LÜ — M NA NAY
 YA VAŞ YÜ RÜ SEV Dİ ĞİM HA NİM NA NA
 BA ŞI MA A KIL KO YUN " " "
 — YI NA NAY NA NAY CÜ ZE — L NA NAY
 NA NAY CÜ LÜ — M NA NAY EN CEL LER U
 SEV DA DAN KUR

YÖRESİ
SİVAS

KİMDEN ALINDIĞI
ZURNACI HACI AVLAR

SÜRESİ: ♩ = 52

No:19 — Ağır lama —

KÖY HALAYI

DERLEYEN
M.SARI SÖZEN

NOTAYA ALAN
M.SARI SÖZEN

EK. E

RESİMLER

ARAŞTIRMA KAYNAĞI DERGİLER

MUSİKİ MECMUASI

No. 11

50 Kırş.

TÜRK FOLKLOR ARASTIRMALARI

MART 1979

İÇİNDEKİLER:

Aklanmak	Dr. Ali Rıza BALAMAN
Taşlı Bezeklerin Kodlanması	Prof. Dr. Gültekin ORANSAY
Liselerde Turizm, Folklor ve Sanat Eğitimi Dersleri — 1 —	T.F.A.
Deve Donanımı ve Deve ile İlgili Bilgiler — 1 —	Naci EREN
Sivaslı Aşık Kul Gezi	Doç. Dr. Saim SAKAOĞLU
Amerika'da Türk Folklorunu İncelemek İçin Gezi Düzenlendi	Nursel HİNÇER
Erzurum-İspir'de Petekli Köyü Düşün Gelenekleri	S. Sırrı DUMAN
Konya'da Kuşçuluk ve Kuşlar — 3 —	Mahmut SURAL
Prof. M. Arnaudov'un Ardından	Türker ACAROĞLU
Bir Erzurum Masalı	Nesrin TAĞIZADE
Konya Folkloru Bibliyografyası — 1 —	Seyit KÜÇÜKBEZİRCİ
Ders Veren Türk Masalları «Fahri» — 2 —	Hasan Lâthî SARIYÜCE
Harput Manileri — 1 —	Asist. Fuat ÖZDEMİR

SAYI : 356

LİRA : 10

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Resim : (2)

BİYOĞRAFI

Ahmet Aydın, Ankara Haymana İlçesi Durupınar Köyünde 1940 yılında doğdu. İlkokulu köyünde, ortaokulu da Haymana 'da bitirdi. Ankara Gazi Lisesi 'ni bitirdikten sonra, yüksek öğrenimini Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamladı.

Milli Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatında göreve başladı ve bu sırada Fransız Hükümetinden bir burs kazanarak, Paris Beynelmilel Amme Enstitüsü (Institut International d' Administration Publique) 'nü 1970 yılında bitirdi. Yurda dönüşünde öğretmenliğe başladı, Milli Eğitim Bakanlığı 'nın çeşitli orta ve yüksek öğretim kurumlarında Fransızca öğretmenliği yaptı. Yurtdışındayken öğrenmeğe başladığı İngilizceyi ilerletti ve bu dilin programlarına girmeye başladı.

1976 yılında Sakarya Üniversitesi Mühendislik Fakültesi 'ne yabancı dil okutmanı olarak atandı. Halen bu kurumda Fransızca ve İngilizce derslerini okutmaktadır.

1991 yılında İ.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü 'nde "Türk Halk Müziği" alanında Yüksek Lisans yaptı. Halen bu alanda çalışmalarını sürdürmektedir.